

Notulen Statenvergadering van 12 april 2024

INHOUDSOPGAVE
Notulen 12 april 2024

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Spreekrecht externen	Pagina 6
3	Vragenuur	Pagina 8
4	Notulen	Pagina 8
5	Vorraadagenda	Pagina 8
6	HAMERSTUKKEN	Pagina 8
7	BESPREEKSTUKKEN	Pagina 8
7.1	GEWIJZIGD Statenvoorstel G-24-007 Beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024 - 2027, brief GS van 26-3-2024 (GS DOC-00631390)	Pagina 8
7.2	P-24-002 Statenvoorstel van de Statencommissie LEO naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake Voortgang Energietransitie provincie Limburg	Pagina 67
7.3	G-24-011 Statenvoorstel kader Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu, brief GS van 20-2-2024 (GS DOC-00608695)	Pagina 67
8	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 111
9	Sluiting	Pagina 115

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 12 april 2024

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezige Statenleden

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, I.	Partij voor de Dieren
Dautzenberg, A.G.P.M.	GroenLinks
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hermans, L.J.	PVV
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Maillé, S.	VVD
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pelzer, ing. E.M.	VVD
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks

Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetemans, C.C.M.	BBB
Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Wolters Gregório, J.	SP
Zeedzen, D.	BBB

Aanwezige burgercommissieleden

Boven, mevrouw ir. I.	Partij voor de Dieren
-----------------------	-----------------------

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.

Afwezig

Theuns, M.L.M

Overige aanwezigen

Bollen, mevrouw A. (Expertisecentrum ITEM)

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Ik verzoek u uw plaatsen in te nemen. Ik open de vergadering en verzoek u allen, indien dat mogelijk is, om te gaan staan. Op 8 april jl. is oud-Statelid de heer Paul Wessels uit Gennep overleden. De heer Wessels was in de periode 1999-2011 lid van Provinciale Staten. De heer Wessels is 77 jaar geworden. Als voormalig raadslid, wethouder, Provinciale Statelid en met zelfs een periode in de Tweede Kamer, heeft hij zich als boegbeeld van D66 Limburg gedurende zijn leven ingezet voor de belangen van zijn medeburgers, met altijd aandacht voor de volgende generatie en dan met name de meest kwetsbaren in onze samenleving. Zijn passie voor de gemeenschap uitte zich niet alleen in de politiek. De heer Wessels was een bekend gezicht bij verenigingen, stichtingen en evenementen in de regio. Hij reisde altijd met het openbaar vervoer, wat een behoorlijke uitdaging was. Dat onderwerp hield dan ook altijd zijn warme belangstelling, waaronder bijvoorbeeld de Maaslijn. We spreken onze grote erkentelijkheid uit voor zijn inzet. We condoleren de familie met het verlies en wensen hun allen vanaf deze plek heel veel sterkte. We zullen een moment van stilte houden om de heer Wessels te herdenken. [stilte] Dank u wel. Dames en heren, er zijn vandaag geen afmeldingen ontvangen. Bij deze ook een zeer warm welkom aan de bezoekers op de publieke tribune, alsmede ook degenen die de vergadering op een andere manier volgen en uiteraard weer dank aan de aanwezige vertegenwoordiging van de pers voor het feit dat u er vandaag weer bij bent. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist. De griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat hieraan is voldaan. Indien... Even kijken. Conform het Reglement van Orde worden moties vreemd aan de orde van de dag uiterlijk ingediend bij de vaststelling van de agenda van de vergadering. Dus als u dat had willen doen moet u heel erg snel zijn. Er staat één motie vreemd op de agenda van vandaag en dat gaat over de provinciale weg bij Nederweert, de motie van de heer Huizing. Voor het geval een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend, zal ik door middel van loting bepalen bij welke persoon op de presentielijst ik de stemming zal starten. Dat is bij de heer Queisen. Er is een conceptagenda rondgestuurd. Ik neem aan dat we daarmee kunnen instemmen. Dat is het geval.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Er heeft zich één persoon gemeld als inspreker extern. Dat is mevrouw Bollen namens het expertisecentrum ITEM. Zij zal inspreken omtrent agendapunt 7.1, het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg'. Ik nodig mevrouw Bollen uit om naar het spreekgestoelte te komen en vraag de bodes om haar daarbij te begeleiden. Goedemorgen mevrouw Bollen. Aan u het woord.

Mevrouw Bollen: Goedemorgen. Dank u wel. Geachte dames en heren hier aanwezig. Mijn naam is inderdaad Anouk Bollen. Ik ben directeur van ITEM, het Instituut voor Transnationale en Euregionale grensoverschrijdende samenwerking en Mobiliteit. Ik maak graag gebruik van het spreekrecht in relatie tot het voorgestelde beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg'. Grensoverschrijdende samenwerking staat prominent benoemd in de verschillende beleidskaders, zo ook dus in het kader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg'. Een 360°-perspectief en aanpak van de arbeidsmarkt zijn essentieel voor de provincie Limburg, gelet op de specifieke grensligging, waar banen en economische kansen in grote mate ook buiten de landsgrenzen zijn te vinden. Ik noem hier graag de Einstein Telescope, de Brightlands-campussen, alsook de kansen van de Delta Rhine Corridor. Verschillende studies tonen steeds weer het ontwikkelpotentieel en de economische groei aan als landsgrenzen worden verzacht en grensoverschrijdende economische activiteiten worden versterkt. Dat kan resulteren in een economische groei tot 20% van het bruto binnenlands product in bepaalde grensgemeenten, wat vastgesteld is in de studies. Maar een euregionale arbeidsmarkt en een florerende economie komen niet vanzelf, noch grensoverschrijdende samenwerking. Het niveau van grensarbeid ligt al relatief hoog in de provincie Limburg, maar is zeker nog lang niet tot volledige wasdom gekomen. Terecht wordt opgemerkt in de beleidskaders dat hiervoor een infrastructuur van onder andere grensinformatiepunten en Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling essentieel zijn, maar op een

ander level ook is inzet nodig in verbinding met buurlanden, het samen optrekken met verschillende stakeholders en het benutten van expertise. ITEM hanteert hierin het instrument van horizontale integratie. Dat wil zeggen: organiseer en gebruik de grensoverschrijdende multilevel governance. Benut de juiste instrumenten en de kennis en pas dit toe op de voorliggende grensoverschrijdende dossiers en opgaven. Het ontwikkelen en stimuleren van een 360°-arbeidsmarkt en economie vereist specifieke kennis en expertise. ITEM werkt al tien jaar aan deze specifieke kennis en expertise, gekoppeld aan het juiste netwerk voor het ontwikkelen van een functionerende grensoverschrijdende arbeidsmarkt en economie. Het is dan ook een gemiste kans dat ITEM niet specifiek wordt benoemd. De Provincie Limburg heeft de afgelopen tien jaar samen met kennis-as partner Universiteit Maastricht veel geïnvesteerd in de bewustwording en het inzetten van kennis ten aanzien van grensoverschrijdende samenwerking in de vorm van ITEM. Het kennis-as traject, waarvoor de Provincie Limburg samen met de Universiteit Maastricht aan de lat stond, loopt dit jaar af. In de afgelopen tien jaar heeft het expertisecentrum zich in verscheidene vormen ingezet voor oplossingsrichtingen voor grensknelpunten op de arbeidsmarkt en in de economie en het voorkomen van nieuwe knelpunten door onder andere grenseffectenanalyses. Door een vaste samenwerking met de front offices van de GIP's, de grensinformatiepunten, het expert center en de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling ondersteunt ITEM in de dagdagelijkse activiteit en realiteit al in de grensoverschrijdende economie en arbeid. Via onderzoek, expertise en het onderhouden en inzetten van het netwerk stimuleert en voedt ITEM de beleidsontwikkeling van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt en economie proactief op nationaal en Europees niveau. Als behaalde wapenfeiten zijn daarbij bijvoorbeeld te noemen dat grensarbeiders nu toegang krijgen en hebben tot de DigiD en dat grensarbeiders zonder gevolgen voor de sociale zekerheid kunnen thuiswerken. Op nationaal niveau geldt een verplichting tot het toetsen van wetgeving op grenseffecten. ITEM heeft deze grenseffectentoets ontwikkeld, zodat nieuwe wet- en regelgeving aan de voorkant al beoordeeld moet worden op de effecten voor inwoners, ondernemers en het bedrijfsleven van de grensregio's. Een grenzeloze 360°-arbeidsmarkt in een bloeiende economie is een belangrijke doelstelling. Desalniettemin is er een paradox van meer integratie en grensbelemmeringen. Hoe meer integratie, hoe meer grensbelemmeringen geïdentificeerd zullen worden. Dit vereist adequate analyses en oplossingsrichtingen. Tussen Nederland en Vlaanderen is sinds maart dit jaar het schakelpunt Grensbelemmeringen gestart, waarin ITEM mede-initiatiefnemer en partner is, samen met de Universiteit Hasselt en de Nederlandse en Vlaamse overheden. Een doelstelling is om door geïntegreerde samenwerking juridische grensbelemmeringen zowel inhoudelijk te beoordelen op zijn oplossingsmogelijkheden als door te geleiden naar de Vlaamse en Nederlandse ministeries, die een inspanningsverplichting zijn aangegaan om die voorgelegde dossiers op te pakken. Om aan hetgeen in de kaders staat opgenomen eveneens oplossingen grensoverschrijdend te genereren, kan de expertise van ITEM een grote bijdrage blijven leveren. Hiervoor vraag ik uw aandacht en bewustwording. Ik dank u voor uw tijd.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Bollen. Ik kijk of er nog een toelichtende vraag gewenst is. Ja. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Hallo. Dank u wel voor uw bijdrage ook. Ik vroeg me af: ITEM staat niet genoemd in dit kader, maar u heeft ongetwijfeld de afgelopen tijd wel gesprekken gevoerd ook met de Provincie. Wij steunen ITEM ook als Provincie. Heeft u er enig zicht op dat dat verandert doordat u niet benoemd staat in het beleidskader?

De voorzitter: Mevrouw Bollen.

Mevrouw Bollen: Sorry, ik wil al meteen reageren. Dank u wel. Nou, het is in zoverre voor ITEM een uitdaging ... Het is natuurlijk door de Provincie Limburg mogelijk gemaakt om ITEM als merk weg te zetten in de grensoverschrijdende samenwerking, waarbij we de provincie Limburg stevig neerzetten, maar ook de belangen van de andere grensregio's daarin meepakken. Dat was ook de opdracht die vanuit de Provincie Limburg is meegegeven. Daar is veel in geïnvesteerd. We hebben daarin ook gepoogd om naar de toekomst

toe, dus vanaf 2025, samen met andere partners en samen met de Provincie Limburg te zoeken en te kijken naar een financiële borging voor wat betreft de maatschappelijke dienstverlening. Uiteraard, projecten, opdrachten en dat soort zaken, daar voorziet ITEM zelf in. Maar daar is er nog steeds een vraagstuk wat ik graag inderdaad neerleg.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik of er nog meer vragen zijn. Dat is niet het geval. Dank u wel, mevrouw Bollen, voor uw toelichting.

Mevrouw Bollen: Ja, dank u wel.

3 Vragenuur

n.v.t.

4 Notulen

n.v.t.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan komen we bij de voorraadagenda. Ik neem aan dat we die conform kunnen vaststellen. Dat is het geval.

6 HAMERSTUKKEN

De voorzitter: Er zijn geen hamerstukken vandaag.

7 BEHANDELSTUKKEN

7.1 GEWIJZIGD Statenvoorstel G-24-007 Beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027, brief GS van 26-03-2024 (GS DOC-00631390)

De voorzitter: Daarmee komen we bij de behandelstukken. Als eerste is aan de orde het gewijzigde Statenvoorstel G-24-007, het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027' en de brief van GS van 26-03-2024. Voordat ik de heer Sol als eerste – nee, even kijken, zeg ik dat goed?; ja – het woord geef deel ik even mede dat bij dit onderwerp de heer Maillé en de heer Hanegraaff ook woordvoerders zijn, maar hun maidenspeech hebben. Ik was vergeten te zeggen dat er vanuit GS wel een bericht van verhindering was en dat is van de heer Theuns. Daarmee heb ik dat even rechtgezet. Dan geef ik nu als eerste het woord aan de heer Sol namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Het wordt een lange dag en we hebben het onderwerp natuurlijk ook al in twee rondes in de commissie besproken. Dus ik denk: ik ga starten vandaag met een verhaal. Ik ga u meenemen naar oudjaarsavond 2049, naar Ize, die met haar familie en vrienden oudjaarsavond viert. Ize is trots. Ze is trots op haar bedrijf, dat op dat moment de grootste werkgever in Limburg is, dat kunstmatige intelligentie inzet in de gezondheidszorg voor vroege diagnostiek, voor persoonlijke medicatie en om die administratieve rompslomp weg te werken. Ze is trots op haar kinderen, op haar oudste dochter, die werkt als monteur in het bedrijf dat verticale teeltsystemen bouwt in de leegstaande distributiecentra, die soms wel tien jaar lang leeg staan, omdat het businessmodel van de race naar de bodem uiteindelijk niet werkte en omdat spullen langer meegaan en gerepareerd kunnen worden dankzij regelgeving. Ze is ook trots op haar jongste dochter, die stageloopt op Chemelot en daar bezig is om de

laatste fracties PVC gerecycled te kunnen krijgen, want vanaf 2050 mag er alleen nog maar recycalaat en groene koolstof worden gebruikt om kunststoffen te produceren. Daarna gaat ze aan het werk bij Chemelot Sanitation. De sanering van de Mauritsdeponie is bijna afgerond, maar ze zal nog aardig wat werk gaan krijgen aan het saneren van de katalysatorberging op het terrein. Haar zoon is bijna klaar met zijn studie Ouderenzorg. Werk zat, want de grijze druk blijft. Desalniettemin worden ouderen op dat moment tien jaar langer gezond dankzij investeringen in publieke gezondheidszorg, in goede voorlichting en omdat op dat moment onze lichamen veel minder zeer zorgwekkende stoffen bevatten. Tegelijkertijd is helaas de Parkinson-pandemie nog niet helemaal voorbij. Ze is ook trots op de verbouwing van haar boerderij, met duurzame materialen, energiepositief, zoals de regelgeving voorschrijft, met een kangoeroewoning voor haar ouders en een bijgebouw waar haar zoon woont. Drie generaties op één perceel. De bijgebouwen worden gebruikt door buurman Geert, die de teelt van de vezelgewassen voor zijn rekening neemt. Die landbouw is enorm veranderd. Eerlijke prijzen, de snelle komst van kweekvlees, de kennis over gezonde voeding en de zoönosen hebben de agrosector ingrijpend veranderd. Er is minder veehouderij, maar die is wel dierwaardig. Groente en fruit worden óf echt biologisch óf hightech in verticale teeltsystemen gekweekt. De resterende ruimte wordt óf gebruikt voor teelt van vezelgewassen met dubbelgebruik voor duurzame opwek óf is teruggegeven aan de natuur. De ouders van Geert zijn met autonoom vervoer bij de boerderij aangekomen. Ze gaan misschien nog even een wandelingetje maken in het natuurnetwerk. Ze sluiten de avond af met het knallen van de kurken van de biologisch geteelde champagne van de lokale wijnboerderij. Geen vuurwerk meer, maar drones. Voorzitter, als we nu de juiste keuzes maken, dan is deze stip op de horizon best heel goed mogelijk. Zo heb ik ook naar dat kader gekeken. Maken we die keuzes nu? Nou, deels. Als het gaat over circulaire economie, dan staan er zeker wel goede aanzetten in, maar tegelijkertijd constateren we dat op heel veel andere terreinen keuzes niet duurzaam zijn of keuzes ontbreken. We vestigen onze hoop op het economisch kader, op de economische visie voor 2040, waarin we hopelijk een betere start kunnen maken om die echt duurzame toekomst gerealiseerd te krijgen. Toch hebben we ook gemeend nu in dit kader een motie en een amendement in te moeten dienen. Ik zal zoals gebruikelijk daar het dictum van voorlezen. Ik heb een motie ingediend over distributiecentra. Dat haakt ook in op het verhaal. Waarom? Niet omdat we daar nooit eerder over gesproken hebben, maar omdat we vooral nu niet alleen naar de ruimtelijke implicaties, maar ook gewoon echt naar de maatschappelijke implicaties van die grote distributiecentra moeten kijken. Het dictum luidt: 'In overleg met gemeenten een inventarisatie te maken van mogelijk nog te realiseren distributiecentra, met een omvang van minimaal 15 laadperrons of 100 werknemers / een maatschappelijke kosten-/batenanalyse op te doen stellen voor vestiging van nieuwe distributiecentra in Limburg / deze inventarisatie en de analyse na gereedkomen uiterlijk in het 4^e kwartaal van dit jaar sonderend te bespreken met Provinciale Staten / in afwachting van de uitkomsten van die analyse eventuele nieuwe besluiten tot vestiging van distributiecentra voor zover het bevoegd gezag hier ligt ook uitdrukkelijk te motiveren en aan ons kenbaar te maken.' We hebben ook een amendement ingediend, omdat wij denken dat economie ook gaat over de vraagzijde, het amendement 'Voeding in beeld'. Het amendement luidt om aan de passage 'wat gaan we doen?' van paragraaf 6.2.3, de actielijn 'Limburgse land- en tuinbouw in beeld', als aandachtspunt toe te voegen het ontwikkelen van een strategie die de gezondheids- en milieuvoordelen van een voedingspatroon met minder vlees breed onder de aandacht brengt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Sol. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Smeets namens de fractie van de SP. Nadat er toch nog een vraag is voor de heer Sol. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde u spreken in uw betoog over biologische landbouw. Nu hebben wij als LOKAAL-LIMBURG al jaren ervoor gepleit dat er middelen of meer middelen ter beschikking moeten komen om dit te bevorderen. Vanuit GroenLinks heb ik daar geen enkele handreiking in gezien, maar u pleit er wel voor. Kunt u mij dat verklaren?

De heer Sol (GroenLinks): Ik kan niet voor u verklaren wat u niet heeft gezien, maar GroenLinks pleit al in ieder geval sinds de oprichting voor duurzame en biologische landbouw, dus elk initiatief in die richting zal door ons zeker gesteund worden en er ook zijn.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dit is typisch GroenLinks. Praten, maar niets doen. U verwoordt het perfect. Dat roept u al jaren. Blanco. 'Ik wil, maar ik doe niets'. Als u iets wilt stimuleren, zult u daar ook middelen tegenover dienen te stellen. Dit antwoord wat u zonet gaf duidt wederom op wat GroenLinks eigenlijk wel wil, maar niet doet. Dus ik vraag u nogmaals: wil GroenLinks middelen ter beschikking stellen voor de biologische landbouw? Tot op heden hebt u alleen maar geroepen en niets gedaan, geen middelen ter beschikking gesteld.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik zou de heer Franssen graag willen herinneren aan de discussie over de begroting die we hebben gevoerd, waarin we ook extra middelen voor natuurinclusieve landbouw en beheer door agrariërs van...

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dat is helaas een ander onderwerp. Ik vraag u zuiver naar de biologische sector en de biologische landbouw.

De voorzitter: Tot slot de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Wij staan open voor eventuele nieuwe initiatieven als u daarmee komt. Die zullen we ook zeker omarmen. Laat daar geen twijfel over zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Smeets namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Bedankt, meneer Sol, voor het delen van de droom van Ize. De toekomst is onzeker. Dat is een ding wat zeker is. Wie alleen bezig is met de economie van vandaag, denkt niet aan de dag van morgen, hoe onze Limburgse economie er dan over 20 of 30 jaar uitziet, wat voor een bedrijven we daarvoor nodig hebben, welke arbeiders die bedrijven draaiende houden, wat dat vraagt van de manier waarop we samenleven met die bedrijven en zeker ook wat dat betekent voor de bestaanszekerheid van onze Limburgers. Laat ik een compliment maken. We hebben de afgelopen jaren flinke stappen gezet met onze economische hubs en de Brightlands-campussen, zorg, chemie, food, digitale technologie en de aanhaking van ons onderwijs en onze arbeidsmarkt. Maar we zien ook ondanks die provinciale inzet de grote voor ons economisch bepalende werkgevers hun arbeiders op straat zetten en hun deuren sluiten, zoals bij het recente massaontslag van VDL. We stonden samen met die arbeiders aan de poorten en we zullen hen blijven steunen. In de commissie zei ik het al: VDL is het moreel verplicht aan haar oud-werknemers om hen te ondersteunen bij de transitie naar het vinden van nieuw werk. We lazen ook over voorgenomen verplaatsingen of het risico van terugtrekkende bewegingen van bedrijven die hier hun wortels hebben, maar inmiddels zijn overgenomen door grote internationale concerns. Dat baart de SP zorgen, want deze tegenvallers lijken ons steeds plotseling te overkomen. Dat is niet alleen een enorm verlies voor onze werkgelegenheid en onze arbeiders, maar ook voor onze Limburgse waardigheid. Hoe ziet de Gedeputeerde dat eigenlijk zelf? Wij vragen ons in ieder geval af: hoe toekomstbestendig is onze Limburgse economie? Een brede visie voor onze Limburgse economie ontbreekt nu nog, maar die is ons beloofd in 2025. Voor ons als SP is dat in ieder geval een visie die onze economie in balans brengt met de omgeving en ook zorgt voor brede welvaart van de regio. Waarom accepteren we eigenlijk dat onze arbeid een paar vermogende families dient en niet onze hele samenleving? Ten aanzien van de basis-/maakindustrie heeft Limburg veel in huis om grijze fossiele industrie te transformeren naar één van de meest innovatieve en duurzame economische regio's van Europa. De basis-/maakindustrie is een belangrijke leverancier van cruciale producten voor onze transities, zoals de energievoorziening, mobiliteit, voedselvoorziening, de zorg en ook de gebouwde omgeving. Limburg heeft daar wel een helder en gedurfd toekomstverhaal voor nodig. De SP

roept de Gedeputeerde dan ook op in de tekst van de motie 'Groene industriepolitiek' te werken aan scenario's voor een toekomstbestendige economie en zich daarbij te richten op onze maakindustrie, zoals bijvoorbeeld de autoproductie, chemie, karton- en papierindustrie of de steen- en staalproductie. Liberalen, let goed op, want de SP vindt zelfs dat het Rijk en de Provincie daarin kunnen bijdragen met subsidies en investeringen. Maar we verwachten wel dat er wat terugkomt van onze economische partners, want investeren in een relatie komt van twee kanten. We mogen van bedrijven verwachten dat ze werken aan garanties om samen met Limburg te bouwen aan de maakindustrie van de toekomst. Dat kan bijvoorbeeld doordat vijandige overnames en verplaatsingen worden voorkomen en er schoner wordt geproduceerd, maar ook doordat er gewerkt wordt aan zeggenschap van arbeiders. De kwaliteit van hun werk wordt verhoogd en de leefomgeving substantieel verbeterd. Op de oude voet komen we er niet. Ondernemers en arbeiders hebben recht op duidelijkheid van ons als overheid. Zijn we dan van vandaag op morgen groen? Nee. Maar laten we wel een heel heldere en duidelijke stip op de horizon zetten, zodat we er komen. Naast onze industrie kampen ook het mkb en de zorgsector met steeds meer onmogelijkheden, zoals het vinden van vakmensen, digitaliseringsvraagstukken, investeringen, innovatiekracht. Altijd maar schaalvergroting toepassen is niet de oplossing. Goedkope arbeidsmigratie is daarvoor ook geen oplossing. Daarom moeten we blijven investeren in het opleiden van voldoende mensen door middel van bijvoorbeeld zij-instroomtrajecten. Alleen met hen kunnen we de maatschappelijke opgave ook daadwerkelijk aanpakken. Het zijn niet de CEO's, maar zij zullen de elite van de toekomst zijn. Dat vindt de SP al heel erg lang. Dan als laatste opmerking, voorzitter: laten we niet als Calimero zielig naar Brainport kijken, maar juist de grote broek aantrekken, ons bewustzijn van het goud dat we hier in deze regio in handen hebben en met een plan komen dat gericht is op de toekomst, want wij zijn de poort van Europa. Onze ondernemers en arbeiders zijn er klaar voor. Nu wij nog. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens de fractie van D66. Ga uw gang.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ons vestigingsklimaat staat onder druk. De toekomst van onze universiteit, hogescholen en mbo-instellingen is onzeker vanwege het wetsvoorstel Internationalisering. Elk bedrijf, elke organisatie schreeuwt om mensen. Steeds meer nieuwe ondernemers, hoe duurzaam ook, kunnen niet meer starten of doorontwikkelen, omdat we hen simpelweg niet meer kunnen aansluiten op het net. De tijd waarin we vrij en onverveerd keuzes hadden uit oneindige alternatieven is voorbij. Het is juist nu aan ons om die echte keuzes te gaan maken. Geven we de kavels op Greenport nog uit, zodat het financiële plaatje van vele jaren geleden voor ons wat beter wordt, terwijl we weten dat we voor de mensen die daar komen werken de huizen niet hebben en ook de glastuinbouw de energie zo hard nodig heeft? Vinden we het in onze tijd echt nog te rechtvaardigen dat een vliegveld de helft van al onze middelen ter versterking van de economie en het vestigingsklimaat opslokt? Voorzitter, D66 vindt dat niet. We roepen bij dit kader vooral op: leg de klemtoon op toekomstbestendig en niet op het oude van economie. Dat doen we kritisch, maar hoopvol, want hoewel ons een enorme berg transitie te wachten staan, zijn al die vorige generaties Limburgers altijd nog sterker uit die van hen gekomen. Het is nu alleen aan ons om datzelfde te doen. Afscheid durven nemen van wat was, omarmen van wat moet worden, ook als dat een beetje stekels heeft. D66 wil dat we aandacht hebben voor juist al die factoren die bepalend zijn voor onze brede welvaart en daarmee ook ons vestigingsklimaat. Juist die zachte, die we niet zo snel zien, de toekomstige en die voor elders. We hebben daar in Limburg met onze campussen, met al onze samenwerkingen, met hopelijk een Einstein Telescope goud voor in handen. Laten we dat verzilveren. Voorzitter, namens D66 is mijn oproep eigenlijk heel simpel: laten we kiezen. We delen de wensen naar onderzoeken van collega Smeets van de SP en eentje die er straks ook nog komt vanuit het CDA, maar we zeggen eigenlijk ook: we hoeven er helemaal niet op te wachten. We kunnen nu vast kritisch kijken naar de keuzes die voorliggen. Namens D66 heb ik vijf concrete punten bij dit kader. Allereerst meer aandacht voor ons mkb, de motor van onze economie met 80% van onze werkgelegenheid. Zij zorgen voor de Sinterklaasintoet in het centrum, niet die grote onlinegiganten. We willen hen meer en beter betrekken ook bij provinciale planvorming. Landelijk is dat met de mkb-toets al wettelijk vastgelegd. Wij vragen met die motie aan ons College: bedenk daar nou eens

een goede en gerichte manier voor die past bij onze rol als Provincie. Ik zal nu het dictum voorlezen. 'We roepen het College van Gedeputeerde Staten op om een voorstel uit te werken voor een mkb-toets, bijvoorbeeld in de vorm van een lokaal panel, georganiseerd door MKB-Limburg, voor grote provinciale kaders, verordeningen, investeringen en regelingen, daar waar deze gevolgen hebben voor het mkb en dit voorstel voor het einde van 2024 voor te leggen aan Provinciale Staten.' Collega Maillé, die zo aan de bak mag met zijn maidenspeech, dient die gelukkig mee in, van de VVD. Voorzitter, het tweede punt is: praat niet met... Praat niet over, sorry, maar praat altijd met het onderwijs. Die toekomstbestendige arbeidsmarkt begint niet bij mbo, hbo of wo. Willen wij aandacht en enthousiasme voor de sectoren van de arbeidsmarkt van de toekomst, zoals de zorg en onze techniek, dan is het veel te laat als we daar pas mee beginnen als studenten hun richting al gekozen hebben. We steunen dan ook de motie die collega Loomans later indient en vinden dat een fantastisch initiatief. Als derde vinden wij het niet per se heel logisch dat landbouw nu onder dit kader valt, juist nu de LLTB vorige week pleitte voor perspectief voor ons landelijk gebied. Letterlijk. Wij delen die oproep, juist nu we weinig hoopvol zijn over de voortgang van de formatie. Ga vooral aan de slag met die investeringen die agrarische ondernemers ook daadwerkelijk toekomstperspectief bieden. Voorzitter, dan de arbeidsmarkt. Menselijk kapitaal is het grootste tekort, juist hier en ook zeker nu. Ik zou graag een reflectie willen van de Gedeputeerde op hetgeen de spreker van ITEM zojuist deelde. Wat D66 betreft is de arbeidsmarkt ons grootste vraagstuk en blijft het worstelen en zoeken wat onze rol hier eigenlijk is. Onze vraag aan de Gedeputeerde is: wat kunt u nu morgen doen, samen met al uw partners? Waar gaat u concreet mee aan de slag in de hoop dat het beter wordt? In het kader 'Samen leven en bestaanszekerheid' gaat het over arbeidsmigranten. Dat hebben we ook al gezegd: dat is arbeidsmarkt. Dat hoort in dit kader. Die arbeidsmigranten komen niet vanzelf of uit sociale overwegingen. Die komen voort uit investeringen die we maken in de economie. Deelt het College dit beeld? Bent u ook bereid om vooral arbeidsmigratie ook in de samenhang van een gehele grensoverschrijdende arbeidsmarkt te bezien, samen met uw investeringen, ook in grondbeleid? Voorzitter, tot slot, we zitten niet in één crisis. We zitten in minimaal acht crises tegelijk. Een polycrisis noemt Jan Rotmans dat. We kunnen ze allemaal niet alleen maar oplossen. De kritische succesfactor, dat is de mens. Laten we dan samen toch maar hoopvol zijn. Limburgers zijn tot dusver altijd sterker uit welke crisis dan ook gekomen. Samen zijn we juist met onze zachte G tot grootse dingen in staat.

De voorzitter: Er is een vraag. Hij struikelt er bijna over. Meneer Franssen, doe rustig aan. Geen enkel probleem. Aan u het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Ik vond het een betoog waar ik een vraag over had, voorzitter. U noemde bijvoorbeeld de agrarische sector. Deze agrarische sector... De D66-fractie in de Tweede Kamer spreekt over een halvering van de agrarische sector. Kunt u die zienswijze of die gedachtegang ondersteunen?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb eigenlijk twee reacties. De eerste is inhoudelijk. De fractie van D66 heeft gesproken over een halvering van de veestapel. Dat betekent niet de agrarische sector. Daar zou ik ook heel ver van willen blijven. Mijn tweede reactie is: als ik in de Tweede Kamer had willen zitten, was ik op die lijst gaan staan, maar ik sta hier, in de Provinciale Staten van Limburg, te zoeken naar wat we het beste kunnen doen voor Limburg. Dat is waarom ik hier sta.

De voorzitter: Meneer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, maar ik ga ervan uit dat u de lijn vanuit de Tweede Kamerfractie volgt. Het is correct, die 50% voor de veestapel. Maar hoe wilt u dan de Limburgers die een agrarisch of veeteeltbedrijf hebben in uw bewoording ondersteunen? Wat ik uit de sector hoor is: door uw insteek... U zegt zelf: nou, we willen de economie ondersteunen. Maar de mensen voelen zich door uw

gedachtegang eigenlijk geminimaliseerd, de veetelers. Dan ben ik benieuwd hoe u als D66 Limburg dan voor deze mensen opkomt.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, even denken waar ik nou mee moet beginnen, in die zin... Kijk, soms zou ik best wel lid willen zijn van een lokale partij, want dan gooit niemand je ooit voor de voeten dat je een landelijk politiek standpunt hebt. Er zijn hier twee dingen denk ik waar. Het eerste is dat... De meeste agrarische ondernemers die ik spreek, zien zelf ook waar een transitie nodig is en dat er grenzen zijn aan groei. Dus dat gesprek voer ik ook. Mijn pleidooi is: de LLTB noemde dat vorig week de no-regretmaatregelen. Er zijn een heleboel dingen die nu al kunnen, waarvan we vinden en willen dat agrarische ondernemers daar ook mee van start kunnen gaan. Wat ik als D66'er en als mens vooral ook heel erg ingewikkeld, verdrietig en rot vind is dat er al jaren geen concreet perspectief is en dat dat ook nu nog laat wachten. Dus wat ik als D66'er, als Marlou, maar vooral als Limburger vind is dat we hier gewoon kunnen beginnen. We kunnen hier uren praten over wat er in Den Haag allemaal gebeurt, maar we hebben ook gewoon een kader. Met praten over Den Haag help ik hier geen enkele agrarische ondernemer. Dit kader vaststellen, zorgen dat er dingen kunnen gaan gebeuren waardoor er voor hen meer perspectief is; daar help ik hen wel mee en daar sta ik voor.

De voorzitter: De heer Franssen tot slot.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, een uitgebreid antwoord, maar geen concreet antwoord. Ik vroeg u concreet: wat gaat D66 Limburg voor de veetelers in Limburg dan betekenen?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, dit kader vaststellen, want daar staan een aantal prima uitgangspunten in. Ik denk dat het ook heel goed is dat ik dat niet in mijn eentje bedenken. In dit kader staan een aantal uitgangspunten. Er staan regelingen in. Er ligt geld in. Volgens mij zijn er genoeg agrariërs die staan te popelen om de goede maatregelen te nemen. Dus dat ga ik voor hen betekenen, gewoon door dit stuk vast te stellen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Schyns namens de fractie van... O, neem me niet kwalijk, meneer Hanegraaff. Ik had u even over het hoofd gezien. Aan u het woord.

De heer Hanegraaff (CDA): Dat kan ik me voorstellen. Voorzitter, ik heb een vraag over één punt. Veel van het betoog van D66 kan ik goed volgen en daar kan ik me ook wel in vinden. Er was alleen één vraag over de glastuinbouw die me niet helemaal duidelijk was, dus ik wil daar wat specificering over. Zegt D66 nu dat er geen ruimte is voor glastuinbouw of zegt D66: we moeten onderzoeken op wat voor manier er wel ruimte is voor glastuinbouw? Of is er nog een derde optie wellicht, wat D66 bedoelde?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik ben blij dat ik dat dan meteen recht kan zetten. Nee, het punt was helemaal niet... De vraag is: als je bijvoorbeeld kijkt naar Klaver 7 op Greenport, dan zie je dat de glastuinbouw daar een gigantisch tekort heeft aan energie. Onze vraag is dan: gaan we daar nog een logistieke doos neerzetten, wetende dat de mensen om daarin te werken er niet zijn en we al een probleem hebben op onze energie? Dus mijn vraag was niet: is er nog plek voor de glastuinbouw? Daar heb ik op dit moment zelf nog geen visie voor, behalve dat ik denk dat als we willen dat die er nog is, dat we dan als de brandweer aan de slag moeten om iets te doen aan energie en met name de netcongestie.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Oké, dus als ik het goed kan samenvatten is het punt dus meer: we moeten strategisch gaan nadenken over: met de beperkte energie die er is, wat kunnen we wel en wat kunnen we niet doen? Daarmee moeten we keuzes maken waarmee we op lange termijn eigenlijk economisch rendabel blijven.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, de heer Hanegraaff omschrijft het beter dan ikzelf had gekund.

De heer Hanegraaff (CDA): Dank u wel.

De voorzitter: De heer Zeedzen had ook nog een vraag.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wou in het kader van het inspraakmoment en ook de aankomende motie vragen wat mevrouw Jenneskens onder de definitie van het mkb verstaat. Wij vinden de motie een sympathieke motie. Wij willen er alleen zeker van zijn dat die ruim genoeg is voor ons om dat te kunnen ondersteunen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, dat is een heel terecht punt. Wat ik precies als definitie... Ik heb volgens mij de definitie die MKB-Limburg daar zelf ook voor gebruikt, voor het midden- en kleinbedrijf. Maar ik zou eigenlijk heel even moeten googelen, als ik heel eerlijk ben, wat dat precies is. Anders kunnen we even in de schorsing kijken wat er kan. Maar de bedoeling van die motie is eigenlijk relatief gezien. De vorige periode hadden we bijvoorbeeld het kader 'Limburgse centra'. Wat ik graag zou willen is: stel dat we nou gaan bedenken dat we daar allemaal dingen anders gaan doen, iets gaan slopen en een perkje aanleggen, dan zou ik graag willen dat die ondernemers die daaromheen zitten in ieder geval ook mee mogen denken. Dat soort stappen hebben we nu bij sommige dingen die wel degelijk zo'n centrum of zo'n ondernemer raken wat minder. Bijvoorbeeld als het gaat om bedrijventerreinen en energie kan ik me daar ook heel veel bij voorstellen. Maar als u het goed vindt dat ik de definitie even opzoek, dan kom ik erop terug.

De heer Zeedzen (BBB): Dat vind ik helemaal prima. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Smeets had ook nog een vraag.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, dank. Mevrouw Jenneskens zei iets heel interessants. Ze zei: moeten we nog wel zoveel kavels uitgeven op Greenport? Dat vind ik een heel terecht punt. Dat deel ik ook heel erg, die mening. Maar de vraag is een beetje: wat doen we daar dan wel mee? Wat is uw mening daarover?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, de gemeenteraad van Horst aan de Maas heeft al aangegeven dat ze graag kleinere kavels willen uitgeven. Ik denk dat we moeten zoeken naar: wat kan er nog wel? Maar ook wel: wat past bij de regionale dynamiek? Stel dat je toestaat – daar gaan we het een keertje over hebben bij de Omgevingsverordening – dat er heel grote kavels komen, dan is mijn angst dat daar ook weer heel grote loodsen komen, dat er arbeidsmigranten moeten komen wonen, waar er gewoon geen plek voor is, om te wonen, want die gebieden lopen gewoon al heel erg over en energie hebben we ook niet. Dus mijn zoektocht is naar: hoe kan je iets doen wat duurzaam bijdraagt aan die toekomstbestendige economie?

De voorzitter: Mevrouw Smeets, voldoende? Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan met enige vertraging dus het woord aan de heer Schyns namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Dank je wel, voorzitter. Ten eerste mijn condoleance. Laten we maar direct met de deur in huis vallen. In paragraaf 1.2.3 van het beleidskader wordt gesproken over de toekomstige economie, die innovatief, duurzaam en competitief moet zijn binnen een weerbaar Europa. Dit roept bij de fractie van JA21 enkele vragen op, wat precies een weerbaar Europa in de praktijk is. Weerbaar tegen wie of wat en hoe draagt dit beleidskader daaraan bij? We lezen ook dat het Limburgs beleid aan zal sluiten op de European Green Deal, maar wij vinden dat we als Provincie voorzichtig moeten zijn met het blindelings opzoeken en accepteren van subsidies uit Den Haag en Brussel. Laten we eerst grondig onderzoeken welke kansen specifiek zijn voor Limburg, voordat we ons in allerlei subsidiepotjes storten. JA21 kan enkele suggesties doen, zoals subsidies ter bevordering van de circulaire economie. Maar we moeten ook kritisch zijn, op subsidies die de vrije markt en daarmee het mkb verstoren. Daarom dienen wij vandaag een motie in en ik zal het dictum voorlezen: 'Tijdens de P&C-cyclus een samenvatting te maken van de aanvraag van programma's en/of financieringen die direct of indirect afkomstig zijn uit de European Green Deal / een onderbouwing van de gewenste effecten hierin te noemen / deze samenvatting te delen met PS door middel van een mededeling portefeuillehouder.'

De voorzitter: Ik vermoed dat daar de vraag over gaat van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, ik begrijp u wel hoor, maar we doen in dit huis volgens mij aanvragen uit heel veel potjes, in Den Haag, in Europa. Waarom maakt u nou specifiek een motie over de European Green Deal en niet over alle andere potjes?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Het gaat hier specifiek over de European Green Deal, omdat wij het belangrijk vinden dat het mkb door deze subsidie niet verstoord zou kunnen worden, dat we willen onderzoeken of dat een negatief effect heeft.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Maar het mkb... Dat geldt dan ... Als dat de zorg is; dat geldt dan natuurlijk voor iedere bron van externe subsidie op het gebied van economie die je binnenhaalt, niet alleen vanuit de Green Deal, maar bijvoorbeeld ook uit het Nationaal Groeifonds of andere Europese subsidiepotjes. Dus het voelt voor mij een beetje alsof u gewoon eigenlijk niet zoveel zin heeft in klimaatmaatregelen en denkt: nou, weet je wat ik doe? Ik maak dit potje om... Of ik maak deze motie om daar gewoon een beetje meer grip op te krijgen. Is dat uw doel?

De voorzitter: Meneer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik denk dat het duidelijk is dat er inderdaad uit meerdere ... Je kan het ook breder trekken, laat ik het maar zo stellen. Maar wij maken ons vooral zorgen hierover. Ik vind het helemaal geen slecht idee om op verschillende andere manieren ook daarnaar te kijken, maar wij hebben het specifiek nu over de Green Deal.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, wij gaan dit niet steunen. Dat mag duidelijk zijn.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, mijn vraag aan de heer Schyns is de volgende: ik heb altijd geleerd: je moet nooit iets verzinnen, een programma, een project, een activiteit, omdat er ergens geld ligt. Je moet iets verzinnen omdat je denkt dat je iets goeds verzonnen hebt. Dan is het fijn als er ergens geld ligt. Bent u dat met me eens?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): In de meeste gevallen kan ik het met de heer Sol eens zijn. Anderzijds denk ik ook dat het goed is dat als er gelden beschikbaar zijn voor een provincie, die onze provincie stimuleren, dat we daar altijd aanspraak op zullen moeten maken. Maar laat ik duidelijk zijn: wij willen de Limburgse economie stimuleren, maar stimuleren met subsidies betekent niet direct dat daarmee de economie ook gestimuleerd wordt als het mkb verstoord wordt.

De voorzitter: Meneer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Ik begrijp de heer Schyns niet helemaal. Uiteindelijk; wij hebben allerlei plannen om de Limburgse economie te stimuleren. Veranderen die plannen omdat er een European Green Deal is? Nee. Die plannen zijn er omdat wij goede plannen hebben of misschien nog niet zulke goede, maar dan gaan we die verzinnen. Het feit dat er ergens extern een subsidie voor is, zou eigenlijk hooguit de drempel om een plan uit te voeren moeten verlagen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, dat is een mening. Dat is geen vraag.

De voorzitter: U heeft gelijk. Maar de heer Sol heeft nog één poging om daar een vraag van te maken.

De heer Sol (GroenLinks): Nou, kennelijk bent u dat niet met mij eens, wat ik best wel vreemd vind, maar goed. U zegt vervolgens, u wilt een onderbouwing van de gewenste effecten. Gaat dat dan uitsluitend over de voorstellen die wij voor financiering vanuit de European Green Deal voorleggen of gaat dat over de European Green Deal in zijn algemeenheid? Dat haal ik niet helemaal uit de tekst.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, ik ben even aan het kijken hoe het tekstueel ... Of daar iets aangepast zou moeten worden. Dat had u misschien vooraf kunnen aangeven. Ja, ik denk dat het er eigenlijk wel duidelijk staat. 'Een samenvatting te maken van de aanvraag van programma's en de financieringen die direct of indirect afkomstig zijn uit de European Green Deal.' Dus het gaat om de aanvraag.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel. In paragraaf 1.3.1 staat dat de brede industrie zich moet aanpassen aan veranderende economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Wij vinden echter dat deze aanpassingen moeten plaatsvinden binnen een kader van minimale overheidsbemoeienis en realistische regeldruk. Een teveel aan regelgeving en kosten zal grote spelers doen besluiten hun activiteiten elders voort te zetten en daar is de Limburgse economie uiterst gevoelig voor. Het behoud van een gezond ondernemersklimaat is cruciaal voor een welvarende economie. Daarom zal JA21 vandaag een motie indienen om het Limburgse ondernemersklimaat sterk in de gaten te houden. Ik zal het dictum voorlezen. 'We verzoeken het College om jaarlijks een rapportage op te stellen met beschikbare data over het

Limburgse vestigingsklimaat / in de vorm van een symposium in gesprek te gaan met experts uit het bedrijfsleven over welke data meegenomen dienen te worden / uiterlijk in Q4 van 2024 een conceptrapportage te presenteren.' Ik ga verder. In paragraaf 2.2.5 staat dat de Provincie samen met haar partners wil bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen in de wet- en regelgeving en regeldruk ter ondersteuning van de circulaire economie.

De voorzitter: Volgens mij heeft de heer Maillé een vraag aan u. Ga uw gang.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Op zichzelf staat de VVD positief tegenover de geest van de motie die de heer Schyns zojuist heeft toegelicht, maar wij vragen ons wel af in hoeverre de motie niet overbodig is. Daarbij vragen wij ons af – dat is eigenlijk ook een vraag aan het College – of er niet al organisaties zijn die eigenlijk het Limburgs vestigingsklimaat in kaart brengen. Dan denken wij bijvoorbeeld ook aan de Staat van Limburg.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik wil mijn collega bedanken voor de steun. Ja, als er andere organisaties zijn die dit werk uit handen kunnen nemen, dan lijkt me dat zeer positief, als die informatie gebruikt wordt. Mij maakt het niet uit wie de informatie verstrekt, als het maar de correcte informatie is.

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank voor het woord, voorzitter. De heer Schyns probeert me er al slim in te luizen, zo merk ik. Maar ik heb inderdaad aangegeven dat wij positief tegenover de geest staan en wij wachten nog even af wat de beantwoording is van het College, of dit al of niet overbodig is. Wij vragen ons ook wel een beetje af: moeten we nu ook weer daadwerkelijk een symposium willen organiseren?

De voorzitter: De heer Schyns. Ik weet niet of dat laatste... Volgens mij was dat ook niet echt een vraag, meneer Maillé, maar de worsteling van de VVD-fractie op dat punt. Gaat u verder.

De heer Schyns (JA21): Ja, wij wachten inderdaad de reactie van GS af. Even kijken. Waar waren wij gebleven? Ja, de ondersteuning van de circulaire economie, dat we daar heel blij mee zijn. Maar de Provincie heeft helaas ook direct steken laten vallen toen vorige maand het FUREC-project werd uitgesteld. Laten we niet alleen praten over het versoepelen van wet- en regelgeving van de circulaire economie, maar ook over andere sectoren, zoals de maakindustrie. Een bloeiende maakindustrie is essentieel voor economische groei en werkgelegenheid. Hoewel we als JA21 enkele kritische geluiden laten horen willen we benadrukken dat we tevreden zijn over het beleidskader in algemene zin, met name met de focus op circulaire economie, initiatieven zoals Limburg 4 Life. Laten we samen streven naar een economie die niet alleen innovatief en circulair is, maar die ook beweegt binnen een kader van minimale overheidsmenging en maximale vrijheid voor ondernemerschap.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, met het risico dat ik wat hard door mijn interrupties heen ga, maar goed.

De voorzitter: Dat is uw eigen verantwoordelijkheid.

De heer Sol (GroenLinks): Ja. Uiteraard. U noemt het FUREC-project. Bent u zich ervan bewust dat de MER door de Commissie MER nogal is afgekraakt en dat het daardoor in de vertraging is geraakt?

De voorzitter: De heer Schyns?

De heer Schyns (JA21): Ja.

De voorzitter: Zo gaan de interrupties heel snel. Gaat u verder.

De heer Schyns (JA21): Ik wil afsluiten met het volgende. Onlangs hebben wij een presentatie gekregen van Atlas Research. Daar waren best een aantal mensen bij. Een onafhankelijk onderzoeksbureau dat gemeenten vergeleek op basis van 50 indicatoren, die zich richtte op sociale, economische en culturele vraagstukken. Hieruit kwam voort dat de belangrijkste indicator voor burgers om zich ergens te vestigen werkgelegenheid is. Deze indicator werd zelfs zo significant duidelijk aangegeven dat het dermate belangrijk is dat statistisch gezien alle andere variabelen met grote afstand nagenoeg geen invloed hebben als de voorwaarde werkgelegenheid er niet is. Dat betekent dus dat we alles kunnen aanpassen, maar zonder werkgelegenheid is er geen vestigingsklimaat. Ik denk dat dat heel, heel belangrijk is om te realiseren, dat dat uit het onderzoek kwam van Atlas Research. Belangrijk is dus om je te realiseren dat werkgelegenheid bovenaan de agenda hoort en dat alle subfactoren zelf door een gezonde marktwerking volgen en stijgen. Wie zorgt voor werkgelegenheid? Die bedrijven. Wie sticht deze bedrijven? De ondernemers. Laten we dus deze groep omarmen, steunen en de waardering geven die ze verdienen en daarmee ook de vrijheid en lastenverlaging geven die hen toekomt, als drijver van direct en indirect alle vestigingsfactoren van ons mooie Limburg. Dank je wel.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. Volgens mij zijn bedrijven heel belangrijk. Ja. Maar arbeiders zijn nog veel belangrijker. Wat ik dan eigenlijk niet zo goed snap, als u zegt dat die werkgelegenheid en alles wat daarbij komt zo bijdraagt aan de bestaanszekerheid, waarom u dan, uw partij, ook tegen de verhoging van het minimumloon heeft gestemd.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik zou... Ja, ik weet niet zo goed waarom... Dit heeft volgens mij niet zoveel te maken met het punt dat ik wil maken, maar ik kan daar wel op ingaan. Ik denk dat het belangrijk is dat wij als overheid ons nu richten op werkgelegenheid en werkgelegenheid realiseert dus ook al die andere factoren. Daar sta ik achter.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Vindt u dan niet dat die werkgelegenheid – een aanvullende vraag – ook moet lonen en dat het dan betekent dat die arbeiders, die voor die werkgelegenheid ook zorgen, die daar handjes aan bijdragen natuurlijk; dat dat ook verhoogd moet worden, dat minimumloon.

De voorzitter: Meneer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik persoonlijk zou zijn voor een lastenverlaging op de inkomstenbelasting, maar dat is een heel ander pleidooi. Daar kan ik ook nog wel een half uur over praten. Maar ik ben dus niet voor het verhogen van het minimumloon, maar voor een lastenverlaging van de inkomstenbelasting. Dan heb je dus eigenlijk netto hetzelfde effect, maar dan worden ondernemers dus niet belemmerd in het faciliteren van hun groei.

De voorzitter: Dank u wel. Was u al aan het einde van uw betoog of nog niet?

De heer Schyns (JA21): Ja, ik zou eigenlijk heel veel willen vertellen over lastenverlagingen, maar dat bespaar ik jullie vandaag.

De voorzitter: We hebben nog diverse schorsingen en nog een borrel.

De heer Schyns (JA21): Goed, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Schyns. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. In deze termijn heb ik alleen nog enkele opmerkingen en vragen over de toezeggingen die in de commissie zijn gedaan. Wij waarderen de toezegging dat minimaal 50% van het blijversbudget besteed wordt aan oplossingen die duurzaam en diervriendelijk zijn. Nu hebben wij ook gesteld dat deze oplossingen, evenals in de vorige Collegeperiode, op het erf moeten belanden. Mijn vraag is nu of voor het blijversbudget geldt dat dit op het erf moet belanden en, mocht dat niet zo zijn, of het de intentie van de Gedeputeerde is om dit budget op het erf te laten landen. Daarnaast vraag ik de Gedeputeerde of deze 50% controleerbaar gemaakt kan worden, door in de voortgangsrapportage aan te geven welk deel gehaald is op kas- en verplichtingenbasis, zodat het hele beeld op weg naar de 50% tot 2027 duidelijk wordt. Daarnaast wil de Partij voor de Dieren graag weten wat de gevolgen zijn van de Einstein Telescope voor de leefomgeving, de natuur, landschap, de energiebehoefte en de bodem, om zodoende als Provinciale Staten meer zicht te krijgen op de impact en consequenties om de Einstein Telescope neer te zetten en te gebruiken. Op 8 maart is in de commissie een toezegging gedaan door de heer Satijn. De uitwerking hiervan vinden we op bladzijde 1 en 2 van het gewijzigde kader. Maar hier staat dat we nog heel weinig weten over het effect op de leefomgeving of één van de andere aspecten die ik noemde. Dan vraag ik me af: hoe kunnen we zo positief zijn over de Einstein Telescope als we nog niet weten wat de impact en consequenties zijn? Nog belangrijker, een vraag aan de Gedeputeerde: als blijkt dat de consequenties en impact veel verder gaan dan wij hier als PS zouden willen, is er dan nog een mogelijkheid om dit proces te stoppen? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik nu het woord aan meneer Maillé namens de fractie van de VVD. Zoals al gezegd, het is zijn maidenspeech.

De heer Maillé (VVD): Nou, we zullen maar zeggen dat de brailleprinter gearriveerd is. Ik doe het toch maar uit het hoofd, als u dat goed vindt. Geachte voorzitter. Eindelijk is het zover: mijn maidenspeech. 'Wat is dat eigenlijk, een maidenspeech?', vroeg mijn vriendin me onlangs. Ik legde uit dat dat de eerste keer is dat ik het woord mag voeren in de Statenvergadering, waarbij ik vijf minuten lang aan het woord ben en niemand mij mag interrumperen. Dat moeten we ook thuis aan de keukentafel invoeren, dacht ik toen nog. Al liet ik die gedachte voor de goede orde natuurlijk maar even achterwege. Het is best spannend eigenlijk, hier zo, hier zo staan voor de eerste keer en tot u spreken. Vroeger werd me dan geadviseerd dat ik me moest inbeelden dat ik niemand voor me zag zitten. Ja, dat zou de spanning wegnemen. Tja ... So far, so good, zullen we maar zeggen. Vanaf deze afstand zie ik immers toch niemand voor me zitten. Nou ja. Alle gekheid op een stokje, voorzitter, weet eenieder hier inmiddels dat ik slechts een paar procent zie. Ik wil niet al te veel woorden vuil maken aan mijn beperking. Mijn beperking is, zo hoop ik althans, geen synoniem voor mijn identiteit. Tegelijkertijd, voorzitter, heeft mijn beperking mij juist wel gemotiveerd om politiek actief te worden. Op het moment dat je slechtdziend wordt, zijn er tal van organisaties die met jou, voor jou willen gaan bepalen hoe jij je leven moet inrichten. Begrijp me niet verkeerd, want dat is heel fijn en dat is heel prettig en dat heeft me ook gebracht tot het punt waarop ik nu sta, maar tegelijkertijd heb ik ook altijd zelf de regie willen houden, zelf aan het roer willen staan. Waar ik echt behoefte aan had was dat ik werd gestimuleerd en met name gefaciliteerd om te onderzoeken waar mijn interesses lagen en om te leren mijn eigen boontjes te kunnen doppen. Een overheid dient er mijns inziens voor te zorgen dat eenieder mee kan doen, de tools krijgt en de ruimte krijgt geboden om in zijn of haar kracht te komen staan. Van een sociale hangmat of een

financiële toelage word ik immers niet gelukkig. Daadwerkelijk mee kunnen doen, mijn eigen centen kunnen verdienen, daar draait het voor mij om. Hoewel ik me terdege besef dat onder omstandigheden een financiële tegemoetkoming uitkomst kan bieden, ben ik ervan overtuigd dat wanneer we denken in oplossingen in plaats van in problemen, we zorgen voor de juiste randvoorwaarden en we ruimte bieden voor ontplooiing, iedere Limburger mee kan doen. Het is nu precies juist die ruimte, voorzitter, die de VVD-fractie terugziet in het beleidskader Economie dat vandaag voorligt. Het credo dat wat de VVD betreft centraal zou moeten staan in alle beleidskaders en in dit beleidskader ook staat is ruimte voor de ondernemende organisatie, waarbij organisatie moet worden begrepen in de brede zin van het woord. De VVD vindt dat zo'n stuk echt uitademt dat de mkb'ers de kurk vormen waar de Limburgse economie op drijft. Tegelijkertijd is er ook aandacht voor de grote organisaties, de grote projecten waarbij wij als Provincie aan de lat staan en die we hard nodig hebben in de transitie naar een circulaire economie. Het zijn de kleine, midden- en grote bedrijven, die samen de unieke legpuzzel vormen van de Limburgse economie. Ik licht er nog een viertal punten uit. Allereerst toerisme. De VVD is blij met hoe toerisme is verankerd in de stukken met de beantwoording van het College in de commissievergadering. Op het gebied van vrijetijdstoerisme en dagrecreatie blijven we in feite doen wat we deden. Daar komt de focus op zakelijk toerisme bij. Daarnaast is er erkenning voor het feit dat toerisme ook overlast kan genereren. Dan nog arbeidsparticipatie. Aanvankelijk waren we nog niet zo blij met hoe dit in het stuk zijn weerslag had gekregen. Er werd enkele gerept over het vergroten van de arbeidsparticipatie, maar hoe nu je nu exact mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij die arbeidsmarkt zou gaan betrekken, daar werd geen nadere invulling aan gegeven. We zijn dan ook blij met de motie van de Partij van de Arbeid, die inzet op inzet van de LLO-gelden, die later nog aan de orde zullen komen. Dan nog veiligheid. De wereldwijde spanningen nemen op dit moment toe en dat doet ons beseffen dat de basisvoorwaarden voor onze manier van samenleven en dus in feite ook voor alle beleidskaders veiligheid betreft. De VVD is dan ook voor een sterke defensie. Ook onze fractie ondersteunt de oproep vanuit de Tweede Kamer om defensieproductie naar Limburg te halen. Daarnaast – ik weet, ik begeef me daarmee op glad ijs, maar gezien het feit dat mijn collega's hun kruin nog even droog moeten houden breng ik het toch in – vind ik dat we met elkaar het gesprek moeten voeren over hoe de Provincie Limburg kan bijdragen aan de toenemende ruimtebehoefte van defensie. Dan nog regeldruk. We krijgen uit de praktijk nog steeds veel signalen dat het mkb de LIOF-regeling nog steeds als lastig en omslachtig ervaart. Ik vind dan ook dat we hier scherp het oog op moeten blijven houden. Dan nog het argument uit de categorie: je bent nieuw, dus verwonder je. Ik verwonder me over het feit dat we hier in de Staten onze mond vol hebben van de wens om de regeldruk te willen verlagen, maar tegelijkertijd – vandaag gaan we het denk ik weer zien – dienen we tal van moties in die er alleen maar toe leiden dat die regeldruk alleen maar wordt opgevoerd. Dus ik denk dan ook echt dat we als Staten onszelf in de spiegel moeten aankijken en ons moeten afvragen of een motie niet voor de Bühne is. Voorzitter, mijn afrondende zin. Ruimte bieden we aan de ondernemende organisatie door oog te hebben voor zowel de kansen als de uitdagingen die bestaan. Wanneer we dat doen, dan is de VVD ervan overtuigd dat we met dit beleidskader Economie een stevig fundament leggen om ervoor te zorgen dat de Limburgse economie in de toekomst kan blijven floreren. Ik dank u voor het woord.

De voorzitter: Wat een complimenten verdient u met zo'n vlammend betoog en dan volledig uit het hoofd, doordat uw papieren gewoon naast u op de grond lagen. Echt chapeau. Gefeliciteerd met uw maidenspeech. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst namens de fractie van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, tijdens de industriële revolutie groeide Maastricht uit tot de eerste echte fabrieksstad van Nederland. Er werd door een kleine groep industriëlen enorm veel geld verdiend en de landgoederenzone hier vlakbij is daar de stille, maar flamboyante getuige van. Deze industriële revolutie bracht niet voor iedereen welvaart. De werkomstandigheden in de fabriek waren slecht, de leefomstandigheden in de stad niet veel beter. Het is geen wonder dat sociaaldemocraten als Willem Vliegen in Maastricht een rijke voedingsbodem vonden voor een nieuwe politieke beweging, de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij. Voorzitter, samen met de vakbonden streden die sociaaldemocraten van toen voor het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden van de arbeidersklasse, voor de 8-urige

werkdag, voor pensioenen en socialezekerheidswetten en in tijden van crisis ook voor een actieve rol van de overheid om de economie te stimuleren en werkgelegenheid te creëren. De sociaaldemocraten en de vakbonden hebben in de afgelopen 130 jaar veel bereikt, maar er is ook nog genoeg te doen, want, voorzitter, het zijn turbulente tijden. Geopolitieke ontwikkelingen zetten onze economie onder druk. Digitalisering, robotisering, AI, de noodzaak om te verduurzamen: het gaat onze economie fundamenteel veranderen, zoals de komst van de stoommachines onze economie al eerder fundamenteel veranderde. Met al deze ontwikkelingen moet de arbeidsmarkt en onze beroepsbevolking kunnen meebewegen. Het zal u dan ook niet verbazen dat onze zorgen bij die arbeidsmarkt liggen. Wij zijn daarom erg blij dat de vakbonden weer aan tafel zitten. Complimenten daarvoor aan dit College. Het beleidskader gaat uit van een beroepsbevolking die steeds hoger opgeleid is. Voorzitter, ik hoop dat het klopt, maar ik twijfel wel. In mijn dagelijks werk zie ik juist een steeds groter deel van de beroepsbevolking dat grote moeite heeft om mee te doen. Met lage basisvaardigheden loop je vast in onze ingewikkelde samenleving en ook op de arbeidsmarkt. Uit recent onderzoek blijkt dat dit ook niet een uitstervend probleem is. Maar liefst 33% van onze 15-jarigen loopt het risico om laaggeletterd te worden. Zij missen dus al bij de start van hun werkzame leven vaardigheden om mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt. Dat is een groot probleem voor ons en daar moeten we onze volle aandacht aan schenken. Het is daarom goed dat de Provincie werk maakt van 'een leven lang ontwikkelen'-infrastructuur, waarin werkenden en werkzoekenden kunnen blijven leren en ontwikkelen. Limburgse gemeenten, die de regie hebben in het aanpakken van lage basisvaardigheden, zijn daar ook al mee bezig. De PvdA vindt het belangrijk dat het beleid van de Provincie het beleid van gemeenten versterkt en dat we dingen niet dubbel doen, maar juist elkaar helpen. Die versterking kunnen we realiseren door financiering binnen te halen vanuit het Nationaal Groeifonds voor het 'een leven lang ontwikkelen'-collectieven speciaal voor lager opgeleiden en laaggeletterden. Daarom dienen we vandaag een motie in. Ik lees het dictum even door. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om ervoor te zorgen dat provinciale LLO-infrastructuur de gemeentelijke aanpakken van lage basisvaardigheden via de werkgever versterkt / Limburgse gemeenten, onderwijspartners, vakbonden, werkgeversverenigingen en UWV's te enthousiasmeren om bij het Nationaal Groeifonds financiering aan te vragen voor LLO-collectieven voor laagopgeleiden en laaggeletterden in de drie Limburgse arbeidsmarktregio's en arbeidsmarktregio's die aanvragen doen daarin te steunen / Provinciale Staten te informeren over de voortgang.' Het verduurzamen van onze economie is belangrijk, niet alleen voor de aarde, maar juist ook voor mensen die op de aarde leven. Naar goed sociaaldemocratisch gebruik moeten we bedrijven erbij helpen om deze grote transitie mee te maken. Terecht dat dit beleidskader daarom extra aandacht schenkt aan landbouw, chemie en circulaire economie. Maar, voorzitter, Limburg kan dit niet alleen. De opgave, met name die bij Chemelot, is enorm. Gelukkig heeft de Rijksoverheid de afgelopen weken laten zien dat men bereid is om te investeren. Tata Steel heeft € 2 miljard gekregen om te verduurzamen. Met het project Beethoven heeft de regio Eindhoven 2,5 miljard toegekend gekregen om het vestigingsklimaat te verbeteren en de chipindustrie voor Nederland te behouden. Ik vind – ik ben niet alleen, heb ik ontdekt – het de hoogste tijd dat er voor Limburg een project Mozart komt. Samen met collega's Ijpelaar, Vaessen en Queisen schreef ik daar een opiniestuk over. Een project dat helpt om Chemelot te verduurzamen, dat investeert in het versterken van het vestigingsklimaat, met goed OV, voldoende woningen en volwaardige ziekenhuiszorg. De PvdA hoort graag van het College hoe zij over dit idee denkt. Tot slot, voorzitter, het toerisme ontbreekt, een sector waar bijna 40.000 mensen in Limburg werken en een sector die voor een grote uitdaging staat als het gaat om de toekomst. In het beleidskader staat dat we de balans tussen de vitale toeristische sector en natuur, rust en leefbaarheid gaan bewaken, maar het is niet uitgewerkt in de doelen, het is niet uitgewerkt in de acties en ook in andere beleidskaders vinden we er niets over terug. De PvdA wil dat graag repareren en dient daarom vandaag een motie in. Ik zal dat dictum ook even voorlezen. 'Dragen het College van Gedeputeerde Staten op om voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg samen met de DMO's actieplannen af te stemmen die werk maken van het versterken van de toeristische sector in de regio en die bijdragen aan het bewaken van de balans tussen vitaal toerisme, rust en leefbaarheid / in beeld te brengen of extra provinciale middelen nodig zijn om deze actieplannen uit te voeren / de actieplannen voor behandeling van de Begroting 2025 aan Provinciale Staten voor te leggen via de vakcommissie / deze actieplannen te bespreken met gemeenten en te verwerken in de

gebiedsgerichte visies in de Omgevingsvisie die in 2025 na herziening aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.' Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens de fractie Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, hoe zal de Limburgse economie er in 2050 of 2040 uitzien? Dat is een eenvoudige vraag, waarop in de wereld van vandaag geen eenvoudig antwoord te geven is. Wat wel kan, is om een aantal van de trends die we nu al duidelijk kunnen herkennen te extrapoleren naar de toekomst, een visie te ontwikkelen hoe we wensen dat een volhoudbare toekomstige economie eruit kan zien en dan een strategie op te stellen hoe we van vandaag naar die gewenste toekomst komen. Welke trends ziet Horizon? Als eerste zien we dat overshootday, de dag waarop we de grondstoffen die de aarde in een jaar kan genereren opgebruikt hebben, ieder jaar eerder komt te liggen. Voor Nederland lag die dit jaar op 1 april. Als iedere aardbewoner dus hetzelfde leefpatroon zou hebben als de Nederlander, hebben we ieder jaar de grondstoffen van vier aardes nodig. We putten de aarde dus uit en daar kunnen we niet oneindig lang mee doorgaan als we die aarde leefbaar willen houden. Ook Limburgse trends... Door krimp van de bevolking en vergrijzing zal het aantal Limburgers dat beschikbaar is voor de arbeidsmarkt gaan afnemen. De krapte in onze energievoorziening zal niet alleen nog lang aanhouden, maar zal er naar verwachting ook voor zorgen dat de energieprijzen blijven toenemen. Kijk alleen maar eens naar de miljarden die nodig zijn voor verzwaring van de energienetwerken. Ook de krapte bij de beschikbaarheid van grondstoffen zal blijven bestaan en naar alle waarschijnlijkheid groter worden. Denk maar eens aan alle metaalertsen die in de komende 30 jaar schaars gaan worden. Tot slot komt er steeds meer druk te staan op landgebruik. Aangezien mij geen plannen bekend zijn om nieuwe gebieden te gaan annexeren, neem ik aan dat Limburg het tot 2050 met hetzelfde aantal vierkante kilometers zal moeten blijven doen. Met veel van deze zaken hebben wij ook vandaag al te maken. Denk maar eens aan arbeidsmigranten, netcongestie, oplopende prijzen, tekorten van allerlei grondstoffen en vele conflicterende belangen die met elkaar strijden om de beschikbare grond. Helaas wordt ook bij een opkomend probleem vaak gekozen voor symptoombestrijding, pleisters plakken, en wordt er te weinig gekeken naar oorzaken en hoe die weggenomen kunnen worden. Horizon is van mening dat de noodzaak om anders naar onze economie te kijken alleen maar toeneemt en dat we moeten inzetten op een kwalitatieve groei in plaats van een kwantitatieve groei. Dus krapte op de arbeidsmarkt niet bestrijden met arbeidsmigranten, maar sturen naar banen met een hogere toegevoegde waarde en door opleiding en scholing het potentieel van de Limburgers optimaal gaan benutten. Het toenemend energieverbruik, mede veroorzaakt doordat alles en iedereen net zoveel energie mag gebruiken als maar verlangd wordt en het naar Limburg blijven trekken van nieuwe bedrijvigheid afremmen en fors inzetten op energiebesparing. Om grondstoffen te besparen inzetten op het optimaliseren van productieprocessen in de maakindustrie en het intensiveren van onze inspanningen richting een circulaire economie. Laten we niet vergeten dat in een circulaire economie er veel meer gebruik wordt gemaakt van hernieuwbare grondstoffen en er veel minder gevaarlijk afval wordt geproduceerd, met als bijvangst minder milieuvervuiling en een positief effect op de volksgezondheid. In het voorliggende beleidskader worden een aantal van deze trends en oplosrichtingen genoemd. Wat dat betreft heeft het College in ieder geval op papier voldoende mooie ambities. Tegelijkertijd hinkt het beleidsplan op twee benen, want naast de mooie ambities blijven we doen wat we al deden. We blijven bedrijven die maar weinig toevoegen voor Limburg aantrekken, denk aan de distributiedozen. We blijven proberen om bedrijven en voorzieningen die niet meer van deze tijd zijn en daardoor vroeg of laat zullen verdwijnen met financiële impulsen in leven te houden of te reanimeren. Kortom, we maken geen echte keuzes en daarom zullen we ook de komende jaren wel blijven doormodderen met arbeidsmigranten, netcongestie, budgetoverschrijdingen, milieuproblemen en wat er verder op ons pad komt. De paracetamol en de grote rol pleisters liggen ongetwijfeld al klaar om de symptomen van het volgende probleem te bestrijden. Dan kan ik nu het College een aantal vragen gaan stellen om hier of daar in het beleidskader een detail te veranderen, maar ook dat schiet niet heel veel op. Horizon is van mening dat de manier van denken over economie op de schop moet en dat er fundamenteel andere keuzes gemaakt moeten worden. Mooie papieren

voornemens zijn er genoeg, maar de proof is in the pudding. In de praktijk zal het College moeten laten zien wat al die mooie woorden waard zijn en of ze het aandurven om keuzes te maken. In het verlengde hiervan dien ik vandaag een motie in die betrekking heeft op mijn al eerder aangegeven zorg over het gebrek aan interesse bij onze jeugd in de exacte natuurvakken. Om de uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld circulariteit, efficiënter produceren, minder energie en grondstofgebruik op te kunnen lossen zijn er ook in de toekomst professionals nodig op alle niveaus, die geschoold zijn in die exacte vakken. In de aangenomen motie 2992 heb ik eerder voorgesteld om de Brightlands-campusen een prominentere rol te laten spelen bij het betrekken van onze jeugd bij maatschappelijke problemen en de innovaties die gaan helpen om deze problemen op te lossen. Wat nog ontbreekt is dat ook onze jeugd gestimuleerd moet worden om met creatieve en ambitieuze oplossingen te komen en ze de weg naar de campussen te laten vinden. De motie die ik vandaag indien kan hierbij helpen. Ik zal het dictum voorlezen. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om in overleg met de Brightlands-campusen, Brightlands Next en de Innovation & Learning Labs te komen tot het instellen van een jaarlijkse prijs voor de beste profielwerkstukken die aansluiten bij de onderzoeksgebieden van één van de vier campussen / om aan deze prijs een aantrekkelijk geldbedrag in natura te koppelen, bijvoorbeeld het collegegeld van het eerste jaar van een vervolgstudie aan een Nederlandse hogeschool of universiteit / dit voorstel te dekken ten laste van de programmareserve Brightlands, na uitwerking te verwerken middels een begrotingswijziging in het eerstvolgende P&C-document.' Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Loomans. De heer Driessen heeft een vraag voor u. Mag ik de zaal af en toe vragen om iets zachter te overleggen of dat buiten te doen? We merken dat het wat lastig is af en toe. De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel, voorzitter. Echt een prachtige motie, die excellentie bevordert of oogt te bevorderen. Ik zou wel graag willen verzoeken ... Ik wil hem graag mee indienen trouwens, maar ik zou wel graag willen verzoeken om 'natura' of 'geldbedrag' ... Om één van de twee te kiezen, want anders gaat het niet.

De voorzitter: Meneer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Misschien mag ik het even toelichten. Ik bedoel dus dat het geldbedrag gebruikt wordt voor ... Dus op die manier heb ik natura bedoeld. Het is niet zo dat de winnaar een bankrekeningnummer op mag geven en het geld daarop terechtkomt.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dank u. Voor de vorm: dan is het natura. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ik heb ondertussen geleerd dat ik het in een vraag moet formuleren, dus dat zal ik doen. Onze fractie zou deze graag mee indienen. De vraag is: mag dat?

De voorzitter: Meneer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik zal er even over nadenken. Ik wil even over mijn hart strijken. Volgens mij is er nog plek onder de motie. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Loomans. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Geachte voorzitter, geachte collega's en inwoners van Limburg in deze zaal en online. Wij willen als fractie BBB ons vertrouwen uitspreken in het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg', dat hier vandaag voorligt. Uiteraard blijft er altijd ruimte voor verbetering, maar onze dank gaat uit naar het College en de betrokken ambtenaren, die veel van de tijdens de sonderende en behandelende commissie opgebrachte aandachtspunten hebben weten te verwerken in de vandaag behandelde versie. In onze inbreng van vandaag willen we de aandacht vragen voor het volgende. Als volksvertegenwoordigers hebben wij een cruciale taak: het waarborgen van transparantie, doelmatigheid en effectiviteit in het beleid dat wij voeren. We staan hier vandaag om te spreken over het beleidskader Economie, een kader dat niet alleen financiële implicaties heeft, maar ook een diepgaande maatschappelijke impact. Het is onze verantwoordelijkheid om deze impact te begrijpen en te meten, zodat we onze rol als controleur en steller van doelen adequaat kunnen vervullen. Wij constateren dat in de huidige beleidskaders, zoals weergegeven in de doelenbomen, het College reeds oog heeft voor de maatschappelijke impact van haar beslissingen. Echter, we erkennen ook dat we op dit moment nog onvoldoende in staat zijn om de impact van de beleidskeuzes volledig te doorgronden. Het kunnen beoordelen van de maatschappelijke impact van beleid is essentieel voor de rol van Provinciale Staten, omdat het zowel onze kaderstellende als controlerende taak dient te ondersteunen. Veel van ons beleid heeft incrementele effecten: stapje voor stapje veranderend. Het is van belang dat we deze beweging kunnen volgen en dat we in staat zijn om de resultaten van ons beleid te meten. Niet alleen om het beleid effectiever te maken, maar ook om inzicht te krijgen in de doelmatigheid, effectiviteit en maatschappelijke meerwaarde ervan. Een goede maatstaf van impact houdt niet alleen rekening met de positieve gevolgen van beleidskeuzes, maar ook met de mogelijke negatieve gevolgen. Daarom streven we naar maximale transparantie en de analyse van beleidsimpact. Daarom verzoeken wij het College om nog beter aan te sluiten bij reeds lopende processen door een voorstel te doen aan Provinciale Staten over hoe zij van plan zijn om beleidsimpact te meten en ook inzichtelijk te maken. Ik hoor graag van de Gedeputeerde of hij hier een toezegging op kan geven. Verder roepen we Provinciale Staten op om een actieve bijdrage te leveren bij de totstandkoming van een gedegen onderzoeksmethode, die invulling geeft aan de eerdergenoemde transparantie. Over de manier waarop we dit als PS samen met het College vorm kunnen geven gaan we graag spoedig in gesprek. Daarnaast stellen we voor om na de eerste volledige P&C-cyclus, volgens op vaststelling van de beleidskaders, te evalueren in hoeverre de gekozen methode volstaat om aan de behoefte zoals uitgelegd in deze bijdrage te voldoen. Ten slotte, ik ga afsluiten, voorzitter, willen we als BBB het inzicht in de beleidsimpact integraal onderdeel maken van de reguliere verantwoordingscyclus, waardoor het ook toegankelijk wordt voor burgers en andere stakeholders. Geachte collega's, laten we samen streven naar een transparant, doelmatig en effectief provinciaal economisch beleid, waarbij we de maatschappelijke impact weten af te wegen tegen de financiële gevolgen van onze beslissingen. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Zeedzen. Als ik het goed begrepen had dient u ook een motie in. Zou u die motie even...

De heer Zeedzen (BBB): Die wil ik graag in de tweede termijn indienen.

De voorzitter: Prima. Dan komt die in de tweede termijn. Dan geef ik nu het woord aan de heer Megens namens de fractie van de PVV.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Tijdens de commissievergadering heeft de PVV Limburg reeds uitgesproken dat dit document naar onze mening weinig substantie bevat. We planten vandaag een zaadje met de hoop op een boom, maar de aard en de groeiwijze van deze boom blijft onbekend. De Gedeputeerde heeft toegezegd om de vragen van de PVV schriftelijk te beantwoorden. De vraag met betrekking tot een eventuele begrotingswijziging heeft het College nu verduidelijkt, dat deze financiële middelen slechts een richtlijn vormen. Voorzitter, de PVV vraagt zich dan ook af: wat betekent dit? Zetten we hier een kader neer zonder financiële fundamenten? Als we het hebben over financiële onderbouwing; projecten zoals het LEF, Brightlands, LIOF en Mijwater zouden in de eerste twee maanden van het jaar

door de Zuidelijke Rekenkamer gerapporteerd worden. Dit rapport stond vanochtend uitgebreid in de krant. Welke aanbevelingen erin staan; dit weten we nog niet. Of deze relevant zijn voor dit kader kunnen we dus ook niet beoordelen. De PVV meent daarom dat we terughoudend moeten zijn met nieuwe investeringen, totdat het rapport over grip op investeringen is besproken met Provinciale Staten. We zullen hierom een amendement voorstellen, om terughoudend te zijn met investeringen tot we hierover gesproken hebben. Voorzitter, zoals ik reeds aangaf biedt het document weinig concrete richtlijnen voor het bereiken van doelstellingen. Hoe zorgen we ervoor dat Limburg aantrekkelijk blijft voor ondernemers? De PVV is van mening dat volledig circulair worden hier niet aan bijdraagt. Bedrijven, zoals onder andere Chemelot en Rockwool, komen hierdoor onder druk te staan, door deze onhaalbare regelgeving. De PVV heeft het College gevraagd of 100% circulair dan ook daadwerkelijk realistisch is en haalbaar, maar hierop is geen duidelijk antwoord gekomen. De PVV verwacht nog steeds een reactie van het College. Met een kritische blik kijken we ook naar de Brightlands-campussen, het LEF, LIOF en Mijwater, naar de controle op de rendabiliteit van de projecten en de vraag: welke startups slagen? Details hierover hebben we in de commissie reeds besproken. Het College lijkt onze mening over maatschappelijke of financiële rendabiliteit te delen. Het is echter onduidelijk hoe we dit gaan monitoren. De PVV vraagt dan ook aan het College: hoe gaan we dit doen? Hoe worden wij op de hoogte gehouden? Voorzitter, ook de agrarische sector is in dit kader opgenomen. Hoewel de Gedeputeerde heeft verzekerd dat onze koeien voorlopig in de wei blijven, lezen we dat er plannen zijn om deze sector richting plantaardige eiwitten te ontwikkelen. De PVV is trots op onze wereldklasse agrarische sector en ziet geen reden om bij te dragen aan de eiwittransitie binnen deze sector. Tot slot, voorzitter, vanochtend reed ik langs VDL. Een lege en verlaten parkeerplaats. Er lijkt geen noodzaak meer voor infrastructurele aanpassingen. 1000 banen zijn verloren gegaan, terwijl het College hoop blijft houden op een herleving van de fabriek. Hoe zit het met de go-/no-go-clausule? Zijn de randvoorwaarden van het behoud van banen aan de kant geschoven? Wanneer zegt het College tegen VDL dat ze niet hebben voldaan aan de afspraak die Provinciale Staten gemaakt heeft? Hierop hebben we ook graag een reactie van het College.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ja, ik hoor de woordvoerder van de PVV op dit kader vooral zeggen wat hij allemaal niet wil, maar wat is nou uw visie dan op een toekomstbestendige economie voor Limburg?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, wij zitten volgens mij niet in de coalitie. Wij krijgen dit vanuit de coalitie voorgeschoteld en vanuit het College, dus het is aan jullie om die plannen te maken en niet aan ons, want anders had u ons uit moeten nodigen aan uw tafel.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou ja, op deze manier gaat het natuurlijk nooit lukken, meneer Megens, maar goed, dat terzijde. Kijk, ik heb altijd geleerd: ook als je in de oppositie zit; als je ergens kritiek op hebt, moet je ook met een alternatief komen. Ik hoor u vooral heel veel dingen roepen die u allemaal niet wil, maar ik heb nog niet één constructief voorstel van u gehoord en dat zou ik toch wel waarderen. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik wil hier inderdaad nog wel even op reageren. Zoals ik aan het begin al aangaf, staat er weinig in het stuk. Het is weinig concreet. Eigenlijk heeft u zelf ook weinig concrete voorstellen. Daarnaast zie ik tal van moties vanuit de coalitie hier liggen. Die moties laten dan ook wel zien dat dit stuk inderdaad weinig richting geeft. Dan vraag ik mij ook af: hoe ziet de coalitie dit?

De voorzitter: U had nog een derde vraag, mevrouw Berghorst, maar ik ... Nee? Nee. Oké. Ik zag u naar voren komen. Ik denk: ik vraag het even. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, wat mij een beetje puzzelt bij de PVV is dit. U heeft het over kritiek op het feit dat we een beleidskader hebben wat op hoofdlijnen is. Nou, daar kunnen we van alles van vinden. Maar u heeft ook heel veel kritiek op spelregels en op fatsoenlijk financieel beleid. Dan noemt u voorbeelden, zoals het LIOF of Duurzaam Thuis. Maar dat zijn eigenlijk allemaal revolverende fondsen, waarvan bijvoorbeeld in het geval van het LIOF we er eigenlijk meer geld aan overhouden dan dat we erin stoppen. Eén van de weinige dingen waarin de PVV de doorslaggevende factor was, was het vliegveld. Van die investering weten we in ieder geval dat die naar alle waarschijnlijkheid niet revolverend meer geld oplevert. Dus mijn vraag is nu eigenlijk: pleit de PVV nou voor fatsoenlijk financieel beleid, zodat onze investeringen wat meer revolverend worden of heeft u gewoon een hekel aan bepaalde beleidsonderdelen, vindt u die gewoon vervelend en zou u die willen schrappen en die ambities?

De voorzitter: Meneer Megens.

De heer Megens (PVV): Nou, ik denk als we het over financiën hebben, dat het belangrijk is dat we hier opletten wat we uitgeven en waaraan we het uitgeven. Dus in die zin zal u ons aan uw zijde vinden. Maar ja, projecten die u rendabel vindt; dat zien wij misschien weer anders. Dus ja, daarvoor verschillen we ook van partij.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, maar dan toch heel even ... Ik wil het wel heel even hebben over de definitie. U pleit voor bijvoorbeeld revolverend, minder geld uitgeven, fatsoenlijke financiële spelregels. Het LIOF is volgens mij een voorbeeld van iets wat 120% revolverend is, wat betekent dat wij daar eigenlijk netto geld aan overhouden. Is dan de definitie van revolverend van de PVV een financiële, namelijk 'we houden er netto meer geld aan over' of gaat het er meer over 'als het bijvoorbeeld gaat om duurzaamheid of dingen die de PVV niet fijn vindt, dan vinden we het sowieso slecht, niet revolverend en het gaat niet om de financiën'?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, volgens mij hebben we in het verleden ook met andere voorstellen die revolverend zijn ingestemd, ook die duurzaamheidsprojecten aanjagen, zolang het de burger maar geld oplevert.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, als we het dan hebben over de financiële spelregels, projecten die de burger geld opleveren, hoe kijkt de PVV dan nu naar het feit dat de helft van de middelen in dit kader geïnvesteerd worden in een vliegveld, waarvan de revolverendheid zeer optimistisch gezegd nog wel heel erg onzeker is?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, het vliegveld; dat is natuurlijk vorig jaar, in de vorige periode besloten. Het is nu nog te kort om te kunnen zeggen: dit levert ons geld op of niet. We zijn nog geen half jaar verder.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter, de heer Megens heeft het – ik heb dit ook al bij de commissie aangekaart – over Chemelot, de doelstellingen die er daar zijn en dat we dat niet moeten doen. Is de heer Megens zich ervan bewust dat dit de doelstellingen zijn die Chemelot zelf heeft gesteld? Ik blijf me erover verbazen. Zij willen dit en ze vragen aan ons of we hen daarmee willen helpen. Ik wil er wel bij opmerken dat als u naar de informatiesessie was geweest van Chemelot – bij die sessie was niemand van de PVV er – dan had u dat ook kunnen weten, dat zij dit graag willen. Ze roepen ons op om dit te doen. Waarom vraagt u dan op dit moment om dat niet te doen? Ik begrijp dat gewoon niet.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik ben blij dat de heer Hanegraaff hier naar voren komt. Ik had dat al verwacht. Ik heb dat nagezocht. Inderdaad, Chemelot wil zelf inderdaad circulair worden, maar ze geven ook aan dat ze niet onder de regeldruk willen bezwijken en dat de kans groot is, groter is dat ze door de regeldruk de provincie of zelfs Nederland gaan verlaten. Dus onze oproep is juist om die regelgeving en die regeldruk niet zo groot te maken.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Voorzitter, ten eerste kan Chemelot Nederland helemaal niet verlaten. Dat zouden dan de bedrijven zijn die op Chemelot zitten, maar goed, dat laat ik even hier. Nee, waar het om gaat is: zij vragen aan ons... Die oproep die zij doen is een oproep aan ons: help ons. Maak die regelgeving makkelijker, ondersteun dit systeem. Dat is toch wat anders dan zeggen: we moeten daarmee stoppen. Dat is absoluut niet wat ze vragen. Ik snap wel het sentiment wat u hier naar voren brengt en ik ben het ermee eens als u zegt: we moeten ervoor zorgen dat Chemelot niet verdwijnt. Laten we zorgen dat we hen op een goede manier helpen. Maar ik denk: de slechtste manier om Chemelot te helpen is om te zeggen: laten we er maar mee stoppen. Dan is Chemelot echt binnen no-time weg.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik heb niet gezegd: laten we er maar mee stoppen. Ik heb gezegd dat Chemelot zelf aan heeft gegeven de problemen van de regeldruk die ze ervaren. Op het moment dat de regeldruk te hoog wordt, dat ze wel een ambitie kunnen hebben om 100% circulair te worden, maar dat die ambitie het niet haalt als wij de regels hier aanscherpen door te verplichten dat bedrijven dadelijk 100% circulair worden.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, ik heb lang getwijfeld of ik deze interruptie nog zou doen of niet, maar ik ga het toch doen. Deze beleidskaders ... Ik hoor u zeggen: ik vind het eigenlijk allemaal flut, het heeft geen inhoud, het stelt allemaal niks voor. Ik hoor u ook zeggen: ja, als wij in de coalitie hadden gezeten was het allemaal anders geweest. Dat hoor ik u ook zeggen. U heeft de kans gehad om invloed uit te oefenen op deze beleidskaders. Deze coalitie heeft ervoor gekozen om al die beleidskaders te sonderen met alle politieke partijen, coalitie of oppositie. Er was één partij die categorisch weigerde om daaraan mee te doen. Dat was uw partij. Ik ben heel erg benieuwd. U heeft nu een beleidskader waar niets van uw punten in zit. Daarom bent u ontevreden. Had u dan niet toch beter kunnen meedoen aan die sonderende rondes? Nu heeft u uw kans laten liggen.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, dit is natuurlijk ook een leuke om antwoord op te geven. U hebt het gesondeerd. U komt met tal van moties. Dus blijkbaar is het stuk ook niet in uw richting geschreven.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Volgens mij, voorzitter, is het een goed gebruik in Provinciale Staten dat wij een duaal systeem hebben en dat iedere politieke partij in dit huis, coalitie of oppositie, met goede ideeën kan komen in de vorm van moties en amendementen. Dat heeft niets te maken met de kwaliteit van dit stuk. Dat heeft alles te maken met de kwaliteit van de Statenleden in deze zaal, die kansen zien om beleidskaders te verbeteren. Het is bijzonder jammer dat u die kans niet pakt, vooral voor uw kiezers.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Voorzitter, daar wil ik nog wel op reageren. Er is dus door de Partij van de Arbeid wel deelgenomen aan de sonderende stukken. Blijkbaar heeft het dus geen nut om deel te nemen, want anders hoeven we hier niet zoveel moties in te dienen.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een amendement ingediend. Zou u daar het dictum nog even van willen voorlezen?

De heer Megens (PVV): Eens even kijken. Het dictum luidt. 'In het dictum van het besluit G-24-007 de volgende passage toe te voegen na 'in te stemmen met de vaststelling van het bijgevoegde kader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg' – beleidskader voor het regionaal economisch domein 2024-2027': 'Met inachtneming dat er geen nieuwe investeringen of verhogingen van bestaande investeringen in de projecten zoals opgenomen in het rapport van de ZRK 'Grip op investeringen in de provincie Limburg' wordt gedaan, totdat Provinciale Staten over het rapport heeft besloten.' En gaat over tot de orde van de dag.' Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Megens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Dit voorstel richt zich op cruciale pijlers voor de economische ontwikkeling van onze provincie, het versterken van het ondernemersklimaat, het stimuleren van innovatie, het bieden van toekomstperspectief voor de landbouwsector en het bevorderen van een gezonde arbeidsmarkt, ondersteund door een solide onderwijsketen. Hier zou ik gaarne de eerste opmerking maken naar de landelijke partijen: zoals u weet, wij zijn lokaal. Wij denken van beneden naar boven. De landelijke partijen zitten in Den Haag, maar we zien bij de onderwijsketen in onze mening een weeffout. Wat zien we bij de gemeenten? De gemeenten staan aan de lat voor de basisscholen, maar de onderwijskoepels hoeven alleen maar het onderhoud te doen. Economisch gezien willen een aantal gemeenten best basisscholen bouwen, maar de kosten komen dan ook bij de gemeente terecht. Als na twee of drie jaar de overkoepelende onderwijsorganisatie zou zeggen 'wij doen de school dicht', dan zit de gemeente met de kosten. Ik wil daar gaarne ook een reactie op van de Deputé. Naar onze mening is dat dus echt een weeffout. Allereerst wil ik stilstaan bij het belang van een gezonde toekomst voor onze land- en tuinbouwsector. Uit recent onderzoek blijkt dat slechts een derde van de agrarische bedrijven in Limburg wordt opgevolgd door jonge ondernemers. Dit zet ons voor een uitdaging. Hoe kunnen we deze nieuwe generatie boeren, oftewel agrariërs, ondersteunen en stimuleren? Het Blijversfonds is dan ook een eerste stap, maar het is essentieel dat dit fonds wordt ingezet met maatwerk en empathie, gericht op het behoud van een fatsoenlijke boterham voor onze agrariërs. We moeten voorkomen dat zij worden overladen met bureaucratische rompslomp en regels, maar moeten ervoor zorgen dat ze juist worden bijgestaan met praktische ondersteuning om de voedselproductie op een duurzame wijze veilig te stellen en het landschapsbeheer vorm te geven. Deze bureaucratische regels zijn natuurlijk ook van toepassing op de

grensoverschrijdende economie. We hoorden het al zonet van een inspreker. Wij delen die bezorgdheid. Nog steeds lopen mensen tegen drempels aan. We moeten niet vergeten, dames en heren, dat wij eigenlijk een Limburgse grensregio zijn. We zijn omringd door België en Duitsland. Een werkzoekende of een werknemer is sneller in Aken dan dat hij in Roermond, bij wijze van spreken, is. Daarnaast moeten we de band tussen toerisme en vrijetijdseconomie versterken, waarbij de druk van het toerisme evenredig over de provincie wordt verdeeld. We zullen, voorzitter, hier dan ook dadelijk een motie voor indienen. Die zal ik aan het einde van mijn betoog aan u kenbaar maken. Dit vereist een integrale en strategische aanpak, waarbij de Provincie een aanjagende rol speelt, in samenwerking met de gemeenten. Onze vraag is aan de Deputé: hoe gaat u dat aanpakken? Ook de ondersteuning van innovatieve mkb'ers is van groot belang, met name in sectoren zoals logistiek en toerisme. Deze ondernemers spelen een cruciale rol in het inspelen op de kansen die transitie bieden. Het is aan ons als Provincie om hen hierin te ondersteunen en te stimuleren. Tevens wil ik benadrukken dat de economische ontwikkeling in de Brainport-regio een kans biedt voor onze provincie, waarbij het belangrijk is dat Limburg hierbij niet wordt vergeten. De vier Brightlands-campussen moeten elkaar versterken en ook buiten hun fysieke territorium impact hebben: innovatie, kennisdeling en samenwerking zijn hierbij de sleutelwoorden. Tevens wil ik in deze toch... Het werd al eens eerder in een betoog benoemd. Ik kan mij herinneren uit de vorige periode dat deze Deputé zei: nou, we zijn ermee bezig dat VDL Nedcar niet ten onder gaat. Er zijn plannen. We zijn in overleg. Er werd een bijeenkomst georganiseerd. Maar langzaam zagen we... We weten niet in hoeverre die inspanningen tot resultaat hebben geleid. Volgens mij is er geen resultaat geboekt. We zouden toch willen vragen: hoe is dit in godsnaam mogelijk? 6000 mensen opeens weg. VDL Nedcar weg. In hoeverre heeft de Deputé zich volledig ingespannen en kan hij ons een terugkoppeling geven over hoe het toch in godsnaam mogelijk is dat dit mooie bedrijf op deze manier eigenlijk nu dicht is? Eventueel: zijn er nog zaken die bij hem bekend zijn, maar bij ons nog niet? Dan, voorzitter, met dit voorstel liggen er mooie kansen voor Limburg om te bouwen aan een toekomstige economie. Laten we samenwerken aan het realiseren van deze doelen, met oog voor maatwerk, duurzaamheid en innovatie. Alleen zo kunnen we een welvarende toekomst voor onze provincie en haar inwoners waarborgen. Als laatste of als voorlaatste, want direct komt de motie nog, voorzitter, wil ik toch eens aan de Deputé vragen: wij zien in nogal wat gemeenten ook leegstaande panden. Economisch, in een winkelstraat, kan dat een motor zijn. Maar we zien ook in de buitenwijken leegstaande panden. Wat blijkt nu? Dat er in verschillende gemeenten afzonderlijk regels zijn voor het omvormen van. In de ene gemeente mag je een appartement en studio toevoegen, in een andere gemeente weer niet. Is er een mogelijkheid toe, zeker om de bouwsector eventueel te bevorderen of de leegstand te ontmoedigen, om daar te bezien dat er één lijn ergens wordt getrokken of dat er duidelijkheid komt naar de inwoners: als ik Heerlen woon mag ik iets niet, als ik Voerendaal mag ik het wel. In Roermond is het waarschijnlijk weer anders. Ik zou het op prijs stellen als daar een terugkoppeling op komt, want onze fractie wordt door lokale burgers aangesproken, omdat ze het gewoon niet meer weten. Ze snappen ook niet hoe die verschillen mogelijk zijn. Dan, voorzitter, wil ik afronden. Ik heb gezien dat motie 3061 is ingediend door nogal wat partijen. Die heet 'Toerisme in balans met de omgeving'. Onze motie gaat in feite weer een stukje verder, want wij koppelen er gelijktijdig budget aan. Dat is motie 3064. We vragen in feite in deze motie, betrekking hebben op toerisme, de Provincie Limburg een dataportaal voor toerisme en recreatie te realiseren. Dan gaan we over tot de orde van de dag, voorzitter, volgens mij. Of moet ik nog het dictum voorlezen?

De voorzitter: Graag het dictum even voorlezen, alstublieft. Voor de kijkers thuis.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. 'Roepen Gedeputeerde Staten van Limburg op de totale financiering te nemen in de realisering van het dataportaal...' Een dataportaal, dat wil ik even toelichten. Dat is in feite data delen en interactie op basis van data die centraal staan voor een bepaalde doelgroep. Dat bedoelen we met een dataportaal. '...voor recreatie en toerisme in Limburg, dan de nu genoemde eenmalige bijdrage van € 125.000 over vier jaar, rekening houdende met de investeringen van de gemeenten en andere betrokken partijen / jaarlijks budgetten te reserveren die, gezien de provinciale belangen, zorgen voor een dekking van 100% van de totale kosten per jaar, conform de begroting en die kosten structureel in een meerjarenbegroting op te nemen / het belang van recreatie en toerisme expliciet op te nemen in het

beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' en hier passende maatregelen voor te treffen / deze benodigde € 857.000 aan extra middelen voor een periode van vier jaar beschikbaar te stellen vanuit de vrij besteedbare middelen van dit beleidskader.'

De voorzitter: Dank u wel, meneer Franssen. Er is een vraag van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Kijk, ik zou nu de heer Franssen willen vragen wat zijn Kamerfractie... Nee, grapje, dat zou een flauw grapje zijn. Ik vind het een sympathieke motie, maar wat ik mij eigenlijk afvraag is: waarom moet de Provincie dit nou in zijn eentje gaan betalen? Mijn vraag is eigenlijk vrij simpel. Dit is iets wat alle gemeenten in principe dient. Als zij zelf daar geen bijdrage aan willen leveren, hebben ze er dan geen behoefte aan en waarom zouden wij dat dan betalen, als de gemeenten daar zelf blijkbaar geen behoefte aan hebben?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik draai het net om. De gemeenten hebben er wel behoefte aan. In eerste instantie maken zij gezamenlijk een budget vrij van € 857.000 of € 867.000. De bijdrage van de Provincie is maar € 125.000. Als wij het toerisme en dergelijke van uiterst groot belang vinden, dan vinden de gemeenten: dat kan ook vanuit de Provincie... Zeker of 100%... Wij zetten nu in op 100%, dus die bijdrage, maar we benadrukken: u dient dit te verdelen over vier jaar. Dat bedrag komt dus uit het potje dat we hebben, die € 35 miljoen. Dan vragen wij eigenlijk: kom op. U en uw collega's dienen een motie in met oproepen tot. Wij willen daar wederom de hand reiken en zeggen: nou, Provincie, je staat ergens voor en dan is eigenlijk die € 125.000 in verhouding tot wat de gemeenten dan willen ophoesten niet evenredig. Vandaar dat wij het verzoek doen om ook daadkracht te tonen vanuit de Provincie: trek de beurs en pak het aan. Dat is de insteek van deze motie, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik maak mijn vraag even wat simpeler. Als die gemeenten daar zoveel behoefte aan hebben en dit is iets breed gedeeld, waarom moet de Provincie het dan voor 100% betalen? Kortom: waarom kunnen de gemeenten niet een evenredige bijdrage doen, zoals volgens mij in het originele voorstel ook wat meer zat? Waarom moet de Provincie 100% van de kosten voor al die vier jaar overnemen?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Het is natuurlijk wat u zegt... Ik heb dat geprobeerd in antwoord op uw eerste vraag eigenlijk te verduidelijken. Daadkracht, actie. 'Provincie, toon wat je bent.' Er zit € 35 miljoen in het potje. Nou, wij vinden dan, gezien ook de huidige economische malaise... U kent waarschijnlijk het gat dat er bij de gemeenten gaat komen in 2026 en 2027, als de Rijkskorting door gaat. Dan is iedere euro voor de gemeente belangrijk. Als je toerisme wil bevorderen, dan zeggen wij: Provincie, steek je hand uit en investeer. Maar ik wil best met uw suggestie meegaan. Als u zegt 'we gaan het...'... Het gebeurt ook in nogal wat projecten, dat er geïnvesteerd wordt door de gemeente en vervolgens doet de Provincie daar 50% bij. Als ik als mede-indiener – hoe zal ik dat zeggen? – uw naam eronder kan plaatsen, wil ik best de motie veranderen in 50/50.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, dat klinkt allemaal heel redelijk, maar we gaan zomaar bijna € 0,5 miljoen terug. Dat gaat me eigenlijk iets te vlotjes. Ik mis een beetje de analyse die daaronder ligt. Wij delen best wel de opvatting dat we zouden willen investeren in toerisme en recreatie, maar als we die € 8,5

ton dan hebben, dan zouden we die misschien veel liever en veel beter kunnen inzetten om daadwerkelijk voor toeristische ondernemers concrete projecten mogelijk te maken. Dus mijn vraag is eigenlijk nog steeds... We gaan nu al heel makkelijk van € 857.000 naar... Nou, dit gaat te snel voor mijn hoofdrekenen. Houdt u die maar even tegoed. Maar we gaan nu naar de helft van dat bedrag. Wat ligt er nou onder; op basis waarvan denkt LOKAAL-LIMBURG dat bijna € 1 miljoen uitgeven aan een dataportaal noodzakelijk is en gemeenten dat niet zelf kunnen? Hoe is dat onderbouwd?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, de gemeenten hebben in eerste instantie natuurlijk, net wat u zegt, het bedrag bijeengebracht. Als we dan het beleidskader vaststellen, dan vindt LOKAAL-LIMBURG dat er een actie, een daad moet komen. Wij moeten niet alleen met woorden spreken, maar we moeten ook laten zien aan de burgers en de gemeenten dat wij daadwerkelijk voor iets staan. Als wij dan gezamenlijk willen dat, bijvoorbeeld waar we het over hebben, de toeristische sector gepromoot wordt, dan mag je gewoon een keer de beurs trekken. Wat u aangeeft, bijvoorbeeld voor ondernemers en dergelijke; kijk, er zit € 35 miljoen in dit potje. Ik roep u op om een motie dan in te dienen om bijvoorbeeld die ondernemers ook te ondersteunen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, de heer Franssen in zijn enthousiasme veegt zijn motie met mijn motie op één hoop, maar mijn motie vraagt echt om iets heel anders dan de financiering van dit trendportaal. Mijn motie vraagt om beleid te maken om de balans tussen de leefbaarheid en de vitale toeristische sector te bewaken en niet om extra geld naar gemeenten te sturen voor een trendportaal. Ik wilde aan de heer Franssen vragen of u dat met mij eens bent. En, u schermde net met het ravijnjaar. Bent u zich ervan bewust dat wij ook een ravijnjaar tegemoet zien met een veel groter en dieper ravijn dan de meeste gemeenten?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb uw motie hier voor me liggen, mevrouw Berghorst, motie 3061, maar ik zie alleen dat u zegt: actieplannen. Ik zie ook 'in beeld te brengen of extra provinciale middelen nodig zijn om deze actieplannen uit te voeren'. Dus u vraagt om middelen.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, maar niet voor een trend...

De voorzitter: Moment. Moment. Moment. Moment. De heer Franssen was nog aan het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): ... de actieplannen voor de behandeling van de Begroting 2025 aan Provinciale Staten voor te leggen in de vakcommissie. De titel is 'Vitaal toerisme in balans met de omgeving'. Dus in feite; u vraagt middelen en nu ontkent u het. Nu snap ik het niet meer.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter. Mijn excuses voor mijn enthousiasme net.

De voorzitter: Dat snap ik.

Mevrouw Berghorst (PvdA): U vraagt middelen voor een trendportaal. Ik vraag niet om middelen. Ik vraag om actieplannen te maken samen met de regio's, in ieder geval samen met de VVV's, de DMO's, om die toeristische sector vitaal te krijgen. Mocht er in die plannen behoefte zijn aan provinciale financiële

ondersteuning, dan vragen we het College om dat te inventariseren. Maar dat betekent niet dat ik daarmee vind dat wij geld moeten uitgeven aan een trendportaal of een onderzoek of wat dan ook. Kijk, in die zin; ja, beide moties hebben een financiële link, maar daar houdt het ook op hoor, meneer Franssen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dat is natuurlijk de insteek die u benadert. In mijn beleving, als je onderzoek doet en actieplannen ... Wat u verwoordt in uw motie. Vervolgens spreekt u dan bij bullet 2 over het in beeld brengen of extra provinciale middelen nodig zijn om de actieplannen uit te voeren; nou, laten we dan samen zeggen: we zitten misschien... U zit op dit spoor en ik zit op dit spoor, maar eigenlijk willen we samen naar die top, want we willen dat toerisme bevorderen. U doet het op een manier dat u zegt: oké, vitaal toerisme in balans met de omgeving. Perfect. Hè? Ik denk ook dat we waarschijnlijk die motie gaan ondersteunen, want zo zien wij het ook. Aanvullend willen wij dan eigenlijk al een stukje uitvoering in feite die verschillende sporen die leiden naar hopelijk een positieve verdere uitstraling van toerisme. Wij pakken daar gewoon een lijntje uit. Dat is eigenlijk gezamenlijk de aanvulling. Ik hoop dat we daar ons ergens in kunnen vinden.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Volgens mij, voorzitter, klopt die analyse. Dat betekent dus niet dat deze moties bijna hetzelfde zijn. We vragen om wezenlijk iets anders. Ook graag nog uw reflectie op dat ravijnjaar en dan houd ik mijn mond.

De voorzitter: Tot slot de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik moet eerlijk zeggen, ik heb de begroting van het afgelopen jaar nog redelijk in mijn hoofd. Meestal hebben we een doorkijk op de komende vier jaren. Ik heb toen wel gezien dat de algemene reserve afnam en een aantal andere zaken, zeker in het ravijnjaar. Ik kan me niet herinneren dat wij met PS – anders zal de betreffende Deputé mij hopelijk corrigeren – die jaren negatief komen. Dat kan ik me niet herinneren uit de begroting. Maar ik zie wel bij veel gemeenten dat zij in het ravijnjaar wel een negatieve begroting gaan presenteren.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hanegraaff namens de fractie van het CDA. Zoals al aangekondigd, voor de heer Hanegraaff is het de maidenspeech.

De heer Hanegraaff (CDA): Zo, voorzitter. Normaal heb ik twee keer drie kwartier de tijd tijdens mijn werk op de universiteit om mijn punt te maken en nu moet ik het in vijf minuten doen. Ik ben benieuwd of dat lukt. Waarschijnlijk niet. Voorzitter, daar sta ik dan, als westerse jongen, werkend ook nog in Amsterdam, in het Limburgs parlement. Dat had ik nooit kunnen bedenken toen ik hier acht jaar geleden voor de liefde arriveerde. Toch is het nu eigenlijk wel zo logisch als wat, want wat wij hier in Limburg doen is eigenlijk precies hoe ik een samenleving voor mij zie. Sterke familiebanden, vriendengroepen, grote waardering voor tradities en geschiedenis, meer consensus dan conflictgeoriënteerd en gelukkig ook niet zo vatbaar voor de wokegekte die ik in Amsterdam nog zo vaak mee mag maken. Al dit maakt Limburg mijn nieuwe huis, waar ik echt trots op ben. Mijn vrouw is Limburgs, mijn kinderen zijn Limburgs en hoewel ik nog geen Limburgs 'ken kallen' en Johan Derksen mij waarschijnlijk ook nog geen echte Limburger zal vinden, beschouw ik mijzelf inmiddels wel zo. Ik ga hier nooit meer weg. Voorzitter, nu naar de inhoud, want daar praat ik toch het liefst over. Hiervoor wil jullie even kort mee terugnemen naar het begin van de 20^e eeuw in de Verenigde Staten. Sorry, ik blijf docent. Henry Ford had in deze periode de wereld kennis laten maken met massaproductie. U weet wel, de opmerking: you can buy any color car, as long as it is black. Dankzij deze innovatie zou Detroit in de halve eeuw die zou volgen, dankzij dat Ford daar zat, één van de meest welvarende, maar ook cultureel ontwikkelde en machtigste steden van Amerika worden. Dit veranderde

echter in de jaren '60. Detroit had onvoldoende rekening gehouden met wederom een grote economische innovatie, namelijk de integratie van de wereldeconomie. De stad had tegelijkertijd ook onvoldoende rekening gehouden met deze verandering, had niet geïnvesteerd in de nieuwe economie, had geen alternatieve bedrijven meer die naar de stad kwamen. Langzaam maar zeker zakten ze weg in een economisch moeras. De neergang van de stad bereikte zijn echte hoogtepunt in 2013, toen de stad letterlijk haar faillissement moest aanvragen. Van de eens zo trotse stad was niets meer over. Ga maar eens op YouTube leuke beelden bekijken. Natuurlijk, voorzitter, Limburg is geen Detroit. Dat snap ik ook. Maar verstandige mensen leren wel van het verleden en hier kunnen we twee belangrijke lessen leren. 1, grote veranderingen in economische structuren zorgen altijd voor nieuwe regionale winnaars en verliezers. Welvaart is niet voor eeuwig. 2, de manier om welvaart te behouden is door het snel herkennen van economische revoluties en hier een comparatief voordeel in te krijgen. Voorzitter, ook nu staan we voor een grote economische revolutie. Die heet de energietransitie. Ik mocht in 2015 al bij de Parijse klimaatconferentie aanwezig zijn. Er was toen al geen enkel bedrijf dat daar anders over dacht. Groen, duurzaam is de economische stip op de horizon, of u dat nou leuk vindt of niet. Ik kijk dan even naar de PVV. Wat rest is de vraag wie de strijd om de nieuwe economie gaat winnen. Hier gaat het mis. Zoals het er nu voorstaat – dat tonen alle cijfers aan – gaat Limburg simpelweg niet tot de winnaars behoren. Onze topsectoren – de basisindustrie, de maakindustrie, agrofood – hebben weliswaar de potentie om straks, als de energietransitie voltooid is, tot de winnaars te behoren, maar om dit waar te maken hebben zij nog 15 tot 20 jaar onze hulp keihard nodig. Hier ontbreekt het aan. De overheid investeert bij lange na niet voldoende in noodzakelijke energie-infrastructuur, zeker niet in onze regio. Discussies omtrent internationalisering beperken de broodnodige instroom van talent en kennis. In plaats van bedrijven te helpen sturen we een tsunami aan regels op hen af en verzanden we in eindeloze procedures. Het gevolg: bijna de helft, 44% van de bedrijven, vindt Nederland geen aantrekkelijk land meer om te ondernemen. Bijna 20% overweegt het land te verlaten. Historische aantallen, voorzitter. We staan hiermee op een kruispunt. Gaan we samen met onze ondernemers zorgen dat we koploper worden van de nieuwe economie of denken we, net als het Detroit van de jaren '60, dat welvaart wel voor eeuwig is. Het CDA pleit ervoor om nu echt vol voor de eerste optie te gaan en de economie weer veel centraler te stellen in onze provincie. Ja, we moeten groener worden, maar we moeten dat doen op een manier waarop we ook welvarender worden. Niet omdat ik geld nou zo belangrijk vind. Nee, maar omdat welvaart aantoonbaar leidt tot precies de dingen waar we allemaal stuk voor stuk zoveel waarde aan hechten: een betere gezondheid, minder armoede, meer veiligheid, beter onderwijs en zelfs meer geluk. Er is geen tijd te verliezen. We moeten nu vol aan de bak. Het economisch kader – daar ben ik heel blij mee – geeft hier gelukkig veel houvast in. Het erkent de grote uitdagingen waar we voor staan, toont de ambitie om koploper te worden in de nieuwe economie en onderkent ook het belang van een goed investeringsklimaat. In brede zin is het CDA daarom zeer tevreden met het kader dat voorligt. Complimenten daarvoor. Toch zijn er een aantal zaken die nog nodig zijn wat betreft het CDA. Ten eerste, gezien de snelheid waarmee de economie verandert hebben we snel nood aan een visie voor de toekomst van de Limburgse economie. Wat zijn de kansrijke sectoren en hoe gaan we die zo goed mogelijk door de transitie helpen? De SP zal hierover een motie indienen en het CDA ondersteunt deze van harte. Ten tweede, ondernemers komen om in de regels. Dit moet echt stoppen. Hoe gaat GS ervoor zorgen dat de regeldruk fors omlaaggaat en hoe gaan ze PS in staat stellen dit goed te controleren? Het CDA neemt hierbij echt geen genoegen met wat symbolische daden en verwacht hier grote stappen. Ten derde de glastuinbouw. Het kwam al een keer aan de orde. In het economisch kader wordt het gezien als één van onze topsectoren. Dat is het ook. Dat is wereldtop. Er is een manier... Ze moeten verduurzamen. Dat is een groot probleem. Er is een manier om dit goed te doen en dat is bijvoorbeeld via geothermie. Maar wat blijkt nu? We hebben twee prachtige projecten. Die liggen allebei stil. Hoe gaan we er dan voor zorgen dat we de glastuinbouw naar de toekomst kunnen gaan helpen? Heerlijk. Mag ik elke keer een maidenspeech houden zo? Ten vierde, Limburg is wat betreft... Ja, sorry. Ten vierde, Limburg is wat betreft de economische ontwikkeling sterk afhankelijk van beslissingen in Den Haag en Brussel. Er is dus meer dan ooit nood aan een krachtige lobby. Het CDA gaat GS hierop controleren. Het CDA wil ook graag dat PS meer betrokken wordt en meer inzicht krijgt in deze lobby. Niet omdat we zeggen dat jullie het niet goed doen, maar omdat we... Sorry, dat GS het niet goed doet, via de voorzitter. Maar omdat wij vinden dat wij samen meer kunnen

bereiken dan alleen. Het CDA verzoekt de Gedeputeerde daarom om tweemaal per jaar de lobby met de Staten te bespreken via een vertrouwelijke sessie. Ten slotte twee moties. Zoals gezegd is het CDA van mening dat de economische ontwikkeling van Limburg één van de hoogste prioriteiten moet hebben en dat is het nu niet. Het CDA dient daarom straks een motie in om de economische effectenrapportage, een economische effectenrapportage, standaard voor nieuw beleid in te voeren. Ik zal zo het dictum even voorlezen. Ten slotte, net als Ford de economische motor van Detroit was, zo is Chemelot dat van Limburg. Als Chemelot wegvalt lopen wij dezelfde risico's als Detroit midden jaren '60. Het CDA wil dit voorkomen en dient daarom een motie ten behoeve van het behoud van Chemelot in Limburg in. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Wellicht wilt u gelijk de twee dictums voorlezen.

De heer Hanegraaff (CDA): O ja, de twee moties. Ja. Ik zal eerst de economische effectenrapportage doen. 'Verzoeken het College te onderzoeken op welke manier de economische effecten van te ontwikkelen beleid en investeringen in Limburg standaard een plaats krijgen in het beleidsafwegingskader van GS / de mogelijkheid tot het standaard toevoegen van een economische effectenrapportage bij het ontwikkelen van provinciaal beleid en investeringen te onderzoeken / dit op een zo efficiënt mogelijke manier vorm te geven, zodat het niet leidt tot grote belasting van de ambtelijke organisatie / Provinciale Staten uiterlijk in Q4 2024 te berichten over de manier waarop GS een economische effectenrapportage kan toevoegen bij nog te nemen beleids- en investeringskeuzes.' Het nummer weet ik even niet. Sorry daarvoor. Motie Chemelot. Daar weet ik ook het nummer niet van.

De voorzitter: De eerste was 3065 en deze is 3066.

De heer Hanegraaff (CDA): Oké. Die is als volgt geformuleerd. 'Verzoekt het College te onderzoeken wat er vanuit de Provincie Limburg gedaan kan worden om Chemelot te ondersteunen in haar transitie naar een duurzaam productieproces, zoals het versneld aanleggen van de energie-infrastructuur en het versnellen van vergunningsverlening / zich hard op te stellen in de lobby naar Den Haag....' Er werd al gerefereerd aan het project Mozart. '...om de infrastructuur in orde te maken voor de omslag naar een duurzaam productieproces van Chemelot, zoals de aanleg van de Delta Rhine Corridor en de versnelde aanleg van het 380kV-elektriciteitsnet / Provinciale Staten periodiek te informeren over de voortgang van deze actie.' Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Hanegraaff. Complimenten voor uw betoog. Ik heb ooit een lang, mooi werkbezoek gehad in Detroit, dus ik herken veel in wat u zegt. Gefeliciteerd met uw maidenspeech. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Dank aan GS voor het beantwoorden van de vragen die we nog gesteld hebben. Die zijn naar tevredenheid beantwoord. Laat ik eerst even ingaan op de manier van de behandeling van de beleidskaders. Bij de sonderende vergadering waren door GS drie sonderende vragen gesteld. 50PLUS heeft zich toen nadrukkelijk aan de antwoorden op deze drie sonderende vragen gehouden en zich niet laten verleiden tot een inhoudelijke behandeling van de sonderende notitie. 50PLUS heeft naar aanleiding van de doelenbomen nog een visie neergelegd om meer transparantie en inzicht te krijgen. Bij de inhoudelijke behandeling in de commissie hebben we onze visie op het ontbreken van scherpste en het beleidskader uitgesproken. Daar stond trouwens nog het woordje 'in' tussen. Dat sloeg ik over. Zowel op het gebruik van werkwoorden als het ontbreken van de indicatoren. Voor onze fractie geldt dat een doelenboom zonder indicatoren vergelijkbaar is met een kerstboom zonder ballen. Zelfs geen lichtje brandt erin. Maar de Gedeputeerde heeft tijdens de commissievergadering al beterschap beloofd. Uit het Statenvoorstel valt te concluderen dat u en wij dezelfde intenties hebben, maar de timing verschilt. Onze vragen zijn terecht gesteld, maar kwamen voor GS nog te vroeg. 50PLUS wacht op de toekomstige producties van de hand van GS, zodat de Voorjaarsnota 2024 voor ons duidelijk wordt. We hopen dat we dan een meer positief oordeel kunnen geven. Voorzitter, ten aanzien van de economische situatie in

Limburg mogen we terecht zorgen hebben. Niet alle factoren hebben we zelf in de hand. Deze kunnen een grote invloed hebben op het economische klimaat in Limburg, zelfs in ons land. De ontwikkeling op landelijk politiek niveau, met de formatie, alsook de aankomende Europese verkiezingen met daarnaast nog allerlei geopolitieke ontwikkelingen kan betekenen dat de situatie snel kan veranderen en dat daar nog sneller op ingespeeld moet worden, met als gevolg aanpassingen aan dit beleidskader. 50PLUS blijft GS oproepen om te zorgen dat Limburg een level playing field heeft. Wij zien steeds en steeds meer dat ondernemers niet gebonden zijn, laat staan dat ze zich voelen aan een vestigingsklimaat... Ja, sorry, ik begin opnieuw. 50PLUS ziet steeds en steeds meer dat ondernemers niet gebonden zijn, laat staan voelen aan een vestigingsplaats als er op andere plekken betere opties, in het geval van fiscale of financiële aspecten, geen of minder strenge milieueisen en minder regeldruk van bovenaf. Wat die regeldruk betreft: daar hebben we het al vaker over gehad hier. Die zou echt waar het kan veel minder moeten zijn. Het kan en mag eigenlijk niet zo zijn dat de verschillende overheden worden uitgespeeld door met name kapitaalkrachtige ondernemingen, maar de realiteit laat helaas iets anders zien. Tot slot, voorzitter, het Statenvoorstel vermeldt dat onze koppeling van de doelenboom, indicatoren en de P&C-cyclus zorgt voor meer samenhang tussen data, informatie en financiering. Hiermee wordt beoogd dat de kaderstellende en controlerende taak van PS wordt ondersteund. 50PLUS ziet hiernaar uit. Wij blijven constructief en kritisch hiernaar kijken. Zoals de Gedeputeerde zelf al aangaf: zo makkelijk kom ik er niet mee weg. Laat ik aanvullen: zeker niet voor 50PLUS. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, de titel van mijn bijdrage – dat doe ik normaal nooit – is dit keer ‘Vertrouwen’. Allereerst, omdat we dat ook eigenlijk wel hebben in dit beleidskader, maar ook in een paar andere economische stukken komt dit terug. Een kader dat werkelijk raakt aan alle beleidsterreinen, dat het begin is voor welvaart of brede welvaart, indien u dat beter bevalt. Zingeving en maatschappelijke rolvulling. Indien de economische situatie en sector goed draait, zouden zomaar de overige beleidskaders minder nodig kunnen zijn. We hoorden het al eerder van mijn collega van het CDA. Met recht ook dat dit kader in de financiële zin het grootst is van de acht die deze Provincie heeft of gaat krijgen. Doorgaans zijn investeringen in de economie geen slechte uitgave, immers wordt de samenleving over de grote linie er beter van. Ons credo blijft echter onveranderd: investeren in plaats van subsidiëren. Hier komen we bij een aantal thema's nog specifiek op terug. Allereerst het vestigingsklimaat, een begrip met tal van aspecten die bijdragen aan hoe makkelijk en aantrekkelijk een plek is om te ondernemen. De meeste en belangrijkste van deze aspecten, zoals belastingdruk, regeldruk, geschoolde arbeid en arbeidsvoorwaarden, zijn veelal landelijke aangelegenheden, waar de Provincie weinig invloed op kan uitoefenen. Er zijn echter een aantal kleine factoren rondom het vestigingsklimaat waar dit wel mogelijk is. De Provincie staat in grote mate aan de lat bij het voorzien in een goede energiehuishouding. Te vaak zien we momenteel dat het mkb achter het net vist bij energieaanvragen. De Provincie is primair verantwoordelijk om in deze gevallen de bedrijven in haar eigen invloedssfeer op weg te helpen. Iets basaal als stroomvoorziening, dat een drempel vormt voor ondernemen, is ronduit beschamend en iets wat men meer met ontwikkelingslanden associeert. Goede voorbeelden in onze provincie zijn de Brightlands-campusen, waarbij ondernemerschap wordt gekoppeld aan innovatie en scholing. Startups worden gestimuleerd en er ontstaat als het goed is een volledig systeem, dat samenwerkt en elkaar versterkt, waarbij de som meer is dan de deler. Maar ook hier past vertrouwen. Vertrouwen in de markt en vertrouwen in onze economie. Economie gedijt bij vallen en opstaan, bij concurrentie en bij bedrijven die geen goede concurrentiepositie hebben en weer verdwijnen. Het kaf wordt van het koren gescheiden en de besten blijven over. Zo hebben we ook in onze provincie Brightlands-campusen die beter functioneren dan anderen, wellicht omdat ze al een langere weg hebben afgelegd, maar misschien omdat ze beter op eigen benen kunnen staan. Vroeg of laat zullen we hieromtrent keuzes moeten maken. Vertrouwen betekent namelijk ook loslaten. Dat brengt ons met een klein bruggetje bij het tweede punt uit dit kader: bouwen aan een toekomstbestendige economie voor morgen en overmorgen. Persoonlijk ben ik iets meer van de langetermijnvisie, maar dat zal

een meningsverschil zijn. Dit is misschien wel het punt waarbij wij de meeste kritische kanttekeningen hebben en wel in het kader van vertrouwen. Meermaals komt in het beleidskader terug dat grote werkgevers gekoesterd dienen te worden en in zekere mate is dat echt een nobele opvatting. In het verleden is echter meermaals gebleken dat bij verschillende organisaties de investeringen en steun niet leiden tot een duurzame ontwikkeling van werkgelegenheid. Ook hier is het dus van belang te vertrouwen op de economie en los te laten waar nodig. De economie, die herstelt wel. Als arbeid beschikbaar is, vinden die bedrijven hun weg. Het laatste majeure punt dat we willen uitlichten in dit kader is de gezonde arbeidsmarkt. Het onderwijsdeel is al kort aan bod gekomen, dus kijken we naar een ander punt van de Limburgse arbeidsmarkt. Limburg en vooral Noord-Limburg huisvest grote aantallen arbeidsmigranten, die voornamelijk werkzaam zijn in de teeltsector, maar met name ook in de logistiek. Niet heel hoog opgeleide arbeid dus, die tal van problemen met zich meebrengt op andere beleidsterreinen. Alvorens men allerlei maatregelen tracht te nemen op die andere beleidsterreinen, zou het natuurlijk veel idealer zijn als men middels de economie ervoor kan zorgen dat dit aantal niet verder toeneemt of het liefst zelfs daalt. Het aantal logistieke organisaties brengt immers ook de verdozing met zich mee. De huisvesting van veel arbeidsmigranten laat te wensen over. Als laatste punt, want ik zie ook dat mijn tijd bijna op is, de Einstein Telescope. Het mag inmiddels geen geheim meer zijn dat wij dit stukje innovatiepionierschap en deze enorme kans voor onze regio een warm hart toe dragen. We zien dan ook graag dat alles in het werk wordt gesteld om de realisatie en de landing van het project zo soepel mogelijk te laten verlopen. Het vergt wat durf, lef en vertrouwen in de toekomst om grootse dingen te bereiken, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Driessen. Dan kijk ik even naar het College. Kan er direct beantwoord worden? Dat is het geval. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, er wordt links van mij genoegzaam gegromd door Koekie. Ik weet niet of dat betekent dat hij heel erg blij gaat zijn met mijn antwoorden. Daar komen we vanzelf achter. Voorzitter, dank aan uw Staten. We zijn beland in, u zou kunnen zeggen, de derde termijn van de beleidskaders. We hebben inderdaad twee keer met elkaar gesproken in de commissies. Tot mijn genoegen moet ik vaststellen dat er weinig vragen over zijn gebleven en heel veel belangrijke zaken geduid zijn door u, ook hier vandaag. Daar waar dat kan zal ik dat ook bevestigen, met inachtneming van de tijd die mij gegeven is. We zitten hier met een aantal collega's dit kader toe te lichten. Allereerst felicitaties aan de heer Hanegraaff en de heer Maillé met de maidenspeeches. Prachtig om te zien, voorzitter, dat de heer Hanegraaff en de heer Satijn door de liefde naar Velden zijn gebracht. Hij uit het verre westen en ik uit het diepe zuiden. Dan naar de op- en aanmerkingen die zijn gemaakt door de partijen naar aanleiding van het kader. Ik begin bij de SP. Wat een mooi betoog, mevrouw Smeets. Er zitten wat partijspecifieke ideologieën in, die de uwe zijn, maar voor het overige sprak mij uw betoog bijzonder aan. Ik zal, voorzitter, ook later in mijn betoog komen tot een appreciatie van de moties en amendementen die zijn ingediend. Ik kan me in die zin vinden in het feit dat we aan de slag moeten gaan met een economische visie, dat we uw Staten daarbij gaan betrekken. Ik loop al een beetje voor op de appreciatie. Ik zeg er ook wel bij, dat hoor ik ook de heer Driessen zeggen: de economie staat natuurlijk nooit stil. De economie in Limburg is een heel internationale economie. We zijn de meest internationale provincie van ons land. Ons land is wat dat betreft natuurlijk onderdeel van een groter geheel. We zien continu aan de horizon bewegingen. Ik zal niet altijd zeggen 'bedreigingen', maar wel 'bewegingen'. We zien dat in de Verenigde Staten met subsidiemogelijkheden, die onze industrie soms iets kanslozer maken of soms kansloos maken ten opzichte van nieuwe initiatieven. Er werd ook al een opmerking gemaakt over VDL. Die hebben daar ook enorm veel last van gehad. Maar we weten ook met elkaar dat – dat heb ik hier ook gehoord, voorzitter – deze Staten het College in die zin ook uitdagen, maar ook ondersteunen om die economie van de toekomst zo goed mogelijk met elkaar te gaan inrichten. Dat gaan we ook bevestigen vandaag, voorzitter. Dus wat dat betreft: eens met de opmerkingen vanuit de SP. JA21 gaat er feitelijk ook op in. We gaan hier niet, laat ik mij voorstaan, paragraaf voor paragraaf het beleidskader doornemen, maar ook als het gaat over een weerbaar Europa, dan heeft dat alles te maken met datgene wat ik zojuist gezegd heb. Wij staan ervoor, samen met u, om al dan niet in het kader, maar ook met de handreikingen die u heeft gedaan, maar ook die de totale Staten hebben gedaan, daarop in te

zetten en daar ook invulling aan te geven. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren, hoe wij positief kunnen zijn over de Einstein Telescope. De heer Driessen kwam zojuist met een *cri du coeur* die ook de onze is. We zijn de afgelopen week heel nadrukkelijk op pad geweest om die Einstein Telescope bij onze Europese vrienden zo goed mogelijk onder de aandacht te brengen. Dat was een zeer succesvolle week, kunnen we wel stellen, waarin we de samenwerking met elkaar hebben opgezocht, maar we hebben natuurlijk ook oog voor dat wat u gevraagd heeft in de commissie. We hebben daar niet een eindconclusie, maar een voorlopige conclusie opgenomen. We blijven ook de elementen die u belangrijk vindt in het hele project bewaken. Dus we zullen niet datgene wat u heeft geciteerd in het beleidskader als een soort van eindconclusie zien. We weten natuurlijk ook dat een Einstein Telescope, als die wordt ingebed in ons Limburgse landschap, als dat zo is; dat daar natuurlijk een aantal effecten aan zitten, ook degene die u heel erg belangrijk vindt. We zullen daar blijvend over blijven rapporteren en u ook blijven informeren over datgene wat ons betreft daarin belangrijk is. We vinden dat de Einstein Telescope juist gebaat is bij een bescherming van het landschap, zoals het er nu ligt. Wij zijn net zoals u daar enorm trots op.

De voorzitter: Daar is een vraag over van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Mijn vraag was: stel dat we nou op een gegeven moment tot de conclusie komen dat de consequentie van de Einstein Telescope veel groter is dan wat we wenselijk vinden. Dat zou kunnen, aangezien we nu niet weten wat die zijn. Wat zijn dan nog de mogelijkheden om te stoppen en ligt dat bij PS, ligt dat bij GS of ligt dat ergens anders?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, voorzitter, ik denk dat het een groot goed is, zoals deze coalitie werkt, maar ook dit College werkt en ook hoe uw Staten werken, dat we op grote, majeure trajecten elkaar blijven informeren, op alle relevante thema's. Dat betekent ook dat wij uiteindelijk die Einstein Telescope ook ruimtelijk moeten gaan inpassen. Die onderzoeken lopen nu ook allemaal, die de onderbouwing moeten opleveren tot die ruimtelijke inpassing. Dat is een besluit dat we met elkaar gaan nemen. Dus u wordt daarover geïnformeerd en u gaat daar ook over.

De voorzitter: Voldoende. Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Dan toch een beetje de vraag der vragen, denk ik, vanuit de Partij van de Arbeid. Mevrouw Berghorst vroeg: hoe kijkt u nou naar project Mozart? Nou, laat ik vooropstellen, voorzitter, dat ik enorm blij ben dat Statenleden uit de Westelijke Mijnstreek – want dat waren het volgens mij, degenen die dat opiniestuk hebben geschreven – het gedaan hebben zoals ze het gedaan hebben, ook niet verbonden aan de coalitie, maar breder vanuit deze Staten. Ik vind dat een enorm mooi gebaar, wat wij ook gewoon zullen invullen en aanvullen, naar aanleiding van ook van de moties zoals die hier zijn ingediend. Dus chapeau voor de betrokken Statenleden, dat ze zich op deze wijze uitspreken over de importantie van ook dat stukje industrie, wat weer resultaat moet krijgen in een ontwikkeling in de brede welvaartspositie van dat gebied. Ik ben een grote, grote voorstander van het inzetten van verdere ontwikkelingen naar aanleiding van dat stuk. Chapeau voor de betrokken Statenleden. Mevrouw Berghorst gaat dat persoonlijk in ontvangst nemen, voorzitter, denk ik.

De voorzitter: Namens de vier, geloof ik. Ga uw gang.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik ben heel blij met de complimenten en het chapeau, maar waar ik eigenlijk naar op zoek ben: is het dan een idee dat we project Mozart, wat eigenlijk gewoon een grapje was, om het tegen project Beethoven aan te plakken; dat we daar dan toch met elkaar, Provinciale Staten, GS en ook de gemeenteraden en de Colleges, misschien in de komende tijd gewoon eens even de koppen bij elkaar steken en kijken: kunnen we een propositie maken samen voor project Mozart?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Zeker. Dat was ook mijn volgende ... Ik was nog niet helemaal klaar. **Dat was inderdaad de handreiking die we naar u wilden maken, dat we daar een gezamenlijke inzet voor gaan plegen. Ik wil het niet gelijk weer een plan noemen, maar dat we wel met elkaar daar het gesprek over aangaan.** Volgens mij – en ik zie dat ook in de moties die zijn ingediend – liggen er heel stevige onderleggers om dat met elkaar te gaan doen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, voldoende? Ja? Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dan de heer Zeedzen. Ja, ook een betoog wat voortreffelijk is. Uit de grond van mijn hart zou ik dat bijna willen zeggen. Ook in de relatie zoals we hier tot elkaar staan. De maatschappelijke relevantie, maar ook de maatschappelijke effecten. Dat wordt ook wel door sommigen 'impact' genoemd van het beleid, zoals we dat hier aan u presenteren, om dat gewoon goed meetbaar te maken. **Ik ga hem toezeggen dat wij daar een methodiek voor gaan uitwerken in lijn met datgene wat we al hebben, waarbij we dat ook aan u zullen voorleggen, zodat u er ook op kunt reflecteren, of dat voldoet aan de wensen zoals u dat zelf heeft geformuleerd hier in deze zaal. Dat is een toezegging,** voorzitter, aan de heer Zeedzen. Dan kom ik bij de PVV uit. Ja, goed, over VDL; we hebben op 22 maart in de commissie ESA heel uitgebreid gesproken over VDL en hoe de situatie is. Ik heb daar een toezegging gedaan op mevrouw Jetten om een aantal zaken met VDL te gaan bespreken. Die zaken lopen nog. Mocht er informatie uit komen die relevant is uiteraard voor uw Staten, dan rapporteren wij daar gelijk over. Ik denk dat wij niet hier het commissiedebat ESA van 22 maart over moeten gaan doen. Dan kijk ik ook even naar de heer Franssen. Ook als het gaat over de rolverdeling van dit huis ten opzichte van VDL zelf; ze zijn zelf verantwoordelijk natuurlijk voor de acquisitie voor hun activiteiten en ja, daar heeft natuurlijk ook dit huis wel een rol in, een rol in gehad en nog steeds een rol in als het gaat over de relatie tot andere overheden om ervoor te zorgen dat VDL goed in beeld blijft daar waar het gaat om industriële mogelijkheden in onze provincie. Ik denk, voorzitter, dat ik daarmee recht doe aan dat wat ook op 22 maart met elkaar is uitgewisseld. Dan had de heer Megens natuurlijk ook nog een vraag: hoe monitoren we de rentabiliteit van onze investeringen: ja, dat doen we bij grootschalige projecten al. Er wordt regelmatig over geïnformeerd op projectniveau, maar ook via de P&C-cyclus. Dus wat dat betreft is dat zo helder als het maar kan zijn. De heer Franssen; ja, zijn vraag over VDL heb ik zojuist al geduid. Daar waar het gaat over die leegstaande panden in wijken en in winkelgebieden; ja, dat is natuurlijk een heel terecht punt. Dat is een doorn in het oog van iedereen die zich bezighoudt met leefbare kernen, wijken, steden et cetera. We zien inderdaad dat er daar een ontwikkeling in is die onwenselijk is. Ik zeg u toe dat ik dat even mee terugneem. Er zitten natuurlijk ook heel veel ruimtelijke aspecten aan. Maar ik vind het wel een terechte vraag die u stelde. **Dus ik zeg u toe dat ik binnen het College nog eens even daar het gesprek over aanga.** Ook met de heer Theuns die natuurlijk ruimtelijk daar een rol in speelt, hoe we daar in samenspraak met de gemeente tot iets kunnen komen. Dus dat is een toezegging op de heer Franssen.

De voorzitter: Mag ik u vragen naar een termijn? Hoe gaat u dat terugkoppeling?

Gedeputeerde Satijn: Vier weken, met een brief, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dus dat wat betreft LOKAAL-LIMBURG. Nogmaals, ik kom zo meteen op de appreciatie van de moties en amendementen.

De voorzitter: Dat levert toch nog een vraag op van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Geachte heer Satijn, ik had ... De doelstelling van mijn vraag was ook dat u een toezegging aan LOKAAL-LIMBURG wilde doen, maar die verscheidenheid in gemeenten, met regelgeving, wilt u daar ook aandacht aan besteden? Dat was ook eigenlijk de vervolgvraag in mijn betoog, als dat mogelijk is.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dan loopt u dus ook aan tegen het mandaat van de gemeente zelf, die daar natuurlijk zelf een heel belangrijke rol in heeft, via de bestemmingsplannen, de juridisch-planologische methodiek. **Maar het zou heel goed zijn, denk ik, dat we toch eens even als Provincie met de gemeenten het gesprek aangaat: hoe zitten jullie er nu zelf in?** Wij signaleren dat, u signaleert dat, ons parlement signaleert dat. Ik vind dat het goed is om die vraag te stellen aan die gemeenten, om te vragen hoe ze daarmee omgaan, om u in een antwoord te voorzien. Dan kunnen we dan met elkaar bekijken of dat moet leiden tot het inzetten van instrumentarium van de Provincie, wat ik niet direct zie, als ik heel eerlijk ben, als het gaat om ruimtelijk-planologisch, want dat is echt aan de gemeenten zelf. Maar dan weten we wel met elkaar waar we het over hebben.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel. Nou, ik zie natuurlijk gaarne uw antwoord of de toezegging tegemoet, maar ik had ook nog een vraag: de weeffout in de wet. Ik heb dat aangeduid in het begin van mijn betoog, inzake de basisscholen, waar eigenlijk de gemeenten aan de lat staan voor de investeringen. We willen de economie bevorderen, maar natuurlijk ook het platteland. Maar als de overkoepelende organisatie of de scholenorganisatie na twee of drie jaar zou zeggen 'de leerlingenaantallen worden niet gehaald'; er staat een nieuwe school, bekostigd door de gemeente en de organisatie zou dan tot sluiting overgaan, is dat niet een weeffout van de landelijke overheid? Dat was eigenlijk mijn concrete vraag, voorzitter.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, mijn collega Demollin zal die vraag voor haar rekening nemen. Zoals ik al aan het begin zei: we hebben dit kader in al uw gemakken voorzien van drie Gedeputeerden, dus zij zal erop terugkomen in deze termijn.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Even zien. Dan had de heer Hanegraaff het over een krachtige lobby. **Dat gaan we zeker doen, om daar twee keer per jaar met u het gesprek over aan te gaan. Er staat overigens in het beleidskader dat we dat ook voor acquisitie doen. Ik stel voor dat we dat gewoon koppelen aan elkaar.** Dan zijn we ook wat vriendelijker voor uw agenda, waar u uiteraard zelf over gaat. Daar waar het gaat over de regeldruk zal ook mevrouw Demollin daar nog iets over zeggen. Dan, voorzitter, 50PLUS. Ik wacht even.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, dank voor de toezegging, voorzitter. Ik ben daar blij mee. Nog even over de regeldruk. Ik zeg het ook specifiek in dit kader. Ik weet dat het ook in het andere kader zit hoor en daar gaan wij ook op controleren natuurlijk. Maar ik vind het wel belangrijk dat u weet, of dat de Gedeputeerde weet, via de voorzitter, dat wij ook deze Gedeputeerde daar echt kritisch op gaan volgen. Ik hoop wel dat u ook

echt samen met heel GS dit serieus oppakt, zodat we echt gaan werken aan een vermindering van die regeldruk.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik wil graag bevestigen dat dat zo is. Dan 50PLUS, mevrouw Fischer. U was nog niet helemaal tevreden wat betreft de doelenboom. Wij hebben het er ook al in de commissie over gehad met de heer Van Est. Ja, die indicatoren gaan we inderdaad bij de voorjaarsnota ook nog een keer stevig met elkaar markeren. Het is fijn dat wij elkaar goed verstaan en dat u ons ook heel goed volgt wat dat betreft. Wat dat betreft is het een helder verhaal van 50PLUS, voorzitter. Ik kom tot de appreciatie van de amendementen en de moties. Ik heb er nog tijd voor, denk ik, dus ik zal dat nu doen. Ik ga daar wat...

De voorzitter: Er is nog een vraag. Twee zelfs. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ik probeer altijd heel goed te luisteren naar deze Gedeputeerde.

De voorzitter: Dat is altijd verstandig.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dat dacht ik. Ik wilde er nog even iets aan toevoegen. U had het erover dat er van alles gebeurt in de wereld op economisch vlak. Dat is natuurlijk ook zeker zo. Maar ook een beetje in lijn met de schriftelijke vragen die zowel de heer Pelzer van de VVD als mijn fractievoorzitter heeft gesteld over de maakindustrie, is het natuurlijk nodig dat zij ook zelf gaan kijken naar: hoe ziet die toekomst eruit? Dat ze daar ook op kunnen anticiperen. Dus mijn vraag was eigenlijk: ziet u daar iets in?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja.

Mevrouw Smeets (SP): Nou, dan kunt u de vragen morgen beantwoorden volgens mij.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb nog één vraag niet beantwoord gekregen over het 100% circulair en klimaatneutraal worden in 2050. In het stuk staat dat bedrijven worden uitgedaagd om dit te gaan realiseren. Nu is mijn vraag: wat gaat het College doen om hen uit te dagen en op welke manier gaat u hen uitdagen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, de heer Megens heeft natuurlijk wel een punt: 100% circulair is niet mogelijk. Maar zo hebben we dat ook met elkaar gewisseld en zo hebben we dat volgens mij ook beantwoord. Er zit natuurlijk nog heel veel ontwikkeling in dat onderdeel. Je hebt nog niet op alle vlakken een circulaire oplossing voorhanden. Maar dat betekent niet... Ik heb dat ook heel duidelijk op de argumentatie van D66 in de commissie gezegd. Als je niet met elkaar begint om nu elkaar erop aan te spreken, wat ben je dan waard als je dat niet gaat doen? Dat is feitelijk het antwoord wat we daarop willen geven. Dat is geheel in lijn met dat wat ik ook al in de commissie gezegd heb.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik concludeer dat ik nog steeds geen antwoord heb op de vraag. Hoe gaan we bedrijven uitdagen om dit te doen? Dat ontbreekt.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dat is door hen inderdaad uit te dagen, door een gesprek aan te gaan, door in hun eigen markt ervoor te zorgen dat de oplossingen geaccepteerd worden. Wat we nu zien – dat heeft ook weer een beetje te maken met dat wat mevrouw Smeets schetste en wat ook de heer Hanegraaff schetste in het verhaal – is: we leven niet in een perfecte wereld waarin dat wat wij willen in dit huis ook automatisch gerealiseerd wordt. Dus ja, wij zullen erop inzetten met alle middelen die we hebben. De bedrijven zijn afhankelijk van hun eigen markt en de markt is weer afhankelijk van datgene wat om ons heen gebeurt. Dus 100% perfect en realistisch: nee. Dat heeft ook alles te maken met de factoren zoals ik die zojuist noemde.

De voorzitter: Tot slot de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dan is mijn vraag daarop eigenlijk: is dit dan niet onnodig ook weer regeldruk aan die bedrijven opleggen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, nee, want we zien ook een heel duidelijke behoefte bij het bedrijfsleven.

De voorzitter: Dank u wel. U ging naar de appreciatie van de amendementen en de moties.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Ik ga er wat snel doorheen, want er zijn behoorlijk wat zaken ingediend. Het amendement van de PVV ontraden we. Dat heeft er alles mee te maken ... De heer Megens zijn dat al. Het rapport is net gepubliceerd. We vinden ook echt dat het recht doet aan deze Staten en aan het College om daar met elkaar het gesprek c.q. het debat over te voeren en dan de conclusies trekken die we met elkaar moeten trekken. Dat is feitelijk de appreciatie van dat amendement. Ik kom ... Ik zal de nummers noemen, voorzitter. Motie 3055 van Sol, GroenLinks. Ja, ik ben een beetje op zoek naar de meerwaarde van die motie in het beleidskader. Ik heb daar ook even met de heer Sol over overlegd. Op dit moment ontraad ik het, zie ik die meerwaarde niet helemaal, maar wellicht dat hij in zijn tweede termijn daar wat duiding aan kan geven, dat we dan mogelijk tot elkaar gaan komen. Motie 3056, SP. Oordeel Staten. Motie 3057, D66. Uitstekend voorstel. Oordeel Staten. Motie 3058, JA21. 'Een goede onderbouwing is nooit verloren.' Mooi verzonnen. Oordeel Staten. Motie 3059. 'Beter zicht op het Limburgse vestigingsklimaat.' Sprekende titels. Oordeel Staten. Motie 3061, Partij van de Arbeid. 'Vitaal toerisme in balans met de omgeving.' Goede motie. Oordeel Staten. Motie 3062, Horizon. 'Brightlands-prijs beste PWS-leerling uit voortgezet onderwijs.' Ook wederom een goed voorstel. Oordeel Staten. LOKAAL-LIMBURG, 3064. Ontraden. Waarom? Meneer Franssen, wellicht dat u de achtergrond niet helemaal kent, maar de 31 gemeenten die dit project wilden aangaan hebben juist bij de Provincie aangedrongen op bescheidenheid in rol en financiering. Nu komt u met een verzoek om dat bijna volledig over te nemen. Ik heb wel een brief gezien van SML, Midden-Limburg, waarin dat gevraagd wordt. Ik weet niet of daar de oorsprong ligt van uw motie, maar dat wijkt af van dat wat de gemeenten zelf aan ons gevraagd hebben. Wellicht dat we daar nog even tussen deze en de tweede termijn het gesprek over kunnen voeren, maar om die reden, omdat de gemeenten bij ons hebben aangegeven dat ze het juist niet willen, ontraden we de motie. Dan ga ik verder, voorzitter. Motie 3065, CDA. 'Economische effectenrapportage.' Oordeel Staten. Motie 3066. 'Chemelot hoort bij Limburg.' Goede motie. Oordeel Staten. Dan ben ik er, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde Satijn. Dan kijk ik even wie van de beide als eerste... Gedeputeerde Demollin.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank u wel, voorzitter. D66 heeft een aantal vragen gesteld. De eerste gaat over dat het belangrijk is om met het onderwijs te praten in plaats van over het onderwijs. We hebben een eerder aangenomen motie Loomans, 2992. In het kader van die motie gaan we voor de zomer met een voorstel komen richting PS, richting GS, excuus. Maar ook de andere toezegging, 9362; op grond van die toezegging gaan we minstens één keer per jaar met het PO en VO praten. Dat als antwoord op uw vraag. Vervolgens geeft u aan – ik heb dat van meerdere partijen gehoord – dat de arbeidsmarkt een heel groot vraagstuk is. Dat is ook zo. Dat delen we met u. We zien dat ook. Tegelijkertijd is het zo dat de rol van de Provincie beperkt is op het hele verhaal van de arbeidsmarkt. Dat is weggelegd bij Sociale Zaken en bij de arbeidsmarktregio's. Desalniettemin doen wij daar waar wij kunnen en ook daar waar wij kansen zien, die bijvoorbeeld arbeidsmarktregio's misschien even niet zien... Daar gaan we het gesprek aan en daar gaan we kijken dat we met communicatie, maar ook met steun, financiële steun, financiële prikkels, zaken kunnen bewerkstelligen die die arbeidsmarkt ten goede komen. Zo is er bijvoorbeeld het verhaal van een leven lang ontwikkelen, maar ook zeker de investering op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden. Ook de zorgen op dit moment voor de ontslagen VDL-medewerkers, waar we hard aan werken in diverse gesprekken samen. Dan hebt u een vraag over het hele verhaal van arbeidsmigratie. Arbeidsmigratie wordt door de coördinerend portefeuillehouder, mijn collega Marc van Caldenberg, getrokken. Die gaat met een integrale aanpak Arbeidsmigratie met een informerend stuk komen in oktober van dit jaar, naar uw Staten. Meneer Driessen, voorzitter, had daar ook een vraag over. Daarmee heb ik deze vragen met betrekking tot arbeidsmigratie samen beantwoord. Meneer Schyns ging in op het verhaal ... O nee, ik ben nog iets vergeten. Mevrouw Jenneskens, voorzitter, vroeg ook nog een reflectie op het verhaal van ITEM. ITEM is één van de kennis-as projecten geweest of is nog steeds één van de kennis-as projecten. De kennis-as projecten hebben een heel forse diepte-investering gekregen van de Provincie, met als voorwaarde dat ze na tien jaar op eigen benen zouden staan. We hebben heel veel overleg met die kennis-as projecten, maar we vinden het ... We hebben niet ervoor gekozen als PS om elk specifiek kennis-as project te noemen in dit kader, dus dat doen we ook niet met ITEM. Het zou niet fair zijn om er eentje te noemen en de andere allemaal niet. We ondersteunen ITEM op dit moment in het vinden van extra middelen, maar binnen de kaders en binnen de afspraken die we hebben gemaakt. Ja. Dat is wat wij op dit moment rondom ITEM doen. Daarnaast is het zo dat de thematieken van ITEM breder gaan dan alleen regionale economie en zeker breder gaan dan alleen de arbeidsmarkt. Ook om die reden zou het vreemd zijn om ITEM specifiek op te nemen in het kader Economie. Dan ga ik verder met de vragen van meneer Schyns van JA21, waarbij hij ingaat op de presentatie die we op 12 januari hebben gehad van Atlas Research, waar nadrukkelijk de 360°-arbeidsmarkt aan de orde kwam. Daar is het zo dat... Ik zou het toejuichen en ik zou het superchic vinden als dat zou lukken, maar de realiteit is dat de grenzen de grenzen zijn en dat er op specifieke vakgebieden... Als je bijvoorbeeld kijkt naar elektriciens; Nederlandse elektriciens vinden het verschrikkelijk lastig om in Duitsland te werken, omdat de regels rondom hoe je werkt in een meterkast totaal anders zijn dan in Nederland. Daar wordt in de opleidingen geen aandacht aan besteed. Wat betreft de opleidingen is het ook nog zo als je naar het mbo kijkt, dat je problemen hebt met de erkenning van de diploma's. Dus in sommige vakgebieden waar het wel gaat, zie je dat makkelijker mensen over de grens gaan. In andere vakgebieden weer niet. De realiteit is ook dat de eigen arbeidsmarkt krap is. Je ziet nu de reflex dat omdat de eigen arbeidsmarkt krap is... Je ziet het. In Duitsland roepen ze ook de hele tijd dat ze een Fachkräftemangel hebben. Dat mensen in de eigen arbeidsmarkt in het eigen land met name kijken voor een baan. De prikkel om de grens over te gaan is dan wat minder.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik waardeer uw antwoord in verband met de zorgen over over de grens werken, de grenswerkers en het onderwijs en dergelijke, maar ik mag zeggen dat ik hier al negen jaar zit. Ik hoorde dit verhaal al negen jaar geleden. Tien jaar geleden hoorde ik het verhaal ook van uw voorgangers en van andere personen. Hoe wilt u de trend doorbreken dat mijn navolgers of deze mensen die nu hier zitten over tien jaar eventueel weer hetzelfde horen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Daar kan ik u geen harde toezegging op geven. Dit is één van de redenen dat we bijvoorbeeld geïnvesteerd hebben in zo'n kennisinstituut als ITEM, dat we ook geïnvesteerd hebben in verschillende faciliteiten als een grensinfopunt en een servicepunt Grensarbeid. We doen daar ons stinkende best voor. Wat ik ook kan aangeven: één van de beste voorbeelden op dit moment waarbij die grensoverschrijdende arbeidsmarkt wel gewerkt heeft, is VDL. 20% van de mensen die nu ontslagen worden bij VDL heeft met name een Belgische nationaliteit en een Duitse. Dus je ziet: daar heeft het gefunctioneerd. Mensen zijn ook lang daar blijven werken. Maar de realiteit is gewoon dat de grenzen toch nog altijd een belemmering zijn, een hindernis. Met daarbij heel veel kleinere aspecten die... Wat ik net noemde, op het gebied van een elektricien, op het gebied van bouwen. Die maken dat het niet makkelijk is.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb er alle vertrouwen in dat u het misschien eens op een andere manier gaat aanpakken. Ik sta er helemaal voor open. Ik vertrouw er eigenlijk op dat u misschien wel de daadkracht heeft om binnen die onderwijsorganisaties of op een ander niveau eens die doorbraak te realiseren, dat een elektricien vanuit Nederland met dezelfde opleiding ook in Duitsland kan werken en andersom. Ik wacht eigenlijk, ik zou zeggen, over een jaartje misschien eens op een positieve terugkoppeling. Dank u wel.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Daar werken we hard aan.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Nou is dat ding uitgevallen. De heer Maillé en ook de heer Hanegraaff, voorzitter, hebben nog een warm pleidooi gehouden en een hartig pleidooi voor de regeldruk. Ik kan daarop aangeven dat we daar in het kader van het programma 'Provincie midden in de samenleving' op terug gaan komen. Wij horen de cri du coeur van uw Staten, voorzitter. Dan heb ik een vraag van mevrouw Berghorst, met een motie ook, erbij. Ik zie dat mevrouw Berghorst zich hier ontzettend sterk voor maakt. Het voorstel wat zij doet met betrekking tot het LLO Collectief van Laagopgeleiden en Laaggeletterden, dat past bij dat wat we in het voorstel, het beleidskader, hebben staan. Ik weet niet of ik de appreciatie nu al mag geven of dat ik dat als laatste mag doen, maar wij kunnen deze motie oordeel Staten geven. Nogmaals, het siert u dat u zich daar zo sterk voor maakt.

De voorzitter: Welk nummer was dat?

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dit was nummer 3060.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dan heeft de heer Franssen, voorzitter, een vraag gesteld met betrekking tot de weeffout bij gemeenten met betrekking tot scholen. Ik vind het een complexe vraag. Ik snap de vraag, maar ik vind het een complexe vraag. Het is zo dat wij als Provincie daar niet over gaan. Dat is iets tussen het ministerie en de gemeenten. Wat we wel kunnen doen in het kader van het programma 'Provincie midden in de samenleving'... Dan gaan we samen met de gemeenten kijken hoe we de uitvoeringskracht kunnen versterken. We gaan niet de taken overnemen. We gaan wel in gesprek met de gemeenten. In dat kader zouden we misschien ook ... **Als de gemeenten daar behoefte aan hebben zouden we specifiek**

hiernaar kunnen kijken, maar de realiteit is dat wij geen rol hebben in het thema dat u voorstelt. Daar komt een vraag.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Nee, klopt. Correct wat u zegt. Helemaal mee eens. Daarom deed ik eigenlijk ook een oproep naar de landelijke partijen om te kijken of men die weeffout eventueel wil oplossen of kan oplossen. Als u als middenbestuurder daar een bijdrage aan kan leveren of het onder de aandacht wil brengen, zijn wij tevreden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: De boodschap, de oproep is helder, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Ja, met de regeldruk verlagen van de heer Hanegraaff. Daar ben ik al op ingegaan. En de arbeidsmigranten van Forum voor Democratie ook. Dan heb ik mijn vragen beantwoord, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar Gedeputeerde Kuntzelaers. Aan u het woord.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Naast de complimenten voor de maidenspeeches van de heer Maillé en de heer Hanegraaff is er ook een woord van dank aan de spreker, zowel aan de spreker rondom het instituut ITEM, maar met name ook aan de spreker die er vandaag niet was, maar die de vorige keer al ingesproken heeft. Omdat wij het agendapunt naar deze week verhuisden, de spreker van de LLTB, toch even de aandacht daarvoor. Het waren ondersteunende woorden die aansloten bij het beleidskader wat hier voorligt. Maar ik wil toch met name mensen motiveren om hier in de Statenzaal hun mening en ideeën met ons te delen. Dan naar de inhoud van vandaag. In de eerste bijdrage van D66; daarin werd nog een keer de opmerking gemaakt: wij vinden het zo lastig dat hier een stuk van het landbouwbeleid zit en met name de ondersteuning van de ondernemers, en dat er dan op andere plekken ook nog gesproken wordt over de landbouw, ook met name in relatie bijvoorbeeld tot het landelijk gebied. Ik snap dat dat hier in deze zaal lastig kan zijn, maar ik vind dat we de sector en de landbouw de eer toe moeten kennen dat ze namelijk breder zijn dan één beleidskader, dat ze verder reiken, dat de ondersteuning van ondernemers een economische actie is, maar dat het inpassen van ruimtelijke plannen ergens anders in deze Provincie thuishoort en dat bijvoorbeeld vraagstukken rondom energie bij het kader Energie ook geadresseerd worden. Het is aan mij als Gedeputeerde Landbouw om te zorgen dat bij mijn collega's in die verschillende kaders ook die aandacht voor deze sector blijft bestaan. Daarom die verschillende plekken. Ook hier in het economisch kader juist daar de ondersteuning voor de ondernemers die die extra innovatie bijvoorbeeld goed kunnen gebruiken om mee te kunnen in de concurrentiestrijd die er ook op het gebied van de landbouw hier in Nederland, maar ook zeker internationaal, is. Dat als eerste antwoord. Dan kom ik bij een interessante bijdrage. Die van GroenLinks. Het gebeurt niet vaak dat GroenLinks het verwijt krijgt niet groen genoeg te zijn door iemand die een interruptie doet. Ik denk dat de heer Sol met enige verbazing stond te luisteren toen de heer Franssen naar voren stormde om te zeggen: er is geen boter bij de vis, meneer Sol. U meldt helemaal niks over de biologische landbouw. Ik kan me voorstellen dat mensen extra aandacht voor dit onderwerp zouden willen, maar ik vond het wel vreemd, meneer Franssen, ik kijk toch even naar u, dat u zegt: er is geen initiatief. Er komt geen voorstel rondom biologische landbouw. Dat u het de ene partij verwijt, maar dat u zelf niet dan met een voorstel komt rondom dit onderwerp. U zei: wij komen er altijd voor op. Er verandert niets. Ik heb helaas geen motie mogen aanschouwen. Ja, dat is toch zonde. Het zou niet aan mij zijn om u niet te kietelen om de volgende keer toch zelf ook te leveren.

De voorzitter: Dit is complete uitlokking, dus ik geef u graag het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel. U was de vorige periode Statenlid. Ik wil u herinneren: kijk nog eens even naar de moties van LOKAAL-LIMBURG.

De voorzitter: Ik was geen Statenlid.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Maar ik wel.

De voorzitter: Nee, maar u zegt 'u' en we spreken via de voorzitter.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): O, sorry, voorzitter. Daar hebben wij op onze manier aandacht voor gevraagd, dus ik vind de opmerking van u niet gepast in deze.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, aangezien ik wel in de vorige periode Statenlid was, iemand die uw voorstellen daaromtrent zeker gesteund heeft, net zoals ik de voorstellen van de SP, van GroenLinks en van veel andere partijen op deze onderwerpen in de afgelopen jaren gesteund heb ... Ik vind het dan ook heel collegiaal als we elkaar ook op die manier blijven ondersteunen, want alle partijen hier of veel partijen hier hebben op dit onderwerp geleverd in de afgelopen jaren en bijgedragen aan het gehele beleid van deze Provincie. Dus ik vind het ook wat chiquer om dat op die manier met elkaar te bespreken hier. Voor wat betreft het amendement van GroenLinks; dat ga ik ontraden. Dan is de feestvreugde ook meteen voorbij. Dat heeft met name te maken met het feit dat we in dit kader wel maatregelen hebben die de intentie hebben om de transitie die met de eiwittransitie te maken heeft; om de innovaties daar op het boeren erf wel te steunen. Sommige ondernemers zien kansen om bepaalde producten te ontwikkelen en die juist in de markt te plaatsen. Dat proces zijn we zeker aan het ondersteunen in dit beleidskader. De actieve campagne die u graag in dit kader terug zou zien, die vinden wij net wat minder aansluiten op het kader, maar ik neem aan dat dat tot vragen dan wel opmerkingen leidt.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, uiteraard. Mijn economielessen van de middelbare school zijn al van heel lang geleden, maar dat ging over aanbod en vraag. De vraag mis ik dus in het betoog.

De voorzitter: Een reactie van de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we de vraag die er zeker is... Als we naar de schappen kijken in de supermarkt, dan zijn er wel degelijk vele producten beschikbaar in deze categorie, maar de hoeveelheid die daadwerkelijk in Nederland geproduceerd wordt, waarvan de gewassen ook geleverd worden in deze directe omgeving; dat deel blijft echt nog wel achter in dit proces. Als je mij dus vraagt 'waar ligt dan de focus van het beleid wat wij moeten hebben?', dan is het dat we de gewassen die we nodig hebben om de producten bij ons in de schappen te creëren; laat dat dan een Nederlands product zijn. Laten we daarop investeren. Daarom ook die eerste twee categorieën, die innovatiecategorieën. De aanvullende vraag zie ik niet zozeer vanuit dit kader. Ik kan me uw gezondheidsargumentatie, die u benoemde in dit stuk, wel nog enigszins voorstellen. Dan kijk ik toch eerlijk gezegd naar de andere kaders, waarin het gezondheidsbeleid wel in uitgebreide zin terugkomt. Dus ik vind hem hier op dit moment niet passend. Vandaar ook het feit dat ik hem ontraad.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. De vraag van de Partij voor de Dieren over hoe om te gaan met het blijversbudget en met name de 50% minimale duurzame dan wel diervriendelijke investeringen die wij doen. Hoe kunt u dat volgen? Nou, dat gaat via de P&C-cyclus. Daar zullen indicatoren aan gehangen worden, zodat u kunt volgen, eigenlijk rondom alle zaken die wij hier doen, hoe die zich ontwikkelen als die als doelstelling in de doelenboom zijn opgenomen. Dan ... In de dialoog met de heer Sol heb ik indirect ook een antwoord aan de heer Megens gegeven als het ging over eiwittransitie.

De voorzitter: Wellicht is dit even een moment om te luisteren naar de vraag van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik neem aan dat u de volgorde van de vragen van de verschillende partijen pakt. Dan mis ik nog een antwoord. Ik had gevraagd of het de intentie is van de Gedeputeerde om de investeringen van het blijversbudget op het erf te laten belanden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Ja, zoveel mogelijk proberen we die rechtstreekse relatie met de ondernemers in Limburg te houden rondom het blijversbudget. Het is natuurlijk ook met de intentie om bedrijven zo sterk mogelijk te maken, zodat ze de komende 20, 30 jaar hier in de provincie willen blijven werken. Een deel van het blijversbudget is bedoeld als cofinanciering bijvoorbeeld voor middelen vanuit het Rijk of vanuit Europa. Ook daarvan willen we graag dat die middelen rechtstreeks op het erf eindigen, maar dat is wat moeilijker, omdat dat vaak grotere projecten zijn, waaraan ook doelstellingen van het Rijk of Europa gekoppeld zijn. Dus ja, onze intentie is er zeker. Of dat 100% lukt; ja, dat kan ik u niet toezeggen hier.

De voorzitter: Voldoende voor u? Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dan een mooie oproep van LOKAAL-LIMBURG over jonge ondernemers en het stimuleren ervan, dat met name ook de agrariër die nog wat jeugdig is en het bedrijf over wil nemen in de familie, de kansen krijgt die hij daarvoor nodig heeft. Aan het begin van mijn periode had ik een prachtig gesprek met de heer Mayco ten Kate, de voorzitter van het LAJK, die de afgelopen periode of recent afscheid heeft genomen in zijn functie als voorzitter van het LAJK. Ik denk dat ik misschien ook wel via deze weg nog een bedankje richting hem mag sturen, want hij was ook één van de sprekers in de sonderende sessie, om aandacht te vragen voor die jonge boeren in deze provincie. Ik kan u aankondigen dat ik ook binnenkort met Frank Eijking, de opvolger van hem, weer in gesprek ga, om juist de aandacht te geven aan die specifieke doelgroep, die hier hun eigen bedrijf wil starten voor de komende jaren. Daarvoor zijn ook landelijke regelingen beschikbaar. Wij zullen de Limburgse jonge ondernemers stimuleren om juist daar de aanvragen te doen waar ze nog extra middelen kunnen krijgen om de overname van dat bedrijf te vergemakkelijken. Dan de vraag die nog overbleef, die was van het CDA. Die ging over geothermie. Ik ben in de afgelopen maand nog ter plaatse geweest bij allebei de plekken waar geothermiebronnen zijn geslagen hier in de provincie, die nu stilliggen. Ik deel uw mening dat het uitermate zonde is dat zo'n kansrijke duurzame bron, waarmee we misschien wel het meest duurzame voedsel van heel Europa zouden kunnen produceren hier in deze provincie, op dit moment stilligt. De reden daarvoor is dat er een beving geweest is in de regio en dat het Staatstoezicht op de Mijnen heel zenuwachtig is dat er eventuele additionele bevingen zouden ontstaan als we hiermee door zouden gaan. Voor de Provincie is het gesprek aangaan met de ministeries nu prioriteit nummer 1. Dat hebben we al gehad, met Binnenlandse Zaken, met EZK. We gaan er ook op door om de argumentatie heel zuiver te krijgen, namelijk: zijn er kansen, zijn er bedreigingen en hoe groot zijn de risico's nou daadwerkelijk daar in de regio? Wat ons betreft zou het fantastisch zijn als we deze energiebron zouden kunnen inzetten om de glastuinbouw in de regio die toekomst te geven die het nodig heeft. Tot zover.

De voorzitter: Er is nog een vraag aan u van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter, ik dank de Gedeputeerde voor dit antwoord. Daar ben ik heel blij mee. Ik wil wel even nog... Er zat een tweede koppeling aan de vraag. Die ging er eigenlijk over; stel nou dat dat niet lukt, die gesprekken met de ministeries, we hopen natuurlijk dat het wel lukt, dan hebben we wel een groot probleem, want ook voor de glastuinbouw is dit eigenlijk één van de weinige goede opties om toch ervoor te zorgen dat je die topsector die we hebben eigenlijk kan behouden voor de toekomst. Biomassa wordt lastig, om daar nog aansluiting voor te krijgen. Ja, wat blijft er over? Dus ik zou de Gedeputeerde op het hart willen drukken om dit argument ook echt mee te nemen, want in het Westland mogen ze het wel doen. Er ontstaat een ontzettend comparatief voordeel voor landbouwbedrijven in andere regio's. Ik wil niet dat het in deze periode voorkomt dat de toekomst voor die prachtige sector eigenlijk verloren gaat. Dat is A. En B, toch nu al na gaan denken: stel, het is er niet, wat gaan we dan wel doen voor die sector?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik ben het helemaal eens met wat de heer Hanegraaff hier zegt. Dit zou een enorme kans zijn om geothermie hier in te zetten. Ondergrond is daarvoor wel natuurlijk één van de grote verschillen tussen het Westland en onze regio. Specifiek omdat het hier over breukgerelateerde geothermie gaat, waar je dus op de breuklijn van de aarde warmte wint en dus ook het risico op bevingen in met name de Tegelenbreuk, zo heet het volgens mij; dat daar juist die bevingen additioneel zouden kunnen ontstaan. Aan de ene kant wil ik voorzichtig zijn natuurlijk met dit soort risico's en aan de andere kant, de kansen die daar juist liggen zijn gigantisch. Dus ik deel uw visie daarop. Ja, alternatieve versies zouden kunnen zijn; ja, je zou een aftakking van de Delta Rhine kunnen maken, om op een andere manier warmte te kunnen brengen naar dit gebied. Maar ook dat zijn heel dure, heel diepe investeringen, waar het Rijk dan mee over de brug zou moeten komen om deze sector juist op die plek ook die toekomst te kunnen geven. Maar al die zaken hebben onze aandacht, want ik deel uw visie. Het meest duurzame voedsel uit de glastuinbouw zou natuurlijk uit Limburg moeten komen.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind van de eerste termijn over dit beleidskader. Er is een verzoek gedaan. Ik zal vast zeggen; mevrouw Fischer wilde sowieso een schorsing. Ik denk, ook gezien het tijdstip, dat we ook toe zijn ... Om het maar gelijk te koppelen aan de lunchpauze. Dan schors ik de vergadering tot 13.40 uur. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaats in te nemen, dan kunnen wij de vergadering hervatten met de tweede termijn van Provinciale Staten. Maar niet voordat we hebben geluisterd naar een voorstel van de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, ik zou graag een ordevoorstel willen doen betreffende het volgende punt op de agenda. Dat betreft het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer en het punt daarna, over nieuwe energie. Gezien de tijd en gezien het feit dat we ook vaak stukken door aan het schuiven zijn en we dan aan het einde van onze vergadercyclus op heel veel stukken uit gaan komen, of niet kunnen vermijden dat we in de avond moeten vergaderen, zou ik graag willen voorstellen om beide stukken samen te behandelen.

De voorzitter: Ik kan me uw vraag goed voorstellen, mijnheer Driessen. Ik wil voorstellen dat de verschillende fracties even nadenken over het voorstel van de heer Driessen en dat we voor de behandeling van het volgende stuk even terugkomen op zijn voorstel en daarover stemmen. Dan starten we de tweede termijn van PS en dan geef ik eerst het woord aan de heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, ik zou even willen terugkomen op de vraag van de Gedeputeerde rondom de motie over distributiecentra. Het is zo dat in het economisch kader nou eenmaal de opmerking staat dat we daar geen beleid op maken, in dat kader. Toch gegeven wat wij ook merken in de maatschappij over je, de verdozing willen we dat ook niet laten lopen. Wat we zouden kunnen doen is het een beetje ophakken, zeggen laten we eerst eens een fact finding doen, waar hebben we het over, wat zit er nog in de pijplijn en op basis daarvan alsnog kijken van is er inderdaad nood aan een wat bredere discussie over verdozing. Het amendement over minder vlees houden we nu even hier weg en brengen we dan in in een kader waarin het wat nadrukkelijker over gezondheid gaat. Dan heb ik nog wat reacties op moties en inbreng van andere fracties. Ja, wat betreft LOKAAL-LIMBURG, dat ligt dan toch het meest voor de hand, in ieder geval onze fractiemedewerker heeft ook geen voorstellen over biologische landbouw kunnen terugvinden. Wij hebben in de commissie nadrukkelijk wel gevraagd, als het gaat over koplopers, van waar hebben we het dan over? Want uiteindelijk hebben we het dan over koplopers.

De voorzitter: En dan is er een interruptie van de heer Megens..

De heer Megens (PVV): Ja, eigenlijk geen interruptie maar een punt van orde, want volgens mij is er afgesproken dat we de moties in de tweede termijn niet meer allemaal helemaal gingen behandelen, stuk voor stuk.

De heer Sol (GroenLinks): Ik had niet de indruk dat ik de moties behandelde maar goed, ik wil wel graag even de collega's informeren over hoe wij in het spel zitten. En als de voorzitter daar ruimte voor laat, dan ga ik daar nog even mee door.

De voorzitter: Ja, als u een reflectie op de motie wil geven zonder dat dat allemaal stemverklaringen per motie worden, dan kan dat.

De heer Sol (GroenLinks): Oké, uiteraard. Overigens, laat ik dan nog één woord zeggen over LOKAAL-LIMBURG, ik vraag me wel een beetje af soms of het nou lokaal is of Limburg. Maar dit terzijde. Richting de PVV en ook een aantal andere fracties, als het gaat over innovatie en industrie, ik heb vorige week een aantal uren zitten luisteren naar een uitzending van BNR over een industriesymposium, ik meen in Rotterdam. Dat ging eigenlijk maar over één ding, misschien twee. Dat gaat over innovatie, over innovatie en ook uiteraard over energie en niet over al die andere dingen. De discussie over grip op investeringen, die zouden wij heel erg graag willen voeren in het kader van de discussie over 6.4.0, want het gaat vooral over de vraag hoe houden wij inderdaad grip op datgene wat we politiek willen maar waar we andere verbonden partijen voor nodig hebben. En voor wat betreft de motie van het CDA, ik denk, wij snappen en ik vind het ook prima om het, goed te kijken naar de economische effecten, ik heb eerlijk gezegd zelf, en wij als GroenLinks, niet de indruk dat economie nou een ondergeschoven kindje is over het algemeen in de afwegingen. Misschien wel het tegendeel. Maar dat neemt niet weg dat het altijd goed is om daarnaar te blijven kijken. En dan als laatste misschien nog even de MKB-toets: prima maar laten we het vooral ook heel praktisch proberen te houden. En ik denk dat de wijziging die ik heb gezien daar ook een goede invulling aan geeft. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Mooi binnen de tijd. Dan gaan we naar mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Nieuw gezicht. Ik wil de Gedeputeerde bedanken voor de complimenten maar ik wil zeker ook de heer Maillé en de heer Hanegraaff bedanken voor de maidenspeeches en ook voor de mooie persoonlijke verhalen. De lat ligt hoog, beste collega's. En wie niet terugkijkt, die leert niet. En wie niet vooruitkijkt, die ziet niet. En ik ben helemaal vergeten om net het dictum van mijn motie 3056 voor te lezen dus dat ga ik nog even goedmaken met u. En dat is 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om in de economische visie 2040 enkele scenario's uit te werken voor de

Limburgse economie van de toekomst waaronder een specifiek voor groene industrie inclusief perspectief voor innovatiekracht, investeringsklimaat, duurzaamheid, de arbeidsmarkt en brede welvaart naast andere economische pijlers.' En het tweede dictumpunt was 'En Provinciale Staten over de economische visie 2040 voor Limburg een expliciet besluit te laten nemen.' Want het moet ook echt anders. Onze regio moet zo snel als het kan van grijs van groen. En lokale productie zorgt ook voor minder afhankelijkheid, verbeteren van de leefomgeving en het verhogen van kwaliteit van onze arbeid, van het werk van onze arbeiders. En deze ochtend werd het rapport Grip op investeringen gepubliceerd. Dat laat zien dat wij als Staten meer grip hebben op onze, meer grip nodig hebben op onze economische investeringen en instrumenten. En als het aan de SP ligt gaan we die ook pakken. We roepen het al enkele maanden en zullen daartoe ook op korte termijn met voorstellen gaan komen. Een economische effectenrapportage helpt ons bij grote ontwikkelingen en investeringen zoals in de motie van het CDA in ieder geval, om alvast te kijken naar wat de economische effecten zijn en daarom dienen wij die ook mee in. Chemelot hoort bij Limburg en de SP vindt dat Chemelot zo snel mogelijk moet verduurzamen maar verwacht daarin ook wel iets van die bedrijven. De motie van het CDA zullen we wel steunen maar met de kanttekening dat daarin niet is opgenomen wat Chemelot zelf moet regelen. Namelijk het terugdringen van milieuvervuiling en verbeteren van de leefomgeving door het verbeteren ook van hun eigen productieprocessen. En vakmensen en laaggeletterden, die doen ertoe op onze arbeidsmarkt en daarom dienen wij ook de motie LLO-collectief van de Partij van de Arbeid graag mee in. Want arbeiders zijn onze nieuwe elite. En ik vraag toch nog heel graag aan de Gedeputeerde hoe zij de arbeidsmarktkrapte in de vitale sectoren zoals zorgbouw toch gaat ondersteunen de komende tijd. En tijdens de commissievergadering hebben we ook ons ongenoegen geuit over de manier waarop de toeristische sector de vrijetijdseconomie geen plaats heeft gekregen in het stuk. En dat terwijl deze sector in Limburg supergroot is. We hoorden al wat getallen net. En ook voor veel gemeenten een belangrijke economische lokale bron. En daarom geloven wij in een vitale toeristische sector die rekening houdt met haar omgeving. En daarom dienen we ook de motie over Toerisme in balans met de omgeving mee in. Want de Gedeputeerde is deze sector toch zeker niet vergeten. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Smeets. Dan mevrouw Jenneskens van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Allereerst ook felicitaties aan de heer Hanegraaff en de heer Maillé. Ik heb erg genoten van uw maidenspeeches. Nog een paar punten in deze termijn. Allereerst die motie over het mkb. De heer Zeedzen van de BBB vroeg hoe hij dat moest interpreteren. Aan de ene kant dus zo breed mogelijk voor alle sectoren, voor het brede mkb-bedrijf. En aan de andere kant hoop ik ook dat het College van GS een goed voorstel uitwerkt want meer vraag ik eigenlijk niet, waar dat dan ook echt relevant is. Dus niet voor elke stoeptegel of voor, nou ja, laten we zeggen in grote investeringen en in cultuur zal het misschien niet logisch zijn. Dus daar vertrouw ik dan op. Dank aan Gedeputeerde Demollin. Ik was blij om te horen dat er gesproken wordt met het onderwijs. En heel concreet is eigenlijk onze oproep, zeker als het gaat om arbeidsmarkt, we snappen dat het complex is, we zien tegelijkertijd een heel grote uitdaging. Weet dat als u een grote kans tegenkomt of iets ziet dat we als Provincie daar echt in kunnen doen, dat wij zo'n voorstel heel graag begroeten en omarmen. En dan nog heel even een vraag over ITEM als instituut. Nou, eigenlijk wel breder want de afgelopen tien jaar is dat, volgens mij, waren de kennis-as projecten. Een ander kennis-as project wat ik vanuit mijn werk vrij goed ken is de Educatieve Agenda Limburg. Ik snap dat die periode afloopt. Tegelijkertijd hebben die instituten kennis opgebouwd, gaan ze vaak ook door waarmee ze juist in dit soort kaders ook wel een rol zouden kunnen spelen. Dat geldt bijvoorbeeld voor zo'n Educatieve Agenda Limburg. Die hebben heel goed onderzoek naar wat er speelt op scholen en in het mentale welzijn van kinderen. Mijn vraag is dus eigenlijk betekent dit nou dat, omdat ze kennis-as waren, dat soort instituten sowieso niet, nooit meer, even heel gechargeerd gezegd, bij kunnen dragen in dit soort kaders of kunnen dit soort instituten juist vanwege hun kennis ook in dit kader maar dan met afgebakende opdrachten weer hun rol van betekenis invullen? Ik ben vergeten alle moties mee te nemen dus dat ga ik, denk ik, dan maar even niet doen. Die liggen nog op mijn bordje. Helaas. Ik had zelf nog een paar aanvullende vragen. Over motie 3058: dat is oordeel Staten, lijkt mij een beetje gek om alleen de Green Deal dan in kaart te brengen. Dus mijn vraag richting de Gedeputeerde zou zijn, kunt u eens kijken of u ook

die andere fondsen daarin dan inzichtelijk kunt maken? Bijvoorbeeld het Groeifonds. En verder sluit ik me aan, want ik had nog opgeschreven in grote hoofdletters 'GRIP'. Dat heeft, volgens mij, collega Smeets ook heel goed uitgelegd. Ik denk dat dat een wezenlijk gesprek is op basis van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer wat we elders moeten voeren. En tot slot, ik geef Gedeputeerde Kuntzelaers gelijk. Het is terecht dat we vanuit, ja, hij groet nog een ..., ik zie mijnheer ... [4:16:11], nee, het is terecht dat we voor agrarisch ondernemerschap investeren vanuit dit kader. Tegelijkertijd denk ik dat we steeds meer toekomen dat de ruimtelijke keuzes de grootste en de energetische keuzes de grootste impact gaan hebben op onze economie van de toekomst, laten we die vooral samen in samenhang bezien. Dank u wel.

De voorzitter: Op de seconde. Dan gaan we naar de heer Schyns, JA21. Geen behoefte aan een tweede termijn. Dan mevrouw Boven, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u. In mijn eerste bijdrage in deze Staten afgelopen vrijdag heb ik aangegeven dat de Partij voor de Dieren gaat voor de economie die past binnen de draagkracht van de aarde. Wat ik daar nog aan toe wil voegen is dat voor de Partij voor de Dieren daar ook ontzettend veel haast mee is. Het is een doelstelling die we zo snel mogelijk moeten realiseren. Voorzitter, met die bril op vinden wij de ambities van het beleidskader voor een toekomstbestendige economie te mager. Maar een aantal goede intenties zijn er wel. Er wordt een begin gemaakt. Een groot deel in dit kader is gericht op groei van de economie. De keuzes die daarbij worden gemaakt, zoals het openhouden van MHA, daar zijn wij, zoals bekend, tegenstander van. Binnen de draagkracht van de aarde blijven betekent dat economische groei niet het hoofddoel mag en kan zijn. Voor ons ligt de toekomst niet over twee jaar, we kijken ruim verder aan het eind van deze beleidstermijn. Wij willen een duurzaam Limburg waarbij welzijn niet alleen voor vijf jaar gevoeld wordt maar waarbij ook de volgende generatie een toekomst heeft. Wij zullen dan ook tegen dit beleidskader stemmen.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Boven. Dan gaan wij naar de heer Maillé van de VVD.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel. Wat zou ik ook zonder de ondersteuning moeten? Ik loop toch even kort door de moties heen, ondanks dat dat net gezegd wordt dat het niet de bedoeling is, daar weet ik niks van. De moties, de motie en het amendement van GroenLinks, daar zullen wij tegen stemmen. Dan zien we de motie, ik ga ze even proberen voor te lezen, het amendement van PVV, daar zijn we, ook tegen stemmen. En, even kijken, de Vitale Limburgse industriepolitiek van SP, stemmen wij ook tegen. De motie wat betreft Chemelot van CDA, dienen wij mee in. Dit geldt ook voor de LLO-motie van de Partij van de Arbeid. En de motie van D66 inzake de mkb-toets, ik zie iemand verschijnen.

De voorzitter: Dat klopt. Dan geven we het woord even aan de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Sorry, ja, Voorzitter, de VVD stemt tegen de motie over industriepolitiek, maar ik hoor niet echt een motivatie dus ik zou toch wel graag horen wat dan de reden is? Want ik kan mij toch ook voorstellen dat de VVD het belangrijk vindt dat we scenario's ontwikkelen. De motie zegt helemaal niets over wat dan de uitkomst zou moeten zijn. Dus ik kan niet helemaal volgen waarom de VVD tegen deze motie stemt.

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ik verwachtte al een beetje dat ik deze interruptie zou krijgen dus dank daarvoor. Wij zijn ook niet zo zeer tegen de geest van de motie. En ook het dictum kunnen wij ons wellicht nog wel in vinden. Alleen, de constatering en overwegingen, daar kunnen wij ons gewoon echt niet in vinden. En daarom stemmen wij toch tegen deze motie terwijl wij wel zijn voor een brede visie op industriepolitiek. Daar steunen we wel de motie die gaat over Chemelot en we vinden ook dat we breder moet kijken maar wij

kunnen ons gewoon niet vinden in de overwegingen en constatering die gedaan worden in de motie van de SP zoals die op dit moment voorligt.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter, zou de VVD nog iets specifiekere kunnen zijn welk gedeelte dan problematisch is? Kijk, uiteindelijk, ik kan het volgen hoor maar uiteindelijk gaat het natuurlijk om het dictum. En het probleem is dat er dan om een aantal woorden, zou ik het zonde vinden als dan een motie die, denk ik, harstikke goed is, namelijk dat we die visies gaan ontwikkelen en dat we echt een beeld gaan krijgen van waar willen we heen als economie, wat, volgens mij, ook voor de VVD zo belangrijk is, zou ik het zonde vinden als het dan op een paar woorden uiteindelijk mis zou lopen. Dus, ja, bij deze nog het verzoek om nog eens na te denken maar goed, het is uiteindelijk natuurlijk de keuze van de VVD.

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Voorzitter, ik begrijp het punt dat de heer Hanegraaff maakt maar tegelijkertijd denken wij dat het ook enorm belangrijk is voor ons vestigingsklimaat om ook oog te hebben dat het interessant is voor bedrijven om zich hier te vestigen. En er wordt alleen maar gesproken over wat bedrijven extra zouden moeten doen en het mee laten delen van de werknemers in de winst en wordt er eigenlijk als het ware de suggestie gewekt dat op dit moment heel ongunstig is voor werknemers. En dat beeld hebben wij totaal niet. De arbeidsmarkt is krappere dan ooit wat dat aangaat. En wij denken dat werkgevers ook gedwongen zijn om goed voor hun personeel te zijn. En wij denken dat ook die bereidheid er is. En die bereidheid is er ook een transitie te maken naar een circulaire economie. En ik denk dan ook dat we die ondernemers niet ook allerlei extra regels moeten opleggen daarin dus ik, dus dat stuit ons tegen de borst.

De heer Hanegraaff (CDA): Voorzitter?

De voorzitter: Tot slot nog een keer de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik weet het, drie hè? Ik snap die, en dat is ook niet het punt waarvan het CDA nou zegt van joepie, dat willen wij, wij willen ook minder regels maar daarom staat het ook niet in het dictum. Dus dat is, uiteindelijk staat het in de overwegingen en ik begrijp het, alleen het zou het toch zonde zijn als dat een reden is dat het dictum, wat volgens mij wel iets is waar de VVD echt voor kan zijn, tenminste, dat vermoed ik, dat het dan niet doorgaat. Maar goed, nogmaals, het is natuurlijk de overweging van de VVD maar ik zou het jammer vinden.

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank, voorzitter. Dank voor de inbreng van de heer Hanegraaff. En nogmaals, ik wil benadrukken dat wij de geest ondersteunen maar dat wij ons niet kunnen vinden in de overwegingen. Even kijken wat ik dan nog heb openstaan, Chemelot heb ik behandeld. Even kijken, de motie van Horizon, die zullen we ook mee indienen hebben we aangegeven. Even kijken, ik denk dat ik het hierbij laat op dit moment, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Maillé. En dan gaan wij naar mevrouw Berghorst, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, heel kort, het gaat over project De Mozart. En ik ben al heel erg blij met het enthousiasme van de Gedeputeerde, dat hij daarmee aan de slag wil. Maar ik ben net vergeten te vragen of dat ook een toezegging was? En dat hoop ik wel want ik denk echt dat we hier als provinciale bestuurders, Statenleden en Gedeputeerden, ook met onze collega's in de gemeente, samen mee aan de slag moeten. En dat vraagt wat van het College om dat te initiëren en ik hoop dat de Gedeputeerde dat kan

toezeggen. Verder dank aan de collega's voor de steun voor de moties en proficiat aan de heer Maillé en de heer Hanegraaff voor hun maidenspeeches. En dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan de heer Loomans, Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. We hebben vandaag diverse betogen gehoord en moties gezien die gaan over visie. Denk maar even aan het verhaal van de heer Sol, die de toekomst eens vanuit de andere kant beschreven heeft, van waar hij denkt dat wij staan in 2050. En ik denk dat dat een heel interessante exercitie zou zijn omdat eens verder uit te werken. Want hoe willen wij nou dat Limburg er in 2050 uitziet en hoe onze economie er dan uitziet. En als wij die discussie kunnen gaan voeren, ik kan er wel een motie voor indienen maar, dan zou het ook de moeite waard zijn om onze jeugd erbij te betrekken en met name ook kunstenaars. Omdat kunstenaars ervoor kunnen helpen om het onvoorstelbare voor een gewone sterveling voorstelbaar te maken. En als we eenmaal begrijpen hoe die wereld in de toekomst kan gaan werken, hoe Limburg eruit gaat zien, dan kunnen wij op weg naar die toekomst ook veel betere beslissingen nemen of de beslissing die voorligt, of die ons gaat helpen de goede kant op te gaan of dat we daarmee in onze eigen voet schieten. Dus ik denk dat het echt zou helpen als we die exercitie een keer gaan uitvoeren. En mijn stemverklaring wacht ik wel eventjes tot ...

De voorzitter: Dank u wel, de heer Loomans. De heer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Zoals in de eerste termijn al aangegeven zal ik in deze tweede termijn de gelegenheid gebruiken om mijn motie, die ik wil gaan indienen, nog iets verder toe te lichten. De tussen haakjes voorlopige sluiting van Nedcar heeft Limburg in zijn greep. Het is de grootste klap die onze arbeidsmarkt in decennia heeft meegemaakt. Duizenden mensen verliezen hun baan met alle gevolgen van dien. Als voormalig Nedcar-medewerker raakt mij dit in het hart. We staan voor een immense uitdaging maar ook voor een unieke kans. Een kans om te laten zien waar Limburg voor staat. Een kans om te bewijzen dat we tegenslag kunnen omzetten in kansen. Een kans om te laten zien dat we ons niet laten leiden door beperkingen maar ons focussen op de mogelijkheden die er zijn. We hebben in Limburg een krachtige maakindustrie, een sterk onderwijsnetwerk en een bevlogen bevolking. Samen kunnen we de ontslagen VDL-medewerkers de ondersteuning bieden om weer aan de slag te gaan. De medewerkers van VDL-Nedcar zijn onderdeel van de ruggengraat van onze provincie. Jarenlang hebben ze met hart en ziel gewerkt aan auto's made in Limburg. Wij hebben een verantwoordelijkheid over deze mensen. Zoals we ook een verantwoordelijkheid dragen om erop toe te zien dat andere sectoren, waaronder uiteraard de agrarische sector, niet klem komen te zitten. Een verantwoordelijkheid om een perspectief te bieden. Een verantwoordelijkheid om te investeren in hun toekomst. En in een verantwoordelijkheid om Limburg sterker uit deze crisis te laten komen. Laten we deze kans grijpen. Laten we zien dat Limburg een provincie is die samenwerkt, die vooruitkijkt en die niemand in de steek laat. Dan lees ik nu even het dictum voor van de betreffende motie: 'Roept het College van Limburg op zich maximaal in te spannen om de onlangs ontslagen medewerkers van VDL-Nedcar te ondersteunen in hun bij- en/of herscholing en het versterken van hun positie op de arbeidsmarkt. Met speciale aandacht voor medewerkers ouder dan 50 jaar en zij die niet beschikken over de gevraagde diploma's. In samenwerking met de relevante arbeidsmarktregio's te verkennen of er nationale dan wel Europese fondsen aangesproken kunnen worden om bij te dragen aan het optimaal inzetten van programma's en trajecten ter ondersteuning van deze medewerkers. In het geval er cofinanciering benodigd is om aanspraak te kunnen maken op eerder genoemde fondsen, hier als Provincie Limburg actief aan bij te dragen. Zelfs als dit door tijdsdruk voorafgaat aan de Voorjaarsnota punt' ... Interruptie.

De voorzitter: Maakt u het dictum maar even af.

De heer Zeedzen (BBB): Ja? Mag, oké, prima. En als laatste, het vierde punt in het dictum 'Het gesprek met VDL-Nedcar aan te gaan om te verifiëren of er van hun kant de bereidheid is om eventueel als aanvullende cofinancier op te treden.'

De voorzitter: Dank u wel. Dan de interruptie van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben heel blij dat de BBB deze motie ook op tafel heeft gelegd. Wij steunen die uiteraard met heel veel liefde omdat we de afgelopen tijd hebben gezien wat het doet, zeg maar, met de VDL-medewerkers, met de Nedcar-medewerkers moet ik zeggen. Ik heb wel twee vragen aan u, aanvullend: welke fondsen denkt u dan aan ter ondersteuning, Europees, nationaal? En hoe ziet u ook die cofinanciering? Is er een maximaal bedrag, waar komt dat vandaan? Ik zoek even naar de dekking. Van mij mag het, kan het zo hoog mogelijk ...

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, een zeer terechte vraag en een vraag die in het voortraject naar deze motie ook veelvuldig is gesteld: de dekking. Zoals vorige week ook al aangeven, in onze koers na de Voorjaarsnota is dat niet altijd de makkelijkste vraag om te beantwoorden dus als er dekking zou moeten worden gezocht, moet dat komen uit de intensiveringsmiddelen uit de beleids-, arbeids- en scholing, of onderwijs. Mocht dat nou vooraf gaan aan die Voorjaarsnota, want er zit wel wat druk achter want anders hoef je die mensen niet meer te helpen, ja, dan, ik wil niet op de stoel gaan zitten van de Gedeputeerde en ik hoor ook graag hoe zij erop reflecteert zo meteen, maar er zijn Europese fondsen waarin we kunnen cofinancieren. Ik zou me niet laten verleiden tot een specifieke benoeming want dan ga ik de Gedeputeerde in een richting drijven en dat wil ik eigenlijk aan haar overlaten. En over het maximaal bedrag, ja, daar geldt eigenlijk hetzelfde voor. Ik heb wel een bedrag in mijn hoofd maar dat is, ik wil daar niet richtinggevend in zijn. Het is zeker geen blanco cheque zoals sommige mensen dan schrijven, en dat hoop ik dadelijk ook uit de appreciatie van de Gedeputeerde, daar iets meer handvatten horen voor alle partijen.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een vervolgvraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (PvdA): Ja, ik denk dat u wellicht ook weet dat de afgelopen tijd best wel wat moeite is gestoken ook in, vanuit de Arbeidsmarktregel om daar transitiegeld voor vrij te maken. Zo is er ook een JTF-aanvraag ingediend, Just Transition Fund-aanvraag, die is afgewezen. En voor het omscholen van mensen van Nedcar naar bijvoorbeeld de chemie, is dat dan zo'n fonds waar we weer opnieuw naar moeten kijken in uw ogen?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ik zou dat zeker niet uitsluiten al heb ik wel vragen bij het realisme om daar opnieuw naar te kijken. Ik zou, als ik mijn geld zou moeten inzetten, zou ik eerder naar andere bestaande fondsen kijken. Maar ik wil het, ik zou het niet willen uitsluiten. Ja, en in het onderzoek wat we zelf hebben gedaan, ik gaf net al aan ik wil niet richtinggevend zijn maar we hebben ESF-fondsen die eventueel kunnen zijn maar dat laat ik helemaal over aan de Gedeputeerde om daar iets in te vinden. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan een interruptie van mevrouw Van Boven en vervolgens nog van de heer Megens.

Mevrouw Van Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. In maart zijn achttien bedrijven in Limburg failliet gegaan. En mijn vraag is wat maakt dat u dit wel voor de VDL-medewerkers wil doen en niet voor die andere mensen die uit failliete bedrijven ontslagen worden?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel. Een goede vraag, een terechte vraag. Ik weet niet of u de constaterende en overwegende van mijn motie heeft gelezen maar daar staat heel duidelijk onderbouwd wat de bemoeilijkende factor is in het opnieuw naar werk brengen van de medewerkers van Nedcar. Waardoor het best wel een specifieke positie is die ze daar innemen. Mensen werken er vaak heel erg lang, hebben een achterstand tot de arbeidsmarkt om tot zijn, ja, eigenlijk geïndoctrineerd in de processen van Nedcar. Mensen die daar ook opleiding en specialisaties hebben gedaan die uiteindelijk niet leiden tot diploma's die enige geldigheid hebben in de rest van de arbeidsmarkt. Nou, de Provincie als dusdanig heeft natuurlijk ook een rol gespeeld in waar, ja, ik wil niet zeggen Nedcar nu staat maar in een ondersteunende rol naar Nedcar toe met een toekomstvisie. Dus dat wil niet zeggen dat we er niet voor anderen moeten zijn maar ik zou het willen omdraaien: dus zonder andere mensen uit te sluiten laten we er in ieder geval voor mensen zijn waar we iets voor kunnen betekenen. Ik zou het liefst voor de hele wereld iets willen betekenen maar dat is niet realistisch.

De voorzitter: Een vervolg van mevrouw Van Boven.

Mevrouw Van Boven (Partij voor de Dieren): Ja, daar wil ik toch even op reageren want u zegt een aantal dingen over VDL. En ik werk in een omgeving waar mensen nog veel minder kwalificaties hebben dus, en eerlijk gezegd, ik heb vorige, om precies te zijn op 1 april een 65-jarige medewerker van VDL aangenomen omdat die kwalificaties had waar wij heel erg blij mee zijn. Dus ik, wil niet zeggen dat één persoon dit tenietdoet maar andersom, dit geldt evengoed voor heel veel andere bedrijven. Want er zijn veel andere bedrijven waar mensen ook 40 jaar werken en daar geldt dus precies hetzelfde voor. Dus ik heb echt heel veel moeite om het voor een specifieke groep wel te doen en voor een andere groep niet.

De voorzitter: Dat was geen vervolgvraag maar een opmerking. Dan geef ik graag het woord, o, we hadden nog de interruptie van de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, op 15 juni is het Sociaal Plan vastgesteld door de vakbonden. Er is 90% van de werknemers, heeft ingestemd met dat Sociale Plan. Welke signalen krijgt u dat dat Sociaal Plan onvoldoende was waardoor dat die werknemers nu extra ondersteuning nodig zouden hebben?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, uit gesprekken die wij hebben gehad met vertegenwoordiging van de betrokken medewerkers blijkt, en ik weet niet of u het Sociaal Plan gelezen hebt, er is op zich een goede afvloeiingsregeling afgesproken. De transitievergoeding met de correctiefactor, die is goed te noemen. Maar op het gebied van scholing en de ondersteuning van Nedcar van werk naar werk, het bedrag wat daarvoor beschikbaar is gesteld, en daar moesten mensen kiezen of scholing, herscholing of een outsourcementtraject, ja, dat is gewoon in de huidige tijd onvoldoende, dat blijkt gewoon. Er zijn mensen die amper een cv kunnen opstellen dus die hebben daar hulp bij nodig. En we kunnen met zijn allen niets doen maar dan worden we ook geconfronteerd met een probleem op de arbeidsmarkt waar ik denk dat die mensen best iets kunnen bijdragen in de krapte van de arbeidsmarkt. Ben ik even aan het denken om terug te komen op uw vraag, ja, dus dat zou mijn inbreng daar op dit moment zijn.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik werk zelf tegenwoordig bij een zwembad. Daar heb ik tal van sollicitaties binnengekregen van medewerkers van Nedcar en ik kan toch niet bepaald zeggen dat de cv's die ik van hun krijg, dat die onvoldoende zijn. Dus ik vraag me af waar u dat op baseert?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, dat is echt gebaseerd op gesprekken met de medewerkers. En er zijn best een aantal van die mensen die een andere betrekking vinden op redelijk korte termijn maar dan gaan ze er wel gemiddeld €1.000 bruto per maand op achteruit. En ik weet niet of u daarvoor zou kiezen, zij in ieder geval niet altijd.

De voorzitter: En nog een interruptie van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik vind dit een heel sympathieke motie. We hadden het er straks in de wandelgangen al heel even over. In het vierde punt in het dictum staat 'Het gesprek met VDL-Nedcar aan te gaan om te verifiëren of er van hun kant de bereidheid is om eventueel als aanvullende cofinancier op te treden'. En dat vind ik eigenlijk een beetje te vriendelijk voor VDL-Nedcar in dit geval. En ik snap best dat we daar misschien niet te hoge verwachtingen van mogen hebben en aan de andere kant doen we hier als Provincie ontzettend veel om dit bedrijf, of hebben we ook gedaan om dat hier te houden. Dus mijn zoektocht zat erin of we, ik weet niet of dat in een dictum moet, maar in ieder geval stel dat er een vraag komt en stel dat wij cofinanciering leveren, dan is wat mij betreft toch ook wel echt de keiharde voorwaarde dat we tegen VDL zeggen, of het nou financieel is of anderszins, we begrepen ook dat in het Sociaal Plan wel middelen zitten maar die niet helemaal benut kunnen worden, dat er allerlei dingen zijn maar dat we wel van het bedrijf verwachten dat zij zich ook maximaal in zullen spannen. Dus ondanks de vriendelijke formulering was even mijn vraag aan de heer Zeedzen deelt u die opvatting en mogen wij die motie zo lezen?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ik deel die opvatting compleet. En ik had hem misschien graag iets harder in het dictum gezet maar we willen hem niet als beperkende voorwaarde erin zetten. Want stel nou, en ja, misschien, nee, ik wil daar niet op vooruitlopen maar stel nou VDL-Nedcar zegt ja, alle goede bedoelingen ten spijt, we gaan dat niet doen, dan vind ik niet dat dat voor ons een beperking moet zijn om onze rol als Provincie te spelen. Dus ja, die oproep is minder vriendelijk als dat hij daar genoemd staat. Ik ben het helemaal met u eens dat VDL daar een enorme verantwoordelijkheid in draagt ondanks het Sociaal Plan wat al is uitgesproken. Maar onze overweging was we wilden het niet als een harde eis erin staan om te voorkomen dat daarmee de hele motie onuitvoerbaar werd.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, en voorzitter, als tweede puntje had ik nog, ik snap dat u geen bedragen wilt noemen. Tegelijkertijd kan het heel groot en heel klein zijn dus normaal gesproken, laat ik het even heel gechargeerd zeggen, boven een miljoen moet bijvoorbeeld de Gedeputeerde terugkomen naar Provinciale Staten, mag ik ervan uitgaan dat dat voor dit bedrag niet nodig is?

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen.

Mijnheer Zeedzen (BBB): Het zal zeker niet boven het miljoen zich situeren, in de verste verte niet. Dank je wel.

De voorzitter: Dan danken we de heer Zeedzen voor zijn bijdrage in tweede termijn. En is de heer Megens aan zet binnen tweede termijn.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb eigenlijk maar twee puntjes voor de tweede termijn. En het eerste puntje is ons amendement wat we hebben ingediend. Het College raadt het amendement af en ze voeren de discussie liever elders maar daar zijn we nu niet bij gebaat natuurlijk. Ik heb nog niet echt een gedegen onderbouwing gehoord van waarom dat u hem ontraadt. Dus ik verwacht eigenlijk een betere onderbouwing van u waarom. Het tweede puntje wat ik eigenlijk wil aanhalen is de Partij van de Arbeid betichtte ons straks dat wij niet bij de sonderende stukken waren. Mevrouw Fischer van 50PLUS die benoemde het al. Er werden ons drietal vragen genoemd en er werd verder niet gevraagd om inhoudelijk op het stuk in te gaan. Dus ik vind ook dat dit misplaatst is. Verder vind ik het dan ook wel opvallend dat er ruim zes moties vanuit de Coalitie komen, want zij waren wel allemaal bij die sonderende stukken en dan vraag ik me toch af wat is er mis gegaan? Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Maar u krijgt nog een interruptie van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, toch wel even praktisch: er ligt hier een amendement om eigenlijk niks te doen totdat Provinciale Staten hebben besloten over het ZRK-rapport. Later vandaag behandelen we een ander ZRK-rapport waarin de ZRK aanbevelingen doet en de PVV eigenlijk één van die aanbevelingen eruit wil amenderen. Wat nu mijn vraag is: stel de ZRK adviseert ons iets, wat is dan eigenlijk de logica dat dingen, zeg maar, waarom, kijk wij delen de urgentie en het feit dat het wenselijk is dat het heel goed wordt onderzocht. Tegelijkertijd wil je aan de voorkant ook goede kaders stellen. Maar dat betekent niet dat je nu helemaal niks meer zou moeten kunnen starten of beginnen, je moet alleen goed inregelen qua governance. Dus waarom moeten we wachten tot de behandeling van het ZRK-rapport, wetende dat u waarschijnlijk, of wat u, in ieder geval gaat om energie, de aanbevelingen uit dat ZRK-rapport eigenlijk helemaal niet wil overnemen?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik ben het spoor bijster want volgens mij heeft mevrouw Jenneskens het hier over een ander ZRK-rapport als waar wij het over hebben. Ons lijkt het logisch dat we nu zeggen we gaan eerst dat rapport straks behandelen in de Staten. Wij gaan over de financiën, niet de Gedeputeerde. Dus laten we eerst eens met elkaar die kaders afspreken voordat we überhaupt weer nieuwe investeringen gaan doen. En laat ons met elkaar afspreken wat er in dat rapport staat. En laat ons eerst dat rapport eens allemaal compleet doorlezen en akkeren.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik maak het nog concreter. Ik heb het inderdaad over een ander rapport maar het is dezelfde systematiek. De ZRK doet aanbevelingen voor ons en die nemen wij over in beleid. ZRK deed dat voor energie en nu wil de PVV dadelijk, vanmiddag, bij een ander rapport daar een aanbeveling uithalen die hun niet bevalt. Stel dat u toch niet zo verzot bent op die aanbevelingen van de ZRK, waarom zouden we dan moeten wachten totdat we dat vergaderd hebben, de aanbevelingen hebben overgenomen, dat duurt waarschijnlijk nog een half jaar, om de inhoudelijke keuzes die gemaakt zijn qua beleid die we met dit kader vastleggen, om die te nemen. Dus heel concreet, als u toch vaak, of graag aanbevelingen wil schrappen uit onderzoeken, waarom moeten we dan eerst wachten tot we die onderzoeken hebben behandeld om überhaupt iets inhoudelijks te gaan doen?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, het wordt wel een hele wirwar, voorzitter. Het lijkt mij logisch dat ..., we gaan dadelijk als het goed wel of niet het rapport behandelen, het zal eraan liggen wat dadelijk beslist wordt. We behandelen dit en op het moment dat in het Zuidelijke Rekenkamer-rapport straks een aanbeveling aan onszelf staat waar wij niet achter staan, dan zullen we deze ook eruit amenderen.

De voorzitter: En dan tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik begrijp eigenlijk de verklaring van de heer Megens heel goed. De PVV wil namelijk helemaal niet zuivere spelregels, u wilt in het hele politieke debat vooral vertragen en de dingen die u niet wilt tegenhouden. En dat kunt u prima doen maar dan zou het chique zijn, vind ik toch persoonlijk, als u dat gewoon eerlijk zegt. Want u wilt helemaal niet wachten totdat je betere controlerende taken kunt uitvoeren, u wilt gewoon sommige dingen in dat kader niet. Wat mij betreft was het dan verstandig geweest als u dat eruit had geprobeerd te amenderen. Tot zover. Sorry, dat was geen vraag.

De voorzitter: Dat was inderdaad geen vraag dus daar hoeft u niet meer op te reageren, mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik ben aan het denken of ik erop ga reageren maar dat ga ik gewoon niet doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank, mijnheer Megens. Dan de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Werken aan de toekomstige economie. Als we gezamenlijk kijken, de economie, die draait eigenlijk het hele leven om ons heen. Bij de geboorte hebben we een luier nodig. En vervolgens gaan we, en dat stond ook in het betreffende document, we gaan dus naar school toe, kan de kleuterschool zijn, kan de middelbare school zijn. En ondertussen gaan we nog wat bijbeunen, als studentje. En vervolgens, op een gegeven moment komen we in het arbeidsproces en als we dat een tijdje hebben gedaan, dan worden we misschien eens een beetje ziek. Dan hebben we het over de gezondheid. Beetje stress, gebeurt hier ook weleens in de Staten volgens mij. En dan komt op een gegeven moment de leeftijd dat we op een gegeven moment zeggen we gaan het wat minder doen. Ook economisch gezien. Want we hebben onze portie verdiend. Maar ja, dan komt de laatste stap en zoals onze Lieve Heer zei we komen en we gaan, maar daar draait ook de economie nog om. Want dan hebben we natuurlijk nog wat geld gespaard of we hebben ons verzekerd. Als je dat proces gezamenlijk als mens doorloopt, dan zie we eigenlijk hoe belangrijk dit document is. Ieder moment eigenlijk van ons leven zijn we met economie bezig. En als we dan eigenlijk de samenstelling bekijken van onze Limburgse bevolking, dan constateren we wel één punt. En dat punt is dat wij in Limburg redelijk aan het vergrijzen zijn, dames en heren. En als we die vergrijzing meenemen in ons economisch perspectief, dan zou ik ook aan de heer Satijn willen vragen in hoeverre kunnen we deze groep, grote groep mensen, nog meer perspectief bieden dan we ze eigenlijk op dit moment bieden. Want we zien ook een grote categorie die eigenlijk aan het vereenzamen is. En die vereenzaming is natuurlijk ook een economische ondermijning van de pijlers die we hier eigenlijk in gedachten hebben, laat ik het zo maar verwoorden. En dat is voor ons als LOKAAL-LIMBURG een zorgpunt. Ik ga helemaal niet in, beste voorzitter, op al de moties want u zult namens LOKAAL-LIMBURG dadelijk wel zien of wij mee- of tegenstemmen. En daarnaast hebben wij een aantal moties mee-ingediend. De anderen twijfelden of we zijn ertegen, dat zult u dadelijk in ons stemgedrag of via een stemverklaring tegemoetzien. En als laatste, voorzitter, wil ik nog even terugkomen op onze motie waarin u in de eerste termijn aangaf, goed, eigenlijk moet ik hem ontraden want ik heb in feite berichtgeving doorgekregen et cetera. Ik vond het fijn dat u ons uitnodigde om even in de pauze, dat we samen daarin overleg konden plegen. Ik denk ook dat het overleg vruchtbaar was in deze en de signalen zijn tegenstrijdig. Wij hebben in de pauze ook nog gebruik gemaakt van ons netwerk. En daar kwam eigenlijk de terugkoppeling en tegenstelling wat u aangaf, dat men het zeer op prijs stelde dat er een provinciale bijdrage werd gedaan. En men zei zelfs mocht die er niet komen, dan gaan wij de stekker eruit trekken. Nou, dat is natuurlijk een heel boze woordvoering wat dan gezegd wordt en wij hebben dan ook teruggekoppeld wij zullen het verzoek doen aan de DBT om op korte termijn, als hij daartoe de wil wil tonen, contact op te nemen met de betreffende portefeuillehouders. En eventueel een terugkoppeling. En als die dan op gelijke hoogte zou zijn, dan ben ik benieuwd hoe u er dan tegenaan kijkt. En vandaaruit, in die gedachtegang, en ik

ga ervanuit dat u ook een positief ingesteld mens bent en zeer actief, zeker als portefeuillehouder Economie, wat ik probeerde duidelijk te maken is belangrijk, willen wij onze motie aanhouden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik het woord aan de heer Hanegraaff, CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, dank u, voorzitter. Ik zal het kort houden. Ik ga ook niet alle moties doorlopen. Drie waar ik kort iets over wil zeggen. Wij hebben medeondertekend de motie omtrent de Green Deal. Ik ga er wel eventjes vanuit dat ook de intentie van JA21 hierbij is om, laten we zeggen, niet fondsen die kansrijk zijn hiermee worden afgesloten. Kijk, wat ik er sympathiek aan vond, aan deze motie, is het feit dat we meer nadenken. En dat we ook goed nadenken over de economische effecten van de beurzen die we aanvragen. En ik zie al knikken dus dan ben ik al helemaal tevreden. De tweede: de VDL, complimenten ook aan de BBB, ik vind het echt een geweldige motie die is ingediend, gaan we ook steunen. Ik ben wel nog even benieuwd naar het antwoord van de Gedeputeerde over de omvang. Dus ik ga helemaal mee in het verhaal, het heeft haast, we moeten dit doen dus ik snap dat maar het mag natuurlijk nooit een blanco cheque zijn. Dus ik ben toch wel benieuwd naar wat dan de dekking daarvoor is. Of dat uit eigen portefeuille is. Ik ga er eigenlijk wel een beetje vanuit, en zo niet, wat dan het plan is. Tenslotte nog even naar de VVD, eerst even de opmerking over de zes moties, poeh poeh, zes moties. Ik zou er maar wel, kijk, wij noemen dat gewoon dualistische politiek en ik zou er maar aan wennen want, volgens mij, is dat exact wat het programkabinet straks landelijk ook gaat doen. Dit is het idee, dualistische politiek. Dus ik hoop dat u dat ook net zo kritisch gaat volgen.

De voorzitter: Dat is natuurlijk een directe uitdaging aan het adres van de heer Megens. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ik zou het op prijs stellen als u voortaan de landelijke politiek hier uit de Provincie houdt want wat ze landelijk doen, dat wil niet zeggen dat wij hier in de Provincie ook altijd precies voor staan.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Hanegraaff (CDA): Laten we dat dan allebei doen, dan kunnen we ons daaraan houden.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hanegraaff. Dan mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, Voorzitter. Ja, ik heb soms met verbazing het debat gevolgd want in feite was iedereen heel complimenteuz over het beleidskader en toch liggen er nog een heel stel moties. Maar goed, je moet geen verbetering tegenhouden als het een verbetering zou zijn. De afweging van 50PLUS is steeds helder. Wij vinden dat het beleidskader nog nader uitgewerkt moet worden en voorzien van data en indicatoren. Dus bij een groot aantal moties hebben we het gevoel dat het niet altijd iets toevoegt aan het huidige beleidskader en dat deze moties soms even grote vraag zijn als het beleidskader voor ons nu is. 50PLUS vindt veel van deze moties overbodig en zullen we dan ook tegenstemmen. Sorry, collega's. De moties die al in het verlengde liggen van onze bijdrage in de commissievergadering om meer inzicht te krijgen zoals motie 3058, die zullen we zeker ondersteunen. En ten aanzien van motie 3060 willen we opmerken dat we niet meer termen als laaggeletterden en laagopgeleiden moeten gebruiken. Minister Dijkgraaf heeft onlangs gezegd: stap in het dagelijks taalgebruik af van termen als laagopgeleiden. 50PLUS staat achter de oproep van deze minister. Dan terug naar deze motie, we moeten zorgen aan de ene kant dat personen die nog niet voldoende kennis en kunde hebben, deze wel op de één of andere manier kunnen ophalen maar we zouden zeker ook willen insteken dat we ook banen creëren. Ook voor mensen die niet in staat zijn aan de hoge opleidingseisen te voldoen. En voordat we die banen creëren, in ieder geval moeten er opleidingsplaatsen zijn want als er geen stage gelopen kan worden is er ook geen diploma. Dus dat is nog iets om uit te zoeken. En dan, voorzitter, tot slot, het uitwerken van deze beleidskaders samen met educatoren zal nog een hele toer worden waarbij we eigenlijk, net als de Amstel

Gold Race, nog veel heuveltjes moeten beklimmen. En daarom zal 50PLUS terughoudend zijn om aanvullende wensen binnen de moties te honoreren. Om in Amstel Gold Race-termen te spreken: laten we zorgen dat we de finish halen en niet meer kilometers bijplussen en straks niet de finish halen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan tweede termijn voor de heer Driessen, geen behoefte aan. Dan, voordat we naar de tweede termijn beantwoording van het College gaan, ik was zojuist vergeten om nog een keer, voor de notulen, mee te geven dat motie 3064 van LOKAAL-LIMBURG is aangehouden. Dus dan is dat voor nu nog een keer bevestigd. Oké, dan wachten we die even af. Ja, precies. Dan gaan we eerst luisteren naar de antwoorden van het College in tweede termijn en dan is het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Ja, te beginnen in de volgorde van de bijdragen. Ja, mijnheer Sol, we hebben het inderdaad even in de pauze gehad over uw motie. U vraagt om even een fact finding te doen, even de opbrengsten boven water te halen rondom ontwikkelingen op dit moment, rondom distributiecentra. Die fact finding, die hebben we al voor een deel gedaan vanuit de portefeuillehouder Ruimte. Dus is er al een inventarisatie die daar plaatsvindt. We gaan even kijken wat dat oplevert en ik kan u in ieder geval zeggen dat we daar even bij u op terugkomen. Ik vermoed dat dat tegen de zomer aan is of net over de zomer heen, om met elkaar te bezien wat daar de opbrengsten van zijn. En dat we dan met elkaar het gesprek voeren hoe u dat wilt inkleden in mogelijk nieuw beleid. En dan welk standpunt u in wilt nemen van het beleid zo ruimtelijk of economisch. Dus in die zin zijn we er druk mee bezig. Dan kom ik bij D66: nog de vraag over de motie van JA21. Het was mijn begrip van de situatie dat die motie werd toegelicht, dictum voorgelezen en daar een debat over plaatsvond waarin ik al had opgemerkt, althans, dat was mijn beeld dat JA21 dat deel al had opgerekt tot vrij ver buiten de Green Deal zal ik maar zeggen. Dus wat dat betreft is uw anticipatie juist dat we heel breed gaan rapporteren. Dus niet alleen daarover. Omdat dat onderdeel al uitmaakt van handelingen was ik daar al van uitgegaan maar misschien had ik dat wat moeten expliciteren.

Dan de vraag van mevrouw Berghorst: **toezegging gevraagd om aan de slag te gaan met Project Mozart. Het antwoord is ja, ik zeg dat toe. Formele toezegging. En dan zullen we terugrapporteren binnen acht weken hoe wij dat gaan aanvliegen, met wie en uiteindelijk een gesprek met elkaar te gaan voeren hoe we dat gaan doen.** Want ik denk ook dat dat belangrijk is gelet op de vraag van de heer Loomans van Horizon. Want u vroeg met name hoe gaan we dat met elkaar zichtbaar maken, is een zeer relevante vraag. Wij hadden afgelopen week, en daar moest ik gelijk aan denken toen u met uw voorstel kwam, hadden wij een groot forum over de Einstein Telescope, waarin de Staatssecretaris Federaal van België, Thomas Dermine die hier vlak uit de buurt komt, lid van de Parti Socialiste, aangaf van we zitten hier in een traject waar we het eigenlijk hebben over exacte wetenschappen, dat zal u zeer aanspreken, maar hij zei ik kom vanuit de hoek van de sociale wetenschappen. En ik weet hoe belangrijk het is om uiteindelijk een maatschappij, een samenleving te overtuigen of mee te krijgen in dit soort belangrijke ontwikkelingen. En dat doe je vaak met verhalen. Door het verhaal voor iedereen toegankelijk te maken. En de kunstenaars kunnen daar een heel mooie rol spelen maar laten we dat vooral met elkaar bespreken als we het wat duidelijk hebben met hoe we dat gaan inkleden. Ik vond het een zeer relevante opmerking. Ik moest gelijk terugdenken aan de succesvolle bijeenkomst afgelopen week. Voorzitter, dan kom ik bij de PVV. Die vroegen nog even een onderbouwing van de ontrading van het amendement. Ik dacht dat ik daar even bij was blijven stilstaan maar wellicht te kort. Kwart voor twaalf, als ik me niet vergis, deze ochtend is dit rapport gepubliceerd. Ook voor ons allemaal. Ik heb het even gecheckt in mijn eigen systeem en ik vind echt dat we recht doen aan de ZRK zelf. En de inspanning die we hebben gepleegd om dit onderzoek te doen en u haar bevindingen voor te leggen, dat ook recht doen aan dat rapport omdat gewoon met elkaar integraal te bespreken en dat ligt in GRIP 4, dan wel in het licht van de cheleommissie dan wel Statendebat elkaar naar aanleiding van zal plaatsvinden. Dan hier vooruitlopend op conclusies die we mogelijk zouden kunnen trekken met elkaar en daar amendementen op in te dienen. Dus dat was de reden waarom het College zegt nou, dat ondersteunen we niet, dit ontraden we.

Dan kom ik bij LOKAAL-LIMBURG, motie aangehouden. U krijgt een toezegging van mij want inderdaad leek het erop, of lijkt het erop dat wij andere informatie hebben dan wat u heeft. Nou, daar heb ik altijd veel respect voor maar dan moeten we ook met elkaar gaan constateren welke informatie er nu precies ligt. Dus we gaan dat onderzoeken en we komen er bij u op terug en dat zullen we, voorzitter, binnen vier weken doen en middels een brief aan de Staten wat de uitkomst is. En dan bekijken we dan even wat de consequenties mogelijk zouden zijn. En hoe de standpunten van de gemeente, of het standpunt, mogelijk meerdere standpunten zijn. De andere vraag over de, ik noem het toch maar even de meer kwetsbare groep van Limburgers beter te ondersteunen, ja, dat vinden we ook echt een thema voor het kader samenlevingsbestaanszekerheid. Daar zitten zeker raakvlakken in, dat ben ik met u eens. Maar heeft, wat ons betreft, daar een betere plek, voorzitter. En dan ben ik aan het einde van mijn beantwoording van de vragen van uw Staten.

Voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde Satijn. Dan gaan we naar de verdere beantwoording van de Gedeputeerde Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Dank je wel, voorzitter. Mevrouw Smeets van de SP had een vrij algemene vraag gesteld over hoe dat we de arbeidsmarktkrapte in de vitale regio, onze vitale sectoren gaan ondersteunen. Nou, wij hebben daar, zover als we konden zeg maar, zo goed mogelijk geprobeerd omdat in het kader neer te leggen maar ik kan u alvast een aantal voorbeelden geven. We zetten dus ook in op initiatieven, met name op leven lang ontwikkelen en laaggeletterdheid et cetera om zo te investeren in menselijk kapitaal en ook de arbeidsproductiviteit. En we hebben niet stilgezeten. Er is al een project ingediend waar nog niet, er is een voor, een pre-call zoals ze dat noemen, dus we moeten nog wachten tot juni, tot na de Voorjaarsnota, of we het voorstel definitief mogen uitwerken, maar dat is een voorstel voor de zorg. Carefull Future heet dat voorstel en dat zorgt ervoor, niet om de instroom te vergroten maar om de uitstroom uit de zorg in Limburg te stoppen, te verkleinen en ook echt te kijken naar de vitaliteit van de mensen. Dus naar dat soort voorstellen zijn we op zoek en daarmee creëren we ook een bepaalde multiplier voor het geld wat we doen. Dus zo kijken we heel erg goed met de partners in het veld waar we kunnen ondersteunen. Dan is een vraag van mevrouw Jenneskens van D66, die vraagt toch een extra reflectie op item. En ik heb uw vurig betoog gehoord. En ik heb het vurig betoog ook van professor Bollen gehoord. En desalniettemin is het zo dat het lastig is om een exploitatiesubsidie te geven, dat is nu niet aan de orde. En er is € 7 miljoen geïnvesteerd in Item, de afgelopen tien jaar. Dat is een fors bedrag. En met de verplichting dat ze na tien jaar zouden moeten verduurzamen. En wat we merken is dat, het wil niet zeggen dat we nooit niks meer met Item gaan doen, dan zal het altijd projectmatig zijn waarbij we wel altijd heel goed moeten letten op het feit dat dit soort instituten recht hebben op een academische vrijheid terwijl wij in projecten wel heel vaak behoeftegestuurd onderzoek willen zien. En daar kan vaak een spanning op zitten. En die dialoog gaan we wel aan maar die kanttekening zou ik er wel bij willen geven, dat als we, zeg maar, zeker als ik kijk naar het verhaal van de 360 graden arbeidsmarkt, en we hebben echt een specifiek onderwerp wat we graag onderzocht willen hebben, dan moeten we kijken naar wie dat het beste kan doen. Dus die kanttekening wil ik er wel echt bij geven. Dan het verhaal van, de vraag van, of de motie van mijnheer Zeedzen, even kijken, nu ben ik hier alles kwijt, kijk, er is gerefereerd aan de JTF-aanvraag door één van de mensen van uw Staten, voorzitter, en ik denk dat het misschien, de antwoorden die ik ga geven naar aanleiding van de motie van de heer Zeedzen, misschien het beste daar aan kan ophangen. De omvang van die aanvraag, die overigens afgewezen is, was € 2 miljoen. En die € 2 miljoen hoor ik ook van de arbeidsmarktpartners terug in de zin van dat zou ongeveer een bedrag zijn wat we nodig hebben om opleidingen te creëren om ervoor te zorgen dat de match tussen de mensen die nu bij VDL vrijkomen en die naar ander werk zoeken, nodig zou zijn. Ik kan dat niet beoordelen. We moeten kijken, zeg maar, waar werkelijk behoefte aan is. Die JTF-aanvraag is afgewezen vanwege het feit dat de JTF-middelen zijn toegekend aan Zuid-Limburg en Chemelot om de verduurzaming daar te maken. Dus het was een, ja, god, een beetje een exercitie, zeg maar, om te kijken zou je dat kunnen gebruiken om ook de ontslagen VDL-medewerkers te helpen? Maar de beoordelingscommissie heeft gezegd nou, dat zien wij niet dus die aanvraag is afgekeurd. Nu is het zo, wat wel is, is dat de cadans waarmee, zeg maar, calls in bepaalde subsidieregelingen, nationaal of internationaal

of Europees lopen, die houdt geen rekening met de timing van onze Voorjaarsnota. Dus op het moment dat wij een kans zien, zeg maar, waarbij de regio's om ons heen zeggen van, of de partners in die arbeidsmarkt kregen van dat zou een mooie kans zijn, en ik weet dat we daar nog als GS ook naar gaan kijken wat dat dan zou kunnen zijn, dat we moeten kijken dat we uit die € 10 miljoen intensiveringsmiddelen die door uw Staten ook zijn afgesproken in het kader van het Coalitieakkoord voor ondersteuning onderwijs- en arbeidsmarkt, dat we daar de middelen uit kunnen halen. Maar het hangt heel erg af van wat de grootte van het totale project gaat zijn om te kijken wat onze cofinanciering gaat zijn. Maar die cofinanciering zal nooit boven de 25% gaan want dat is, zeg maar, hetgeen wat we ook uit, andere arbeidsmarktpartners zullen daar een bijdrage aan moeten geven. En wij proberen zoveel als mogelijk het commitment op te halen van de mensen rondom ons heen om ervoor te zorgen dat iedereen een steentje bijdraagt en dat wij als Provincie er niet alleen voor staan. Want ik kom nogmaals terug op hetgeen wat ik in de eerste termijn ook zei, als Provincie hebben we niet echt een rol op die arbeidsmarkt. We kunnen verbinden, we kunnen samen met partners kijken, we kunnen een impuls geven en vanuit die hoedanigheid zouden we dit voorstel ook kunnen steunen. Ik zie dat er een vraag komt, voorzitter.

De voorzitter: Ja, een vraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (PvdA): Ja, precies. Dank u wel, voorzitter. Er werd ook al gerefereerd, en mevrouw Jenneskens zei dat ook, ik heb dat eerder ook al gezegd, naar het Sociaal Fonds van VDL zelf. Heeft u daar als Gedeputeerde dan ook gesprekken over gevoerd om daar eventueel nog een bijdrage vanuit te leveren of is dat nog niet gebeurd?

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: We hebben verschillende gesprekken, voorzitter, met de, ook waar de directie van VDL bij heeft gezeten, met heel veel partners uit de arbeidsmarktregio. Met name de gemeente Sittard-Geleen is daar eigenlijk de voorzitter van, van dat bestuurlijk overleg, waar ook naar dit soort dingen gekeken is. En over gesproken is. Maar een echt, een gesprek, zeg maar, tot op detailniveau om te kijken van wie zou welke bijdrage kunnen leveren, daar zijn we nog niet.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (PvdA): En wanneer denkt u dat dat gaat komen? Dat gesprek.

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Ik heb van de vakbonden een aantal ideeën wat we zouden kunnen doen. En ik wacht eventjes op hun voorstel. Het hangt ook af, zeg maar, van waar de medewerkers zelf voor kiezen. Kiezen ze voor een, ze hebben feitelijk twee keuzes: kiezen ze voor het één of kiezen ze voor het andere. En als ze voor één iets kiezen, daar zit dat opleidingsgeld niet in. En ook voor die mensen, zeg maar, zul je iets dienen te hebben. Dus we zullen moeten kijken wat mensen zelf willen. Dat is op de eerste plaats. Mensen zitten nu nog gewoon heel erg in de rouw merk ik. Zijn ook gewoon uit het lood geslagen, zijn heel erg triestig dus we verwachten wel dat we binnen nu en een aantal maanden iets georganiseerd dienen te hebben voor die mensen. Waarbij ik me nou, ik realiseer me heel goed vanuit de rolzuiverheid, onze positie. Ik zit daar niet als, vooraan aan tafel. En ik wil ook, zeg maar, heel goed naar het integrale geheel kijken dus op dit moment is het zo dat de VDL heeft wel geld gereserveerd voor deze mensen maar het is aan de medewerkers om zelf te kiezen waar ze voor, willen ze daar wel of geen gebruik van maken? En de vakbonden, nogmaals, hebben ideeën over van stel iemand maakt er geen gebruik van, zou je dat dan nog ergens anders voor in kunnen zetten, die gesprekken dienen we nog te hebben.

De voorzitter: En dan tot slot, mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (PvdA): De laatste inderdaad, tot slot, kijkt u daarbij dan ook specifiek naar de doelgroep 50+'ers? Want we horen heel vaak dat de jonge mensen inderdaad snel en gemakkelijk een baan vinden maar mensen boven die 50+, dat die het toch echt een stuk moeilijker hebben. En gaat u ons ook informeren over wanneer dat dan gebeurt, wanneer u dat gesprek gevoerd heeft?

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Mijn voorstel is dat we een integrale mededeling doen aan uw Staten en niet specifiek, gesplinterd of opgesplitst, zeg maar, van dit en dan dat. En tegelijkertijd is het zo ja, de groep 50+, dat zal waarschijnlijk een grote groep zijn maar op het moment dat iemand met 30, met ook een lage basisvaardigheid aankomt, dat soort mensen dienen ook geholpen te worden. Dus ik wil echt, zeg maar, naar de totale groep mensen kijken en vanuit die hoedanigheid kijken dat mensen weer perspectief krijgen.

De voorzitter: Dan een interruptie nog van de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. De VVD begrijpt dat de motie is ingediend. En we begrijpen ook dat men iets wil betekenen voor de werknemers die hun baan zijn verloren. Maar tegelijkertijd vragen we ons wel af of wij de Gedeputeerde hier niet voor een lastige opgave stellen? In die zin dat we hier wel meer een soort van precedent scheppen. En mevrouw Boven haalde het ook zojuist al aan: wat zouden we doen als andere bedrijven aankloppen? Kunnen wij die dan na vandaag vertellen dat die in het vervolg ook bij de Provincie kunnen aankloppen?

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Dat is een heel terechte vraag, voorzitter. Kijk, het is hier wel één van de grootste ontslagen sinds de sluiting van de mijnen. Dus het is de omvang, zeg maar, die creëert en ook de specifieke omstandigheid van de mensen die wat hier, waar het hier om gaat. Zijn soms mensen die nog nooit gesolliciteerd hebben, bij de VDL-Nedcar terecht zijn gekomen, die daar jaren hebben gewerkt, die nu, zeg maar, op zoek dienen te gaan naar een nieuwe baan. Dus het is die situatie die maakt dat we eigenlijk vanaf juli vorig jaar al samen aan tafel zitten in het bestuurlijk overleg samen met VDL.

De voorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik vraag me dan af of dat gevoel dat die werknemers niet een nieuwe baan kunnen vinden, of dat vooral op sentiment gebaseerd is of dat dat ook onderbouwd kan worden? Want de arbeidsmarkt is op dit moment natuurlijk enorm krap en er is ook een sociaal plan, een afvloeiingsregeling en er is een transitievergoeding die ook ingezet kan worden voor scholing. En nu vragen wij ons af is die noodzaak er daadwerkelijk?

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Ja, als ik een glazen bol had die mij de antwoorden kon geven, zou ik ze hier nu zeggen. Dat is een heel lastig verhaal. Er zullen een aantal mensen weer makkelijk een baan vinden. En er zal ook een hele groep mensen zijn die dat lastiger, een andere baan vinden. Ik kan niet anders dan afgaan op de specialisten in dit vakgebied, mensen van de vakbonden, mensen uit de arbeidsmarktregio's, die hiervoor al een tijdje waarschuwen en aangeven we dienen iets te doen voor die groep. Er zijn al veel mensen ook nog altijd, zeg maar, als gevolg van de sluiting van de mijnen, toch veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die vaak nog lager opgeleid zijn, mevrouw Boven refereerde er al aan, wat maakt, zeg maar, dat die arbeidsmarkt in Zuid-Limburg toch gewoon een heel precare arbeidsmarkt is? En

het is, denk ik, goed, en dat deel ik met de mensen uit de arbeidsmarktregio, dat we er toch op moeten toezien dat we die groep niet laten groeien zeg maar. Ook omdat het zo'n grote groep mensen is.

De voorzitter: Dan tot slot, de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat er allang met elkaar om tafel wordt gezeten. Dat is, denk ik, ook heel goed en dat de Provincie deze rol pakt, dat is ook te prijzen. Maar ik vraag me wel af of wij niet hiermee de suggestie wekken dat hier ook financieel in dit opzicht veel te halen is. En ik wil dan ook niet dat wij de Gedeputeerde in deze zin voor een onmogelijke opgave stellen. Dus ik zou graag zien dat de Gedeputeerde daar nog eens op reflecteert.

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin: Ik heb niet het idee dat GS hier voor een onmogelijke opgave staat. Het gehele arbeidsmarktverhaal is ook gewoon integraal onderdeel van hetgeen wat we met mijn collega Satijn bespreken rondom dit hele VDL. En de realiteit is dat het hier om 4.700 mensen gaat. Het gaat om een enorme grote groep mensen die hun baan verliezen waarvan de arbeidsmarktregio zegt ik maak me hier zorgen om. En als collegiale overheid zitten we samen met de partijen aan tafel, zeg maar, en kunnen wij een klein iets doen. Maar wij gaan geen dingen overnemen. Wij gaan ook niet zaken van de arbeidsmarktregio overnemen. Wij kunnen als collegiale overheid zaken mee ondersteunen maar uiteindelijk dienen de gemeenten en de arbeidsmarktregio's dit te willen zeg maar. Zij moeten uiteindelijk aan de slag om hiermee iets te doen maar ik vind het niet meer dan logisch dat wij zicht hebben op deze mensen. Het zijn ook net, zeg maar, het staat ook nadrukkelijk in het beleidskader dat we voor deze mensen ogen en oren hebben. En vanuit die hoedanigheid gaan we samen met de mensen in de arbeidsmarktregio, met de partners, gaan we kijken wat we kunnen doen aan extra vormen van opleidingen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Demollin. Dan gaan we naar de heer Kuntzelaers. Er waren geen vragen voor u ...

Gedeputeerde Demollin: Voorzitter, ik had nog wat andere ...

De voorzitter: Ik ben te snel, gaat u verder. Maar laat u nog een paar seconden over voor de heer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Demollin: O, natuurlijk, dat is ook zo. Ik, goed, excuus. Als ik kijk naar de motie van de heer Zeedzen met nummer 3060, dan kunnen we deze motie oordeel Staten geven, voorzitter.

De voorzitter: Daar waren we naar op weg inderdaad. Naar die appreciatie, dank u wel. De heer Kuntzelaers, u wilt geen verdere vragen die voor u zijn blijven liggen ...? Nou, dan heeft het College maar liefst tien seconden overgehouden. Dan kunnen we nog één vraag stellen aan de fractie van LOKAAL-LIMBURG: was de toezegging van Gedeputeerde voldoende om de motie aan te houden? Dat is het geval. Dan is motie 3064, aangehouden. En dan beëindigen we de beraadslagingen bij dit stuk. Dan gaan we over tot stemming. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, wij zouden graag even tien minuten schorsen.

De voorzitter: En dan gaan we dat doen. Dan schorsen we de vergadering tot drie uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik constateer dat ik de heer Goossen nog mis. Die komt eraan, dat is helemaal mooi. En de heer IJpelaar is ook onderweg. O, die zit verstopt. Helemaal goed. Dames en heren, wij zijn toegekomen aan de stemmingen. En als ik het goed begrepen heb was in ieder geval de motie van de heer Franssen inzake Verhoging financiële bijdrage Provincie Limburg aan realisering dataportaal voor toerisme en recreatie, aangehouden. En ik begreep van de heer Sol dat – en ik doe dat dan maar even zo formeel, want u heeft het nog niet formeel gezegd maar ik mag dat namens u doen – dat zijn motie onder nummer 3055, Sol c.s. inzake Logistieke centra in de Limburgse economie, ook is aangehouden. Formuleer ik het zo goed? U knikt ja. Ja, toch maar even formeel? Ga uw gang.

De heer Sol (GroenLinks): Dat is correct. Gelet op de toezegging van de Gedeputeerde houden we die motie aan. En amendement 174 vervalt, en gaan we op een andere manier onder de aandacht brengen.

De voorzitter: 'Vervalt' heet dan: u trekt hem in.

De heer Sol (GroenLinks): Ja. Excuus.

De voorzitter: Nee, we komen er wel, samen. Goed, even resumé: wij stemmen dadelijk als eerste over amendement 175 van de heer Megens, inzake 'Eerst grip op investeringen'. Dan stemmen we over het gewijzigd Statenvoorstel, het beleidskader zelf dus. En dan stemmen we over de moties, waarbij 3055 en 3064 zijn aangehouden. Volgens mij is het voor eenieder zo duidelijk. Dan gaan we nu over tot stemmingen. Als eerste aan de orde: het amendement 175, Megens inzake 'Eerst grip op investeringen'. Ik zie geen stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. Iedereen heeft gestemd. Dit amendement is verworpen, met 9 voor en 38 tegen. Komen wij bij het gewijzigd Statenvoorstel G-24-007 Beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024 - 2027 en de brief van GS van 26 maart 2024. Een stemverklaring van de heer Sol, en de heer Loomans. Ga uw gang.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Een lastige keus. Uiteindelijk zullen wij tegen dit kader stemmen, in de volle overtuiging dat de Gedeputeerde zich hierdoor niet ontmoedigd maar aangemoedigd weet, om uiteindelijk in de visie op 2040 en nieuwe economische kaders meer aansluiting te vinden tussen ons gedachtegoed en dat van de Provincie als geheel. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. Eerder maakte mevrouw Boven al de opmerking dat we eigenlijk zo snel mogelijk ervoor moeten gaan zorgen dat de economie binnen de draagkracht van de aarde moet vallen. En daar ben ik het volledig mee eens. En helaas gaat dit kader dat niet regelen. En hier zijn nu in dit geval zo veel onderwerpen op één hoop gegooid, dat als ik voor circulariteit stem ik tegelijkertijd stem voor heel veel geld wat naar MAA gaat. En dat plaatst me eigenlijk wel in een heel lastig dilemma. Moet ik over mijn schouder kijken naar de ervaringen uit het verleden? Of moet ik vertrouwen op de mooie woorden in het kader? Ik zei het eerder al: the proof is in the pudding. Maar het lijkt er een beetje op alsof we aan het begin van een verandering staan, alleen die is nog niet heel erg doorgezet en uitgekristalliseerd. Dus ik sluit me eigenlijk wel aan bij de goede opmerking van de heer Sol. Ik ga ook tegenstemmen. Maar ik stem niet vanuit wantrouwen, maar als aanmoediging.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij nu het beleidskader in stemming brengen. De stemming is geopend. Ik mis nog één stem. Ja, we hebben hem. Het beleidskader is aangenomen, met 34 voor en 13 tegen. Dan gaan we naar de moties. Als eerste in stemming: de gewijzigde motie 3056 Smeets c.s. inzake Visie Limburgse industrie politiek. Er is een stemverklaring van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel. Wij gaan voor deze motie stemmen. En wij zijn blij met dat het dictum is veranderd, en er niet eenzijdig wordt gekeken naar groene economie maar een integraal beleid.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ook wij zullen voor deze motie stemmen, hoewel het dictum toch wel wat ruimte laat voor het idee dat er uiteindelijk ook andere economie dan groene en duurzame economie zou kunnen zijn. Daar is nog wel wat discussie over, maar we steunen de sympathie achter deze motie.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Mij is niet geheel helder voorzitter, wat nu de wijziging is van het dictum. Want het bepaalt of wij voor of tegen gaan stemmen. Want u vroeg twee minuten geleden nog of het ging om specifiek de groene industrie, toen werd dat beaamd.

De voorzitter: U zult het moeten doen met de informatie die u nu heeft. De termijnen zijn gesloten.

De heer Schyns (JA21): U heeft gelijk.

De voorzitter: Aan de orde: gewijzigde motie 3056 Smeets c.s. En de stemming is vanaf nu geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 31 voor en 16 tegen. Komen we bij de tweede gewijzigde motie: 3057 Jenneskens c.s. inzake mkb-toets voor Provincie. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 40 voor en 7 tegen. Dan komen we bij de tweede gewijzigde motie: 3058 Schyns c.s. inzake Een goede onderbouwing is nooit verloren. Stemverklaring van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. In lijn met de beantwoording van de Gedeputeerde kunnen wij ook deze motie steunen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 33 voor en 14 tegen. Komen we bij de gewijzigde motie 3059 Schyns c.s. inzake Beter zicht op het Limburgse vestigingsklimaat. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Motie aangenomen, 40 voor en 7 tegen. Komen we bij de tweede gewijzigde motie: 3060 Berghorst c.s. inzake LLO collectief laagopgeleiden en laaggeletterden. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is unaniem aangenomen. Komen we bij de gewijzigde motie 3061 Berghorst c.s. inzake Vitaal toerisme in balans met de omgeving. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 33 voor en 14 tegen. Komen we bij de tweede gewijzigde motie 3062 Loomans c.s. inzake Brightlands prijs beste PWS leerlingen uit voortgezet onderwijs. Een stemverklaring van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Wij ondersteunen deze motie van harte. We willen daarbij extra oproepen om ook praktisch geschoolde leerlingen de kans te geven om hier te participeren.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. Nog één stem. Als u even kijkt, op het kastje. Nog steeds één stem. Als u even het stemkastje controleert, dan ziet u of u het bent. Kijkt u alstublieft nog even allemaal op uw eigen stemkastje of het inderdaad goed ingedrukt staat. De stemming is nu compleet. De motie is aangenomen, met 38 voor en 9 tegen. Komen we bij de gewijzigde motie 3063 Zeedzen c.s. inzake Geef VDL Nedcar medewerkers een toekomstperspectief. Stemverklaring van de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. De Gedeputeerde heeft net aangegeven dat er al gesprekken gaande zijn. En wij hebben alle vertrouwen dat daar een vruchtbare uitkomst uitkomt. En wij willen geen financieel precedent scheppen voor anderen die hun werk verliezen. Dus wij zullen tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij denken dat een dergelijke grote ontwikkeling rechtvaardigt dat je je wat extra inspant. We waren een beetje bang voor de blanco cheque, maar we zijn gerustgesteld met de opmerkingen van de Gedeputeerde. En wij zullen daarom voorstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming over motie 3063 is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 32 voor en 15 tegen. Komen we bij motie 3065 Hanegraaff c.s. inzake Economische Effecten Rapportage. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen, met 43 voor en 4 tegen. Tot slot de motie 3066 Hanegraaff c.s. inzake Chemelot hoort bij Limburg. De stemming is geopend. Nog een paar stemmen. Nog eentje. De stemming is gesloten. Deze motie is aangenomen, met 41 voor en 6 tegen. Dames en heren, ik heb begrepen dat er een ordevoorstel is gedaan door de heer Driessen, om het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer en het Beleidskader Energie, ik zeg het maar even kort, om die gezamenlijk te behandelen. Eerder hebben we het er in het Presidium even over gehad, maar het staat eenieder vrij om tijdens de vergadering een ordevoorstel in te dienen. Dus ik breng hem maar even in. We kunnen er meteen over stemmen. U mag ook naar de microfoon komen. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Onze bezorgdheid ligt erin: de voorbereiding voor beide documenten hebben plaatsgevonden in onze fractie van LOKAAL-LIMBURG. Alleen, hoe zit het nu met de spreektijd? Want ik heb voor beide ruime spreektijd aangevraagd. En dan moet ik dus ...

De voorzitter: Dan weet u hoe u moet stemmen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, maar dan ...

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, om het maar <onverstaanbaar> te nemen, ik heb mijn collega's geadviseerd om hier voor te stemmen. Maar ik wil wel even een opmerking van orde maken eigenlijk. En dat gaat dan meer over de agenda in zijn algemeenheid. Ik ben zelf toevallig ook nog degene die woordvoerder is voor mobiliteit. Tot en met dinsdag was het eigenlijk het stukje economie, mobiliteit en dan energie. Dat is toen omgegooid. En nu wordt eigenlijk weer redelijk ad hoc de agenda veranderd.

De voorzitter: Daar gaat u zelf over.

De heer Huizing (BBB): Ja klopt, hoor. Maar ...

De voorzitter: Als er een ordevoorstel is, dan is het aan mij om hem in stemming te brengen. We hadden het tijdens het Presidium al met elkaar besproken, en toen is er een besluit gevallen. Maar altijd mag iemand hem opnieuw aan de orde stellen.

De heer Huizing (BBB): Laat ik het dan zo zeggen: dit is voor mij dan een persoonlijk advies richting de agendacommissie. En we gaan gewoon voorstemmen. Dat wil ik gewoon even gezegd hebben.

De voorzitter: Maar de Staten gaan er zelf over of ze het gewoon apart doen. En hoe sneller wij hiertoe besluiten, hoe minder tijd wij verliezen. Ik stel voor: hij staat in stemming klaar, we kunnen er gewoon over stemmen. De vraagstelling bij de stemming die zo dadelijk op uw kastje zichtbaar is: bent u voor of tegen het samenvoegen. Dus als u het wilt samenvoegen moet u voorstemmen, als u het apart wilt behandelen moet u tegenstemmen. De stemming is geopend. Dank u wel. Er is 35 keer voorgestemd. Dat betekent dus dat we het samenvoegen. Daarbij hou ik de sprekerslijst ... Even kijken, o die is natuurlijk hetzelfde.

7.2 P-24-002 Statenvoorstel van de Statencommissie LEO naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake Voortgang Energietransitie provincie Limburg

7.3 G-24-011 Statenvoorstel kader Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu, brief GS van 20-2-2024 (GS DOC-00608695)

De voorzitter: Aan de orde dames en heren, is het G-24-011 Statenvoorstel kader Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu, met de brief van GS 20-2-2024. En het Statenvoorstel P-24-002 van de Statencommissie LEO naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer, inzake Voortgang Energietransitie provincie Limburg. We behandelen het dus in één keer, en we stemmen apart. Dan geef ik als eerste het woord aan de fractie van de SP, aan de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Confucius zei al: als duidelijk wordt dat jouw doel niet bereikt wordt, verander dan niet je doel maar verander je aanpak. En laat dat precies zijn waar de ZRK ons als PS en ook GS toe oproept, en waar dit kader Nieuwe energie en schoon leefmilieu vol mee zit. Het opzetten van ons Provinciaal energiebedrijf, het oplossen van de netcongestie, isoleren, opwekken van duurzame energie, meer regie nemen, meer meten en analyseren. De achterstand die we de afgelopen tien jaar hebben opgelopen is groot. En de verwachting om dat snel in te halen is door alle doelen uit het kader en de beantwoording van alle vragen in de commissies nu ook erg hoog. Vanuit mij alvast een winstwaarschuwing. Niet omdat wij als Provincie niet hard genoeg aan de slag gaan, maar omdat we in dit en ook in de andere kaders erg afhankelijk zijn van de nieuwe regelgeving en gelden uit Den Haag, en medewerking van onze gemeenten, ondernemers en Limburgers die er letterlijk hun handen aan vuil gaan maken. Hoe blijven we op de hoogte van de nieuwe mogelijkheden en veranderingen in wetgeving die het Rijk ons gaat brengen, is mijn eerste vraag aan de Gedeputeerde. En dan voorzitter, het ligt eraan wie voor welke voetbalclub is, maar eendracht maakt macht of hand in hand, grip krijgen door samen te werken is door kameraad Smeets in het vorige behandeldstuk ook al aangehaald en ook bij de opgave in dit kader van cruciaal belang. Waar in Noord- en Midden-Limburg die samenwerking in hun RES-regio al vlot verloopt, heeft de RES-regio Zuid-Limburg wat extra hulp en aanmoediging van ons nodig om samen nu te gaan kijken naar wat wél kan om hun doelstellingen te halen. Samenwerking moet er ook tussen de Gedeputeerden zijn, want er zijn vele raakvlakken met het kader. Zo moet de Delta Rhine Corridor er zo snel mogelijk en uitgebreid mogelijk komen. Zo hebben we wooncorporaties nodig voor het isoleren en renoveren van Limburgse woningen. Zo moeten bedrijven met ons meewerken om minder energie te gebruiken. En zo hebben we een degelijk aanvalsplan nodig voor voetbalstadions vol nieuwe arbeiders, die de sectoren waar we een tekort aan hebben of gaan krijgen. Want al die schakelkasten plaatsen zich niet vanzelf, helaas. Hoe ziet die samenwerking er nu uit, is mijn vraag aan de Gedeputeerde. Tot slot voorzitter, want dat waren mijn twee minuten, hoe die energiemix er in de toekomst ook uit gaat zien, laten we hard aan de slag gaan om verzorgingscentra, fabrieken die zonnepanelen maken en vele andere Limburgse initiatieven en midden- en kleinbedrijven op het stroomnet aan te sluiten. Discussies over welke energie het moet zijn hebben we al jaren gehad, maar het wordt tijd dat onze inwoners meer energie krijgen van energie maken, en dat ook in hun welzijn en portemonnee gaan merken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wolters, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil beginnen bij het ZRK-rapport wat wij hebben gekregen, en nu de stukken in elkaar zijn geschoven. Want het geeft een mooi startpunt om ook te praten over het kader Energie. Dat rapport heeft ons een helder beeld gegeven wat er gebeurt en wat er nog moet gebeuren. En expliciet willen we daar even, net als collega Wolters van de SP, de nadruk leggen op de RES Zuid-Limburg. Want vooral daar moeten wij als Provincie inzetten op wat wel kan, en laten we duidelijk aangeven wat niet kan. En dat geldt eigenlijk ook voor de rest van onze energie. Ons energienetwerk staat onder druk. En dat geldt niet alleen voor dit kader. Dus waarin wij onze doelen willen bereiken om schone en

duurzame energie te leveren, maar ook ervoor te zorgen dat we energiezekerheid krijgen, voor zowel onze inwoners als voor onze bedrijven. Want met enige regelmaat worden we geconfronteerd met nieuw gebouwde verzorgingstehuizen en woonwijken die niet aangesloten kunnen worden, omdat er geen plek is op het energienetwerk. En dan kunnen wij nog zulke mooie ambities hebben, maar zolang er geen ruimte is kunnen wij ook onze duurzaamheidsdoelstellingen niet behalen. Voor ons is het daarom van cruciaal belang dat onze grote en kleine energie-infrastructuur versterkt wordt. En dat is op dit moment all hands on deck. Waarin we ook inzetten op de voorziening aansluiting wind op zee, en de 380 kV-verbindingen bij Graetheide en Maasbracht. Maar goed, laten we ook niet vergeten dat onze inspanningen niet alleen gericht moeten zijn op het opwekken van energie en transporteren van energie, maar ook op het besparen van energie. Alles wat we niet hoeven op te wekken hoeven we niet te transporteren, en dan hoeven we dat ook niet te betalen. En dat betekent ook dat er aandacht moet zijn voor het isoleren en het verduurzamen van de woningvoorraad. En dit heeft ook rechtstreeks een positief effect op de beurzen van onze eigen inwoners, waar het hier toch om draait. We zijn blij in het kader te zien dat er inzet wordt getoond met gemeentes en woningcorporaties, om waar het het hardst nodig is versnelling van isolatie en verduurzaamingsmaatregelen in te zetten. Wacht, ik ben heel even mijn tekst kwijt. In het kader van de energie is delen voor ons ook een belangrijk element. Wij onderschrijven het streven naar lokaal eigenaarschap van nieuwe, duurzame energie-initiatieven. Niet alleen de lasten horen bij onze inwoners te liggen maar ook de lusten, waardoor gemeenschappen kunnen profiteren van de energietransitie. Dit vraagt om betrokkenheid, samenwerking tussen Provincie en gemeenten, en investeringen op lokaal niveau. In dit kader komt ook het onderdeel VTH voor. Een versterking van ons VTH-stelsel is nodig. En hierbij volgen wij als partij de lijn van de commissie-Van Aartsen. Beide RUD's in Limburg hebben een robuustere organisatie nodig, met meer capaciteit en mandaat om onze leefomgeving veilig en schoon te houden, waarbij wij speciale aandacht vragen voor de transitie van de RUD Limburg-Noord. Onze inzet is om de wereld veiliger, schoner, groener en duurzamer achter te laten. En laten we ervoor zorgen dat schone energie en gezonde leefomgeving bereikbaar is voor alle Limburgers. Dank u wel, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wolters. Dan geef ik het woord aan de heer Blijlevens, namens de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik ga beginnen met een tweetal aanbevelingen, die voor JA21 een doorn in het oog zijn. Aanbeveling A10, Geef GS opdracht om een onderzoek te laten uitvoeren waarbij potentiegebieden voor windenergie en zonneparken worden geconcretiseerd. En aanbeveling A6, Pak een stevigere regierol richting de RES Zuid-Limburg, om de doelstelling zoveel mogelijk te realiseren. JA21 vindt het vreemd dat RES Zuid-Limburg ambitieuzer is in de opwekking van duurzame energie dan de RES Noord- en Midden-Limburg, gezien de beperkte ruimte die we hebben in het zuiden. De RES Zuid-Limburg heeft de Provincie verzocht om actief mee te werken aan het creëren van mogelijkheden voor windenergie in dit gebied. Als JA21 zijn we hier, zoals ik al zei, absoluut op tegen. Zuid-Limburg wordt beschouwd als het mooiste stukje van Limburg, en misschien wel het mooiste stukje van Nederland. Moeten we dit echt volbouwen met windmolens en zonneparken? Bovendien staat de ruimtelijke opgave dit niet toe, gezien de uitsluitgebieden voor windmolens in Zuid-Limburg. De Provincie moet de regie behouden, niet de RES Zuid-Limburg. We hebben dan ook een motie voorbereid. En ik zal het dictum even voorlezen in dezen. Het is kort. 'We dragen het College op als Provincie aan het huidige uitsluitingsgebied voor windmolens vast te houden.' Dat was deel één. Deel twee. Energie is voor veel Nederlandse huishoudens een luxeproduct geworden. De prijs die wij betalen voor energie in al zijn vormen, is veel te hoog. En fossiele brandstoffen lijken toch onmisbaar voor betaalbare en betrouwbare energievoorzieningen. JA21 steunt innovatie, maar zegt resoluut nee tegen klimaatdwang voor burgers en ondernemers. Het besluit bijvoorbeeld om moderne elektriciteitscentrales te sluiten, is veel te snel genomen. Paniekvoetbal als gevolg. Elektriciteit opwekken met landschapsvervuilende en vaak onrendabele windturbines en zonnevlaktes begint zijn tol nu al te eisen. Kernenergie is sinds de verkiezingen weer terug op de kaart. Veel partijen spreken zich erover uit. Er is een duidelijke meerderheid, zo ook in de Limburgse Staten, zelfs politiek gezien in het College, geloof ik. En de energierekening moet weer betaalbaar gemaakt worden. Geen sigaar uit eigen doos middels dure

prijsplafonds en energietoelagen. We kijken dan ook uit naar de Limburgse energiemaatschappij. Voorzitter, kijk eens hoe het concept 'duurzaamheid' met betrekking tot auto's als voorbeeld op irrationele manieren blijft veranderen. Elektrische auto's zijn volgens de algemeen aanvaardbare groene definitie duurzamer dan auto's met een verbrandingsmotor. Maar is dat wel zo? Elektrisch rijden creëert een ongekende vraag naar koper, grafiet, lithium. En de winning, verwerking en het transport van deze grondstoffen drukt mijns inziens een zwaardere stempel op het milieu dan de nieuwe generatie brandstofauto's. En laten we door die nieuwe elektrische hype de netcongestie niet vergeten. Op loopafstand van het Gouvernement aan de Groene Loper is door, ik maak even reclame, Ballast Nedam een zorgcentrum voor dementerende patiënten gebouwd. Het kan niet opgeleverd worden omdat Enexis aangeeft geen e-transport te kunnen faciliteren vóór 2028, met uitloop naar 2030. U hoort het goed: 2030. En er zijn blijkbaar geen alternatieven. We steunen daarom ook de motie van de heer Ijpelaar van het CDA, die over dit onderwerp gaat. Ik had van de Gedeputeerde, voorzitter, graag een toezegging naar dit schrijnende geval te kijken om zo snel mogelijk tot een redelijke oplossing te komen. Tot slot: waarom nemen wij niet een gedurfd voortouw als het om waterstof gaat, zoals RWE in hun FUREC-project? Wij van JA21, een partij die technologische ontwikkelingen omarmt, zien hier te weinig van terug in dit beleidskader. Dat baart ons wel wat zorgen. De ondernemers in dezen staan te popelen. Wat betreft het schone leefmilieu, daar is iedereen en alles bij gebaat. Maar ook hier geldt: haastige spoed is zelden goed, met name voor de ondernemers en hun vergunningen. Desalniettemin ligt hier een beleidskader voor ons waar de fractie van JA21 in Limburg mee kan instemmen, met inachtneming van de eerder genoemde aandachtspunten. Werk aan de winkel in Limburg. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Blijlevens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Megens, namens de fractie van de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Tijdens de bespreking met de commissie heb ik het belang van verantwoordelijkheid voor een beter milieu benadrukt. De PVV steunt dit principe. Wij moeten waar mogelijk besparen. Maar zónder dat onze burgers en ondernemers verplichtingen krijgen. De PVV is verheugd dat er ook prioriteit wordt gegeven aan mens, dier en milieu. Echter, het huidige beleidskader mist de concrete plannen voor het behalen van deze doelstellingen. Een punt van zorg is de plaatsing van de windturbines in onze prachtige provincie, zelfs nu we de doelstellingen van de 95 terawattuur ruimschoots hebben overtroffen. De gezondheidsklachten die inwoners ervaren als gevolg van trillingen en slagschaduw roepen vragen op bij de PVV. We zien graag dat het College hier een duidelijke aanpak voor presenteert. De PVV vraagt het College hierop te reageren, wanneer we een plan van aanpak kunnen verwachten. Voorzitter, de Zonneladder, dat is ook een bron van zorg bij de PVV. Ondanks de vastgestelde criteria lijkt het erop dat deze niet strikt gevolgd wordt, waardoor landbouwgrond mogelijk toch voor grootschalige zonneprojecten kan worden ingezet. De PVV vraagt zich af of er gezocht wordt naar omwegen met de genoemde criteria in dit kader. Wij verzoeken het College om Provinciale Staten dan ook te informeren over hoe projecten worden getoetst aan deze criteria. Wij verwachten hiervan een reactie van het College hoe dat PS hierover wordt geïnformeerd. Wat betreft energieopwekking is de PVV van mening dat we moeten investeren in kleine kerncentrales. Deze kunnen dicht bij de gebruiker geplaatst worden en zorgen voor een stabiele energievoorziening. Is Limburg wellicht de eerste provincie die een kleine kerncentrale krijgt? Wordt deze via ons nieuwe energiebedrijf opgericht? Hoewel we het idee om een kerncentrale op te richten binnen het in te richten energiebedrijf bijna zouden toejuichen, is de PVV toch geen voorstander van het nieuwe energiebedrijf. We vragen het College dan ook om hun visie op dit energiebedrijf te delen. Wordt dit niet gewoon de nieuwe PLEM 2.0? Voorzitter, u heeft vast opgemerkt dat er een sterke focus ligt op energie. Dit College is van plan om tijdens deze bestuursperiode de energietransitie te versnellen. De PVV vraagt zich echt af: hoe denkt het College dit te realiseren? Recent lasen we in de krant dat er de komende tien jaar zeker nog geen ruimte is op het netwerk. En deze week werd bericht dat meer dan duizend bedrijven en woningen in Limburg op een aansluiting wachten. Hoe kan het College dan praten over een versnelling in de energietransitie? Zou de focus niet moeten liggen op het aanpakken van de kern van het probleem? Ik heb in de commissie al gevraagd naar de oorzaak van deze netcongestie. Volgens het College zou dit komen

doordat particuliere consumenten, die rond vier uur 's middags massaal hun apparaten inschakelen bij thuiskomst van hun werk. Waarom erkent het College niet dat het werkelijke probleem niet de verbruiker is, maar vooral de energiebronnen, die zorgen voor instabiliteit op het netwerk. Ik verwacht hierop een reactie van het College. Voorzitter, energie is niet het enige punt van aandacht. We hebben ook te maken met warmtenetten, zoals Mijwater, die momenteel niet winstgevend zijn. Bovendien is er vanuit Provinciale Staten onvoldoende inzicht in welke projecten wel of niet rendabel zijn. Hoe zorgt het College ervoor dat deze projecten in de toekomst wel gaan renderen? En op welke wijze wordt Provinciale Staten hierover geïnformeerd? Ook hierover horen we graag een reactie van het College. Tot slot, ik wil benadrukken dat wij openstaan voor innovaties en oplossingen. Maar helderheid, concrete doelstellingen en transparantie naar de burgers en ondernemers zijn hierbij cruciaal. Het moet haalbaar én betaalbaar zijn. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Megens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wesseling, namens de fractie van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Het Zuidelijke Rekenkamer-onderzoek heeft goed inzichtelijk gemaakt waar we staan in Limburg met de energietransitie. En D66 is blij met dit inzicht. We zijn daarentegen een stuk minder blij met waar we nu staan. Uit het ZRK-onderzoek blijkt dat we in Limburg met slechts 6% duurzame energieopwek op de laatste plaats van Nederland staan. Het is dan ook goed dat de ZRK verschillende aanbevelingen heeft gedaan om de transitieopgave in Limburg te versnellen, en Limburg hopelijk van die laatste plek af te krijgen. Onze RES Zuid-Limburg scoort het slechtste op grootschalige duurzame energieopwek van alle 30 RES regio's. Er wordt nog te veel gedacht in beperkingen, en te weinig in kansen. Als zogenoemde gesprekspartner in de RES-regio lopen wij voorop in het denken in beperkingen. Is de Gedeputeerde het met D66 eens dat de RES-regio's waarschijnlijk effectiever zouden opereren en meer van hun doelen zouden behalen als wij niet die regierol als Provincie zouden vervullen? Zo ja, hoe reflecteert de Gedeputeerde dan op zijn eigen rol? Een groot deel van de beperkingen die wij als Provincie in de RES-regio opleggen is het striktere 'nee, tenzij' voor zon-op-land dat de coalitie hanteert. En D66 heeft hier vragen over. Allereerst, waarom heeft deze coalitie het idee dat zij moeten ingrijpen in de vrije keuze van landeigenaren om bij te dragen aan de energietransitie? En voorzitter, een reactie 'omdat het zo is afgesproken in het coalitieakkoord' volstaat daarin niet. Wat betekent nou precies dat striktere 'nee, tenzij'? In welke gevallen zeggen we nu strikter nee waar het eerst een ja was? En waarom doen we dat in deze gevallen? En voorzitter, we hebben als Provincie nog lang niet onze verantwoordelijkheden genomen betreffende de energietransitie. Onze RES-doelen zijn nog niet behaald. Gaan wij er als gesprekspartner in de RES-regio's dan echt voor liggen indien zij besluiten tot het realiseren van een zonnepark, zoals bijvoorbeeld het zonnepark in Peel en Maas? Voorzitter, laten we kijken naar kansen. In Culemborg heeft een agrariër duizend verticale zonnepanelen op zijn land geplaatst. Waar de koeien tussen kunnen grazen, waar gewassen tussen kunnen groeien, en waar landbouwvoertuigen tussen kunnen rijden. Ook wordt op deze manier de grondkwaliteit niet geschaad. In de commissie hebben we al gesproken over kansen rondom meervoudig ruimtegebruik. En verticale zonnepanelen is daar wat D66 betreft een perfect voorbeeld van. Hoe kijkt de Gedeputeerde naar dit soort innovatieve oplossingen voor zon-op-land? En is de Gedeputeerde bereid om hiervoor een deur open te zetten in de RES regio's? En dan voorzitter, netcongestie blijft een groot probleem in onze provincie. We zijn al de eerste stappen aan het zetten voor uitbreiding van het net, maar we kunnen nog meer doen. Zoals ook beschreven in het landelijk actieplan netcongestie moeten we kijken naar hoe we creatief om kunnen gaan met de geringe capaciteit op het net die we nu hebben. Energieleveranciers zouden met bedrijven kijken naar het voordeliger maken van het spits rijden op het net. Het beeld van D66 is dat er nog veel kansen zijn die nog niet benut zijn, als het gaat om spits rijden. En daarbij willen we wel graag benadrukken dat het wat ons betreft zou moeten gaan op vrijwillige basis indien afspraken ook lonen voor de ondernemer. Daarnaast zijn er inmiddels veel slimme oplossingen die het congestiemanagement gemakkelijker maken. Twee voorbeelden daarvan zijn: de bedrijven Tibo Energy en Dexter Energy, waarbij ze met behulp van artificial intelligence-technologie netcongestie-energiemanagement optimaliseren. D66 wil ondernemers in staat stellen om met hun innovatiekracht mee te

denken, en oplossingen aan te dragen voor netcongestie. In dat kader dienen we een motie in. Ik zal het dictum daarvan voorlezen. 'We verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om te verkennen: 1) of artificial intelligence een rol kan spelen in het verbeteren van congestiemanagement, 2) of en hoe we het mogelijk kunnen maken dat Limburgers zelf innovatieve oplossingen kunnen aandragen die op korte termijn bijdragen aan het tegengaan van netcongestie, 3) wat leveranciers nodig hebben om hierop in te spelen en meer kansen te verzilveren voor onder andere vrijwillig spits rijden op het net. En hiervoor een voorstel uit te werken en dit minstens sonderend voor te leggen aan de Provinciale Staten voor het einde van 2024.' Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ijpelaar, namens de fractie van het CDA.

De heer Ijpelaar (CDA): Het heeft een paar jaar geduurd, maar toen besepte ik dat ik ongeveer net zo groot ben als de heer Franssen. Dank u wel.

De voorzitter: Of u bent gegroeid.

De heer Ijpelaar (CDA): Of ik ben gegroeid, dat kan ook ja. Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ja, met het samenvoegen van de twee stukken wil ik toch een aantal woorden wijden, via de voorzitter, aan het ZRK-rapport. Het is een mooi rapport. Het is ook goed dat wij als Provinciale Staten zelf inzicht hebben gekregen in de voortgang die we hebben geboekt rondom de verduurzaming. En ik denk dat het meest noemenswaardige punt, zoals mijn voorgangers ook al hebben genoemd, toch het achterblijven van de RES Zuid-Limburg is. En dat is op zijn zachtst gezegd natuurlijk heel pijnlijk, want dat signaal heeft ons huis natuurlijk al een aantal keren bereikt. Dus ik denk dat het wel heel goed zou zijn als de Gedeputeerde concreet met een aantal aanbevelingen komt dadelijk in zijn beantwoording, van: hoe gaat hij vanuit de rol die we hebben als Provincie, of misschien wel de rol die we niet hebben, hoe gaat hij nu de RES Zuid-Limburg weer terug on track krijgen, op zijn goed Nederlands? Dus dat even ten aanzien van het stuk van het ZRK-rapport. Dan voorzitter, het CDA is de partij van gedeelde verantwoordelijkheid en gemeenschapszin, van de leefbare kern en van rentmeesterschap door een innovatieve, groene economie. Wij zien dit kader in een breder perspectief van uitdagingen in onze maatschappij. In een zoektocht naar een brede welvaart biedt de energietransitie kansen, maar kan het ook voor bedreigingen zorgen. Zo zien wij kansen wat het CDA betreft, in het energiesysteem om dit veel meer decentraal te maken, door de burger en voor de burger. Hoe erg wij als overheid de burgerkracht hebben onderschat is nu op het elektriciteitsnet te merken, als die huishoudens die aan de slag zijn gegaan met zonnepanelen en warmtepompen laten zien dat de bereidheid tot verduurzaming erg groot is. Het wel of niet slagen van de energietransitie: het obstakel is niet terug te vinden bij de burger, maar is wat ons betreft echt bij onszelf als overheid. Wij zijn een overheid geworden van interne conflicterende belangen, van schotten tussen afdelingen en van risicomijdende uitvoeringsorganisaties. Voor iedere actie lijken er wel een veelvoud aan argumenten te vinden te zijn om toch over te gaan tot inactie. Wij roepen het College dan ook op om voortvarend aan de slag te gaan, en eindelijk onze eigen regels eens goed onder de loep te nemen. Zijn die regels er om de maatschappij te dienen, of om de overheid in te dekken? Neem nou het vergunningstraject van één enkel transformatorhuisje. Deze procedure duurt ongeveer een jaar. En we weten nu al dat we duizenden kastjes bij moeten gaan plaatsen in onze steden en dorpen. Hoe haalbaar is het dan om te stellen dat wij onze bedrijven en burgers de komende jaren nog kunnen blijven faciliteren in de energietransitie? Het is daarom ook dat wij in onze motie oproepen om de volgende punten op te pakken. En nu had ik mijn motie mee moeten nemen voor de dictums. Dus ... 'We roepen het College op meer regie te pakken in het versterken van het energienetwerk in Limburg. De lobby richting Den Haag en netbeheerders te versterken, zodat er meer geïnvesteerd wordt in het versterken van het energienetwerk. Procedures te versnellen en vergunningen sneller af te geven. Samen met Limburgse gemeenten een plan van aanpak op te stellen ter versnelling van de relevante gemeentelijke en Provinciale procedures. De Staten tweemaal per jaar te informeren over de voortgang van de aanpak netcongestie in Limburg.' Hiermee hopen we dus meer controle te krijgen op het

probleem dat wij nu inmiddels 'netcongestie' noemen. Laat de Gedeputeerde ons meenemen in de weg die hij gaat bewandelen. En zorg dat u nu een aantal keer terugkomt in de commissie of via mededeling portefeuillehouder, om ons mee te nemen in die aanpak van de netcongestie en het terugdringen van onze eigen regels. We kijken niet alleen naar GS, maar we kijken ook naar onze eigen rol als PS. En we roepen GS dan ook op: breng ons in positie om keuzes te maken. Wanneer brengt de Gedeputeerde deze keuzes in kaart, en stelt hij ons in positie om deze te maken? Denk bijvoorbeeld aan het energielandschap, en de planologische puzzel die wij moeten leggen de komende jaren. We kijken ook naar onszelf als provinciale organisatie. Zijn wij als Provincie een vertragende factor in vergunningsprocedures voor netverzwaring? Vertragen wij als Provincie via de RUD innovatieve initiatieven, omdat wij zelf de kennis nog niet hebben in onze VTH organisaties? Weten wij als Provincie genoeg over waterstof en geothermie? Of leggen we de kosten en verantwoordelijkheden om dit te vergaren bij de ondernemers, en vertragen we hiermee de transitie? Het CDA wil een overheid die naast de burger en de ondernemer staat, en faciliteert in een transitie naar de groene economie. Een voorbeeld van een ogenschijnlijk onschuldige regel zou zomaar de striktere handhaving van de energiebesparingsplicht kunnen zijn, waar ik ook al in de commissie naar refereerde. Hoe gaan we met deze maatregel om, en wat is de opdracht van de Gedeputeerde via de RUD richting onze uitvoeringsorganisatie? We moeten dus helaas concluderen dat we op dit moment nog een papieren monster zijn, een muur van regels die we als een waterval over de ondernemer heen gooien, in de hoop dat we zo ons risico hebben weggeschoven naar bedrijven en burgers. Gedeputeerde, ga naast de ondernemer en de burger staan en ga hand in hand deze transitie aan. Een interruptie.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor mijnheer Ijpelaar net eigenlijk de opmerking maken dat we misschien wat strikter moeten handhaven op die energiebesparingsplicht. En nu weten we ook allemaal dat we best wel een beperkte capaciteit hebben om die controles en die handhaving erop te doen. Zou het ook een goede gedachte zijn om de goede voorbeelden bij onze mkb'ers op te halen als Provincie, de juiste delen, zodat het voor ondernemers meer inzichtelijk is, en misschien ook makkelijker om dan wel mee te doen aan de energiebesparingsplicht.

De voorzitter: De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, dank u wel. Ik was blijkbaar niet duidelijk. Het CDA maakte zich in ieder geval heel erg zorgen over die striktere handhaving van de energiebesparingsplicht. Want dat staat expliciet benoemd in het stuk. En ja, hoe gaan we dat toepassen, en hoe strikt zijn we dan? Dus ik maak me denk ik net als u heel druk over die regel. Het zou heel goed zijn op het moment dat wij kennis ook vergaren bij de mkb'ers, om die weer terug te laten vloeien naar de sector. Maar dat zeg ik ook, we halen het nu heel eenzijdig op. We laten de sector vaak betalen voor de kennis. En vervolgens gaan we zelf handhaven met die kennis. Ja, ik denk dat dat veel slimmer kan.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft ook nog een vraag aan u.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja voorzitter, de motie Netcongestie in control ondersteunen wij van harte. En wij vinden dit een goede oproep om te kijken hoe we meer mogelijkheden hebben om ons congestiemanagement te verbeteren. En tegelijkertijd kunnen we ook kijken naar wat er hier en nu wel al kan. Dus ik wilde daarom ook, via u voorzitter, het CDA vragen of zij dan ook onze oproep om naar verschillende concrete mogelijkheden voor het verbeteren van netcongestiemanagement, of zij die ook willen ondersteunen.

De voorzitter: Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja mevrouw Wesseling, u verleidt mij door nu al antwoord te geven. Dus dat ga ik dan nu ook doen. Wij wilden even de beantwoording van de Gedeputeerde afwachten, maar wij staan heel positief tegenover uw motie. Dus nog heel even, en dan denk ik dat we hem kunnen steunen.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Ijpelaar over de bespaarplicht <onverstaanbaar> het RUD. Bedoelt hij daarmee dat wij meer moeten gaan handhaven op die bespaarplicht? Of juist minder?

De voorzitter: De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik denk dat ik wat onduidelijk ben geweest, want u bent de tweede die zich meldt. Ik maakte mij ook heel erg zorgen over die striktere handhaving van de energiebespaarplicht. Ik denk dat dat in potentie, zeker de manier waarop we daarmee omgaan, de soort brieven die we schrijven, de woorden die we kiezen in de brieven richting de ondernemers, ik denk dat we daar heel erg goed op moeten gaan letten. Dus misschien, ik denk met uw suggestieve vraag, net zoals dat u zich druk maakt, maak ik me ook druk over de energiebesparingsplicht-wetgeving.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Zou u dan voorstander zijn om die regel eventueel te laten schrappen in de wetgeving, om zich daar hard voor te maken?

De voorzitter: De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Of ik moet het verkeerd hebben, maar ik geloof dat wij daar niet over gaan. Dat is nationale wetgeving. De interpretatie, daar gaan wij wellicht wel over.

De voorzitter: Gaat u verder. U heeft nog een paar seconden over.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, dat had ik begrepen ja. Nou, dan moet ik denk ik nog een aantal dingen voor de tweede termijn bewaren. Misschien de positieve dingen voor de tweede termijn. Ja, want die kwamen nu. Nou ja, misschien afsluitend: alleen samen en met een behoorlijke dosis moed kunnen we de echte keuzes maken voor de komende periode. Alleen door moedige beslissingen te nemen kunnen we toewerken naar een nieuwe groene economie. Want als we blijven belemmeren en ondernemers blijven gijzelen met regels, als we elkaar blijven aankijken als overheid, in de hoop dat iemand de verantwoordelijkheid neemt, dan is er geen economie meer over op het moment dat we zijn aangekomen bij de klimaatdoelen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ijpelaar. En ik zie nu al uit naar uw tweede termijn. Dan geef ik nu het woord aan de heer Pelzer, namens de VVD. En voor de heer Pelzer is het zijn maidenspeech.

De heer Pelzer (VVD): Dank u, voorzitter. Een bijzonder spannend en ook trots moment. Vele collega's van de Staten zijn me voorgedaan met een maidenspeech. Dus de lat ligt hoog. Collega Jacques Michél Bloi introduceerde de maiden-motie. Mijn toevallige keuze – of bestaat toeval niet? – is het maiden-amendement met betrekking tot het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer: Voortgang energietransitie. Dadelijk inhoudelijk meer over het amendement. Voorzitter, trots dat ik hier als volksvertegenwoordiger samen met u, het College, en de collega-Statenleden voor de belangen van os sjoen Limburg mag staan. Er zijn momenten in het leven waar ik me de vraag stel: heeft een Pelzer, van welke tak dan ook, in het verleden sporen achtergelaten, is betrokken geweest bij, of heeft een bijdrage geleverd aan? Momenten die je bewust laten stilstaan en blijvend laten stilstaan bij wie je bent, en wat wij aan anderen te danken hebben. Iedereen

of velen van ons hebben oorlogsgraven in binnen- en buitenland bezocht. Ik herinner mij het eerste moment dat ik bij graven in Normandië stond, waar jonge gesneuvelde soldaten met de naam Pelzer begraven lagen, in de leeftijd van mijn beide zonen. Op zo'n moment ging er heel veel door me heen. Ik koester de vrijheid die we hebben. In september 1944, bijna tachtig jaar geleden, is Mesch – enkele kilometers van het Gouvernement – bevrijd. Het is geweldig dat wij in Limburg bewust stilstaan bij de tachtigjarige bevrijding van os sjoen Limburg, en onze waardevolle vrijheid. Zeker in deze tijd. Voorzitter, nu naar Provinciale Staten van Limburg, ons Limburgs parlement. Mijn speurtocht, mede met grote dank aan de Griffie, heeft voor mij een bijzondere ontdekking opgeleverd. In 1869 is Pieter Dominicus Pelzer als eerste Pelzer lid geworden van Provinciale Staten. Hij was zijn gehele Statenlidmaatschap burgemeester van de gemeente Ubach over Worms en gelijktijdig van de gemeente Rimburch. Voorzitter, u zult nu zeker nieuwsgierig zijn wie destijds Commissaris van de Koning in Limburg was. Het was jonkheer Jozef van der Does de Willebois. Hij is geboren in ... Brabant. En was gematigd liberaal. In die tijd was hij regelmatig betrokken bij internationale kwesties, en op grond daarvan aangezocht als minister van Buitenlandse Zaken. Limburg. Limburg was destijds al van internationale betekenis. Het was destijds zo, tussentijds zo, en Limburg is nog steeds van internationale betekenis. Elke regio telt, en zeker Limburg. Terug naar het Statenlid Pelzer van 1869. De vraag is: ben ik een nazaat van deze tak van Pelzer? Nee. Ik ben van de ondergrondse tak van Pelzer. Ik ben opgegroeid in een mijnwerkersgezin in de Oostelijke Mijnstreek. Zoon van een kompel. En mijn vader was ook de zoon van een kompel. Mij is met de paplepel ingegeven: kan niet bestaat niet, waar een wil is is een weg, en we zijn er voor elkaar. Vaak op zeven- tot achthonderd meter onder de grond heeft mijn vader zijn energie ingezet, en daarmee zijn bijdrage geleverd aan de destijds grote energievraag aan steenkool. Hij heeft samen met vele duizenden kompels zijn bijdrage geleverd aan de warmte in huizen, het versterken van de bedrijvigheid in Nederland, en daarmee de groei van de Nederlandse economie en in het bijzonder de Limburgse economie. Voor zijn persoonlijke inzet heeft hij, zoals vele kompels, uiteindelijk een hoge gezondheidsprijs moeten betalen. Mijn vader heeft de transitie van steenkool naar gas meegemaakt. Ik zit, of beter gezegd wij zitten, midden in de transitie van fossiele energie naar duurzame energie. Dit amendement, Voortgang energietransitie, past dus hier goed bij. Als wij verstandige lessen trekken uit het verleden, en verder vooruitkijken dan enkele jaren, meer dan vier jaar, dan kiezen wij voor een brede, stabiele, duurzame en betaalbare energiemix voor een duurzame toekomst van os sjoen Limburg. De bestaanszekerheid van bedrijven, en daardoor de Limburgse economie en werkgelegenheid, staat steeds meer onder druk. De publieke instellingen – zoals scholen, overheden en ziekenhuizen – worden in toenemende mate door netcongestie belemmerd in hun taakstelling. De toenemende energieproblematiek vraagt om meer daadkracht. Een groter urgentiebesef om de energietransitie te bevorderen en de groeiende wachtlijsten een halt toe te roepen. Voorzitter, samen met de BBB, Forum voor Democratie, JA21, PVV en LOKAAL-LIMBURG dienen wij als VVD het amendement Voortgang energietransitie in. Ik lees nu het dictum voor. 'Besluiten in het dictum van ontwerpbesluit P-24-002, de aanbevelingen 8 en 10 die aan PS zijn gericht te wijzigen in: 8, 'PS zal een doelstelling voor een duurzame en betaalbare energiemix, bestaande uit ten minste wind, zon en restwarmte voor zover rendabel, geothermie, waterstof, groen gas uit vergisting en kernenergie, binnen de grenzen van de provincie Limburg vaststellen. In totaliteit en met een verbijzondering voor de Limburgse bedrijven en publieke instellingen.' 10, 'Geef GS opdracht om een energiesysteemstudie te laten uitvoeren waarbij verschillende scenario's voor de energiemix van de toekomst worden opgesteld.' En gaan over tot de orde van de dag. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pelzer. En ook heel mooi om zo'n historisch overzicht te horen. Ik ga me toch nog eens even verdiepen in wie dat was, die voorganger van mij. Dank u wel. Geef ik nu het woord aan de heer Loomans, namens de fractie van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, toen we het ZRK-rapport in de commissie bespraken begon ik mijn betoog met de opmerking dat de zojuist afgesloten maand februari de warmste was ooit gemeten. Een paar dagen geleden meldden de media dat ook de maand maart de warmste maart was ooit gemeten. En om nog wat nauwkeuriger terug te kijken: de laatste tien maanden waren de warmste ooit gemeten. En het lijkt wel of de gemiddelde Nederlander zich niet meer zo druk maakt over al die warmterecords. Het doet mij denken

aan dat verhaal over die kikkers in een pan water die op de kookplaat staat. Als iemand die de urgentie van klimaatverandering en de noodzaak van de energietransitie wél belangrijk vindt kan ik het belang van dit onderzoek door de ZRK alleen maar onderstrepen en mijn zorg uitspreken over de tekortkomingen die geconstateerd zijn. In ieder geval wil ik mijn dank uitspreken aan de ZRK voor dit onderzoek. Betreffende dit beleidskader staat ook het kader Nieuwe energie en een schoon leefmilieu vol met mooie woorden en ambities. Het zou mooi zijn als het College er daadwerkelijk in slaagt om meters te maken bij het realiseren van deze doelstellingen, en het onderweg ook aandurft om de juiste, duurzame keuzes te maken. Ook hier geldt: laat maar zien, the proof is in the pudding. Tenminste, zolang als het gaat over de energietransitie, met energiebesparing en het opwekken van meer duurzame energie en de milieudoelstellingen. Want er staan helaas toch ook een paar plannen in dit kader waar Horizon minder enthousiast over is. Als eerste, het geflirt met sciencefiction, in de vorm van een SMR. Een SMR maakt gebruik van een eindige grondstof, uranium, vaak gewonnen in landen die niet onze vrienden zijn en die mensenrechten als een voetnoot zien. En terwijl energie uit zon en wind steeds efficiënter en goedkoper worden, zijn er recente voorbeelden genoeg die laten zien dat kernenergie niet alleen duur maar ook steeds duurder wordt. En kijken we naar de doorlooptijd voor realisatie, dan moeten we de energietransitie al min of meer afgerond hebben tegen de tijd dat een SMR gereed kan zijn. Wat Horizon betreft dus zinloos, en niet aan beginnen. En dan heb ik het nog niet gehad over het afval uit een kerncentrale, dat min of meer een middelvinger naar onze kleinkinderen is: 'zoeken jullie het maar fijn uit.' Horizon heeft ook vraagtekens bij het oprichten van een provinciale energiemaatschappij.

De voorzitter: Misschien kunt u dat heel eventjes opsparen, want de heer Huizing heeft een vraag aan u.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, vanwege het feit dat ik van achteren moest komen gaat mijn vraag over iets wat u voor deze passage zei. U gaf inderdaad aan de commissie aan dat de maand februari de warmste was ooit gemeten, en de maand maart ook – ik heb de krant ook gelezen. Ik lees af en toe ook wel eens berichten, het ging onlangs over de datum 5 april. Dat was een bericht dat het de warmste 5 april was die ooit gemeten was. En dan lees ik, ik kan het u laten zien, een krantenbericht dat er in de jaren dertig van de vorige eeuw een nog warmere 5 april was. Mijn vraag die ik eigenlijk heb bij dit soort opmerkingen: ja, waar zijn ze op gebaseerd die metingen? Kunt u daar iets meer over vertellen?

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik heb misschien grijze haren, maar die 5 april van de jaren dertig, daar was ik niet bij. Ik baseer mij op de berichten die ik gewoon van het KNMI voorbij zie komen, en het Europese instituut Copernicus. Wat volgens mij betrouwbaarder is dan een krantenberichtje uit de jaren dertig.

De heer Huizing (BBB): Dat krantenbericht, dat kan ik u laten zien, dat is ook gebaseerd op een meting destijds van het KNMI. Maar goed, dat zal ik u na afloop laten zien.

De voorzitter: Gaat u verder, mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Horizon heeft ook vraagtekens bij het oprichten van een provinciale energiemaatschappij. Welk probleem willen we daarmee oplossen? En wordt dit probleem aangepakt door als Provincie te gaan ondernemen in een volatiele sector als de energiemarkt? Waarom is de vorm van een maatschappij gekozen, en niet die van een coöperatie? Een samenwerkingsverband van belanghebbenden, mogelijk zelfs zonder winstoogmerk. Dat zou nog meer mogelijkheden geven om ook energiearmoede aan te pakken. Vanuit Horizon maak ik me ook wat zorgen over de RES Zuid-Limburg. Aan ambitie geen gebrek, maar de realisatie ligt toch wel erg ver achter. Voor een deel is die achterstand veroorzaakt door beperkingen opgelegd door de Provincie. En het zou de Provincie dan ook sieren als ze actief mee zouden werken aan alternatieven die wél mogelijk zijn. In het beleidskader wordt ook een paar keer gerefereerd aan mijn aangehouden motie 2993, inzake de Energieopslag Alliantie. Goed om te zien dat er aandacht is voor

die energieopslag, maar zouden de al vermelde ambities kunnen worden uitgebreid met een concreet aantal pilots die deze Collegeperiode gerealiseerd gaan worden? Graag een reactie van de Gedeputeerde. Ook op milieugebied vermeldt het beleidskader een aantal ambities die, mits tijdig uitgevoerd, in deze Collegeperiode verschil gaan maken. Zo is het goed te lezen dat er wordt ingezet op een robuuste uitvoering van de VTH-taken. En dat naleving van regelgeving en vergunde ruimte beter gecontroleerd gaat worden. Met betrekking tot de uitstoot van de zeer zorgwekkende stoffen is het goed dat er binnenkort een overzicht beschikbaar komt welke provinciale bedrijven welke stoffen uitstoten. Maar wat wordt er dan met die kennis gedaan? Gaan we dan ook actie ondernemen om de uitstoot van deze stoffen te gaan verminderen? Ook is het goed te lezen dat er gewerkt wordt aan integrale gezondheidsindicatoren, en dat er een landelijke doelstelling ligt om in 2030 een 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016 te realiseren. Maar hoe gaan we dan meten of dat ook gerealiseerd is? En welke maatregelen worden er extra genomen als de doelstelling niet gehaald is? Wat gaan we bijvoorbeeld doen met fijnstof en ultrafijnstof? En misschien heb ik er overheen gelezen, maar volgens mij heb ik in het kader niets gelezen over lichtvervuiling. Moeten we in Limburg naast stiltegebieden niet ook gebieden aanwijzen waar het 's nachts donker moet zijn, of mag zijn? Lichtvervuiling speelt namelijk een belangrijke rol bij de sterke achteruitgang van allerlei aantallen insecten. En alle maatregelen die in dat kader genomen kunnen worden zijn mij welkom. En tot slot wil ik nog graag opmerken dat het mij verstandig lijkt dat we de Groene Brigade gaan uitbreiden. Dumping van drugsafval, stroperij, illegaliteit in het buitengebied nemen toe. En een grotere Groene Brigade zou hier een halt aan toe kunnen roepen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Boven, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Voor de Partij voor de Dieren geldt nog altijd het adagium: de schoonste energie is de energie die je niet gebruikt. Dat betekent: zoveel mogelijk energie besparen. Het betekent ook totale productieketens herijken op waarvoor je die energie gebruikt, en anders produceren. En selectief zijn bij de acquisitie van bedrijven op energieverbruik en duurzaamheid. Dat valt allemaal onder externe integratie, doortrekken van een energiebeleid naar andere sectoren. En nu komt de zin die ... Ik heb het er bij het agendapunt ZRK al over gehad. Ik ga het er dus zo meteen over hebben. We missen daarvoor de aandacht in het beleidskader. Het adagium heeft ook nog eens een nieuwe dimensie gekregen met de acute netcongestie. Maar met alleen maar extra netcapaciteit kom je er niet. Het gaat ook om slimmer gebruikmaken van het net, bijvoorbeeld door buurtbatterijen. Daarom zijn we benieuwd naar de aangekondigde uitvoering van motie 2993 Loomans, Voor een Energieopslag Alliantie. Dan het milieubeleid. Uiteindelijk is er nu de appreciatie van de verkenning concretiserend milieubeleid. Een deel hiervan is in dit beleidskader opgenomen. De verkenning laat zien dat er allerlei ontbreekt in de uitvoering van het milieubeleid. De Provincie heeft hierin ook een belangrijke taak. Als de uitvoering moet uitbreiden op onderwerpen, dan is beleid daarvoor maken de eerste noodzakelijke stap. Voorzitter, een deel van de tekortkomingen en de aanbevelingen wordt opgepakt in dit beleidskader. Voor de Partij voor de Dieren ontbreken nog beleidsonderwerpen dan wel worden geen visie of richtingen daarvoor vastgelegd. Wij vinden het z gezegd zeer zorgwekkend dat bij de zeer zorgwekkende stoffen alleen een uitvraag is gestart. De Partij voor de Dieren ziet graag dat het College vaart maakt om te komen tot een concrete aanpak over hoe om te gaan met deze zeer zorgwekkende stoffen. Ook missen we de duidelijkheid over verankering van het team Gezonde Leefomgeving in werkprocessen, zodat het team van meet af aan wordt ingeschakeld bij ruimtelijke ontwikkelingen. Evenmin is er duidelijkheid over de vraag of er provinciaal geurbeleid komt. In Limburg met veel industrie en intensieve veehouderij is geurbeleid een heel belangrijk milieuonderdeel. Hoe gaan we scherper vergunnen om het SLA, Schone Lucht Akkoord, uit te voeren, en in lijn te komen met de aangekondigde EU-richtlijn Luchtkwaliteit, die uitgaat van de WHO-advieswaarden? Gaat de RUD Zuid-Limburg van de opdrachtgever Provincie formeel meer beleidsruimte krijgen, zodat ze in de praktijk effectiever kan opereren? En komen er omgevingswaarden, zoals de Omgevingswet mogelijk maakt? En ten slotte: wat bedoelen we met: het Rijksprogramma Water en Bodem leidend uitvoeren? Voorzitter, ik heb zes concrete punten benoemd. Over deze zes punten allemaal de vraag aan de Gedeputeerde of hij namens het

College kan toezeggen dat deze punten uit de verkenning worden geadresseerd in het aankomende beleidsplan VTH. En als dat in het beleidsplan VTH niet past, in een ander beleidsstuk of mededeling portefeuillehouder. En natuurlijk, op welke termijn. Wat er nu wel ligt als concretisering van het beleidskader is de mededeling portefeuillehouder over de SMR's. Daarin is sprake van de afsluiting van een onderzoeksperiode van twee jaar met een maatschappelijk debat. Voorzitter, daarvan hebben wij niets gemerkt. De werkelijkheid is dat deze ontwikkeling wordt doorgezet met de Provincie als mede-initiatiefnemer, terwijl ze eigenlijk ook een regulerende, de burger beschermende rol heeft. Twee petten dus. De oplossing op papier die gegeven wordt, is: functiescheiding. Maar zonder concreet te worden. Dus onze vraag is: hoe gaat het College dat doen? Wij denken dat de SMR's een voortdenderende trein zijn waarbij de Limburger achterblijft met de risico's en het radioactief afval. Hoe reëel die risico's zijn blijkt wel uit de opstelling van Chemelot: binnen een cirkel van 50 kilometer geen SMR, graag. Mag dan het resterende deel van Limburg dit probleem oplossen? Voorzitter, wat de Partij voor de Dieren op zich ondersteunt is een zeer terughoudend beleid voor zon-op-land. Natuurlijk in het geheel niet op natuurgrond of ten koste van waardevolle landschappen. En er is voldoende agrarische grond nodig, juist voor ecologisch noodzakelijke extensivering. Dus op zijn minst een substantieel multifunctioneel medegebruik. En, want dat kan, een bijdrage aan de biodiversiteit. Daarvoor zijn inmiddels heel wat oplossingen aangedragen door wetenschap en milieuorganisaties. Wil de Gedeputeerde deze bijdrage aan de biodiversiteit bij een eventueel zon-op-land stimuleren? Dat was een vraag. In ieder geval zullen wij keihard moeten inzetten op het benutten van daken, waarbij de Provincie aan zet is bij bedrijven. Dat kan vanuit de energiebesparingsplicht uit het Bbl, die zich nu met de Omgevingswet uitstrekt naar hernieuwbare opwek voor eigen gebruik.

De voorzitter: Nee, ik wacht even op een geschikt moment.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee ik dacht, ik maak de zin af en dan komt er een moment.

De voorzitter: Ja hoor, uitstekend. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ik hoor de bezwaren van de Partij voor de Dieren voor zon-op-land. En tegelijkertijd hebben we nog een heel lange weg te gaan met die energietransitie. In mijn inbreng gaf D66 een voorbeeld van hoe we op een innovatieve manier toch meer kunnen doen aan zon-op-land, zonder al die belemmeringen van de bodemkwaliteit die achteruit gaat, zonder dat het belemmert voor gewassen telen. En ik ben heel erg benieuwd hoe de Partij voor de Dieren naar dat soort innovaties kijkt.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, de reden waarom we dit zeggen is dat wij denken dat er genoeg ruimte is op daken. En dan vinden we het zonde dat grond daarvoor gebruikt wordt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Toch nog één vervolgvraag, voorzitter. Want geldt het dan ook dat het zonde is indien het gaat om meervoudig landgebruik, zoals bijvoorbeeld bij deze verticale zonnepanelen? Dus het kan bijvoorbeeld gebruikt worden als omheining voor een weide, of dus heel goed gepaard gaan met al agrarische teelt van gewassen. Dan gaat eigenlijk het argument dat je dan grond verloren laat gaan niet meer helemaal op. Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik denk dat dat een behoorlijke uitzondering is, deze vernieuwende oplossingen. En het ligt er heel erg aan wat de combinatie is van het landgebruik waarvoor je

het gebruikt. Dus ik zeg niet bij voorbaat 'daar moeten we naar kijken', ook al ben ik een groot voorstander van innovaties.

De voorzitter: Dank u wel. Probeert u naar een afronding te komen.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dat probeer ik. Ja de tijd loopt nu, maar ik weet niet waar ik ben gebleven. Ik denk, hier. En dat is juist zo belangrijk voor de bestaande bouw. Maar wij vinden de bepaling daarover in de Limburgse Omgevingsverordening niet concreet genoeg. Er wordt niet expliciet verwezen naar het artikel uit het Bbl dat het nemen van maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar verplicht stelt. Niet alleen voor energiebesparing, ook voor hernieuwbare opwek voor eigen gebruik. Gaat het College een expliciete verwijzing daarnaar meenemen in de komende ronde voor de Omgevingsverordening, en hierin een actief toezicht op de gemeenten uitoefenen? We kunnen ons niet veroorloven hier kansen te missen. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik nu het woord aan de heer Huizing, namens de fractie van de BBB.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, terwijl ik dit doe bedenk ik net dat het misschien raadzaam is voor de toekomst om bij de volgorde van de sprekers rekening te houden met de lengte. Dan hoeven we dit nu maar één keer op en af het spreekgestoelte te zetten. Goed, allereerst naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Een gedegen en kwalitatief zeer goed rapport. Maar in feite wel een blik in de achteruitkijkspiegel dan wel in het gunstigste geval een momentopname, een overzicht van knelpunten en verbeterpunten ten opzichte van de ingezette strategie. Deze knelpunten en verbeterpunten vinden hun weerslag in het Statenvoorstel. En voor zover deze punten door ons onderschreven worden, zullen we het verder niet benoemen. Het grootste deel zijn we het mee eens. Met betrekking tot een aantal punten hebben we toevoegingen dan wel vragen. Het betreft allereerst A3. Daar wordt de aanbeveling gedaan voor de Provincie om een sterkere regierol te nemen in de RES Zuid-Limburg. Ook daar kunnen wij ons prima in vinden, en verwachten wij dat het ook resultaten moet gaan opleveren. Echter vragen wij ons af, zonder dit exact te kunnen kwantificeren, of de oorspronkelijke RES-doelstelling voor deze regio wel haalbaar is. Dit vanwege het simpele feit dat toen de RES-doelstelling werd geformuleerd, het nog niet duidelijk was dat de mogelijkheden voor wind op land voor deze regio bijna nul zijn, en het 'nee, tenzij' voor zon op landbouwgrond nog niet zo strikt was als het hopelijk vanaf november 2023 wordt toegepast. Een striktere regierol voor Zuid-Limburg bestaat wat ons betreft dan ook om te komen tot een visie voor deze regio, waarin de mix van duurzame energie wordt vastgesteld, wat er wel mogelijk is aan opwekcapaciteit met medeneming van alle vormen van duurzame energie, zoals onder andere duurzaam geproduceerde waterstof, groen gas, geothermie en zon-op-land met inachtneming van motie 3012. Hoe kijkt de Gedeputeerde aan tegen deze invulling van het punt van aanbeveling uit het Statenvoorstel? Hebben we hiermee het punt juist ingevuld, of zitten we er helemaal naast? Dan met betrekking tot aanbevelingen B8 en B10: het overwegen om een doelstelling voor duurzame energie en energiegebruik vast te stellen, en: onderzoek naar potentiegebieden, vinden wij wat te beperkt en zou wat ons betreft ambitieuzer mogen. Vandaar ook onze steun aan het amendement. Dan heb ik nog een heel praktische vraag ten aanzien van de aanbevelingen. Het betreft B8, dat zijn aanbevelingen voor Provinciale Staten. Dus daar wordt opgeroepen aan PS om een doelstelling te formuleren. Dus de vraag is eigenlijk aan de Gedeputeerde: hoe ziet u dat? Moeten wij samen een doelstelling gaan formuleren? Graag een concrete invulling daarvan. Dan met betrekking tot het Statenvoorstel Nieuwe energie en een schoon leefmilieu. Energie, een eerste levensbehoefte voor burgers, bedrijven en instellingen. Jammer dat ik geen derde woord kon vinden dat met een B begint, maar dat zijn wel de belangrijkste gebruikers. Wat ons betreft adresseert een beleidskader als dit de drie belangrijkste zaken waar het bij energie om draait: beschikbaarheid, betaalbaarheid en bedrijfszekerheid – daar heb ik wel drie B's te pakken. Al deze drie zaken staan onder druk. Beschikbaarheid: er zijn wachtlijsten voor aansluitingen. Heb je geen aansluiting, dan is de beschikbaarheid per definitie nul. En als je een aansluiting hebt, dan zijn er soms beperkingen over het af te nemen

vermogen of zelfs het tijdstip daarvan. Betaalbaarheid: ik vertel niks nieuws dat de energieprijzen de laatste twee jaar fors zijn gestegen, en ook aan ernstige fluctuaties onderhevig zijn. En dan heb ik het niet alleen over de kale energieprijs, maar een minstens zo grote impact hebben afgeleide kosten zoals de netwerkkosten zoals die door netbeheerders TenneT, Enexis in rekening worden gebracht. Bedrijfszekerheid: misschien op dit moment ten opzichte van de vorige twee B's nog de factor die het minst in het geding is. Maar toch ook eentje waar deskundigen ons waarschuwen. Bij een toenemende afhankelijkheid van weersafhankelijke energiebronnen kunnen we zomaar in een situatie van grootschalige black-out terechtkomen. Eigenlijk is de aanbeveling dat voor iedere gigawattuur aan weersafhankelijke energie we een gigawattuur aan niet-weersafhankelijke energie realiseren als back-up. Terug naar het Statenvoorstel. Als gezegd, als zodanig na de commissievergadering die we hebben gehad een prima stuk zonder zaken waar we het echt mee oneens kunnen zijn. Wat we echter wel missen is een gevoel van urgentie bij het oplossen en adresseren van de zaken die ik zojuist heb genoemd. Bepaalde energie-intensieve bedrijven staat het water meer dan tot aan de lippen. Ik heb in de commissievergadering het voorbeeld van het bedrijf Nyrstar genoemd, met vijfhonderd werknemers. Daar zijn de aansluitkosten van het ene jaar op het andere van € 500.000 naar € 24 miljoen gestegen. En de productie van het bedrijf met vijfhonderd werknemers ligt plat. Iets minder prominent ...

De voorzitter: De heer Sol had een vraag aan u.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. U noemde black-outs. Op dit moment, vorig jaar, hebben de netwerkbedrijven een bedrijfszekerheid gerealiseerd van 99,99997%. Dat is ongeveer negenenhalve seconde per aansluiting per jaar dat er geen stroom wordt geleverd. Vindt u dat door de afweging over bedrijfszekerheid en de kosten die ermee gemoeid zijn om tot zo ver achter de komma beschikbaarheid te bereiken, dat die vraag aan de netbeheerders is of aan de politiek om die te beantwoorden?

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Het klopt dat Nederland zich relatief gunstig onderscheidt ten opzichte van het buitenland als het gaat om de bedrijfszekerheid. Dus wat dat betreft, gaf ik ook aan, is het eigenlijk het punt van de minste zorg. Maar wij maken wel deel uit van een internationaal energiesysteem. Dus als optreedt wat ik net schetste in Duitsland of in Frankrijk, dan is het vooruitzicht dat wij daar in Nederland ook deel van uitmaken. Bijvoorbeeld konden wij langere tijd redelijk goed putten uit de Duitse energie: de kerncentrales die men daar produceerde. Dat is niet meer. Daar is men ook veel sterker afhankelijk geworden van weersafhankelijke energie. Dus dat is eigenlijk het risico dat ik probeer te beschrijven.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Maar dat is geen antwoord op mijn vraag of uiteindelijk die afweging een politieke afweging is of een die de netbeheerder zelf maakt.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ik denk uiteindelijk dat de politiek, het bestuur in dit geval, GS, de opdrachtgever is van de netbeheerders. Dus dat wij daar wel bepaalde eisen aan de netbeheerders in mogen stellen. En als er sprake is van zorgen, dat we uiting mogen geven aan onze zorgen daarover.

De voorzitter: Voldoende, dank u wel. Gaat u verder.

De heer Huizing (BBB): Oké. Ik noemde het bedrijf Nyrstar, maar ook minder prominent in dit kader in het nieuws noem ik andere energie-intensieve industrieën zoals bijvoorbeeld de keramische industrie – bakstenen, dakpannen – maar ook bijvoorbeeld de bakkerijbranche, daar moeten we ons grote zorgen

maken over de effecten die ik hiervoor heb genoemd. Dus wat ons betreft niet zozeer een oproep om andere dingen te doen dan in het Statenvoorstel staan, maar wel om ze met grotere urgentie uit te voeren. En we noemen: op zo'n kort mogelijke termijn komen tot een energievisie voor Limburg van 2025 tot en met 2050, met daarin een beschrijving van de gewenste energiemix en het gewenste energiesysteem. Een beschrijving van locaties waar energie wordt opgewekt, en waar het wordt gebruikt en voor welke doelen. Zie ook het amendement wat we hebben gemaakt op de Zuidelijke Rekenkamer. De benodigde energie-infrastructuur is hiervan een afgeleide. En daar willen we nog als extra aanbeveling geven om te overwegen om zoveel mogelijk te koersen op andere vormen van duurzame energie dan puur honderd procent elektrificatie. Moleculen in plaats van elektronen. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Huizing. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer, namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Het was de voorzitter die in de commissiebehandeling uitriep, dat is tenminste mijn interpretatie geweest ... We waren het Rekenkamerrapport aan het bespreken en eer we het wisten hadden we een hele discussie over de energietransitie. Laten we in dit Statendebat proberen het bij het Rekenkamerrapport te houden. Dat doe ik nu. In de tweede termijn ga ik dan in op energie. Het Statenvoorstel van de Statencommissie LEO aan Provinciale Staten. 50PLUS probeert het goede voorbeeld te geven. Voorzitter, ik constateer een discrepantie tussen het Statenvoorstel met het ontwerpbesluit en de teksten bij agendapunt 7.2 van dit Statenvoorstel. Deze twee zaken zijn niet met elkaar in overeenstemming. In het Statenvoorstel met het ontwerpbesluit zijn onder de hoofdletter B bij de aanbevelingen aan PS de nummers 5 tot en met 11 opgenomen, en in de tekst van de agenda ontbreekt onder de hoofdletter B de aanbeveling nummer 6. Graag duidelijkheid vóór de stemming, van dit Statenvoorstel. Voorzitter, ik zet mijn betoog voort en begin bij aanbeveling nummer B6 uit het Statenvoorstel. Hoe kan het ook anders. Bij aanbeveling B6 aan PS staat of het wenselijk is om meer gebruik te maken van het landelijke monitoringssysteem. Terwijl in de aanbeveling A1 en A2 aan GS het verzoek al gedaan is om dit te gaan doen. Is het dubbelt genäht hält besser of ligt daar iets anders aan ten grondslag? Hoewel in het beleidskader al het voornemen is gemaakt om dit te doen, is het er destijds niet over gegaan wat exact de voor- en de nadelen hiervan zijn. Ook hier graag een reactie. Voorzitter, ten aanzien van de aanbeveling A3 – Pak een stevigere regierol – de volgende vragen. Vindt GS dat zij deze stevigere regierol kan invullen? Heeft GS daartoe voldoende bevoegdheden? En zo ja, hoe moet PS dat zien in acties die GS kan ondernemen? En dan ga ik door naar de aanbeveling A4, beleid voor energieplanologie. De vraag is: op welke wijze wordt dit verder door GS geconcretiseerd? En dan de KPI's in de aanbeveling A7. Zijn deze KPI's een deel van de indicatoren welke vermeld worden in het nieuwe beleidskader, die na goedkeuring van het kader worden gepresenteerd bij de voorjaarsnota 2024? Graag een reactie. (En wat een zin. Maar ik heb ze zelf geschreven.) Voorzitter, de 50PLUS-Statenfractie heeft het concept-commissiedeelverslag van deze agenda gelezen. Toch hebben we gemeend deze inbreng met vragen aan GS voor te leggen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Sol, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer houdt ons een spiegel voor. En die spiegel is helder en scherp. En wat je daarin ziet stemt niet altijd tot vrolijkheid, want daar worden toch wel vrij harde noten gekraakt. Maar uiteindelijk gaat het om de vraag hoe we daarmee omgaan en wat we daarmee doen. Dus ik wil daar ook niet al te veel woorden aan vuilmaken, maar snel door naar het kader. En de bespreking van dat kader hang ik toch op aan wat internationaal ook een goede standaard is: de Energy Trilemma – sorry voor het Engels. Maar dat gaat over: rechtvaardig, hebben we toegang tot energie. Dat gaat over leveringszekerheid, en dat gaat over duurzaamheid van energie. En opvallend is dat als het gaat over rechtvaardigheid en toegang, betaalbare toegang tot energie, dat we hoge verwachtingen hebben van de provinciale energiemaatschappij. Ik deel de visie dat dat een goede stap is.

Kenners van de politieke historie zal dat niet verbazen; GroenLinks heeft twintig jaar geleden ook tegengestemd toen het ging over de liberalisatie van de energiemarkt. Tegelijkertijd moeten we ook wel opletten dat we niet alle ballen in het netje van die provinciale energiemaatschappij leggen, want heel veel doelen zullen we sowieso moeten realiseren. En dat gaat nog wel even tijd kosten. Leveringszekerheid hangt in hoge mate samen met de hele discussie over netcongestie. En natuurlijk, de netten moeten verzwaaard. Dat staat buiten kijf. Maar tegelijkertijd moeten we ook inderdaad heel veel andere creativiteit erop nahouden om te zorgen dat er zoveel mogelijk bedrijven en mensen gebruik kunnen blijven maken van stroom. In dat kader past ook onze motie voor een studiedag over energieopslag, omdat dat ook een belangrijke bijdrage kan leveren – tenminste, als je dat goed doet – aan de stabiliteit van het netwerk. Er is ook al aan de orde geweest het file mijden op het stroomnet, prijsprikkels hanteren, enzovoorts. Opwek is het grote zorgenkindje, met name in Zuid-Limburg. En ook daar zou ik toch de Gedeputeerde nogmaals willen oproepen om vooral meer creatief te zijn. Ik geloof dat ik nu maar drie minuten gekregen heb, in plaats van vijf, voor het kader. Maar ... Ja? Oké. De RES, met name Zuid-Limburg, de opwek van duurzame energie. En het valt me op dat we daar toch heel weinig lef tonen. En dan bedoel ik niet zozeer het Energie Fonds, maar gewoon echt dingen doen. Waar zijn de windturbines op bedrijventerreinen? Waarom laten we <onverstaanbaar> aan de markt over? Waarom kijken we niet naar geothermie in Zuid-Limburg? Waarom stimuleren we dubbelgebruik niet veel meer? En we maken ons nu wel heel erg afhankelijk van allerlei Rijksinspanningen. En ik vind dat toch een beetje een terugtrekkende beweging. En ik hoor graag wat de Gedeputeerde daar zelf van vindt. Over SMR's is al een aantal dingen gezegd. Ons standpunt zal bekend zijn. Collega Loomans van Horizon heeft daar ook al wat woorden aan gewijd. Ik zou er nog aan willen toevoegen dat SMR's nu ook niet bepaald heel erg geschikt zijn om variabel stroom op te wekken. Maar de heer Ijpelaar heeft een vraag.

De voorzitter: U mag uw zin wel even afmaken.

De heer Sol (GroenLinks): Dus vooralsnog zien wij dat niet als deel van de oplossing. Maar wie weet kan zelfs GroenLinks nog aangenaam verrast worden.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik hoor de heer Sol zeggen dat geothermie in Zuid-Limburg mogelijk een oplossing is. In mijn inbreng had ik het ook al over geothermie. Is de heer Sol dan in principe voorstander van onderzoek richting geothermie in de hele provincie?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja. Waarbij ik denk dat er ook wellicht beter gekeken kan worden nog naar diepe geothermie. Waarmee een deel van de risico's die nu hebben gespeeld bij de geothermie in het kassengebied in ieder geval wellicht heel anders uitpakken. Dus ja, ik ben daar zeker voor.

De heer Ijpelaar (CDA): Oké, dank u wel.

De voorzitter: Voldoende voor u? Gaat u verder.

De heer Sol (GroenLinks): Nee, laat ik het voor deze eerste ronde hier maar bij laten, voorzitter. Ik zou hooguit een opmerking over het binnenklimaat kunnen maken, maar ...

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ja, twee behandelstukken ineen. En dan proberen er een beetje chocolade van te maken. Maar ja, het is een beetje warm buiten, dus het smelt makkelijk. Dus het moet lukken, zeker voor LOKAAL-LIMBURG. LOKAAL-LIMBURG heeft zich ook in de vorige periode al hardgemaakt voor waterstofstations en gepleit voor ondergrondse structuren, zoals straks misschien boventallige gasleidingen. Ook de Delta Rhine Corridor kan een bijdrage tot een oplossing zijn voor de toekomstige vraagstukken. Immers, deze kan bijdragen tot verduurzaming van de industrieën. Ondersteunt de deputé dit? Ook zal deze buizenkooi nog het vervoer van ammoniak per spoor kunnen opvangen. En er kan ook een hoogspanningskabel gelegd worden. Hoe denkt de deputé hierover? Wij vinden dat de Limburgers het verdienen dat we met betrekking tot de gezondheidseffecten van windturbines daarover in een symposium komen te spreken. We hebben al eerder het initiatief genomen om een deskundige uit te nodigen. En we spreken dan ook onze bezorgdheid nog steeds uit over de effecten op de gezondheid, van windmolens. Medio dit jaar wordt de strategie van het Limburgs Energie Fonds herijkt. De governance zal worden versterkt. En dat moet ook, voorzitter. Het moet zodanig gaan uitpakken dat u er beter aan de bal kunt blijven, en dat we een duidelijker beeld krijgen hoe dit gaat helpen in onze transitie. We wachten met spanning af. Dat geldt ook voor de op handen zijnde ontvlechting Mijwater en LEF. En als aanvulling ga ik nu naar een andere pagina toe, voorzitter. Dat is de chocolade die aan het smelten is. Limburg – en dat valt echt wel op – presteert als het gaat om kleinschalige opwek op het dak, goed. Kleinschalige opwek valt in het kader van de RES onder energiebesparing, en telt niet mee voor het RES-bod. Verder is het opvallend dat ruim 90% van alle zonne-opwek van de daken komt. Dus in Limburg lijken we echt van de Zonneladder te zijn. Het aandeel van duurzame energie vastleggen is voor LOKAAL-LIMBURG wel een van de zaken die we moeten gaan doen. We zijn ook benieuwd wat het College gaat doen met de energieplanologie. Vraag en aanbod van duurzame energie zo dicht mogelijk bij elkaar brengen. Wat voor LOKAAL-LIMBURG betreft hoort daar ook dubbelgebruik bij. En daarbij is verder veiligheid, leefbaarheid en de aanwezigheid van stapeling van reeds aanwezige belasting leidend. Als reactie op de energieplanologie geeft het College aan dat de aanbevelingen betrokken zullen gaan worden in de regionale kaders en in het toekomstig ruimtelijk beleid. De vraag die LOKAAL-LIMBURG geeft aan het College: is dit voldoende? Moet dit niet onder meer ook in het beleidskader Energie en schoon milieu landen? Dan als laatste en als slot voorzitter, we zitten natuurlijk in de Europese Gemeenschap, en LOKAAL-LIMBURG heeft altijd het gedachtegoed: wij denken van beneden naar boven. En wij horen heel veel zorgen bij inwoners als het gaat over energieopwek en terugleveren. En moeten we nu wel gaan betalen bij de ene energiemaatschappij en bij de andere niet? Daar komen in de markt steeds meer verschillen. Maar als ik dan hier even naar die kant kijk, en volgens mij voorzitter is daar België, daar krijgen ze heel veel subsidie voor de opslag van energiebatterijen. En dan zou ik denken als normale Limburger, en ik ga ook wel eens even de grens over: waarom daar wel en hier niet? Kunnen we op die wijze misschien ook een probleem oplossen, voorzitter via u aan de deputé? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Driessen, namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, het begint deze periode een nieuwgevormde traditie te worden: in de ochtend helemaal eens met een besprekstuk, en in de middag dan iets meer in de mineur. En ik hoop dat dat de correlatie is, en niet de Gedeputeerde. Dan een stukje over het stuk. We waren in de commissie al vrij kritisch op dit stuk. Aan het einde zal ik ook met iets positiefs afsluiten voor onze Gedeputeerde. Het begint met een eigen energiemaatschappij. We zijn in de commissie begonnen met het noemen van tal van verschillende voorbeelden waarin een overheid niet de aangewezen partij is om een bedrijf te runnen. En dat zien we terug in tegenvallende resultaten, belastinggeld dat erbij moet. En dat uiteindelijk de belastingbetaler zowel betaalt voor de energiemaatschappij die deze Provincie aan het runnen is maar ook de energiemaatschappij waar hij of zij zelf de energie van afneemt. En dat is wat ons betreft een heel oneerlijke zaak. Goed, in deze commissie zijn we er al ver over uitgeweid, en ik hoop dan ook – en ik kijk naar uw Staten – dat u dat ook allemaal beseft. Dan ten tweede, de energiebronnen. En in Limburg zien we het al gek veel, mijn voorganger noemde het al, we hebben veel zon-op-dak, maar ik nodig iedereen uit

om een keer Google Maps of Google Earth te openen. Even door het noorden van onze provincie te scrollen hoeveel grote zwarte vlakken men daar tegenkomt. En dan te bedenken dat we in Nederland nog maar 18% van onze elektrische energie opwekken uit zonnepanelen. Een stukje vernietiging van ons landoppervlak. En daarmee ook de vernietiging van kapitaal. Het vervreemdt mij dan ook ten eerste dat vooral mijn collega's ter linkerflank hier altijd zo erg voor zijn. Want er zijn mooie plekken – en u zult ze vast ook in uw eigen omgeving hebben – waar een voorheen mooi weidelandschap vol met insecten en met andere dieren opgeofferd is om daar een zonneakker van te maken. Ten derde, de netcongestie. En ook dit hebben we al benoemd in de commissie. In het stuk staat de schrikbarende zinsnede: 'De netcongestie is een van zulk soort zaken die ons overkomen is.' En voorzitter, de netcongestie is helemaal niet een van dat soort zaken die ons overkomen is. De energietransitie die beoogd wordt is namelijk de veroorzaker van de netcongestie. We gaan met z'n allen veel meer energie gebruiken omdat we ons wagenpark op stroom willen laten rijden. En we gaan met z'n allen allemaal stroom opwekken die in de middag het net op moet. Dus die netcongestie was heel makkelijk te voorzien geweest. Dan een klein ander punt, en dat is eigenlijk meer organisatorisch van aard hier. Het is uiterst ongemakkelijk dat één Gedeputeerde in de aandeelhoudersvergadering van Enexis aanwezig is, en de andere gaat over energie. Maar ik leg het toch bij u neer, als u dat niet erg vindt, als Gedeputeerde. En daar hebben we het in de commissie ook al over gehad. En dat zijn eigenlijk wel die positieve punten waar we echt graag wel naar een oplossing toe willen werken. En ik zag ook dat D66 daar met een motie over komt, over die netcongestie. Dus die dienen we dan ook mee in. Maar daarnaast zijn wij ook heel erg geïnteresseerd in die slimme oplossingen als het gaat over salderen op kleine gebieden. Dus kleine bedrijventerreinen, die zeggen: ik heb die piekbelasting in de contracten, die is afgesloten, heb ik niet nodig. Ik wil die graag salderen met mijn buurman. Op dit moment kan dat bijna niet. In ieder geval, de netbeheerder is daarin lastig aan het doen. Ik noemde in de commissie al twee voorbeelden. Bij Schiphol gebeurt het, bij ASML-plant gebeurt het. En dat zou prima kunnen. Alleen, op de een of andere manier in Noord-Limburg krijgen de aanvragers het niet voor elkaar. De technologie is er. Die wordt tussen het stroomnet gezet bij de afnemers. Dus het zou prima kunnen, als onze energiebeheerder beweegt. En laten we daar nou toevallig zelf aandeelhouder zijn. En ons laatste punt is: kernenergie. En wij zijn blij dat kernenergie in dit stuk staat. Het zou namelijk tijd worden. Een groot deel van ons probleem is namelijk: die hoeveelheid aan stroom als onze zon aan het schijnen is en een gebrek daaraan 's avonds en 's nachts. Wat dan ook weer negatieve prijzen op de markt oplevert. En dit levert namelijk gewoon betrouwbare energie tot in de lengte der jaren. Maar ook gedurende een dag. Wel ook daar een paar verzoekjes aan de Gedeputeerde. Want ik denk dat daar voor ons een heel grote taak ligt, en voor ons als politiek. Dat is namelijk ... En ik snap dat het Rijk en de Provincie en ook de gemeentes allemaal aan zet zijn, en dat het balletje af en toe heen en weer gespeeld wordt. Maar we kunnen ook de handschoenen alvast oppakken, en beginnen met een voorlichtingscampagne. Ik denk namelijk dat er een wereld te winnen is als wij als politiek hier in Limburg, zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten, een duidelijk standpunt innemen: dit willen we, maar we gaan ook eerlijke voorlichting geven over hoe veilig zijn nu die kerncentrales die we hebben. Want als we bepaalde media mogen geloven, dan zijn ze hartstikke onveilig. En de tendens in de samenleving klinkt ook nog wel eens zo. Maar als we het statistisch bekijken zijn het uiterst veilige instellingen. Dan ben ik er, en mijn tijd is ook op. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. De Gedeputeerde heeft aangegeven dat hij in principe meteen kan beantwoorden, behoudens een moment van handen wassen. Dus ik schors de vergadering voor twee minuten. Loop vooral niet te snel weg, want we gaan daarna meteen beginnen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Ik moest denken aan de opmerking van de heer Sol over het binnenklimaat. Het is hier relatief warm en bij warmte komt op een gegeven moment het punt dat ook mijn binnenklimaat op een gegeven moment in de problemen kwam. En wat er gebeurt als het warm

is, dan gaat het vanzelf een keer regenen. En dat was even ook aan de orde. Voorzitter, ik moet constateren dat wij een commissiebehandeling hebben gehad over het rapport van de ZRK. We hebben een sonderende behandeling gehad over dit beleidskader. We hebben een reguliere behandeling gehad over dit beleidskader en we hebben vandaag nog de integrale behandeling van dit beleidskader en het ZRK-rapport, met dank aan de heer Driessen, zou ik zeggen. Dat maakt dat we over energie met elkaar al heel veel hebben uitgewisseld en ook al heel vaak met elkaar dezelfde standpunten en meningen met elkaar hebben uitgewisseld. Dat betekent ook dat ik vandaag heel veel dingen gehoord heb van u allen, die u ook eerder in die sonderende behandeling of in die commissies met elkaar heeft gewisseld. In die zin zijn de verschillende opvattingen van u over de verschillende onderwerpen rondom energie op zich ook vandaag niet heel verrassend, want die heeft u al te uit-en-te-na met elkaar gedeeld. Mijn constatering is ook dat u het over deze onderwerpen met elkaar niet altijd even eens bent, maar wel allemaal vindt dat het allemaal veel sneller moet en dat we veel meer regie moeten pakken en tegelijkertijd als het dan gaat over hoe dat dan precies moet, u ook niet met zijn allen zo superduidelijk daarover bent. U heeft allemaal afzonderlijk een mening en dat klopt, maar het maken van meerderheden over die mening is nog niet vanzelfsprekend als het gaat over energie. Het is voor het College de uitdaging geweest en dat signaal geeft u ook af, om te kijken of wij van al die verschillende meningen in Provinciale Staten uiteindelijk tot een beleidskader kunnen komen. In beide commissies en ook vandaag hoor ik daarover complimenten. Het compliment van de heer Ijpelaar komt straks in tweede termijn heb ik begrepen, maar ik denk dat grosso modo dat wat hier in het beleidskader staat door een brede vertegenwoordiging van uw Staten wordt omarmd, maar dat u op onderwerpen met elkaar van mening verschilt. Dat mag ook.

Voorzitter, laat ik dan beginnen met het ZRK-rapport, want verschillenden van u hebben daar een kwalificatie aan gegeven. Laat ik namens het College zeggen dat ik ontzettend blij ben met het rapport wat er ligt, want het rapport van de ZRK zegt namelijk precies datgene wat voor uw Staten relevant is. Wij hebben u op een juiste manier geïnformeerd. Wij hebben doelstellingen die uzelf heeft vastgesteld gerapporteerd. Dat waren niet de landelijke doelstellingen, maar dat waren de doelstellingen die Provinciale Staten zelf heeft vastgesteld. Heel bewust. En die doelstellingen waren niet per se alleen maar bedoeld om meer zon op land te realiseren. Die doelstellingen waren ook niet per se bedoeld om meer windmolens te realiseren, maar die doelstellingen heeft u wel vastgesteld en daarover hebben wij als College transparant gerapporteerd en de ambtelijke organisatie die ook vandaag weer hier is, en niet alleen hier in de zaal maar ook nog verder in dit gebouw, heeft daar keihard aan gewerkt en de complimenten daarvoor wil ik nog een keer herhalen, want de ZRK constateert en dat constateert u ook, dat we achterlopen. Ja, dat klopt, maar wij hebben wel en dat constateert de ZRK ook, uitgevoerd wat u heeft besloten. Dat betekent nu en dat is het mooie, dat dit nu samenvalt, waarvoor nogmaals dank, ook aan de heer Driessen, dat we een nieuw beleidskader kunnen doen met nieuwe doelstellingen, met nieuwe ambities en terug kunnen kijken op wat in het verleden is gebeurd en vooruit kunnen kijken naar wat we in de toekomst sneller en beter willen doen. Dat betekent ook in die zin dat: willen wij nu meer regie nemen ten aanzien van de RES. De rol die wij nemen ten aanzien van de RES is er eentje van gelijkwaardige partners, want wij nemen al ontzettend veel regie als het gaat over de RES, want wij hebben bijvoorbeeld uitsluitingsgronden als het gaat over wind. Best wel stevig. Bijvoorbeeld ook in Zuid-Limburg. En daar hebben we via het ruimtelijke spoor heel veel regie genomen en dat is niet de regie die de ZRK bedoelt, want zij willen meer regie om de doelstellingen te realiseren, maar hier ligt vandaag ook een motie voor en dat is de motie van de heer Blijlevens die eigenlijk zegt: ja, beste ZRK, dat is leuk, maar wij willen dat niet. Zie hier mijn punt waarover u het niet altijd eens bent. Dat hoeft ook niet, en dat hoeft ook niet altijd met de ZRK. Mevrouw Wolters vroeg van: wat kan er dan wel? Wij voeren de regie ten aanzien van het ruimtelijke spoor met betrekking tot de RES. Op die manier werken wij daar ook aan. Met betrekking tot meer opwek zal ik maar zeggen, kijken we wat er kan binnen de grenzen van de motie Huizing die hier is aangenomen. Daar kijken we wat we kunnen doen. Even kijken. Ja, alle conclusies en aanbevelingen en dat zijn er aan het College een stuk of vier, die nemen we over. Het zijn er volgens mij een stuk of tien aan de richting van uw Staten. En dan kom ik bij de heer Huizing, denk ik.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u voorzitter. U geeft terecht aan, de strijdigheid aan de ene kant tussen de doelstellingen en de andere randdoelstellingen die zijn geformuleerd, zoals onder andere de beperking van wind op land en dat dat frictie oplevert. Frictie is trouwens energie dus dat zouden we mogen gebruiken. Waar ik in dit kader een vraag over heb, er zijn ook nog andere methoden om te verduurzamen en duurzame energie op te wekken, als het gaat om het meer voeren van regie en de RES Zuid-Limburg. Kunt u daar iets over vertellen, van wat u daar aan mogelijkheden ziet en wat u daar in het kader van een sterkere regierol in zou kunnen of willen doen in de regio?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik heb zojuist betoogd dat een sterkere regierol dan dat we die nu nemen, en wij nemen die nu al heel stevig, juist via het ruimtelijke spoor, met name door heel veel zaken uit te sluiten, windmolens in het Zuid-Limburgse landschap, zon op land, op basis van uw motie. Uiteindelijk gaat de opwek van duurzame energie daar natuurlijk veel over. Dat betekent niet dat we niks willen doen, alleen wij nemen dus via het ruimtelijke spoor heel veel regie. En de verwachtingen met elkaar managen om ervoor te zorgen dat dat niet onrealistisch is, zijn daarbij wel belangrijk.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dat snap ik, dat antwoord, maar waar ik eigenlijk naar op zoek was, is en laat ik dat maar zo zeggen: andere mogelijkheden dan wind, dan zon op land en wind, om die te gebruiken richting die RES-doelstellingen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, er ligt volgens mij ook een amendement ten aanzien van het ZRK-rapport van de heer Pelzer. In het kader staat al dat we werken aan een bredere energiemix die wij uiteindelijk straks in de energievisie laten landen. Dus die mogelijkheden zijn er en dan gaat het over allerlei toepassingen. Dan gaat het ook over waterstof, dan gaat het over geothermie, dan gaat het over gas, dan gaat het over kernenergie. Die zitten straks allemaal in die energievisie, die komen terug. Is dat dan de opgave van de RES? Dat is een andere vraag. En die is ook aan de RES om te bepalen. Dus die kunnen wij niet voor hen bepalen. Wij kunnen alleen voor ons als Provincie bepalen welke doelstellingen wij willen.

De voorzitter: Tot slot, de heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Is het dan zo dat die alternatieve duurzame energiebronnen anders dan zon op land en wind op land, dat die wel of niet bijdragen aan de RES-doelstellingen? In mijn optiek wel, maar wat is uw mening daarover?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Het technische antwoord zou ik even schuldig moeten blijven. Dat zouden we moeten navragen. Kijk, uiteindelijk gaat het er volgens mij niet over of we aan van bovenaf opgelegde doelstellingen gaan voldoen. De RES-doelstellingen zijn vooral doelstellingen waar we zelf ook mee hebben ingestemd, Provincie maar gemeenten ook. Maar de doelstelling vanuit het Rijk die was op 35 terawattuur. Uiteindelijk gaat het erover, wat is goed voor Limburg. En dan is mijn boodschap vooral aan u, er is op dit moment geen minuut te verliezen. Wij moeten gewoon aan de slag om zo dicht mogelijk bij daar we de energie nodig hebben, die ook opwekken in welke vorm dan ook, want het transporteren. Volgens mij heeft de heer Huizing in zijn betoog ook daarover een bijdrage geleverd. Het transporteren van energie van elders hiernaartoe is hartstikke duur en als we dat dus doen, ja dan betekent dat de kosten daarvoor ook groter

worden. Dus hoe meer wij erin slagen om in Limburg zelf op te wekken, en zo lees ik ook de oproep van de ZRK, kijk wat je kunt doen om een tandje bij te zetten, ja, dat doen we zo veel mogelijk.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik zei dus al, wij nemen als College de aanbevelingen in de richting van het College, van de ZRK over en dan neem ik die even met u door, want er waren ook wat vragen. Maak meer gebruik van de landelijk monitoringssystematiek. Ja, die staan nu in het kader. Maak het nieuwe kader inzichtelijk, hoe dat aansluit bij de met de Rijksoverheid gemaakte afspraken over de monitoringssystematiek. Die staan ook in het kader. Pak een stevigere regierol. Dat doen we via het ruimtelijke spoor. En maak energieplanologie. Ik ben even aan het kijken wie dat ook alweer was. Volgens mij was het de heer Franssen die zei: waar staat dat dan in het kader. Het antwoord is op pagina 26, volgens mij, bijna volledig. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja.

De voorzitter: De heer Ijpelaar, via de voorzitter.

De heer Ijpelaar (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het antwoord van de Gedeputeerde is toch een wat lastige puzzel om te leggen, want eerst krijgen we een heel betoog over het feit dat we naast de partijen staan in de RES Zuid-Limburg en we geen regierol kunnen pakken, om vervolgens de Gedeputeerde te horen zeggen dat hij alle aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer overneemt inclusief meer regierol oppakken. Nou dan hoor ik hem daarna weer zeggen, de regierol gaan we pakken door planologisch een aantal dingen te doen, maar ik heb in het afgelopen kwartier nog steeds niet gehoord wat we dan gaan doen, als het gaat om die containerterm planologische regierol pakken in de regio. Dus kan de Gedeputeerde concreet zijn wat we nu gaan doen om meer regie te pakken in de RES Zuid-Limburg, zoals de aanbeveling van de ZRK aanbeveelt?

De voorzitter: Helder. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. In het kader en ik zei dat net in de richting van de heer Franssen, gaan wij dus via energieplanologie en dat is dus via het ruimtelijke spoor, regie voeren. Dat betekent dus ook dat wij gaan nadenken over, dat er straks een verzware van het energienetwerk moet komen. Dat moet ook ergens ruimtelijk landen. Dat betekent dus dat we met gemeenten in gesprek gaan over waar dat dan moet plaatsvinden en hoe gaan we dat doen en reserveer dan ook nu alvast de ruimte ervoor. U heeft ook een motie ingediend en daar kom ik zo nog over bij u terug, wat gaan we nu nog meer doen. Ten aanzien van die motie heb ik dadelijk een hele lijst met voorstellen die we nog extra gaan doen via dat ruimtelijke spoor.

De voorzitter: De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Dan ben ik heel benieuwd naar een aantal voorbeelden in de tweede termijn, over die voorbeelden van de regierol terug te pakken in de RES via het ruimtelijke spoor.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. Wij doen dat via het ruimtelijke spoor, maar wij doen buiten de RES als het gaat over energieplanologie nog veel meer. Daar kom ik zo meteen even op terug. Tegelijkertijd zeg ik tegen de heer Ijpelaar ook: die complimenten in de tweede termijn zie ik tegemoet.

De heer Ijpelaar (CDA): Zeker. Maar het is ook gewoon om duidelijkheid te verschaffen, via de voorzitter, want ja, we nemen de aanbevelingen over, maar hoe gaan we die aanbevelingen dan inkleuren? Dat is echt belangrijk. Ik nodig de Gedeputeerde echt uit om, voor mijn part: noem hier twee voorbeelden. Hoe gaan we

de regierol terugpakken in de RES Zuid-Limburg? En dan niet met een containerbegrip, maar gewoon met iets heel concreets.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik hoop dat het ambtelijke apparaat ook goed oplet.

De voorzitter: Dat doen ze altijd. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. Dat ben ik van harte met u eens. Ik denk dat het een groot compliment is, want het ruimtelijke spoor staat ook in het kader beschreven. Als het gaat over de regierol, dan moet u niet de verwachting hebben dat wij in een keer van bovenaf gaan dicteren wat er daar moet gebeuren, want als de regierol, als het gaat over windopwek of zonopwek, als wij aan u zouden voorstellen, wij moeten grootschalig wind op land, grootschalig zon op land, dan weet ik zeker dat er in deze Staten geen meerderheid voor is. Wat wij wel gaan doen, mijnheer Ijpelaar, staat in die zin, als het gaat over die regierol, wij zijn subsidiair en dat is ook wat mevrouw Waajen altijd betoogt, wij zijn subsidiaire partner in de RES, dus wij gaan daar niet boven hangen. Dat is niet wat we doen.

De voorzitter: Dank u wel. Er komen nog meer gelegenheden. De heer Franssen had ook een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. Bij de vraagstelling van de heer Ijpelaar, sluit ik mij als woordvoerder van LOKAAL-LIMBURG helemaal aan. Dus wij zijn ook benieuwd welk antwoord u dadelijk hierop geeft, op de vraagstelling. Eigenlijk als reactie op uw antwoord, was onze vraag met de energieplanologie of die wel voldoende zou zijn. Dat antwoord heb ik niet van u ontvangen. U verdraaide in mijn beleving het woord, hetgeen wat ik bedoelde in mijn betoog, maar ik geef u een herkansing. Kunt u mij dat even toelichten?

De voorzitter: Wel aardig van u. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, het is geenszins de bedoeling om de heer Franssen te geringschatten. Zeker niet. Maar ik denk dat in het kader de richting staat waarin wij willen met energieplanologie. Dat staat er wat mij betreft voldoende in. Dat is zeker het geval. Ik denk ook in de richting van de heer Franssen, dat dat iets nieuws is. Dat deden we tot op dit moment nog niet en daar gaan we nu mee aan de slag. Dat is vooruitstrevend. Dat is een uitdaging. Ja, daar wordt u op uw wenken bediend.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Nou, ik ben blij dat u van mening bent dat het voldoende is. Dat wachten we met spanning af.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dat wil overigens niet zeggen, dat ik denk dat de maatregelen die erin staan, dat die voldoende zijn. Dat het een probleem is, de energietransitie waar we mee te maken hebben, dat die gemakkelijk is op te lossen. Dat het probleem van netcongestie waar we nu mee zitten, gemakkelijk op te lossen is en als we volgende week of over twee weken of over drie weken hier bij elkaar terug zijn in de zaal, dat we kunnen zeggen, eureka het is gelukt. Ik zei u in de commissievergadering al, dit is een verhaal waarbij we rekening moeten houden dat het weleens tien jaar of misschien wel langer kan duren, ondanks alle energie en inzet die wordt gepleegd, door de Provincie, door de gemeenten, door de netwerkbedrijven, door de nationale overheid, door Europa. Alle partijen zijn hiermee volop aan de slag. De investeringen in netcongestie nemen ieder jaar substantieel toe. De pijnlijke constatering is tegelijkertijd, en

dat raakt mijzelf ook, dat we nog steeds bedrijven, instellingen niet kunnen aansluiten. Ik zou graag tegen uw Staten willen vertellen dat het allemaal morgen is opgelost, maar dat is niet het eerlijke verhaal. Het eerlijke verhaal is dat het nog wel een aantal jaren gaat duren.

De heer Megens die vroeg van: kunnen we niet iets doen in de richting, volgens mij was het de heer Megens, rondom verzorgingshuizen eerder aansluiten. Wie was dat? De heer Blijlevens was het. Het was toch een beetje aan de rechterkant, maar misschien niet zo extreem. Voorzitter, als het gaat over die verzorgingshuizen, ik zou graag dat gesprek aangaan, maar wij gaan daar niet over. Uiteindelijk is het aan de ACM om te bepalen wie er voorrang krijgt of niet, en om de ruimte te verlenen aan de netwerkbedrijven om dat te doen. Dat wil niet zeggen dat het mij niet aan het hart gaat en dat we daar niet volop op ingaan om die partners te bewegen om dit zo snel mogelijk te regelen. Maar als we de een naar voren gaan halen, betekent dat iemand anders naar achter schuift en dat betekent niet per definitie dat de wachtrij korter wordt. Even kijken. Dan denk ik dat ik het ZRK-rapport voor zover gehad heb. Denk ik, dat ik ga naar ... en dan kom ik bij de heer Ijpelaar, energie-infrastructuur, want energie-infrastructuur is een superactueel en urgent vraagstuk. Ik zei al, daar hebben we voor langere tijd onze aandacht keihard bij nodig, want dat belemmert de maatschappelijke ontwikkelingen. Natuurlijk zijn die netwerkbeheerders primair verantwoordelijk voor de opgave die we hebben. De overheden hebben ruimtelijke bevoegdheden, veelal op het gemeentelijke niveau of op het rijksniveau, daar waar het gaat over het bevoegd gezag. Als Provincie hebben wij een ruimtelijke rol en ook een agenderende rol en soms ook een faciliterende rol. Die rol pakken we ook, want wij voelen die maatschappelijke urgentie vanuit het bestuursakkoord wat we gesloten hebben, Landelijke Aanpak Netcongestie. Dat is een van de antwoorden waar de heer Ijpelaar naar op zoek is. Daar werken wij van harte aan mee. Dat betekent dus ook dat we samen moeten werken met verschillende overheden om ervoor te zorgen dat de effecten die we nu ervaren niet nog groter worden, maar kleiner worden gemaakt op termijn en dat we daarmee zo snel mogelijk aan de slag gaan. Dat betekent dus ook dat we met overheden, marktpartijen, netwerkbeheerders die effecten willen aanpakken en op de middellange termijn komen we ook met die energievisie. Dat is 2025, zei ik in de richting van de heer Huizing. Eerder nog gaan wij ook instemmen met het Provinciaal MIEK, als het aan ons ligt. Dat is het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat-plan waar we als Provincie communiceren met het Rijk en anderzijds ook met de gemeenten. We stimuleren en dat heeft u ook kunnen zien, het gebruik van energyhubs. Daarover bent u al geïnformeerd met de mededeling portefeuillehouder. De verduurzaming van onze industrie, Chemelot was eerder vandaag volgens mij vrij uitvoerig aan de orde, die doen wij samen met het ministerie, met EZK, met de gemeenten, en daar zitten wij op regelmatige basis aan overlegtafels in het samenwerkingsverband <onverstaanbaar>. Wat doen wij doen om die problematiek nog meer te verminderen? Wij hebben onlangs, en dat hebben we volgens mij u deze week laten weten, het besluit genomen om het bevoegd gezag van de 380 kV-kabel van Maasbracht naar Graetheide naar de Provincie toe te halen, om ervoor te zorgen dat het niet bij het Rijk achteraan op de agenda komt, maar we gaan het zelf doen, omdat wij denken dat we het sneller kunnen als wij het bevoegd gezag overnemen. Dat doen we samen met de gemeenten die daarbij betrokken zijn, samen met de netbeheerders.

Wat kunnen we dan nog meer doen om het in de toekomst bestendiger te maken? Ik zei al, energievisie. Ik zei al, plan van aanpak. Volgens mij zei de heer Ijpelaar en dat is zijn motie, kunnen wij daarover geïnformeerd worden? Ja, dat kan. Dus de motie die daarover voorligt, zou ik graag het oordeel Staten willen geven. Doen we dan nog meer? Ja, op dit moment zijn er 700 bedrijven die niet kunnen worden aangesloten voor beleving en er zijn ook nog een stuk of 1.100 aanvragen voor invoeding. Even kijken. Dat doen we via drie sporen. Die drie sporen, dat is uiteindelijk, en dat is de basis, bouwen, bouwen, bouwen, zo snel mogelijk. En dat doen wij natuurlijk niet zelf, want wij kunnen dat niet met onze middelen doen, maar dat moeten we vooral vanuit de aandeelhoudersrol bij Enexis doen of met TenneT, met het netwerkbedrijf. Maar we kijken wel of wij kunnen versnellen vanuit onze eigen ruimtelijke procedures. We zoeken naar oplossingen om bijvoorbeeld te kijken dat daar waar energie-infra uiteindelijk het klimaatprobleem zou moeten oplossen, doordat je duurzame energie kunt transporteren, dat je dan niet te maken hebt met het probleem van stikstof waardoor je die kabels niet zou kunnen aanleggen. We verkennen de mogelijkheden om te kijken of wij de arbeidsmarktbehoefte en collega Demollin heeft daarover

vanmorgen al iets gezegd, of we daaraan iets kunnen doen. We kijken en we sporen de netbeheerders ook aan om zo snel mogelijk hun investeringen te realiseren.

Even kijken. Wat zouden we dan nog meer kunnen doen? We zouden zelfs, maar dat is ook een discussie die we met u moeten voeren, gemeenten gaan verplichten om ruimte te reserveren voor infra. We verkennen de mogelijkheden voor standaardisatie, bijvoorbeeld van de grondprijs bij bouwinfra. Allemaal dit soort maatregelen. Daarnaast doen we integraal programmeren. Dat betekent dat we kijken, hoe kunnen we zo effectief mogelijk en in een zo snel mogelijke volgorde de investeringen doen. Dat doen we samen met al die partijen. Daarbij komt ook en daar had ik het net over, dat afwegingskader van de ACM. Daarnaast kijken we ook nog of de energie-infra die we al aanleggen, of we die beter kunnen benutten. Dan kijken we of we dat kunnen stimuleren, mogelijk financieren met allerlei initiatieven als het gaat over SPUK's die wij krijgen bijvoorbeeld via het OPZuid-programma of via andere zaken. We voeren de lobby juist ook weer bij de ACM om te kijken, kunnen wij niet die voorkeursvolgorde aanpassen. We kijken ook nog of wij dat ruimtelijke instrumentarium kunnen gebruiken om energieopslag zo efficiënt mogelijk in te zetten. Dat zijn gewoon de dingen die we nu al doen. **We gaan een energiesysteemstudie doen. We komen daarna nog een keer bij u terug en we blijven u daarover dus informeren via de rapportage van dit kader. De heer Ijpelaar heeft gevraagd, kan dat twee keer per jaar. Dat kunnen we doen via een infosessie of via een werkbezoek, maar op allerlei manieren kunnen we u daarover blijven informeren. Maar in ieder geval via de rapportage van dit kader, doen we het een keer en de mededelingen portefeuillehouder ziet u met regelmaat op u afkomen.** Even kijken. Dan heb ik energie-infra gehad.

Dan is er gesproken over toezicht en handhaving. De versterking, en dat zei mevrouw Wolters van het CDA, is hartstikke hard nodig. Dat ben ik niet alleen met u eens, maar dat besluit heeft u zelf genomen in deze Staten. Unaniem. Zo'n ander Rekenkamerrapport waarover u heeft besloten, om naar een robuuste uitvoering te gaan van het VTH-stelsel.

Ja, dan komen we bij de energiebesparingsplicht. Daar had de heer Ijpelaar het over. Dat is een wettelijke taak. Een van de zaken die we in de opdracht richting de RUD ook voor het nieuwe jaar als College van plan zijn, is om helderheid te geven aan de RUD hoe die zou moeten worden uitgevoerd, want dat is wel van belang.

Even kijken. Het Limburgs Energie Fonds. De heer Megens sprak over het Mijwater en volgens mij sprak iemand anders over de ontvlechting van Mijwater. Daarvan is afgesproken middels het amendement van mevrouw Depondt destijds en ondergetekende, dat de ontvlechting van Mijwater op een natuurlijk moment gaat plaatsvinden. De herijking van het LEF heeft u inderdaad op uw agenda zien staan. Daar gaan we kijken hoe kunnen wij u daar nog beter over informeren.

Even kijken. Dan de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Daar waren een aantal sprekers die het hadden over het belang van isolatie. Samen met collega Faassen hebben we u al een aantal mededelingen daarover gestuurd, over hoe we versneld kunnen isoleren, want die verrekte vleermuizen zaten ons in de weg, om dat zo snel mogelijk te doen. Dus we proberen dat zo snel mogelijk vooruit te helpen. Nee, vleermuizen zijn hartstikke fijne beestjes, mevrouw Boven. Begrijp mij niet verkeerd, maar op het moment dat het nemen van maatregelen om je huis te isoleren ongeveer € 1.000 tot € 2.000 kosten en de maatregelen om de ecooloog in te huren om dat te mogen doen het viervoudige daarvan kosten, dan is het wel een heel groot probleem. Dus we hebben uiteindelijk samen gekeken: hoe kunnen wij een SMP en een pre-SMP zo snel mogelijk mogelijk maken, zodat isolatie en verduurzaming van juist die huishoudens die dat het hardste nodig hebben, hoe we die kunnen versnellen en daarbij ook de vleermuizen overeind laten. Dat is denk ik, wel van belang.

Ja, er zijn een aantal van u die gesproken hebben over de Provinciale Energie Maatschappij. Het proces is zo dat u eerst via een infosessie wordt geïnformeerd. Vervolgens sonderend voor het einde van het jaar en uiteindelijk straks gaat u, als het gaat over hoe die governance eruitziet, en volgens mij wat het de heer Sol die daarnaar vroeg, hoe ziet die governance er straks uit. Uiteindelijk moet u daar nog een beslissing over nemen bij de oprichting, ergens in 2025.

Even kijken. Waterstof. Ja, de opwek van waterstof. Op dit moment is daar natuurlijk heel veel stroom voor nodig. De opwek van die waterstof vindt plaats onder andere via het project FUREC. Daar zijn we mee bezig, maar daarvoor is het oplossen van netcongestie voor het realiseren van FUREC ook superbelangrijk,

want anders kunnen we daar de waterstof niet opwekken en kunnen we het vervolgens ook niet leveren. En dan moeten we de waterstof van ergens anders gaan halen en die is nog niet op zo'n grote schaal voorradig. Dus wij willen dat zo snel mogelijk ook proberen te doen.

Dan was ik het wel met de heer Sol eens, want hij had het over niet alle ballen op de Provinciale Energie Maatschappij. We moeten daarvan niet alles verwachten. Dat klopt, want we doen in dit kader nog heel, heel, heel veel meer en tegelijkertijd is ook de waarschuwing, niet alles kan.

Even kijken. De SMR's. Ja, ik constateer dat u daar in ieder geval over verdeeld bent. U heeft een mededeling portefeuillehouder gehad, volgens mij een week of twee geleden. Er komt ook nog een nieuwe mededeling portefeuillehouder aan, naar aanleiding van de motie Schyns. Daarop zullen wij ook, en volgens mij was het de heer Driessen die daarnaar vroeg, duidelijkheid geven over hoe wij met de informatievoorziening aan de burgers wensen om te gaan. Dus dat gaan we daar doen. Uiteindelijk moet die brede mix van alle vormen van opwek landen in die energievisie. De richting is nu ook dat wij bij die energievisie ook die brede dialoog met juiste informatie ook aan onze burgers gaan doen.

Even kijken. Dan heb ik, denk ik zo de grote onderwerpen gehad, behalve als het even gaat over milieu. Ja, wij komen met concretiserend milieubeleid. Dat is voor het eerst. Dat was er nog niet. Dus daar komen we nu mee. Een aantal van u vraagt: kunnen we daar vaart mee maken? Ja, dat doen we graag. Is het team al op orde? En kunnen die in die processen bij elkaar? Wij proberen intern in onze organisatie zo snel mogelijk ook mensen van het team milieu daarbij te betrekken. Het Schone Lucht Akkoord, dat hebben we ondertekend en daar gaan we proberen uitvoering aan te geven. Dus tot zover, voorzitter.

Dan hebben ik een aantal individuele fracties nog met punten. Even kijken. Ja, mevrouw Wolters had het over lusten en lasten goed verdelen. Daar ben ik het van harte mee eens. Dat betekent dus ook dat we moeten kijken, daar waar we lokaal kunnen investeren, dat we dat ook zo veel mogelijk moeten proberen te doen. Eigenlijk zegt de PVV bij monde van de heer Megens hetzelfde, want hij zegt: het moet haalbaar en betaalbaar zijn. Ik denk dat de aanpak om dat lokaal te doen uiteindelijk ook werkt. Even kijken. De heer Wolters van de SP vroeg: hoe doen we dat nou samen?

De voorzitter: Als u daar even mee wacht, dan kan ik mevrouw Boven de gelegenheid geven even een vraag te stellen.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel voorzitter. Het gaat over een paar zinnen terug. Ik had even tijd nodig om te kijken of alles beantwoord was. U noemt een paar specifieke punten van de zes die ik had gevraagd, dat u die in dat concretiserend milieubeleid wilt meenemen. Geldt dat ook voor de andere punten die ik heb genoemd of zijn er onderdelen die u niet meeneemt in dat concretiserend milieubeleid?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Geur.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Geur bijvoorbeeld. Die neemt u niet mee?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee. Dat zit er niet in. Alle andere dingen wel.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Oké.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, dank u.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Graag gedaan.

De voorzitter: Helder. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, de heer Wolters van de SP had het over blijven informeren. Daar heb ik al iets over gezegd, volgens mij. Als u de motie van de heer IJpelaar straks onderschrijft, dan komt u daar aan uw trekken. U had het ook over de samenwerking met collega Demollin bijvoorbeeld, als het gaat over de arbeidsmarkt. Nou die is er en daar kijken we als College samen natuurlijk naar, want u stelt acht individuele beleidskaders vast, maar die hangen natuurlijk ook alle acht wel heel erg met elkaar samen. Die gebeuren allemaal in deze provincie en we zullen altijd met elkaar die bestuurlijke afweging proberen te maken.

Even kijken. De heer Huizing vroeg nog specifiek en volgens mij hebben we dat net in het interruptie-debatje al gedaan, van wanneer komen wij nu aan zet als het gaat over de doelstellingen. We leveren die energiesysteemstudie op. Dan komt het pMIEK, het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat. Die afkorting ken ik niet helemaal uit mijn hoofd, maar dat komt goed. Vervolgens komt de energievisie. Daarin kunt u over die brede energiemix de keuzes maken.

Dan mevrouw Wesseling, zij had het over verticale zonnepanelen. Ik zou u eigenlijk willen vragen of we die discussie kunnen doen bij de definitieve implementatie van de motie Huizing, op het moment dat die wordt verankerd in de Omgevingsverordening, want dan gaan we het exact regelen. Wat nu in het kader staat, is dat we ook multi-gebruik toe willen staan en mogelijk willen maken binnen de grenzen van de motie Huizing. We zullen dus met elkaar moeten studeren op wat dat nu betekent voor een slimme innovatieve oplossing zoals verticale zonnepanelen. Dit College is in ieder geval voorstander ervan en daar leggen we geen enkele belemmering voor op, om verticale zonnepanelen in de gebouwde omgeving toe te passen, bijvoorbeeld aan de gevel van je huis of op welke andere manier dan ook. Daar is vanuit de Provincie in ieder geval geen enkel bezwaar tegen om daar een stap te kunnen maken. We hebben natuurlijk wel een aantal restricties vanuit het coalitieakkoord met betrekking tot landbouwgrond. Dus op die manier.

Dan het CDA, daar heb ik volgens mij al een heleboel op gezegd. Ga naast die burgers staan. Dat doe ik van harte en ik kijk uit naar de positieve <onverstaanbaar> in de tweede termijn. De heer Sol had het nog over een spiegel. Ja, je kunt nooit een spiegel de schuld geven van wat je ziet, want uiteindelijk ben jij diegene die ervoor staat. En hij maakte nog een opmerking over het binnenklimaat, waarop ik al in ben gegaan.

Even kijken. Even kijken. JA21, kijkt uit naar de Provinciale Energie Maatschappij. Ik kan u vertellen, deze portefeuillehouder ook. LOKAAL-LIMBURG vraagt: ondersteunen wij de Delta Rhine Corridor? Ja, bestuurlijk is collega Satijn daar de trekker voor, maar het staat ook in dit beleidskader. Het is hartstikke belangrijk voor deze Provincie, bijvoorbeeld voor het transport van waterstof, maar het is ook van belang om een aantal andere modaliteiten die nu nog over het spoor worden vervoerd, bijvoorbeeld via het emplacement in Venlo, om ervoor te zorgen dat het transport van dat soort, toch relatief gevaarlijke stoffen, veel veiliger kan en tegelijkertijd ook een van de belangrijke projecten voor de verduurzaming van Chemelot, waar u het vanmorgen met zijn allen over gehad heeft.

Even kijken. Ja, de heer Driessen. Ja, we hebben inderdaad een andere visie, dit College en Forum voor Democratie, maar zoals ik het in de commissie ook al gezegd heb, daar waar het gaat over energyhubs komen wij nader tot elkaar.

Even kijken. Ja, eerlijke voorlichting, daar heb ik al op gereageerd. Mevrouw Fischer van 50PLUS had een aantal vragen gesteld waarvan wij ambtelijk en ook als bestuurder even aan het kijken: wat bedoelt zij daar nu precies mee? Dus de vraag aan ons was of u ze in tweede termijn nog een keer zou willen verduidelijken, zodat wij u ook van een goed antwoord kunnen voorzien.

Even kijken. Dan energieopslag. Daar heeft de heer Loomans een motie over gemaakt en die ga ik zo appreciëren. Hij zei nog iets over de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen. De zeer zorgwekkende stoffen monitoren wij, maar die passen wel in een landelijke aanpak, die daarbij hoort.

Even kijken. Dan heb ik die gehad. Ik pak de individuele moties erbij. Ik heb nog acht minuten. Dat moet goed komen. Even kijken.

De voorzitter: Er is nog even een vraag. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Nee, ik had, D66 had ook nog een aantal vragen over dat striktere 'nee, tenzij'-principe. Dus waarom hebben wij het idee dat wij als Provincie kunnen ingrijpen in de vrijheden van een ondernemer om zijn eigen verdienmodel te kiezen. En ook hoe werkt dat striktere 'nee, tenzij'-principe precies? Dus waar zeggen we nu nee tegen, waar we voorgaand ja tegen zeiden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, u heeft deze vraag gesteld, al eerder in de eerste sonderende behandeling en ik moet zeggen, dat vond ik toen de beste vraag die erbij was. Ik vond dat het antwoord wat ik u toen gaf, daar niet recht aan deed. Toen zei ik inderdaad, redelijk gemakkelijk aan u, ja, dat staat in het coalitieakkoord. En ja, dat is het makkelijke antwoord, maar deze Gedeputeerde is er ook van overtuigd dat als wij draagvlak willen hebben voor de energietransitie, dat dat betekent dat we er niet voor moeten zorgen dat we straks geen landschap en geen natuur en geen landbouwgrond meer over hebben. Dat moeten we dus zien te voorkomen, dus wij moeten proberen te verduurzamen op een manier die uiteindelijk ook groen is, maar ook dat het voor de mensen die in dat groen willen wonen, werken, recreëren, uiteindelijk ook een aangename omgeving is. Hoe werkt het striktere 'nee, tenzij'? Dat was eigenlijk de tweede vraag. Dat gaan wij nu verder uitwerken. We hebben de tredes 1, 2 en 3 op de Zonneladder. Die zijn niet volgtijdelijk en trede 4 is dat ook niet, maar trede 4, daar gaat het specifiek over de landbouwgrond, daar gaan wij strikt toepassen. Dat betekent dat we vooral de bestemming landbouwgrond daarop willen houden en kijken naar hoe wij multi-gebruik mogelijk kunnen maken. In die overgangsperiode biedt de motie Huizing in die zin onze leidraad, maar wij moeten dat gaan verankeren om het echt specifiek duidelijk te maken voor al onze ondernemers waar u voor opkomt en dit College ook, om dat superhelder te kunnen omschrijven, waaraan zij moeten voldoen. Dat is het antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, een korte vervolgvraag. In commissieverband kwam ook al ter sprake het zonnepark in Peel en Maas. Ik vraag mij dan wel heel erg af, wat is nu onze rol als Provincie in die RES-regio als het gaat om dit soort dorpse initiatieven om alsnog in RES-verband een bepaald zonnepark te realiseren. Gaan we daar dan voorliggen als Provincie, of zeggen we dan, nou we hebben nog veel doelen te behalen, dus als hier in RES-verband overeen is gekomen, lijkt dat niet onze rol?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, de rol die wij hebben en die hebben wij in RES-verband. Trouwens in RES-verband wordt niks gerealiseerd. De gemeenten moeten uiteindelijk initiatief nemen met de initiatiefnemer zelf. In RES-verband wordt vooral gekeken: hoe kunnen wij initiatieven die er zijn proberen verder te brengen zodat ze lokaal kunnen worden ontwikkeld. De rol die wij dan vervolgens als Provincie hebben, is om ruimtelijk-planologisch te toetsen. En op het moment dat we dus de verankering van de motie Huizing in de Omgevingsverordening hebben, dan wordt die ook daar langs die ladder gelegd en daarom is het van belang dat we dat ook zo snel mogelijk doen. Collega Theuns is daarmee bezig om dat in voorbereiding naar uw Staten te brengen. Even kijken.

De voorzitter: U wilde beginnen aan de moties.

Gedeputeerde Van Caldenberg: De moties. Ja. De motie, zal ik maar beginnen bij energieopslag van de heer Loomans. De algemene appreciatie in de richting van de motie van de heer Loomans ... O, hij is er. De algemene appreciatie in de richting van de motie van de heer Loomans en dat is 3068, is dat we die oordeel Staten kunnen geven. Ik zou u een keuze willen voorleggen. Dan hoor ik graag in tweede termijn hoe u dat zelf voor zich ziet. We kunnen dat enerzijds koppelen aan de landelijke Energy Storage Day, om daar een

koppeling aan te maken. Het congres wordt ieder jaar georganiseerd en we kunnen proberen om het eerstvolgende daarvan naar Limburg te halen. Het is nog niet vanzelfsprekend dat dat dan ook lukt, maar dat kunnen we wel proberen. Of we koppelen het aan de motie uitvoering van het symposium van de motie van de heer Huizing, om dat op dezelfde dag, op hetzelfde moment met een ander onderwerp te doen. Maar ik hoor graag van de heer Loomans in die zin hoe hij dat voor zich ziet.

De voorzitter: Gedeputeerde, een kleine correctie. Als ik het goed heb, was de eerste indiener de heer Sol, van deze motie.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Met excuses, ja, ik ging er al helemaal vanuit dat die van de heer Loomans was.

De voorzitter: Dat maakt niet uit, maar even voor de notulen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, excuus.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, ik hoor de Gedeputeerde nu reageren om die twee symposia te combineren. Combineren kan van alles zijn, maar ik zou ze wel gescheiden willen zien, want het zijn wat mij betreft twee totaal verschillende dingen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ons is het om het even, in die zin. Alleen het was meer voor het praktische moment van organiseren, maar als u zegt, we gaan dat ene proberen, hoe dan ook, kunnen wij de motie oordeel Staten geven.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Even kijken. Dan de motie Netcongestie in control. Daar heb ik tijdens mijn betoog al een appreciatie op gegeven. Dat is de gewijzigde motie 3069 van de heer Ijpelaar cum suis. Dat is oordeel Staten. Dus die kunnen we ook doen. De motie van mevrouw Wesseling, Creatieve oplossingen netcongestie. Dat is motie 3070. Daar staat, willen we daar een verkenning van uitvoeren. Een verkenning uitvoeren kost altijd veel capaciteit en mensen en alles wat daarbij hoort. Wat ik wel zou kunnen doen in de richting van mevrouw Wesseling, is om gewoon in overleggen, <onverstaanbaar>, waarin wij zitten, om dit aan de netbeheerders gewoon over te dragen, zodat zij daar kennis van kunnen nemen en dat op die manier kunnen doen. Maar een complete verkenning hier in dit huis daarvan organiseren? Dat is misschien niet eens onze rol. Maar tegelijkertijd gaat het ook niet het snelste effect beogen, wat u eigenlijk graag wilt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter. Nee, dat begrijp ik. Ik denk dat dat in principe ook goed is. Wel wil ik u even wijzen op punt B van de motie, waarin we dus wel vragen hoe we als Provincie op laagdrempelige manieren kunnen realiseren, zodat de samenleving mee kan denken over innovatieve oplossingen. Daarvoor zouden we het wel heel fijn vinden als daar iets van een voorstel terug bij ons kan komen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. De informatie die ik daar in ieder geval over heb, is dat we dat ook op dit moment al doen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Zou de Gedeputeerde dan misschien met ons kunnen delen hoe we dat tot nu toe doen?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, daar kom ik zo even op terug. Ja.

De voorzitter: In de tweede termijn komt u daarop terug?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja.

De voorzitter: De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, mijnheer de voorzitter, met het risico dat de Gedeputeerde misschien een vraag is vergeten. In mijn inbreng stond, vertragen wij procedures rondom de transitie door middel van wetgeving al dan niet van onszelf, of via de RUD? Dat had ik gevraagd. En ik had gevraagd: weten wij genoeg als VTH-uitvoerder of via uitvoeringsorganisatie RUD over bijvoorbeeld geothermie of waterstof? Of leggen wij kosten en tijd bij de ondernemer? Ik had nog een vraag hieraan vastgekoppeld. Kan de Gedeputeerde toezeggen om geothermie te betrekken bij het onderzoek naar de Provinciale Energie Maatschappij?

De voorzitter: De Gedeputeerde. Drie vragen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Weten wij voldoende als het gaat over de energiebesparingsplicht? Wij hebben capaciteit geregeld bij de RUD om dat te kunnen uitvoeren. Zowel in Noord als in Zuid is men daarmee bezig. Dat is nog niet zo gemakkelijk, om die vacatures allemaal ook in te vullen. Dat is dus de uitdaging, om de RUD op een beter niveau te krijgen. En het gaat de RUD ook helpen op het moment dat de opdrachtschrijving zoals wij die voor de provinciale bedrijven waarvoor wij het bevoegde gezag zijn, kunnen verduidelijken, want nu moeten zij iedere keer een beetje zoeken naar welke afspraken moeten zij nu met de bedrijven maken, terwijl als wij diezelfde duidelijkheid kunnen verschaffen, en dat gaan we doen in de opdracht naar de RUD voor het komende jaar, dan kunnen we dat doen.

De tweede vraag, maakt geothermie onderdeel uit van de Provinciale Energie Maatschappij? Dat is nog onderwerp van de studie, de verkenning die we aan het doen zijn. Dus wat daar straks uitkomt, dat leggen we dan tegen die tijd aan u voor. Daar kan ik u nog geen ja of nee op zeggen. En dan had u nog een derde vraag en die ben ik heel even, door alle snelheid kwijt.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, geen probleem. Het was meer dat, u legt het uit als de energiebesparingsplicht, of we daar voldoende van weten. Dat was niet de opmerking. Het was eigenlijk meer de opmerking, als vergunninghouder, of als handhaver, als VTH-uitvoerder zelf of de RUD. Weten wij genoeg van de nieuwe technologieën geothermie en bijvoorbeeld waterstof of bijvoorbeeld kernenergie om dan ook te handhaven? In het verleden en ook recent nog, hoor ik altijd verhalen dat ondernemers tegen een enorme papieren muur aanlopen, zelf enorme verplichtingen hebben als het gaat voor het aandragen van informatie en dat wij op die manier de kennis intanken in onze organisatie. De ondernemer betaalt ervoor. De ondernemer is er jaren aan kwijt, om vervolgens gefrustreerd thuis te zitten. Dus mijn vraag was, weten wij nu, durft u te stellen dat wij genoeg weten van de vergunninghoudende taak op het gebied van geothermie? Is dat veilig, al dan niet, waterstof en kernenergie om die uit te voeren? Of moeten wij daar nog extra voor intanken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, mijnheer Ijpelaar, voor alle drie die onderdelen ligt op dit moment het bevoegde gezag niet bij ons als Provincie. Kernenergie ligt bij de ANVS. Daar gaat het over de veiligheid en gaat het uiteindelijk ook over de opslag. Als het gaat over de vergunningverlening, uiteindelijk, er komt iemand en die heeft een aanvraag liggen bij de gemeente. Dus daar hebben we die kennis niet voor. Wij zijn nu aan het kijken met de rijksoverheid, straks als die SMR's komen, is even de vraag wat dat betekent voor het VTH-instrumentarium. Dat is op dit moment nog niet helder. Nu ligt de bevoegdheid nog bij het Rijk. Dus als u nu vraagt, weten we daar als het gaat over kernenergie genoeg van, is het antwoord nee. Als het gaat over geothermie, dat zit bij het Staatstoezicht op de Mijnen. Die zijn superstreng. Die hebben daar veel kennis over, maar zij weten ook niet alles en dat is ook een van de redenen waarom zij superstreng zijn om, laat ik zeggen de afgelopen vijf jaar, alle initiatieven te blokkeren. Collega Kuntzelaers is samen met mij aan het kijken hoe wij dat op landelijk niveau kunnen rondkrijgen, maar op dit moment ligt het bevoegde gezag dus daar. En waterstof, ja dat is nieuwe techniek en ook daar zullen we moeten kijken hoe zich dat uitkristalliseert. Wij zijn in ieder geval intensief in gesprek met in ieder geval de netwerkbedrijven, om te kijken, hoe kunnen we dat met FUREC realiseren. De wetgeving en de regelgeving rondom waterstof moet zich ook nog ontwikkelen. Ja, dat gaat niet supersnel, maar dat kan ook iets betekenen voor ons toezicht en handavingsverhaal. Ja, dan zullen we daar ook stappen in moeten zetten.

De heer Ijpelaar (CDA): Voorzitter, misschien in algemeenheid.

De voorzitter: Oké.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik concludeer dat de Gedeputeerde, dat hij wellicht het uitvoeringsapparaat moet versterken rondom, in ieder geval expertise, op het gebied van waterstof.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, op het moment dat taken op ons afkomen, dan moeten we dat doen. Op dit moment zitten daar een aantal taken die niet bij ons zitten. Dat geldt voor die andere twee ook, dus als ze naar ons toekomen, moeten we dat doen.

De voorzitter: Ik zie u denken: als u maar wel op tijd bent. Precies.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, de voorbereiding. Ik bedoel, we hebben nu inmiddels een tankstation, maar twee jaar geleden wist nog niemand bij de RUD hoe ze een waterstoftankstation moesten vergunnen, om maar eens een heel concreet voorbeeld te noemen. Dat duurt dan twee jaar voordat de RUD zover is. Ik vraag u gewoon: ben nu voorbereid en ga nu bij die drie nieuwe ontwikkelingen aan de voorkant anticiperend en niet op het moment dat de opdracht komt, maar nu al, daarop voorbereiden. Dus dat is de vraag.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. Ik zei al, richting de heer Ijpelaar en gelukkig deelt uw Staten dat ook met het College, het robuust maken van de RUD, van de omgevingsdienst is cruciaal, want dat betekent namelijk dat je ook sneller vergunningen moet kunnen verlenen, dat je de doorlooptijden van die processen kunt verkorten. Dat betekent aan de andere kant ook dat je dus ook de handhaving op orde kunt krijgen. Op het moment dat je dat dan voor elkaar hebt gekregen, kun je ook sneller het juridische traject doorlopen. Dat biedt duidelijkheid voor de bedrijven en zorgt aan de andere kant ook ervoor dat je een schone leefomgeving hebt. Dus het op orde maken van onze RUD is superbelangrijk. Ik had de motie van mevrouw Wesseling geapprecieerd en daar zijn we volgens mij samen uitgekomen. Dus in die zin ontraad ik het wel, maar ik zeg u wel toe dat we dat gaan bespreken in het <onverstaanbaar> waarin we zitten, waar we met de netwerkbedrijven samen zitten. Even kijken. Dan heb ik de motie van de heer Blijlevens van JA21. Voorzitter, ik zou bijna zeggen: de motie is op dit moment even overbodig, want we hebben het Zuid-Limburgse Nationale Landschap in de Omgevingsverordening uitgesloten van het realiseren van de windmolens. Dus dat is er wat er aan de hand is. Dus in die zin, ik kan het ontraden, ik kan het oordeel Staten geven, maar het College is niet voornemens

om daar op korte termijn iets aan te veranderen, als het gaat over de Nationaal Landschap Zuid-Limburg. We hebben ook als het gaat over windmolens, het uitsluitingsgebied ten aanzien van de Einsteintelecoop. Daar loopt op dit moment een studie om te kijken van wat de effecten op die Einsteintelecoop zijn, maar dat duurt nog even voordat die studie wordt opgeleverd. Maar voor nu, zou ik zeggen, de motie is eigenlijk overbodig.

Voorzitter, dan ben ik volgens mij alleen nog het amendement van de heer Pelzer vergeten. Ik heb nog vijf minuten. Moet je eens kijken. Die hoeven niet allemaal op. De heer Pelzer doet op zich wel iets bijzonders en dat zegt iets over de kwaliteit van het rapport van de Rekenkamer, want een rapport van de Rekenkamer waarover geen discussie is, is geen goed rapport. U heeft daar met zijn allen heel veel discussie over gevoerd en het is ook niet zomaar de bedoeling dat alle aanbevelingen zonder meer, zonder blikken of blozen door uw Staten zomaar worden overgenomen. Het is van belang dat u daar met elkaar discussie over voert om te kijken of dat ook is, wat u wilt. U doet dat vandaag met elkaar. U gaat de aanbevelingen aan uzelf aanpassen. Dan past het ook het College als het gaat over de aanbevelingen aan uzelf, om daar als het gaat over de inhoud, die ook bij u te laten. En in die zin, als het gaat over die brede energiemix, kan ik ook gewoon zeggen, oordeel Staten. En dan gaan we op het moment dat u dat aanneemt als Staten, dan kunnen wij vervolgens ook kijken welke randvoorwaarden wij daaraan kunnen verbinden in de richting van de energievisie, hoe we dat kunnen gaan uitwerken en hoe dat ook uitvoerbaar is. Voorzitter, dus daarmee heb ik dat aangegeven.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie dat de heer Sol nog een vraag heeft.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u voorzitter. Ik begrijp uw oordeel Staten als het gaat over amendement 176 van de heer Pelzer, maar ik vraag mij wel af of het College ook bereid en in staat is om de detaillering die hierin wordt gevraagd, namelijk om ook in te zoomen op de energiemix voor afzonderlijke bedrijven, of u dat ook zou kunnen realiseren, want ik heb het gevoel dat we nu enorm doorschieten. De discussie over scenario's in energiemix is prima, maar laten we dat eerst maar eens doen voor de provincie als geheel.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. Volgens mij wijzigt de heer Pelzer in het dictum nog een tweede ding. Wij gaan een energiesysteemstudie doen en dat gaat over het systeem. Vervolgens biedt dat de input voor uw Staten om bij die visie uiteindelijk de keuzes te maken die ervoor nodig zijn. Zal dat op bedrijfsniveau zijn? Nee, dat zal het niet zijn. Maar het gaat wel over het algemene beeld van de brede energiemix die er in deze provincie is. Daarmee ben ik aan het einde. Voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee komen we aan de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk even of er behoefte aan is. Wellicht kunt u dan even kijken, er is het een en ander gezegd over de moties en het amendement, of er nog een wijziging komt. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Volgens mij zouden we na de eerste termijn even schorsen.

De voorzitter: Mevrouw Wolters wilde mij hetzelfde in herinnering brengen. Dank u wel. Hoe lang denkt u ongeveer nodig te hebben? Tien minuten. De vergadering is geschorst voor tien minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik kijk even of er behoefte is in tweede termijn van uw Staten om daarover nog het woord te voeren. De heer Wolters Gregório, aan u het woord.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. De laatste Statenleden druppelen binnen. Ik zal als eerste even mijn enige overgeslagen vraag herhalen, dan kan de Gedeputeerde die zo meteen nog meenemen, want ik vroeg: hoe blijven wij op de hoogte van nieuwe mogelijkheden en veranderingen in wetgeving die het Rijk ons gaat brengen? Dus op welke manier gaat u dat doen? Dat is denk ik gemakkelijk te beantwoorden.

En dan voorzitter, kernenergie. Dan heb ik dat ook meteen gehad. Het duurt heel erg lang om te realiseren en de stroom daarvan is de komende vijftien jaar nog drie keer zo duur volgens NuScale, de bouwer van de eerste Amerikaanse SMR, dan zon- en windenergie. Laten we dat toekomstbeeld dan ook aan het Rijk en ons concentreren op wat op korte termijn wel voordelig kan en waar ons mkb en huishoudens deze periode al baat bij hebben. Het samen energie opwekken, opslaan en gebruiken heeft wel de voorkeur van de SP en daarom dienen wij de motie van de heer Sol mee in. Laten we daarom de komende jaren ons nieuwe provinciale energiebedrijf stukje voor stukje uitbouwen tot een van de betrouwbare en effectieve hoekstenen van de energietransitie en versterking van de Limburgse bestaanszekerheid. Met onze partners meer woningen en ons mkb verduurzamen, is een hele klus en onze zorg zit nog altijd in het gebrek aan arbeiders die de kabels trekken, schakelkasten plaatsen en elektrische ovens installeren. Welke hulp hebben netbeheerders bijvoorbeeld daarbij nog nodig van ons als Provincie? Dat is mijn volgende vraag aan de Gedeputeerde.

Wij zien ernaar uit om onze toekomstvisie op energie samen vorm te geven en steunen GS ook van harte in hun oproep naar het Rijk om met betere wetgeving en meer middelen om lokaal in te zetten, over de brug te komen.

En dan als laatste voorzitter, in het amendement 176 wordt besloten dat PS een doelstelling gaat vaststellen, maar mijn vraag aan alle indieners is wat het proces om daartoe te komen gaat zijn, en of die energiescan niet beter kan worden afgewacht, en of dat dan ook de volgorde is? Gaan wij dan bedrijven en publieke instellingen die doelstellingen wel opleggen? Ik hoorde net meerdere mensen spreken over juist bedrijven en instellingen minder doelstellingen opleggen. Dat was punt 8 van het amendement. Over punt 10 hoor ik de Gedeputeerde al maanden zeggen dat we dat ook gaan doen. Dus is dat dan overbodig? Of is dat dan onderdeel om tot punt 8 te komen? Dat zijn nog de vragen die wij daarin hebben en allemaal een beetje verwarrend vinden. Maar ik hoop dat de indieners daarin zo meteen wat meer duidelijkheid kunnen scheppen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Wellicht dat de heer Pelzer dadelijk die vraag mee zal willen nemen, maar dat horen we vanzelf. Ik kijk even naar mevrouw Wolters. Ja. Aan u het woord.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Nou ja, nieuwe ronde, nieuwe kansen, zullen we maar zeggen. Deze keer was het niet een ingewikkelde motie die vier verschillende versies had. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen: aan de slag. En dat onderschrijven wij natuurlijk van harte. Maar ik heb toch nog een beetje moeite met het antwoord wat hij gaf over de RES Zuid-Limburg, want wij bepalen natuurlijk wel aan die gemeenten wat we vooral niet kunnen, maar toch zou ik graag zien en ik zeg ook alstublieft, en dat mag u lezen als een vraag om een toezegging. Ik begrijp dat u niet op de stoel van die gemeenten wilt gaan zitten, maar dat u aan de gemeenten kunt aangeven: dit is wat er wel kan binnen de grenzen die wij jullie stellen. Dat is vooral van belang, om daarin duidelijkheid en rust te scheppen, zodat die gemeenten wel verder kunnen met hun plannen. Hoe die plannen er dan ook uitzien, dat bepalen wij natuurlijk niet voor ze, maar dat zij in ieder geval weten waar zij aan toe zijn. Dat. En dan heb ik ook een vraag aan de heer Pelzer en die gaat over het amendement 176. Ik vraag mij af hoe de heer Pelzer punt 8 voor zich ziet. Ik had graag dat hij alstublieft daarop wil reflecteren in zijn tweede termijn. En zover mijn vragen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wolters. Ik kijk even naar de heer Blijlevens. Ja, hij stond al in de startblokken.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde even terugkomen op onze motie. Ik heb ergens in het stuk gelezen, dus potentiegebieden onderzoeken. Volgens mij staat dat dan, zo interpreteer ik dat in

ieder geval, een beetje gelijk aan uitsluitingen opheffen. Als je dat zo leest. Ik wil de motie graag intrekken, als ik de toezegging kan krijgen van de Gedeputeerde dat we niet gaan tornen aan. Ja? Sorry, ik dacht een goed verstaander heeft maar een half woord nodig.

De voorzitter: Zeker wel, maar dat doet hij dadelijk via de microfoon.

De heer Blijlevens (JA21): Ja. U heeft helemaal gelijk. Aan het huidige uitsluitingsgebied. Sorry. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk, als u het via de microfoon doet, staat het ook in het verslag. Mevrouw Wesseling had nog een vraag aan u. Ga uw gang.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, toch nog een vraag over die uitsluitingsgebieden, want we hebben daar natuurlijk in commissieverband ook al bij stilgestaan. Dat er nu best wel een groot uitsluitingsgebied is in verband met de Einsteintelecoop. Daar wordt nu nog onderzocht of die trillingen van de windmolens inderdaad een belemmering kunnen zijn voor die Einsteintelecoop zelf. Indien dat niet zo blijkt, zou u daar wel voor open staan om dat uitsluitingsgebied te schrappen?

De heer Blijlevens (JA21): Strikvraag. Sorry voorzitter. Strikvraag. Nee.

De voorzitter: Helder.

Mevrouw Wesseling (D66): Dan ben ik heel benieuwd naar de beoordeling van de Gedeputeerde daarop.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Megens. Ja, aan u het woord.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik heb eigenlijk twee puntjes. Ik zal met de eerste beginnen. We hebben geen antwoord gehad op onze vraag over de strikte naleving van die zonneladder. Hoe worden wij nu echt geïnformeerd en hoe gaat het College toezien op het gebruik van die trede 4? We hebben dat volgens mij ook besloten in een bestuursconvenant met het Rijk, IPO en het VNG. Dus daarop hebben we graag een antwoord. Dan kom ik meteen op het tweede punt, want vanuit het College werd de PVV in de eerste termijn weggezet als extreemrechts. Nou, volgens mij werd dat toch echt, hebt u echt net benoemd als extreemrechts. We hebben het teruggekeken op de band, 07:39 minuten. Dit vinden we zeer jammer dat vanuit het College deze uitspraken gedaan worden. Dat is ook niet echt zoals het afgesproken is in hoofdstuk 3 Omgangsvormen. Er had misschien inderdaad door de voorzitter wat scherper op toe mogen zien, maar ik zou graag horen dat het College deze woorden terugneemt.

De voorzitter: Ik heb hem zeker zo niet opgepakt. Dan had ik er zeker iets van gezegd, maar ik denk dat de Gedeputeerde daar zelf ook nog wel even verduidelikend op terugkomt, want dat mag nooit hier zo bedoeld worden. Laat daar geen misverstand over bestaan, mijnheer Megens. Mevrouw Wesseling, behoefte aan een tweede termijn? Ja, aan u het woord.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Allereerst wil ik beginnen om de heer Pelzer van harte te feliciteren met zijn maidenspeech, waarin hij ons ook meenam in een stukje mooie familiegeschiedenis en dan zou ik ook gelijk even ingaan op zijn amendement. Want D66 heeft nog vraagtekens bij het in kaart brengen van groen gas. Wat brengen we dan exact in kaart? Dat wil ik eigenlijk ook aan de Gedeputeerde vragen. En groen gas, dat klinkt groen, maar het blijkt in de praktijk vaak toch wel vervuילend in verband met transport, bij mestvergiftiging en ook de bossen die vaak worden gekapt. D66 is wel heel erg benieuwd naar de potentiegebieden voor kernenergie en geothermie. Het in kaart brengen van deze energievormen zal wel tegelijkertijd een stuk ingewikkelder zijn dan voor zon en wind en daarom willen we de Gedeputeerde ook

vragen om deze verkenning los te halen van zon en wind, omdat het waarschijnlijk een stuk langer zal duren.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ik hoor mevrouw Wesseling zeggen: het kappen van bomen in relatie tot groen gas. Dat snap ik niet. Kunt u dat uitleggen?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja zeker. Groen gas wordt vaak opgewekt door middel van biomassacentrales en die biomassacentrales worden dan weer vaak aangestoken door het verbranden van bomen.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Volgens mij, mijn definitie van groen gas is gas dat opgewekt wordt door vergisting van vaak toch mest en daar komen volgens mij geen gekapte bomen bij aan te pas. Dat is mijn definitie van groen gas in ieder geval.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, het lijkt soms alsof er gesteld wordt dat het niet halen van de RES-doelen een soort natuurverschijnselen zijn en dat het bijvoorbeeld een gegeven is. Maar voorzitter, dat is het niet. Dat zijn de politieke keuzes die hier gemaakt worden. Laat het duidelijk zijn, dat zijn niet de keuzes die D66 zou maken. Betreffende zon op land, betekent het striktere nee, tenzij van dit College dus wel dat we niet als gelijkwaardige partner in RES-verband naar ruimtegebruik kijken, maar dat we daar echt voor gaan liggen. D66 betreurt dat. Wellicht bieden verticale zonnepanelen daar dan toch nog een kans voor, want in het kader van meervoudig landgebruik zit er volgens mij geen belemmering in het plaatsen van verticale zonnepanelen op landbouwgrond waar tegelijkertijd nog landbouw plaatsvindt. D66 is benieuwd naar de wijze waarop we nu al bijdragen aan het verzamelen van innovatieve oplossingen uit de samenleving voor netcongestie en hoort daar graag meer over. Ik begrijp het oordeel ontraden van de Gedeputeerde niet helemaal, aangezien ik hem wel positief hoorde staan tegenover een verkenning, weliswaar met zijn interpretatie van dit te bespreken met de energieleveranciers, maar daar kunnen wij ons in vinden. In de schorsing heb ik zojuist met behulp van de ambtelijke ondersteuning de motie kunnen wijzigen tot iets wat beter past en daarmee komt het dictum neer op: Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om: met medeoverheden en energiepartijen te verkennen. En de punten A, B en C zijn hetzelfde gebleven. De uitkomsten van deze verkenning terug te koppelen aan Provinciale Staten voor eind 2024.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. De heer Ijpelaar, aan u het woord.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, de druk is nu heel hoog in de tweede termijn om iets positiefs te zeggen. Dus het is mooi weer. Het merendeel van de zaal zit er nog. Dus complimenten, via de voorzitter. Dat was het zo'n beetje. Nee, alle gekkigheid op een stokje. Kijk, er gaan natuurlijk best wel veel dingen goed. We zijn echt wel in het kader, we staan mooi in de startblokken. Er zijn een aantal projecten net al langs gekomen, maar als je dan kijkt naar de Delta Rhine Corridor, de 380 kV-kabel, de waterstofinfrastructuur, het project FUREC, dan zijn we best in de voorbereiding met een aantal hele mooie dingen bezig. Daar mogen we onszelf ook een compliment voor geven. Het is wel zo dat het nu tijd is om een van die dingen, om maar in voetbaltermen te zeggen, om die te gaan intikken. Dat is toch echt aan het College om dat te gaan doen. Zoals ik al zei: ik nodig de Gedeputeerde van harte uit om alle lastige keuzes bij ons neer te leggen, dus bij dezen de uitnodiging. Maar het is toch aan u om die keuzes op te schrijven. Dat is denk ik ook wat vandaag aan u gevraagd is. Ja, het woordje regie is een beetje een speelbal geworden van de middag. Ik zou toch

nog een keer de Gedeputeerde nadrukkelijk willen verzoeken om regie te pakken in de RES Zuid-Limburg. Wij hebben wel degelijk een regiefunctie. We zijn niet zomaar alleen maar onderdeel van. Men kijkt natuurlijk toch naar de Provincie in een aantal taakgebieden en het is ook niet zo dat we de Gedeputeerde met onze motie oproepen meer regie te pakken in het versterken van het energienetwerk door enkel en alleen aan energieplanologie te doen, want dan hadden we het bij die andere Gedeputeerde gevraagd, om dat vanuit het ruimtelijke kader te doen. We vragen het nadrukkelijk ook echt aan u, om als de energie-Gedeputeerde, om daarin een voortrekkersrol in te nemen en om ieder half jaar, zoals we dat net hebben gehoord, om dan een feest hier te houden over hoe goed het gaat met onze netcongestie. Of ja, die is er dan eigenlijk niet meer, dus dat bespreken we dan heel graag met u als Gedeputeerde. Dank u wel. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ijpelaar. De heer Pelzer, aan u het woord.

De heer Pelzer (VVD): Ja, dank u, voorzitter. Ik wil me in de tweede termijn beperken tot de vragen die gesteld zijn door mevrouw Wesseling, mevrouw Wolters en de heer Wolters Gregório. Allereerst een toelichting die wordt gevraagd door mevrouw Wesseling. Wat wordt bedoeld met groen gas? Met groen gas bedoelen we in feite vergisting vanuit mest, gft en andere organische materialen. Hier werd dus niet in meegenomen eventuele bomkap. Dan voor wat betreft een nadere toelichting op de aanbevelingen 8 en 10. Waarom deze keuze? Deze keuze wordt gemaakt omdat we met zon en wind de toekomst niet kunnen realiseren voor een duurzame, betaalbare energiemix. Hierbij is gekeken wat rendabel is, nu en in de tijd, ook voor wat betreft restwarmte. Gelet op de ontwikkelingen rondom geothermie, waterstof, groen gas en kernenergie, hebben we deze mee opgenomen. Kernenergie is voor ons als VVD en ook een aantal andere fracties een energiebron die niet is weg te denken en dan hebben we het met name van doen met de SMR's. Hetgeen de heer Sol aangaf, ja die kun je niet aan- en uitzetten. Elke industriële activiteit is aan- en uit te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Voorzitter, ik vraag mij af hoe de heer Pelzer dat voor zich ziet. Welke SMR hebben wij in de westerse wereld al operabel op grote commerciële schaal?

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Ja, wanneer we naar dit amendement kijken en we hebben het over doelstellingen, dan hebben we het over doelstellingen voor de lange termijn. En dan hebben we het niet enkel en alleen over doelstellingen binnen deze periode, maar ook over een periode van tien tot vijftien jaar. Dat betekent als wij scenario's uitwerken, dat we ook scenario's over de langere periode moeten uitwerken. De ontwikkelingen rondom kernenergie zijn er nu. Ja, en die zullen ook binnen een tijdsspanne van tien jaar operationeel zijn.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Mijn vraag is dan vervolgens, waarom heeft u dan doelstelling niet laten staan en vervolgens een opdracht aan PS extra gevormd hierop in de motie ofwel een amendement, om dat te realiseren? Want wij hebben de doelstellingen die bij punt 8 zijn geformuleerd hard nodig om dat tijdspad te overbruggen, over die langetermijndoelstelling die u nu heeft geschetst.

De voorzitter: En uw vraag?

Mevrouw Wolters (PvdA): Waarom u ervoor gekozen heeft om doelstelling 8 te vervangen door deze bewoording? Dat was mijn vraag.

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Als we nu kijken naar het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer en aanbeveling 8, daar staat, wij overwegen om te komen tot. Dat is voor ons onvoldoende hard, onvoldoende duidelijk en we willen gewoon dat het concreter wordt opgenomen in de aanbevelingen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Pelzer (VVD): Dat voor wat betreft de toelichting op aanbeveling 8. Dan 10. Er is gevraagd wat gaat dat betekenen naar de toekomst toe en hoe is dit uit te voeren. Ja, ik gaf zojuist al aan, dat zal een fasering zijn. Je gaat in stappen. Er komen steeds nieuwe ontwikkelingen en die nieuwe ontwikkelingen maken dan deel uit van verdere uitvoering van de energiesysteemstudie. Daar horen verschillende scenario's bij naar de toekomst, rekening houdend met tal van nieuwe ontwikkelingen en innovaties.

De voorzitter: Er is nog een vraag van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik was op mijn naam aan het wachten. Ik denk, ik blijf rustig zitten. Om even op punt 8 nog een keer terug te komen. Er wordt specifiek gezegd, dat PS doelstellingen gaat opstellen voor de brede energiemix en dan specifiek voor bedrijven en andere maatschappelijke instellingen. Maar dan is mijn vraag: stel de doelstelling voor het bedrijf of het bedrijvencluster Chemelot bijvoorbeeld, die krijgen een gigantische vraag naar energie, vooral naar stroom eigenlijk. Gaan we die dan bijvoorbeeld door middel van de doelstellingen, die we nog moeten formuleren, dan een SMR opleggen? Want van dat hebben we juist gezegd dat we geen SMR in de buurt zien, het liefst. Dus ik zie vooral heel veel uitdagingen waar we juist ondernemers mee opzadelen door vanuit dit huis een doelstelling in die hele brede energiemix voor de provincie op te stellen. Dat is vraag 1. Vraag 2 is: als we die doelstellingen hebben geformuleerd, wie staat dan aan de lat om ze te halen? Is dat dan het College met geen middelen of is dat dan de Limburgse maatschappij an sich?

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Ja. Voor wat betreft die uitwerking van punt 8 van de aanbeveling, er worden scenario's uitgewerkt en op basis van die scenario's kunnen we een keuze maken van wat we gaan doen. Het uitwerken van de scenario's houdt niet expliciet in dat daar direct een opdracht aan verbonden is, want we weten niet wat de uitkomst is en als we het dan hebben over kernenergie, dat zal ook uit deze scenario's blijken. Waar is het wel toepasbaar en waar is het niet toepasbaar, bij welke industrie wel en bij welke industrie niet? En dan is het aan ons als Staten om ons daarover op dat moment uit te spreken. Het tweede punt was, ik ben het even kwijt. U moet even helpen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório, help even.

De heer Wolters Gregório (SP): De tweede vraag was: wie staat er dan aan de lat om die doelstellingen te realiseren? Moet dit huis dat dan allemaal gaan faciliteren of is het aan de bedrijven en de maatschappelijke instellingen zelf om percentages te halen?

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): In principe is het uitgangspunt dat het aan bedrijven en instellingen is.

De voorzitter: U was klaar met de beantwoording? Dank u wel mijnheer Pelzer. Dan kijk ik even naar de heer Loomans. Geen behoefte aan. Mevrouw Boven, aan u het woord.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter. Ik wil eerst mijn waardering uitspreken dat de Gedeputeerde het woord vleermuizen zo vaak in zijn mond heeft genomen, want het is volgens mij een algemeen bekend principe in de marketing dat des te vaker je iets hoort, des te positiever je er tegenover staat. Dan even terug. Ik had twee bijdragen, eentje voor de ZRK en eentje voor energie. Ik moet hier een beetje doorheen, dus misschien dat soms wat zinnen wat raar overkomen. Wij zijn in elk geval heel blij dat in het Statenvoorstel staat dat de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer worden overgenomen en dat we met een aantal aanbevelingen bijzonder blij zijn. Ik zal ze niet allemaal noemen, maar we hadden nog een vraag over aanbeveling 10, het onderzoek naar potentiegebieden voor windenergie en zonneparken. Wij hebben ook een brief gekregen van de RES waarin staat dat de Limburgse gemeenten vragen om gezamenlijk naar de praktische mogelijkheden te kijken. Ik zou graag horen hoe het College daar nog in staat. Dan heb ik nog een vraag. U zei net, dat is over het andere onderwerp, geur komt niet in het concretiserend milieubeleid. Waarom is dat? Ja. Nee, ik verwacht ook geen antwoord nu. Dan had ik nog een vraag. U zei net: de Delta Rhine Corridor gaat ook helpen om de treinen in Venlo te verminderen. Ik waag dat eigenlijk te betwijfelen, omdat de investeringen voor de Delta Rhine Corridor enorm zijn, dus je moet grote hoeveelheden erdoor vervoeren en tot zover ik weet, is de stroom die via Venlo loopt heel klein. Dus ik kan mij eigenlijk niet voorstellen dat die investering gedaan gaat worden. Dan heb ik nog een vraag. We hebben het gehad over energieplanologie en dat u van plan bent dat te gaan doen. Ik krijg de indruk dat u het vooral heeft over de mix van de productie. Wij denken dat de planologie ook gaat over de balans tussen productie en afname, zeker in de tijd gezien. Dus ik zou daar graag nog over willen horen. Misschien heb ik dat gemist, maar op welke termijn denkt u die energieplanologie aan Provinciale Staten te laten toekomen? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. De heer Huizing, aan u het woord. Even de microfoon alstublieft.

De heer Huizing (BBB): Dat was ik vergeten. Dank u voorzitter. Dank u, Gedeputeerde voor de antwoorden. Ja, de antwoorden als zodanig, ik denk dat ik weinig ben tegengekomen waarmee ik het niet eens kan zijn. Waar ik wel tegen aanliep, was een aantal antwoorden, reacties waarin de Gedeputeerde vooral aangaf waarom bepaalde dingen niet kunnen en dat ik toch iets meer verwacht had dat hij aan zou geven wat wel mogelijk was. Ik noem en dat is al eerder genoemd door collega's, het meer invulling geven aan de regierol voor de RES Zuid-Limburg. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat er belemmeringen zijn als het gaat om wind op land, zon op land. Ik zou toch graag iets meer invulling willen zien in wat dan die regierol wel gaat omvatten. Ik denk dat daar echt mogelijkheden voor zijn, onder andere motie 3012 die oproept dat alternatieve vormen van het werken met zonnepanelen, maar ook geothermie en andere zaken bijvoorbeeld. Dus graag daar iets meer over. Het andere is ook de noodzaak tot netverzwaring. U geeft aan en terecht hoor, dat de Provincie daar niet de leiding in heeft, maar je zou bijvoorbeeld ook kunnen denken aan energiedragers die geen beroep doen op het elektriciteitsnet. Dat zou ook een maatregel kunnen zijn om de behoefte aan netverzwaring te verminderen. Dus daar graag ook uw gedachten over. Verder had ik een vraag gesteld, een interruptie, en daar ben ik toch wel nieuwsgierig naar, als het gaat om de RES-doelstellingen. Volgens mij praat de Gedeputeerde vooral in termen van opwekcapaciteit zon en wind, maar andere duurzame energievormen dragen die ook bij aan het behalen van die RES-doelstellingen? Volgens mij wel, maar ik hoor graag de mening van de Gedeputeerde daarover. Tot zover mijn opmerkingen in tweede termijn. Ik zie de heer Wolters naar voren komen.

De voorzitter: Ja, de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Huizing net in zijn stukje over netcongestie spreken over: kijk naar andere energiedragers die geen gebruik maken van het energienet, van het elektriciteitsnet. Maar is het niet zo dat alle energiedragers juist via een net komen die we allemaal hebben liggen, behalve waterstof?

De heer Huizing (BBB): Nee, volgens mij niet. Laat ik wat voorbeelden noemen. Bijvoorbeeld een wijk die je op een warmtenet doet, die wordt verwarmd middels verwarmd water, hopelijk warmte uit restwarmte of geothermisch. Dan doe je geen beroep, dat zijn allemaal huizen die je niet van een 10.000 watt-verbinding hoeft te voorzien. Dus dat is een voorbeeld en daar zijn wel meer van op te noemen, bijvoorbeeld de discussie die ook even aan de orde is geweest over de kastuinbouw. Ja, als je dat met geothermie gaat doen of met waterstof, dat is dan weer een behoefte aan energie die je niet vanuit het elektriciteitsnet hoeft te voorzien. Daar doel ik op.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dus als ik het dan goed heb, dan roept u eigenlijk de Gedeputeerde op om ook te kijken naar kleinschaligere wijkgerichte oplossingen die dan wel of niet een specifiek netwerk nog nodig hebben, maar hoe daar mee om te gaan.

De heer Huizing (BBB): Ja, tenzij het heel kleinschalig moet zijn, dat hoeft niet eens per se, maar ja, op dat soort oplossingen doel ik wel op.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Huizing (BBB): Dat was ook gelijk mijn tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Huizing. Mevrouw Fischer, aan u het woord.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Misschien een beetje staccato. Ik wil toch het energieonderdeel even onder de aandacht brengen, want 50PLUS ziet dit beleidskader als een cruciaal punt. Dit beleidskader doet onze fractie het meest denken aan de wet van Ohm met de formule $V = I \times R$. Ik heb het opgezocht, want ik wist het niet helemaal zeker. Die formule staat voor een verbetering is een resultante van innovatie en reductie. Dus ja, ik zou zeggen: aan de gang. Dan is de netcongestie een teken van de spanning om de afstemming tussen vraag en antwoord van energie te kunnen realiseren, oftewel krijgen we een aansluiting ja dan nee. Dan zien wij dilemma's op energiegebied in relatie tot het klimaat, maar laten we wel verstandige besluiten nemen. Laten we niet denken dat het klimaat alleen in Limburg of Nederland opgelost kan worden, dus geen maatregelen nemen die bijvoorbeeld onze concurrentiepositie verslechteren. Ga niet meer omschakelen van fossiele energiebronnen naar elektriciteit als je weet dat het net niet hierop toegerust is. Om het in mobiliteitstermen te zeggen, ga de mensen niet de auto uitjagen om ze via het spoor te vervoeren als je geen treinen hebt. Zorg dat je in de maatregelen rekening houdt met het betaalbaar houden van energie voor diegene waarbij de inkomens amper voldoende zijn voor de uitgaven. Ten aanzien van de motie Studiedag energieopslag, ja, wie kan daar tegen zijn? Een studiedag om ons beter te informeren over iets, in dezen energieopslag. Maar mijn vraag is, moest dit nu met een motie? Had het niet gewoon eventjes gewoon met een vraag gekund? Voorzitter, tot zover. O nee, ik wil wel nog even zeggen dat de vragen die net in de ruimte stonden, dat die eigenlijk heel snel beantwoord konden worden. De een had de <onverstaanbaar> gezien en de andere niet en zo kwam het. Dat is de oorzaak geweest. Dat was het, wat mij betreft.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Fijn dat dat is opgelost. Dan ga ik naar de heer Sol, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u voorzitter. Misschien eerst even iets ophelderen. Mogelijk heb ik bijgedragen aan de verwarring van de Gedeputeerde doordat ik niet het dictum, volgens mij, van de motie energieopslag had voorgelezen. Moet ik dat alsnog even doen?

De voorzitter: Dat kan nooit kwaad.

De heer Sol (GroenLinks): Nou ja, er hebben zich al zoveel partijen aangeboden ook, om mee te tekenen. Maar goed, ik lees het even voor, voor het verslag. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten: Een studiedag te organiseren over energieopslag; Daarvoor een breed spectrum van leveranciers, afnemers en intermediairs uit te nodigen alsmede de netbeheerders; In deze studiedag centraal de volgende vragen te stellen: Welke doelen zijn te realiseren met energieopslag? Welke technieken zijn nu al op de markt? Welke technieken zijn er tussen nu en vijf jaar op de markt? Welke belemmeringen zijn er om die technieken te implementeren? Kunnen wij als Provincie daar een rol spelen en zo ja hoe?' Dus we hebben het ook geprobeerd om het redelijk handen en voeten te geven. Als tweede punt, de RES Zuid-Limburg. We hebben het steeds over de uitsluitingsgebieden, maar het boeiende is, we hebben ook zoekgebieden. Die staan gewoon aangewezen op de kaart in Zuid-West-Limburg en in Midden-Limburg. Maar kennelijk zoeken we niet. Dus ik denk, ga zoeken. Ze zijn aangewezen die gebieden. Daar kan van alles. Ten slotte over het amendement. Ik heb van de week nog eens wat met het Energy Transition Model zitten spelen. Dat bestaat uit ongeveer driehonderd aannames die je moet maken voordat je een bepaalde uitkomst hebt. Waarom zeg ik dat? Omdat uiteindelijk je keuzes zitten in de aannames die je maakt en niet in de uitkomst. Op het moment dat je zegt dat kernenergie onderdeel moet zijn van de mix, dan heb je kennelijk al een idee wat er uit moet komen. En alleen al om die reden denk ik dat zo'n aanpak gedoemd is te mislukken. Ik ben een enorme fan van scenariostudies, dus ik denk dat we ook dat veel beter zouden moeten inzetten, maar laten we vooral naar de aannames kijken die nodig zijn om uiteindelijk die CO₂-neutraliteit in 2050 of althans voor de elektriciteitsvoorziening al in 2035 te bereiken. Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Sol. De heer Franssen, aan u het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Nou voorzitter, wat een dagje weer. Het is bijna 18.30 uur en we hebben nog een half uurtje, drie kwartier en hopelijk kunnen we dan ook genieten van het mooie weer wat vandaag toch plaatsvond in het Limburgse. Kijk, mijn bril wil er ook al vandoor. Dus ja, goed. In ieder geval voorzitter en Gedeputeerde, ik vond de beantwoording van de vragen heel prettig, ook de vragen onzerzijds gesteld. Ik denk wel dat het een moeilijke opgave is. Zeker in Limburg zitten we met een aantal probleemgebieden, maar ook een differentiatie van, ja zeg maar het landschap. In tegenstelling tot de rest van Nederland hebben we hier een bijzonder landschap en eigenlijk moeten we daar wel trots op zijn. Maar het geeft daardoor ook minder mogelijkheden voor eventuele energieopgaves die mensen uit Den Haag bedenken en die misschien nog nooit in Limburg zijn geweest en nog nooit genoten hebben van ons mooie landschap. Zij denken dat wij dan, zeker in Zuid-Limburg, de windmolens maar kunnen plaatsen, waar wij als LOKAAL-LIMBURG tegenstander van zijn. Wij willen eigenlijk dat mooie landschap in ere behouden. Dan kan ik mij uit het verleden herinneren voorzitter, dat een landschapsarchitect vanuit de Provincie een heleboel zoekgebieden heeft aangewezen en daar is ook door nogal wat gemeenten uitvoering aan gegeven. Alleen op dit moment, de gebieden zijn bekend, de besluiten, bijvoorbeeld in onze gemeente zijn besluiten gevallen, alleen moet er nog uitvoering aan gegeven worden. Ik weet niet precies hoe dat in andere Zuid-Limburgse gemeenten is, maar ik hoop dat we snel de koe bij de hoorns in dezen vatten. Als laatste toch voorzitter, dan wil even als het mag nog de moties, hoe wij daarover denken kenbaar maken. Ik ben het niet eens met de woordvoering van mevrouw van Partij voor de Dieren. Bij ons zijn heel veel gevallen bekend van inwoners van Venlo die grote zorgen hebben over de grote stroom ammoniaktreinen die constant door Venlo passeren. Dus ik begrijp de grote zorgen en daarvoor namen wij het in het betoog op, dat wij dus een voorstander zijn om dat op een andere manier te vervoeren. Voorzitter, dan onze mening ten aanzien van de moties. Ik begin bij het amendement. Het amendement wordt ingediend door de VVD. Dat kunnen wij ondersteunen. Ook het gedachtegoed dat de VVD zegt, groen gas. We weten allemaal dat door de derogatie en wat de Europese Gemeenschap heeft besloten ten aanzien van de agrarische sector, dat de Nederlandse agrarische mestveehouders belemmerd worden. Daarom vinden wij het een heel goed idee dat die mensen eventueel op een andere manier geholpen worden en dat er minder vervoersbewegingen van mest zullen plaatsvinden. Dan de motie 3069, daar zijn wij voor. De motie 3070, daar zijn wij voor. De motie 3068, zijn wij voor. En ja, zoals de Gedeputeerde ook aangaf, de motie 3067, in

onze beleving wordt daaraan voldaan en zoals de Gedeputeerde ook verwoordde, vandaar dat wij deze motie overbodig vinden en zullen tegen stemmen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Tot slot had ik het woord willen geven aan de heer Driessen, maar hij is niet aanwezig, dus ik ga ervan uit dat er geen behoefte aan is. Dan kijk ik even naar de Gedeputeerde, of hij direct kan antwoorden. Dat is het geval. Dan geef ik u het woord.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Laat ik beginnen met de ambitie om de moeilijke keuzes van de heer Ijpelaar vooral bij uw Staten te leggen. Nee flauwekul. Voorzitter, wij komen naar u toe met een energievisie en in die energievisie, uiteindelijk is die ook aan uw Staten en kunnen daar ook keuzes gemaakt worden. Ja, dan verwachten wij natuurlijk ook dat u de keuzes maakt, zodat het College daar ook verder mee aan de slag kan. Mijnheer Wolters vroeg over hoe wij geïnformeerd worden over de zaken vanuit het Rijk. Volgens mij heeft de heer Satijn daar vanmorgen ook al iets over gezegd en de motie Ijpelaar laat ook zien, gaat daar ook op in, en daarmee komen wij bij uw Staten met regelmaat terug. Even kijken, wat hebben netbeheerders dan, en dat vroeg u ook nog, nodig van ons? Op dit moment hebben zij vooral behoefte aan het hebben van die energievisie van ons, want dan weten zij namelijk ook waar zij hun investeringen op moeten projecteren. Dus als wij duidelijk zijn, kunnen zij verder en aan de andere kant hebben wij het ook nodig dat wij aandringen dat zij ook sneller zaken oppakken. Dat wil niet zeggen dat wij vinden dat zij dat te langzaam doen. Zij doen hun stinkende best, maar het probleem is heel groot en we moeten met z'n allen een stap naar voren zetten.

Even kijken, dan ga ik van mijnheer Wolters naar mevrouw Wolters. Zij zegt: kunnen wij heel helder aangeven wat er dan wel kan en waar dat dan is? Volgens mij zei de heer Sol iets over zoekgebieden, maar op het moment dat wij de verordening scherp vaststellen, kunnen wij ook precies aangeven waar het wel kan.

Even kijken, dan de heer Blijlevens. Dan gaat het over, zeg maar, de huidige uitsluitingsgebieden in relatie tot de Einsteintelecoop, want daar ging het uiteindelijk nog over. Ja, uw Staten heeft besloten om dat uit te sluiten, dus mocht het zijn dat dat ervan af zou gaan, dan beslist uw Staten daarover, maar op dit moment heeft het College daar nog geen voornemen voor. Dus in die zin is de motie nog steeds overbodig.

Dan kijk ik even in de richting van de heer Megens, die heeft iets anders geïnterpreteerd dan dat ik gezegd en bedoeld heb, voorzitter. Dat vind ik in die zin betreurenswaardig, maar ik heb niet gezegd datgene wat de heer Megens heeft verteld. Even kijken.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb net nog even teruggeluisterd. De Gedeputeerde was aan het antwoorden in de richting van JA21. Hij noemt daar JA21 rechts. Hij wilde mij eigenlijk antwoorden en in diezelfde beantwoording zegt hij tegen JA21, u bent dan wel niet zo rechts of niet zo extreemrechts, maar ook rechts. Dus die bewoording hebt u toch echt benoemd.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dat is wat ik niet gezegd heb. Voorzitter, dan ga ik door naar mevrouw Wesseling, want zij vroeg hoe gaan we dan als College om met het amendement wat voorligt ten aanzien van groen gas specifiek. Dan betreft dat, want uw Staten heeft daar eerder een besluit over genomen, monovergisting. Daar gaat het over.

Even kijken. Dan gaan we in de richting van de heer Ijpelaar. Even kijken. De lastige keuzes, die gaan we zeker ook aan u voorleggen. De motie gaan we omarmen en daar komen we dus een aantal keren bij u op terug via de rapportages die we hier doen en via de mededelingen portefeuillehouder, werkbezoeken et cetera.

Even kijken. Dan de regierol bij de RES, want ik denk dat dat wel goed is om even te duiden.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ja ik weet niet of ik een punt van orde moet maken, of hoe dan ook, maar ik ben niet blij in dezen met de beantwoording op de vraagstelling van de heer Megens. Ik weet zeker dat de heer Megens gelijk heeft, want dat heeft de Gedeputeerde gezegd en dat wordt ook bevestigd door andere Statenleden. We kunnen het nakijken. Ik betreur het dan ook ten eerste dat de Gedeputeerde het hier ontkent. Dat vind ik geen fatsoenlijk bestuur. Ik laat het aan u als voorzitter over, om daar de regie in te nemen, want ik waardeer het als andere ...

De voorzitter: Helder, mijnheer Franssen. Ik schors de vergadering voor 1 minuut.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dank u wel. Voorzitter. Ik heb datgene niet gezegd en ook niet zo bedoeld, maar ik kan mij voorstellen dat op het moment dat je de tekst terug gaat lezen, dat je als je leest en je bent van buiten, dat je dat interpreteert als dat zijnde en dat vind ik heel vervelend voor de heer Megens, als die interpretatie mogelijk is. Voorzitter, maar daarmee was het noch niet datgene wat ik heb uitgesproken, noch datgene wat de bedoeling was in de richting van de heer Megens. Dus ja, wat dat betreft vind ik dat heel vervelend voor hem.

Voorzitter, even kijken. Dan ga ik naar, even kijken, de heer Ijpelaar. Dan gaat het over de regierol bij de RES. En de regierol bij de RES, daar moeten we wel even scherp op zijn, want die gaat over de opwek van zon en wind en duurzame energie. Daar behoort dus niet toe, en daar gaat het dus over een aantal andere manieren van opwek, want daarmee halen we, en ik kom ook direct bij de heer Huizing, als we groen gas of kernenergie, dan halen we daardoor niet het RES-bod. Dat betekent wel dat we onze energiedoelstellingen vanuit de Provincie dichterbij brengen. En dat is niet omdat wij daarvoor kiezen, maar de Rijksoverheid heeft gezegd: dit is het RES-doel en dat moet je met duurzame energie opwekken.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u voorzitter. Ja dan toch even met betrekking tot het RES-doel. Dat is dan ook echt een vraag van mij. Niet om nu te beantwoorden, maar daar hoor ik graag het antwoord op. Ik heb het RES-doel altijd zo geïnterpreteerd als een doelstelling. U zegt net ook.

De voorzitter: Dames en heren. Dames en heren, de heer Huizing probeert een vraag te stellen. Dank u wel.

De heer Huizing (BBB): Tegen mij gromt hij in ieder geval niet, de hond, dus dat scheelt. U zegt het net ook. Het RES-doel gaat over duurzame energie. Ik heb het dus altijd zo geïnterpreteerd en ik zou dat ook graag van u later horen, of u moet het nu kunnen beantwoorden, dat dit duurzame energie is, in alle vormen van duurzame energie en niet alleen maar zon en wind, maar inderdaad bijvoorbeeld ook groen gas en geothermie, noem maar op. Dat is een vraag die ik heb en die is wel heel belangrijk als het gaat om het bereiken van die RES-doelstellingen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik denk dat ik moet herhalen wat ik zojuist heb gezegd. De richtlijn vanuit de Rijksoverheid gaat over duurzame energie zon en wind en om die doelstellingen te halen. Dat is waar het RES-doel over gaat. Komt dat dan met alle uitsluitingen die we hebben gemakkelijker dichterbij? Nee. Maar we hebben in het coalitieakkoord afgesproken dat we die stappen willen gaan zetten en kijken waar we kunnen komen. Betekent dat en dan rond ik het af, die andere zaken die u net noemt, die staan wel gewoon in dit kader en die doen we via dit kader, proberen we die te realiseren. Dus het kan zijn

dat we op enig moment moeten concluderen dat het doel wat we met elkaar gezamenlijk gesteld hebben, dat we dat niet dichterbij gaan brengen. Dat kan een keer komen, maar voordat we het kader hebben vastgesteld, zou ik nog niet van die doelstellingen willen afwijken.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dan even een concreet voorbeeld. Theoretisch. Als wij in Zuid-Limburg 50% van de energiebehoefte gaan voorzien met geothermie, hebben we dan ons RES-doel bereikt, ja of nee?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dat is het verhaal. Dat wil niet zeggen dat we niet met geothermie iets gaan doen.

Voorzitter, dan mevrouw Boven. Ik zal het nog maar een keer zeggen. Vleermuizen, want dan blijft het goed hangen. U zei ook: kijk naar wat er praktisch mogelijk is. Ik denk dat we dat gaan doen. U had het ook over de Delta Rhine Corridor. Daar zegt u van: dan gaan we dat kleine beetje wat nu over het spoor gaat, dat gaan we straks door die buisleidingen doen en dan zegt u, dan komen die buisleidingen er niet. Tenminste dat is een beetje wat ik ervan begrijp. Wij hopen als College heel erg dat die Delta Rhine Corridor met alle modaliteiten die erbij komen, dat die er komt. Dat zou ertoe moeten leiden dat het transport over spoor en u noemde dat volgens mij, kleine hoeveelheden, dat die dan door die buis zouden kunnen en daarmee ook voor de veiligheid van de omgeving, daar rondom Venlo bijvoorbeeld, maar ook in Brabant, een oplossing zou kunnen bieden.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik hoor een vraag te stellen, dus daar ga ik even over nadenken tijdens wat ik nu ga zeggen. Wat ik tegen u zei, is dat het leggen van buizen een hele dure investering is. Dus dat doe je alleen als je veel volume daarover transporteert, want anders kan dat niet uit. Het enige wat ik gezegd heb, is dat volgens mij de stroom naar Venlo vanaf Chemelot, dat dat een kleine is, terwijl u juist zei dat die Delta Rhine Corridor die stroom door Venlo gaat oplossen. Dat was het enige stukje wat ik wilde aangeven, dat ik betwijfel of die buizen van Chemelot naar Venlo gaan lopen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): De vraag. Is dat duidelijk?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, er is een traject ingetekend. Dat loopt volgens mij, als ik mij niet vergis, richting Venlo, maar het is niet zo dat die buisleidingen vanaf Venlo naar Chemelot komen. Die komen uiteindelijk vanuit de Rotterdamse haven, dat is het idee, uiteindelijk helemaal hiernaartoe en aan de andere kant ook met een aftakking naar het Duitse achterland. Dat is ook het idee. Dus, zeg maar, als die naar Chemelot komt, lost die een deel van het stuk op. Het transport wat nog verder over de grens gaat, zou het ook moeten oplossen. Daarmee zou dat voor Venlo heel waardevol zijn, maar ook voor een heleboel steden, bijvoorbeeld in Brabant waar nu ook dat transport allemaal per spoor gaat.

Even kijken. Dan vroeg u ook nog mevrouw Boven naar energieplanologie. Ja, uiteindelijk is dat alles wat gaat rondom energie samenbrengen in de ruimtelijke puzzel. Dat is uiteindelijk wat energieplanologie is, dus dat gaat dus over veel meer en dat zei u volgens mij zelf terecht, dan alleen opwek.

Dan heb ik net al een interruptiedebat gehad met de heer Huizing over de regierol. Wij kijken geheel conform hun eigen motie ook naar de alternatieven die we wel kunnen doen binnen de RES in die zin. Naar aanleiding van de motie Huizing dus ook naar creatieve oplossingen op daken bijvoorbeeld en ook in beeld brengen waar dingen nog wel kunnen.

Even kijken. Ik denk wel dat het van belang is dat we benadrukken dat er een enorme behoefte is om te investeren in energie. Ja, dat betekent nu ook dat er kosten gemaakt gaan worden. Proberen we daar zo kritisch mogelijk te zeggen, dat we dat zo effectief en efficiënt mogelijk doen? Ja. Maar het eerlijke verhaal is ook dat als we ervoor willen slagen dat de gebouwde omgeving, dat we in onze economie zoals we die vanmorgen hebben besproken, uiteindelijk stappen kunnen zetten. Dan is investeren in energie op dit moment echt randvoorwaardelijk voor onze gehele Limburgse samenleving. En ja, dat betekent dat we meer moeten doen dan dat we in het verleden gedaan hebben. Mevrouw Fischer onderstreept dat volgens mij, want zij zegt: aan de gang. Daar ben ik het van harte mee eens. Ik ben blij dat we de eerdere onduidelijkheid hebben kunnen oplossen.

De heer Sol begon met de motie en het dictum nog een keer voor te lezen. Ik had al gezegd: oordeel Staten. Wij hadden alleen een suggestie gedaan over hoe wij dachten dat wij het konden invullen. De heer Huizing gaf daarvan aan, ik heb het liever gescheiden. Nou, dan gaan we dat in ieder geval gescheiden houden en dan gaan we het oordeel nog steeds oordeel Staten houden.

Even kijken. Dan de heer Franssen. Dan zou ik zeggen, dank voor de complimenten over de beantwoording. Deze portefeuillehouder heeft heel veel zin in de uitdagingen, want daar had hij het ook over. Het wordt niet gemakkelijker om het allemaal te realiseren. Ik heb heel veel zin om dat te doen. Dan heb ik nog een paar zaken.

De voorzitter: En nog een vraag. Mevrouw Boven.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat kan ook.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, het zou kunnen dat nu die vraag beantwoord wordt. Ja? Over het geurbeleid, waarom dat niet in het concretiserende milieubeleid komt.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, daar hebben we op dit moment niet voor gekozen.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Maar waarom niet inderdaad?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Volgens mij hebben we daar niet voor gekozen omdat we ons daarbij moeten realiseren dat als wij aan dat geurbeleid iets gaan doen, en dat betekent bijvoorbeeld in het gebied van de Peel iets, dat daar als wij dat gaan doen, het Rijk komt met allerlei regelingen, maar als wij dat als Provincie gaan doen, dan betekent dat ook dat de financiële kosten die daarmee gemoeid zijn, ook bij ons terechtkomen. Het Rijk komt nu met allerlei regelingen, bijvoorbeeld op het gebied van landbouw. Op het moment dat wij dat soort zaken in het geurbeleid zouden doen, betekent dat, dat wij daar ook financieel voor aan de lat komen te staan. Dat is niet onze bedoeling.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het is dus een financiële overweging en niet omdat u het niet belangrijk vindt?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Laat ik het zo zeggen: we moeten op die manier zaken aanpakken die het effectiefste werken. Wij zien dat het Rijk een aantal zaken daarvan aanpakt en het Rijk komt daar ook financieel mee over de brug. Dat gaat dus voor ons. Op dit moment, is het niet effectief om daar zelf iets aan te doen.

De voorzitter: Gaat u afronden.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, even kijken. Ja, de motie van mevrouw Wesseling zoals die er nu voor zit, kunnen wij die het oordeel Staten geven. **Dan informeren wij u daarover via de mededeling portefeuillehouder. Dat betekent wel dat de eerdere toezegging die ik gedaan heb, daarmee overbodig is geworden, want we gaan gewoon uw motie uitvoeren.** Dus dan hoeven we dat niet twee keer te doen. Dat is denk ik voor onze organisatie wel zo fijn. Intern.

Even kijken. Dan heb ik iets gezegd over energieplanologie, denk ik. Het verschil tussen de RES en het kader. Even kijken. Ja. Dit heb ik ook gehad. Ja. Ik denk dat het gaat over het amendement Pelzer, als het gaat over monovergisting. Daarover heb ik al iets verteld, maar ik denk dat het goed is om nog even de discussie zoals die zich eerder ook afspeelde in uw Staten nog te duiden. Kijk de aanbevelingen voor GS zijn voor GS en de aanbevelingen voor PS zijn voor PS. U beslist daarmee over de aanbevelingen die aan u gedaan worden. Een van die aanbevelingen is bijvoorbeeld ook: vraag voldoende ondersteuning bij de Griffie. Ja, ik kan u niet gaan toezeggen dat wij als College dat voor u gaan regelen, want u gaat zelf over hoe u ondersteund wordt door de Griffie. Laten we dat ook zo houden in het systeem wat we met elkaar hebben. Ik zou daar niet in willen treden. Dat zeg ik ook maar in de richting van de Griffier. Dus dat betekent dat de aanbevelingen zoals die u nu overneemt met het amendement, kunnen wij uiteindelijk als u dat aan ons vraagt, kijken hoe wij daarmee kunnen omgaan. Maar het is dus in eerste instantie de aanbeveling waar u zelf iets mee moet doen. Even kijken. Dan ...

De voorzitter: U bent ongeveer door uw tijd heen, dus.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dan denk ik dat ik alles gehad heb, voorzitter, want de andere appreciaties van de moties zijn niet veranderd.

De voorzitter: Helder. Dank u wel.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja.

De voorzitter: Dan zijn we aan het einde gekomen van de beraadslaging over dit kader. Ik kijk even of er direct gestemd kan worden. Dat is het geval. Even twee minuten schorsing om alles even op een rijtje te zetten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, ik heropen de vergadering en verzoek u allen uw plaatsen in te gaan nemen, zodat we kunnen gaan stemmen. Ik heropen de vergadering. Wij proberen even te kijken of er mensen in de tussentijd de vergadering hebben verlaten, zodat we precies weten ... Ik kijk even naar de fractie van de PVV. Klopt het dat 2 personen afwezig zijn? Bij het CDA ook 1 persoon. Dat is 3 minder. 1, 2, 3 minder. Yes? Dan zijn we dus met 44 mensen aanwezig. Dan kunnen we ook goed stemmen. Even voor de juiste volgorde. We stemmen apart over de twee stukken. De volgorde is als volgt. We stemmen dadelijk eerst over het 2^e gewijzigde amendement, 176, Pelzer cum suis, inzake 'Voortgang energietransitie'. Dan stemmen we over het Statenvoorstel inzake het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer inzake 'Voortgang energietransitie'. Dan de gewijzigde motie 3067 van de heer Blijlevens cum suis, inzake 'Bescherm het Zuid-Limburgse landschap en realistische doelen stellen'. Dan gaan we naar het beleidskader. Dan stemmen we eerst over het beleidskader en dan de drie moties, 3068, 3069 en 3070. Is het voor eenieder helder hoe de volgorde is? Dan gaan wij nu beginnen met het 2^e gewijzigde amendement inzake het Statenvoorstel, over de Rekenkamer hebben we het dan, Pelzer cum suis, inzake 'Voortgang energietransitie'. De heer Wolters Gregório heeft een stemverklaring.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dat klopt. Dank u wel, voorzitter. Dit amendement krijgt van de SP geen steun. We hoorden zojuist dat wij onze maatschappij op deze manier met een extra last opzadelen, waar wij juist de helpende hand willen zijn in de energietransitie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Wij zullen ook tegen stemmen, tegen dit amendement. We kunnen als PS ervoor kiezen om aanbevelingen niet over te nemen of onszelf een andere opdracht te geven, maar het aanpassen van de ZRK-aanbevelingen vinden wij veel te ver gaan en een aantasting van het instituut van het ZRK.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is nu aan de orde het 2^e gewijzigde amendement 176, Pelzer cum suis. De stemming is geopend. Nog 4 stemmen. 3. Alle stemmen zijn uitgebracht. Dit amendement is aangenomen met 29 voor en 15 tegen. Dan gaan we nu stemmen over P-24-002, het Statenvoorstel van de Statencommissie LEO naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake 'Voortgang energietransitie provincie Limburg' van 16-02-2024. Een stemverklaring van mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ja, voorzitter, door het aangenomen amendement worden wij gedwongen om tegen dit voorstel te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is aangenomen met 42 voor en 12 tegen. Aan de orde gewijzigde motie 3067, Blijlevens cum suis, inzake 'Bescherm het Zuid-Limburgse landschap en realistische doelen stellen'. De stemming is geopend. Nog 1 stem. De stemming is gesloten. Het is 22 om 22. Dat betekent dat deze de volgende vergadering, op de 26^e, opnieuw in stemming wordt gebracht.

De voorzitter: Dan komen wij bij agendapunt 7.3. Allereerst in stemming het G-24-011 Statenvoorstel kader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu', brief van GS van 20-02-2024. Een stemverklaring van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. In het beleidskader staan heel veel punten waar wij achter kunnen staan, alleen vanuit ons programma zijn wij tegen kernenergie en tegen warmtenetten gebaseerd op fossiele brandstoffen. Wij zullen daarom toch tegen stemmen.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, zoals vanmorgen of vanmiddag ook bij het eerdere kader Economie is dit ook een verzameling van allerlei verschillende onderwerpen, waar er een heleboel bij zitten waar we het mee eens kunnen zijn en een aantal waar we een probleem mee hebben. Ik wil het kwartje net de andere kant op laten vallen en deze keer nadrukkelijk aangeven grote moeite te hebben met de kernenergie, maar ik denk dat het er uiteindelijk toch niet komt, dus...

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik sluit me in alle opzichten bij de vorige spreker aan.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde dus het Statenvoorstel, het beleidskader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu'. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het beleidskader is aangenomen met 37 voor en 7 tegen. Dan komen we bij de moties. De 3^e gewijzigde motie 3068, Sol cum suis, inzake 'Energieopslag studiedag'. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is aangenomen met 38 voor en 6 tegen. Dan komen we bij de 2^e gewijzigde motie 3069, IJpelaar cum suis, inzake 'Netcongestie in control'. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is aangenomen met 39 stemmen voor en 5 stemmen tegen. Tot slot van de agenda agendapunt 8, de moties vreemd aan de orde van de dag. Neem me niet kwalijk, ik ga te snel. Einde van de dag. Mea culpa. De 4^e

gewijzigde motie 3070, excuus mevrouw Wesseling, Wesseling cum suis, inzake 'Creatieve oplossingen netcongestie'. De stemming is geopend. Nog 1 stem. De stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 30 voor en 14 tegen.

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 8, de moties vreemd aan de orde van de dag. Aan de orde is de 3^e gewijzigde motie 3054, Huizing cum suis, inzake 'Nederweert verkeersveilig'. Het woord is aan de heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Voorzitter en collega's, toen ik deze motie formuleerde en eraan werkte, was ik me niet bewust van het feit dat die vrijdagavond om 19.00 uur op de agenda zou komen. Ik hoop nog eventjes uw aandacht hiervoor te krijgen. Hoelang het duurt hangt mede af van uw interrupties. Waar het over gaat...

De voorzitter: Dat is niet zo moeilijk, want bij een motie vreemd mogen die niet.

De heer Huizing (BBB): Oké. Nou, weer wat geleerd. Dank u. Voorzitter, oorspronkelijk stond voor vandaag op de agenda de behandeling van het Statenvoorstel 'Infra in control'. Dat is echter een prima motie en een prima antwoord wat ons betreft, maar met één onderdeel van dat Statenvoorstel waren wij het niet eens. Ik zal straks uitleggen waarom we dat nu aan de orde willen stellen en niet over veertien dagen. Dat betreft namelijk de bijstelling van het project N266 en N275 in Nederweert. De bijstelling betreft het laten vervallen van een tweetal fiets-/voetgangersbruggen vanwege een te verwachten kostenoverschrijding. Ongeveer tegelijkertijd met dit Statenvoorstel heeft het College van B&W van Nederweert de gemeenteraad en de bevolking geïnformeerd over het laten vervallen van deze twee bruggen. In Nederweert heeft dit geleid tot de nodige commotie en bezwaren van belanghebbenden, belanghebbenden die gedurende langere tijd zijn betrokken bij de planvorming en die tot voor kort in de veronderstelling waren dat hun inbreng ertoe zou leiden dat het plan zou worden uitgevoerd met genoemde twee bruggen. Bij de motivatie van het College van Nederweert werd prominent genoemd het feit dat de Provincie het allemaal ook te duur vond en niet wenste mee te betalen aan de meerkosten. Wij zijn van mening dat dat niet de reden mag zijn om van deze twee bruggen af te zien. De bruggen zijn een wezenlijk onderdeel van het plan en dragen in belangrijke mate bij aan de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van de kernen, met name aan de oostkant van de Zuid-Willemsvaart. Ze mogen wat ons betreft daarom niet geschrapt worden, zeker niet met als rechtvaardiging dat de Provincie niet langer bij wil dragen aan de meerkosten. Er is helaas sprake van meerkosten, maar dat is niet veel anders dan bij andere projecten waar we momenteel naar kijken of naar gekeken hebben – ik noem de Wittermer Allee. Ik noem de N270 Leunseweg, de N273 Neer en de N598 Hut de Plank – waar wij ook gevraagd hadden om die kosten, die meerkosten te accepteren. Wij willen het College vragen om de gemeente Nederweert toe te zeggen dat de Provincie bereid is bij te dragen in de meerkosten naar rato van de kostenverdeling, zoals die is afgesproken voor de verschillende onderdelen. Hiertoe hebben we een motie opgesteld. Dit is een motie vreemd, zoals ik net al zei, en niet een motie bij het voorstel 'Infra in control', omdat door het uitstel van de behandeling hiervan het Statenvoorstel wellicht te laat komt vanwege de geplande besluitvorming in Nederweert. Dan zal ik het dictum van de motie voorlezen. 'Roepen het College van GS op de scope met betrekking tot de twee voornoemde bruggen ongewijzigd in het plan te laten staan / Dat de Provincie hiervoor conform de oorspronkelijke verdeling bijdraagt in deze kosten en de meerkosten.' Dan noemen we een bedrag van € 4,3 miljoen. Daar moet ik even toevoegen: tot voor kort wist ik dat niet en kon ik dat niet zeggen, omdat het stuk dat hieraan ten grondslag ligt geheim was. Inmiddels is het niet meer geheim, maar nu is het nog steeds zo dat de specifieke kosten van die bruggen er ook niet in staan. Er staan alleen de totale meerkosten in. Maar ik heb me ambtelijk laten informeren dat het om € 4,3 miljoen gaat, vandaar dat bedrag. 'De kosten te dekken uit een versoberde uitvoering van de bruggen, eventuele versobering in de uitvoering van het hele plan / eventueel overblijvende meerkosten te dekken uit de risicocomponent onder het kapitaallastenplafond. En gaan over tot de orde van de dag.' De motie is

mede getekend door Wolters Gregório, SP, Loomans, Horizon, Franssen, LOKAAL-LIMBURG, Fischer, 50PLUS, Sol, GroenLinks, Boven, Partij voor de Dieren en Vaessen van D66. Mijn dank hiervoor. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. De situatie in Nederweert. Vaak besproken, ook al in de commissie en ook in de voorbespreking van 'Infra in control'. Na de laatste commissievergadering, voorzitter, werd mij de vraag gesteld: ga nog een keer om tafel met de gemeente Nederweert en kijk wat je nog kunt bereiken. Die gesprekken hebben plaatsgevonden. U heeft een mededeling portefeuillehouder deze week nog ontvangen met daarin de uitwerking van mitigerende maatregelen die we samen met de gemeente hebben kunnen bereiken, ter waarde van € 1,5 miljoen, € 750.000 voor de Provincie, € 750.000 voor de gemeente Nederweert, om op die manier toch tegemoet te komen aan de wens die we vanuit de Staten proefden om aan de ene kant toch die bruggen te realiseren. Wat ons betreft waren er twee redenen waarom we, zowel de gemeente als de Provincie, zeiden ... Waarom we daar niet voor gekozen hebben. De eerste is een inhoudelijke. Het is niet voor niks dat voor die twee bruggen de Provincie maar de helft betaalde van één brug en anderhalve brug werd betaald door de gemeente. Dat had er alles mee te maken dat volgens onze methodiek van waarderen van een bepaalde verkeersfunctie; dat deze bruggen als niet-essentieel werden gekwalificeerd in het kader van het provinciaal wegennet. Het kan zijn dat het voor de gemeente zelf wel van toegevoegde waarde is, maar dat was in onze methodiek in ieder geval niet het geval. Vandaar dat ze uiteindelijk ook geschrapt konden worden volgens onze methodiek en dat dat tevens leidde tot een bezuiniging van middelen. Dat was het inhoudelijke deel waarom wij vonden dat die bruggen eruit konden. Financieel was het ook een begrijpelijke stap, omdat het proces en het geheel ook een stuk duurder werd naar de toekomst toe. Ik ben dan ook tevreden met het compromis wat we u toegestuurd hebben. Ik zal de motie die hier voorligt dan ook ontraden. Wel complimenten voor de heer Huizing voor de manier waarop hij zich in het onderwerp heeft vastgebeten en ook de doorwrochte motie die er is komen te liggen. Het blijft zo dat wij hem ontraden. Ik kan wel één ding zeggen: het is dus met deze motie in de hand, als die wordt aangenomen zo dadelijk, zo dat wij naar Nederweert toe gaan en zeggen: er is één optie, of u bouwt twee bruggen met onze bijdrage, zoals we die in het verleden hebben gehad, of het is het compromis. We gaan niet nog een keer tussenvarianten zitten uitonderhandelen en andere alternatieven op tafel leggen. Dat is wat we aan Nederweert gaan vragen. Dat betekent dat zij voor € 13,8 miljoen aan bruggen moeten investeren en wij onze bijdrage zoals die hier in de motie zou zijn genoemd zouden doen. Dat is de interpretatie zoals ik die geef aan de motie en als de heer Huizing zegt 'meneer Kuntzelaers, dat klopt, het is inderdaad de bedoeling dat er twee bruggen gerealiseerd worden volgens de oude systematiek', dan is dat de missie die ik met mij mee terugneem als deze motie wordt aangenomen. Dat is de appreciatie van deze motie.

De voorzitter: De heer Huizing. Het is nu de gelegenheid om een vraag of opmerking te plaatsen.

De heer Huizing (BBB): Allereerst dank ook ... Het klopt wat de Gedeputeerde zegt, dat er in de commissie een oproep is gedaan om met de gemeente Nederweert te gaan praten. Dat is gebeurd en dat waardeer ik. Ik moet alleen zeggen dat de uitkomst van het verhaal niet conform de wens is die wij hadden en men in Nederweert volgens ons ook in meerderheid heeft. Wat ons betreft staat de motie wel als zodanig. Inderdaad ben ik ook met die vraagstelling aan u... Ja, er zijn dus twee opties. Dat snap ik. Als het zo is dat de gemeente Nederweert – dan heb je het echt over een raadsbesluit uiteindelijk – zegt van 'wij vinden die twee bruggen ook te duur', dan is het optie 2 of misschien uw optie 1, maar in mijn optiek optie 2 die op tafel ligt. Anders is het de optie die in de motie is vastgelegd. Daar gaat u mee naar Nederweert toe. Dat is de vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, exact datgene wat de heer Huizing nu zegt. Ik snap uw opdracht aan mij. 'Ga naar Nederweert toe. Als de gemeenteraad zegt 'wij zijn bereid om dat bedrag neer te tellen', dan komen er twee bruggen. Als de gemeente zegt 'wij zijn niet bereid om die additionele middelen op tafel te leggen', dan gaan we terug naar het compromis van € 1,5 miljoen aan mitigerende maatregelen, zoals dat in de mededeling portefeuillehouder is toegelicht.

De voorzitter: Meneer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Als ik het even mag samenvatten: de bal ligt dus ook in Nederweert bij deze. Laat dat heel duidelijk zijn. Ja.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, 100% eens met de heer Huizing. Als deze motie wordt aangenomen, dan ligt de bal volledig in Nederweert. Zij zullen moeten kiezen of ze willen betalen voor twee bruggen of niet.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er nog behoefte is aan een andere toelichtende vraag. Dat is het geval. De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ja, ik heb een vraag over de fietstunnel. Die zie ik niet in de motie terug, maar ik hoor hem nu ook niet van de Gedeputeerde. Wat gebeurt er met die afspraken als we deze motie aannemen? Dat is 1. En 2, over twee weken hebben wij een voorstel voorliggen. Wat gebeurt er met dat voorstel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, twee vragen van de heer Bloi. De motie van de heer Huizing roept mij op om terug te gaan naar de situatie van voor de aanpassingen. Dat betekent dat de twee bruggen en de tunnel al in het geheel zitten, maar dat de gemeente Nederweert de tunnel gaat betalen. Wij zouden nu een stukje bijdragen aan die tunnel, maar we gaan terug naar het ouderwetse voorstel, zoals het er lag, zoals de heer Huizing dat ook heeft gezegd. Dus dat betekent dat het geheel er gaat komen, maar wel via de financieringsverhouding zoals we die in het verleden hebben afgesproken. Dat is 1. En 2, ik denk dat het niet meer dan een juiste volgorde zou zijn – dan kijk ik even naar de heer Bloi – als ik nadat deze motie is aangenomen, het voorstel 'Infra in control' natuurlijk op het besluitpunt Nederweert aanpas aan de realiteit die er ontstaat na het aannemen van deze motie. Dat lijkt me niet meer dan logisch.

De voorzitter: De heer Sol, nog een aanvullende vraag.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, in de motie is er ook sprake van versobering. Nu noemt de Gedeputeerde het bedrag van € 13,6 miljoen. Dat begrijp ik niet helemaal. Ik zou dan denken van: oké, als Nederweert besluit 'er komen twee fietsbruggen, punt', dan zou dat wellicht ook minder kunnen kosten als ook Nederweert kiest voor een versoberde uitvoering.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, bij de beantwoording spreek ik over de topwaardes die een project kan gaan kosten. Uiteraard, als er goedkopere versies gevonden worden of andere oplossingen gezocht worden binnen het proces, dan kan dat uiteraard. Ik probeer aan te geven wat de maximale marges zijn waarbinnen wij op dit moment rekenen. Dus je kunt maar beter het hele bedrag reserveren en dan erachter komen dat het wat goedkoper wordt dan andersom.

De voorzitter: De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Ja, ik kan kort zijn. Ik heb... Ik ben opgegroeid met het feit: als je een motie indient, dan staat aan de andere kant niemand te vertellen dat hij ze wil uitvoeren, maar... Er zit een intentie achter die motie, maar u zegt: ja, ik wil hem uitvoeren, maar ... Dan denk ik: ja, daar hebben wij onze naam niet onder gezet, als er aan de andere kant iemand staat die zegt: ik roep maar. Kunt u mij dat 'maar' uitleggen? U gaat terug, maar u geeft ons weer een voorwaarde onder welke voorwaarde u teruggaat. Dan denk ik: ja, als dat de bedoeling is, dan heeft die hele motie ongeveer geen enkele zin. Dat kunt u ongeveer uitrekenen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, ik ontraad deze motie ook. Ik zeg: stem hier niet voor, want ik denk dat het compromis dat wij hebben een prima compromis is. Ik leg alleen uit wat er gebeurt op het moment dat de motie wordt aangenomen. De heer Huizing heeft net gezegd; de lezing die ik daarbij geef, dat is precies wat hij heeft bedoeld. Dus daarmee zitten we volledig op één lijn.

De voorzitter: Dank u wel. Het is geen debat. Het is geen debat.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Maar de heer Ijpelaar wil zijn kans toch grijpen, voorzitter.

De voorzitter: De heer Ijpelaar heeft ook nog één vervolgvraag. Ja, ik heb de regels niet zelf bedacht.

De heer Ijpelaar (CDA): Zeker, meneer de voorzitter. Ik zou niet durven. Op het moment dat deze motie niet wordt aangenomen, heeft de raad van Nederweert dan nog een keuze of is de keuze al dan niet 'ja' of 'nee' tegen het compromis?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, ik denk dat Nederweert twee opties heeft dan. Of gewoon het compromis zoals we dat met elkaar hebben afgesproken, de besturen van de gemeente en de Provincie. Ja, of alles zelf betalen. Dat is ook altijd een optie natuurlijk. De gemeente kan er altijd voor kiezen; als de Staten namelijk zegt 'wij willen niet betalen', kan een gemeente er altijd voor kiezen om zelf te betalen, maar ja, dat is dan aan de gemeente.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee komen wij bij de stemmingen, stemming. Mevrouw Berghorst, was dat nog een vraag of een punt van orde? Een stemverklaring. Prima. Een stemverklaring van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, de Partij van de Arbeid gunt Nederweert bruggen en veilig oversteken, maar toch worstelen wij wel met deze motie, want we hebben in dit huis heel erg vaak discussies over de vraag: hoe komt het toch dat onze infraprojecten uit de klauwen lopen? Hoe kan het toch dat wij geen grip hebben op de financiën? Ik wil mijn collega's graag meegeven: dit is hoe dat komt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Wolters Gregório. Ik neem aan ook een stemverklaring. Ja.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ook een stemverklaring van ons. Het signaal aan de gemeente Nederweert is in deze motie helder. Deze Provinciale Staten maakt nu een statement en de gemeenteraad van Nederweert is nu aan zet om voor haar bevolking over de brug te komen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Driessen, een stemverklaring.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, twee dingen. Ik denk, we hebben het er al eens eerder over gehad, dat wij onze Gedeputeerde niet in de weg gaan zitten als deze een onderhandeling voert. Dat is niet chic naar onze Gedeputeerde. Een klein beetje vertrouwen is daar wel gepast. Ik denk, als er al een compromis gesloten is, dat ook het aannemen van een motie daar niet heel handig in is.

De voorzitter: Dank u wel. Meneer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, een stemverklaring. Ja, het voelt een beetje alsof we een heel duidelijke opdracht geven aan GS en dan vervolgens zeggen: o ja, doe toch maar niet. Ook zetten we hiermee de raad van Nederweert in een positie waarvan we eigenlijk al weten dat het onbetaalbaar is. We hebben een heel mooi compromis op tafel liggen. We hebben de Gedeputeerde op pad gestuurd. Het bestuur in Nederweert heeft erbij gezeten. Alle ambtenaren hebben erbij gezeten. Ja, een goed bestuur – daar staat het CDA voor – is ook op een gegeven moment vertrouwen in welke keuze GS maakt daarin. Dus wij gaan de motie niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel. We zijn nog steeds met 44 Statenleden in de zaal. Aan de orde is de 3^e gewijzigde motie vreemd, 'Nederweert verkeersveilig', 3054. De stemming is geopend. Nog 2 stemmen. Yes. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 28 stemmen voor en 16 stemmen tegen.

9 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn we aan het einde gekomen van deze vergadering. Het was een lange zit van vanmorgen 09.30 uur tot 19.15 uur, niet alleen voor u, maar zeker ook voor alle mensen die het allemaal gevolgd hebben of die het allemaal mogelijk hebben gemaakt om deze vergadering te voeren. Dus alle ondersteunende diensten, de Griffie, de bodes en de inhoudelijke ambtenaren: dank u wel daarvoor. De nazit is in de Grote Staat. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 19.16 uur)

De notulen van de vergadering van 12 april 2024 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 24 mei 2024.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter